

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

THEOCHAR ALEXI.

BABETA

ROMAN ORIGINAL

BRAȘOV

TIPOGRAFIA ALEXI.

1888.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL I.

Ruşinea.

„Din Ionică 'oi face un Domn!“

„Să te ajute Dumnedeu! Cu ce dragă de inimă n'aş fi făcut şi eu din Tomiţa-al meu, căci este cu cap drăguţul, scie carte şi încă ce bine, cu tóte că n'a mers de cât numai două erni la dascălul Iancu...“

„Bine, bine,... sciu Reveico... Par'că ţiceai că-ţi trebue baniï pentru cele trei ţile din urmă ce aţi muncit în câmp la noi.“

„Aşa, nene Radule,“ întări lelea Reveica oftând. Nenea Radu să sculă, merse la masă, deschise puiul ei şi scóse o hârtie de un fiorin şi două băncuţe de câte ţece creiţarï.

„Trei nemţescï baniï rĕi, atât vi să face,“ ţise el apoi întinţênd baniï acelei neveste cu faţa pricăjită, cu portul sĕrăcuţ, care stetea dinaintea lui şi despre care am auţit că o chiamă Reveica.

„Trei nemţescï, nene Radule,“ repetă femeia cu un suspin amar când primi baniï, pe care, luându-i, îi legă intr'un colţ al cârpei sale de pe cap, apoi mai ţise: „remâneţi cu bine,“ şi plecă, clătinând mereu din cap.

Nenea Radu remase acum numai cu nevastă-sa, cu lelea Maria, fata schiopului.

Am auţit că omul nostru s'a făgăduit a face Domn din Ionică al sĕu, cu tóte astea să nu credem

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cumva, că va fi fost vr'un sătean putred de bogat, cum să află câte unul ici colea și printre Românașii nostrii. Era cu dare de mână, — nici vorbă cât despre asta, dar uitându-te la el credeai că nu pré are cele de lipsă. Acum bună óră nu încălțase nici cisme, nici opinci măcar, ci era desculț tot asemenea ca și nevastă-sa. Fiind vacul frumos ca și acum și când n'avea să mérgă la oraș, umblau tot de-auna pe tălpile ce le primiseră de la mamele lor, căci le dovedise mai trainice de cât tălpile cismelor, ale papucilor séu ale opincilor. Așa să deprinseseră ei să umble desculți din moși strămoși și nici prin cap nu le trecuse vr'o dată a să lăsa de acest obiceiŭ din bătrêni, măcar că „nea“ Radu-și agonisise vr'o două pământurĭ de arat, tot atâtea, ba pare-mi-să chiar mai multe locurĭ de fênațiĭ și că avea șépte cai in grajd, cincĭ pe drum cu marfă d'ale negustorilor și trei séu patru carĕ.

„Auḑit-ai Ionică, tată-tĕu vrea să facă Domn din tine,“ ḑise lelea Maria cătră un băiețaș ca de vr'o șépte anĭ care să tăvălea pe prispă.

„Vreai să te facĭ?“ mai adaose ea.

Băiatul îmbrăcat numai în o iiă lungă și încins cu un găitan roșu peste mijloc, clinti din ochiĭ sĕi cei mititei și uitându-se la mă-sa nu ḑise de cât:

„Păi!“ apoi remase cu ochiĭ aținticĭ asupra părinților sĕi, care eșiseră in curte.

„Veḑĭ cât e de cu minte,“ strigâ nea Radu.

„Nu-mĭ mai trece, că și Reveica...“ reincepu lelea Maria.

„Ce nu-ți trece?“ repetâ nea Radu, căcĭ lelea Maria să întrerupsese din vorbă și pornise să gonéscă un viței, care să apucase să róḑă prin crepăturile șurei, pe unde eșia câte un firicel din orzul cel mult, ce era acolo.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu-mĭ mai trece că Reveica ar fi voit să facă și ea Domn din Tomiță-al ei,“ își săvârși ea apoi vorba, intorcêndu-sĕ la bărbat și la copil.

„Nu-i mumă și ea?“ făcu nea Radu, „ba mai mumă de cât tine,“ adause el în sine.

„Ce mai mumă,“ ḑise lelea Maria strêmbând din nas.

„Ca tóte mumele,“ urmâ nea Radu.

„Ce, mĕ pui în rênd cu o femeiă ca Reveica, pe mine nevastă cinstită,“ țifni lelea Maria aprinsă.

„D'apoi,“ îngânâ nea Radu, „adică vorba vine, ea nu l'a avut de-a gata...“

„Șt...“ făcu lelea Maria clintind din ochĭ și arătând cu o privire fugitivă asupra lui Ionică, care nu-și luase ochiĭ de pe ei, „eu nu l'am făcut cu o cătană, ca Reveica pe Tomița...“

„Șt...“ repetâ acum și nea Radu la rêndul sĕu punêndu-și tot o dată degetul pe gură.

Dar Ionică auḑise și înțelesese.

Lelea Maria nu era atât de rea de inimă séu atât de neprecugetată la cap, după cum am trebui să conchidem din vorbele ei de până acum.

La semnul ce-i făcu bărbatu-sĕu, își luâ séma că i pornise gura pe dinainte și tăcu.

Era insă pré târḑiu, căcĭ acela de care sĕ feria, n'avea trebuință dĕ explicărĭ, i era de ajuns cu ceia ce auḑise.

Ionică sĕ sculase și pe nesimțite o luase spre poieniță, unde vĕḑuse pe Tomița cu un cârd de băețĭ.

Ulmenii, căcĭ aicĭ sĕ petrec aceste evenimente, nu se putea numi sat, nicĭ cătun măcar, de óre-ce sta numai din vr'o șépte, opt case, și n'avea nicĭ biserică, nicĭ cârcimă măcar.

Locuitoriĭ din Ulmenĭ sĕ închinau la icónele bisericiĭ din satul vecin și tot în acel sat anume Băr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sescĭ închinau paharele de-șĭ potolea setea de rachiŭ. Acest sat învecinat nu era departe, cale ca de vr'un pătrar de oră.

Mai era în apropiere și orașul Stefănesci, ca vr'o oră departe de Ulmenĭ.

De și nu trăiau de cât vr'o opt nouĕ gazde in acéstă localitate, Ulmenii nu sĕ puteau ḑice că ar fi fost un loc pustiu, mai ales pe timp de vară, unde orășenii veniau cu cârdul ca să-și petréca prin împrejurimea cea desfătată.

Casele lui nea Radu erau cam pe la capul satului, la marginea pădurei, pe o poeniță din cele mai minunate, câte poți vedea pe acest frumos pămênt.

Spre drépta caselor era un pisc crescut tot cu braḑi drepți ca o făcliă și înalți ca o biserică; spre stânga o grădină boerésca, cu florĭ frumósc, care sĕ vedeau prin zăbrelele de fier ce imprejmuia acea grădină.

In fața caselor era poeniţa ér în fundul ei păduri de brad, așeḑate una după alta tot mai pe deal, tot mai sus, de pare că dealul cel mai din fund, cel mai depărtat, era așa de înalt în cât nu mai avea de cât o palmă, mult doue până 'n cer, când era senin, ér când era plóie și cerul plin de norĭ sburătorĭ atunci acei munți erau acoperiți mai până jos la casele lui nea Radu. Așa dară nicĭ astea nu erau tocmai departe de cer.

Érba de pe poeniță nu se făcea mare ci rĕmânea numai ca un deget de lungă, căci o păsceaŭ viţeiĭ, care o scurtau mereu și asttel era ca și când pămêntul ar fi fost acoperit cu un covor scump de catifea móle și verde ca smaraldul.

Sus cerul albastru, jos covorul cel verde deschis, împrejur munții cu braḑii cei mêndriĭ, étă teatrul, pe care băeții din Ulmenĭ săvêrșiau viteḑiile lor copilă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rescĭ. Sĕ jucau, sĕ intreceau în fugă, sĕ luptau, aruncau pietriĭ cu praștia, sĕ trânteau în luptă dréptă séu cu piedecă. Aicĭ era lunca lor unde imitau mult puțin pe ómeniĭ cei marĭ.

Vătaful copiilor era Tomița al Revcichiĭ, căcĭ el scia să-i mustruéscă mai bine de cât orĭ care, el arunca mai bine și mai departe cu praștia, fugia mai iute și era mai tare de cât toțĭ cei lalțĭ. El scia cele mai multe cântece, cele mai minunate poveștĭ și câte nesdrăvĕniĭ tóte.

Toțĭ băeții-l iubiau, numai unul era, care nu-l putea suferi, Ionică al Radului.

Acesta era cu vr'un an mai mic de cât Tomița și cu mult mai slab, mai șubred, mai nepriceput întru tóte, dar sĕ credea mai mult de cât dênsul și-l pizmuia pentru trecerea ce avea dinaintea celor lalțĭ băieți.

Era o pizmă mare, care cuprinsese tótă firea lui Ionică și l'ar fi omorît, décă nu s'ar fi mângăiat ḑicêndu-și, că Tomița-i sĕrac, venindu-i aminte, că mumă-sa nu-i aducea nicĭ o dată pâine albă din Stefănescĭ, cum i aducea lui in fie care vinere, când părinții sĕi se întorcea de la oraș, dar nu numai pâine albă, ci chiar covrigei fragedĭ de sĕ topiau în gură și colacĭ albĭ ca zăpada și moi ca fulgiĭ și bunĭ... mai bunĭ de cât ceapa. Dar cu tóte astea, când nu era vorba de mâncare, ci de joc și de alergare, ceia ce sĕ intêmpla mai des, vedea că Tomița îl lua pe dinainte și atuncĭ se mîhnia. Numai nădejdea, că mâncarea cea bună îl va face să créscă mai mare de cât Tomița și să-l intrécă întru tóte, numai acésta nădejde îl mai ținea de nu i crepa fierea în el.

Aceste gândurĭ și simțirĭ nu erau așa de lămurit așeḑate în capul lui Ionică, cum le-am espus noi aicĭ, dar în fine de și mai nelămurite, ele existau,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

erau realitate, și-i înfluințau tot pasul, tótă pornirea. —

Când audise din gura mame-sei vorba, că Reveica făcuse pe Tomița cu o cătană, eșise tiptil, ca să nu-l simță părinții sĕi și să nu-l oprésca cumva de la sĕvêrșirea pasului, de care pré bine scia, că este o rĕutate.

Dintru întâiŭ mergea încet și pândind cu códa ochiului décă-l vede mumă-sa orĭ tată-sĕu, observând însă că aceștia nu-l luară în sémă, o porni fuga in acea parte a poeniței, unde vedea pe băeții adunați la o laltă.

Atât nea Radu cât și lelea Maria vĕdusĕră prea bine plecarea lui, creduserĕ însă că merge ca să sĕ intâlnéscă ca tot de-a-una cu băeții.

Da, asta o voia și Ionică, să sĕ întâlnéscă cu băeții, dar nu ca tot de-a-una, căci astădi avea o scire, care trebuia să dobóre pe Tomița, să-l facă de batjocură, de rîsul băeților.

Pe pajiștea poeniĭ era val-vêrtej.

Un cârd de băeți din satul Bărsescĭ venise ca să caute prin pădurea de la Ulmeni bureți de cei lăptoși, de care nu sĕ făceau nicăirĭ așa de bunĭ la gust ca sub brădetul de la Ulmeni.

Intorcêndu-sĕ băeții Bărsesceani spre casă, dascră prin poeniță, ér acolo fură întêmpinați de céta Tomiței. —

„Ho mĕĭ,“ strigase prietinul nostru la vederea băeților streinĭ, „décă vĕ trebue burcți, căutați pe la voi!“

„De când te ai făcut jitar?“ întrebâ unul dintre băieții de la Bărsescĭ.

Jitarĭ sĕ numiau păzitorii pădurei. Sătenii de prin munți nu urăsc însă pe nimenĭ mai tare de cât pe acești ómenĭ, care nu-i lasă să sĕ foloséscă după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

placul lor de lemne, și de alte bunătăți ale pădurei.

Intrebarea strigată de Bărsesceni cătră Tomița, era ca și cea mai mare ocară cu care sĕ putea acoperi vr'un om prin acele părți ale lumiĭ.

„Eu jitar!“ răcni Tomița, „staț numai că vĕ arăt eu vouĕ să-mĭ ḑiceț jitar, ho pe ei!“

La acéstă provocare a lui Tomița, Ulmenenii cu dênsul in frunte, sĕ aruncară pe Bărsesceni și sĕ încăierară.

Lupta nu ținu mult, căcĭ strategia și curagiul lui Tomița fiind mai presus de a adversarilor sĕi acestia peste puțin fură fugăriți.

Tocmai în clipéla in care Bărsescenii o luară la sănétósa sosi Ionică pe câmpul de bătaiă.

„Ai vĕḑut Ionică cum fug de noi Bărsescenii,“ i strigâ Tomița mêndru de isbênda sa.

„Vĕḑut,“ făcu tainicul dușman, apoi fără nicĭ o transițiune, după firea copiilor incepu să strige:

„Tomițo, mă-ta te-a făcut cu o cătană!“

„L'a făcut cu o cătană, n'are tată, mă-sa e o blăstĕmată!“ repetară de o dată toți copiĭ arătând cu degetele spre Tomița, și toți câți îl urmaseră până acum ca pe un mai mare al lor, sĕ retraseră ca și rușinați de la dênsul, dându-se în partea lui Ionică.

Acesta se simția fericit de efectul vorbelor sale și repeta: „da, da, l'a facut cu o cătană, am auḑit-o din gura mamei mele.“

Insă fericirea sa n'avu să dureze mult timp.

La cuvintele cele hulitóre ale lui Ionică, repetate apoi de toți băeții, Tomița remase dintru întâiŭ ca și uimit. Dar înlemnirea sa nu ținu mult timp, peste puțin îșĭ veni în fire.

„Minți mișelule,“ răcni el de o dată și sări la Ionică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Céta de băeți sĕ spulberâ ca pléva în vênt dinaintea furiei lui.

„Minți ca un câine,“ mai repetâ Tomița încă o dată, apoi apucând pe Ionică de peptŭ îl sgudui de i să clănținau dinții.

„Lasă-mĕ, săriți, ajutor!“ sbierâ fiul lui nea Radu luat de gróza morții.

Cum sĕ trudea ca să scape din încleștarea de fer a lui Tomița, i sĕ rupse cheutórea de la cămașe, de care-l înhățase protivnicul sĕu și rupêndu-sĕ, scăpâ din mânile lui Tomița, dar numai pentru a sĕ lungi cu fața în sus pe érba poenii.

Tomița sĕ aplecâ spre el ca să-i tragă vr'o două. In urma acestei mișcări i picâ cuțitașul ce-l purta într'o técă la brêu.

Acéstă întêmplare fu scăparea lui Ionică, căci Tomița, ca să nu-și pérdă cumva cuțitul, sĕ repedi spre el și-l smulse de jos împreună cu un pumn de érbă și de paie uscate, aruncând tot ce luase de jos în sênul sĕu care se sbătea de focul mâniei. Apoi sĕ întórse éră spre Ionică.

Vitézul nostru însă sĕ folosise de regazul ce-i dase mișcarea lui Tomita, se sculace de jos, făcuse vr'o doui pași, apoi căduse în mijlocul băieților.

Acolo-l năpădise sângele pe gură și prin nas.

„L'a ucis! L'a omorît!“ țipară copiĭ împrăștiindu-se care în cotro.

Tomița însă infiorat de resultatul luptei sale fugi în pădure.

CAPITOLUL II.

Fugit.

Sórele asfințise, când Tomița, luând o hotărîre mare, sĕ întorsese la coliba sêrmanei sale mame.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ce mi-ai făcut, ce mi-ai făcut?“ strigă lelea Reveica cu ochiĭ lăcrimaţi la vederea lui.

„El a fost de vină, el a început, de ce nu şi-a ţênut gura!“ respunse Tomiţa posomorît.

„Nea Radu şi lelea Maria strigă 'n gura mare, că décă-or pune mâna pe tine, te-or schilodi cum le-ai schilodit şi tu pe Ionică al lor.“

„Că ḑeu, n'or mai pune ei mâna pe mine!“

„Of, of, seraci de noi!“

„Că eu 'mĭ iau lumea 'n cap.“

„Vai de păcatele nóstre!“

„Dar să nu creḑĭ că fug de frica lui nea Radu, ci...“

„Nu fugĭ de frica lui nea Radu, ci ..“ repetâ lelea Reveica tremurând ca vérga şi făcêndu-se albă ca crinul.

„Ci, ci...“ îngânâ băiatul şi nu putea să spună, căcĭ lacrimele cele amare îi înecau glasul.

Apoi invelindu-şĭ faţa cu amêndouĕ mânile strigâ cu vocea întreruptă de suspine.

„Fug mamă de ruşine... am să mĕ ascund, să nu mĕ mai vaḑă nimenĭ, mĕ duc la streinĭ, care nu mĕ scie.“

„De ce, păcatele mele, de ce fugĭ?“

„De ruşine, mamă! că m'ai făcut cu o cătană, mamă!“

Şi cu astea o tuli alergând ca un cerb gouit.

Reveica voia să-l chieme înapoi, dar nu era in stare să scótă o vorbă măcar. Pare că o strîngea cineva de gât aşa de tare în cât nu putea nicĭ să ţipe.

Îl urmări cu ochiĭ cât îl mai putea vedea, până la un loc, unde o cotitură a drumului îl făcu nevĕḑut.

D'abia în acel moment îşĭ regăsi glasul.

„Tomiţo!“ strigâ ea cu viers pĕtrunḑĕtor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tomița însă nu o mai auḑia, orĭ că nu voia s'o auḑă.

„Tomițo!“ repetâ biata femeiă încă o dată apoi căḑu la pământ.

Luna sĕ inălțase pe bolta cerului.

Reveica tot lungită stetea pe prispa colibei sale unde am vĕḑut'o căḑênd, când durerea cea mare, care-i sfășiase inima la fuga fiu-sĕu, 'i tăiase tóte puterile.

Lelea Maria lui Radu, mama lui Ionică era aplecată d'asupra ei, o scutura de braț și-i striga:

„U, surată Reveico, scólă.“

Reveica deschise ochiĭ.

Cum dete cu ei de Maria incepu să sbiere ca luată din iele.

„Mi l'ațĭ mâncat!“ țipâ ea.

Lelea Maria se obli și privind pe surată-sa cu fața speriată îșĭ făcu cruce.

„A nebunit sêrmana,“ ḑise ea apoi.

„Ba n'am nebunit,“ respunse Reveica și gemênd se sculâ de jos.

„Décă n'ai nebunit, ce ți este pentru Dumneḑeu,“ strigă Maria.

„A fugit Tomița, și-a luat lumea 'n cap, m'a părăsit,“ respunse Reveica și șiróie de lacrime i spălară fața cea pricăjită.

„Dór' nu va fi fugit de gróza nóstră, vai de mine,“ făcu Maria.

„Aș, de gróza vóstră!“ ḑise Reveica cu un aer de suprem dispreț.

„Décă-i așa, să sciĭ de bine că sĕ va întórce cât de curênd. Va fi mers in pădure.

„Ba nu s'a mai întórce cât e lumea și pământul. Mi l'ațĭ mâncat, mânca-v'ar și pe voi.“

„Ci mângăie te surat'o, lui Ionică al nostru nu-i este nimic,“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Dar ce-mĭ e mie de Ionică al vostru ca să mĕ mângăiŭ cu gândul că nu-i este nimic.“

„Apoi décă mi-l'ar fi omorît Tomiţa-l tĕu, ţi-ar fi părut mai bine.“

„Batăr aş fi sciut, că n'a fugit de urîtul meu.“

„De urîtul tĕu, dar ce-mĭ vorbescĭ surată, parecă tot ai căpiat!“

„Of, afurisită sĕ fi fost şi clipéla în care mĭ-a venit gândul sà mĕ mut aicĭ la Ulmenĭ, între nisce ómenĭ hulitorĭ precum sunteţĭ voi... ba vai, chiar de s'ar mai întórce Tomiţa, nu va mai fi băiatul duios, mi l'aţĭ otrăvit cu vorbele vóstre. Audĭ colea, să-i spune-ţĭ în faţă, că l'aş fi făcut cu o cătană!“

„Reveică dragă, să nu care cumva să credĭ că am vorbit cu vr'o rĕutate de tine... dar ean afurisita de gură, când nicĭ cu gândul nu te gândescĭ ţĭ-o ia pe dinainte, cu tot felul de bazaconiĭ... aşa ḑeu... mĕ luâ şi pe mine pe dinainte... uitasem că Ionică e de faţă şi că mĕ aude. Băiatul, sĕracul de el, cu capul sĕu cel nepriceput a zorit pe dată să alerge după Tomiţa şi să-i strige 'n gura mare...“

„Că l'am făcut cu o cătană, aşa este femeiă, aşa a strigat spurcăciunea de fiu-tĕu după odorul meu?“

„Ce mĕ mai întrebĭ, căcĭ o sciĭ dóră.“

„Îmĭ cam dedeam eu cu părerea, dar apriat nu am sciut cum s'a petrecut. Bine surată Mario, îţĭ mulţămesc de tóte bunătăţile tale. Dar aşa să dea Dumneḑeu ca bucuria ce mĭ-ai făcut cu unicul meu fiu, aceiaş bucurie să aibĭ şi tu cu Ionică al tĕu!“

„Tacĭ Reveico, că numai pĕcate-ţĭ facĭ. Ia-ţĭ înapoi blăstemul tĕu... orĭ ce mĭ-ai cere, fiă lucrul cel mai preţuit de pe faţa pământului, averea mea tótă ţĭ-o dau, numai să-ţĭ intorcĭ cuvêntul.“

„Aşa! şi credĭ că eu am mai puţină inimă, că eu-mĭ iubesc mai puţin copilul de cât tine, de şi l'am făcut cu o cătană...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„D'apoi nu-i drept óre?“ țifni lelea Maria care nu era din cele răbdătóre.

„Drept, drept! și... décă-i drept, ce ați avut cu sêrmanul băiat?“

„Dar nu ți-am spus că n'am avut nimic cu el, și că-mĭ pare rĕu de vorba ce mĭ-a scăpat din gură, dar acum eau spune-mi și tu, n'a luat Tomiță-al tĕu o cruciuliță?...“

„Ce fel de cruciuliță?“

„De aur...“

„Cum să fi luat el o asemenea cruciuliță și de unde? Nu sciu nimic de asta.“

„Ci-că o purta Ionică al meŭ atêrnată de gât ér acum n'o mai are.“

„Tréba lui...“

„Așa, bine... Remâĭ sănĕtósă Reveico.“

„Décă este un Dumnedeu în cer și dreptate la el trebue să vĕ resplătéscă rĕul ce mĭ-ați făcut!“

Maria nu-i mai respunse nimic ci sĕ întórse a casă. —

„Găsitu-o-ai?“ o intrebâ nea Radu.

„Nu, — am căutat pe pajiște, am întrebat pe toți.“

„Și pe Tomița...?“

„Tomița a fugit!“

„Unde?“

„Dar mai sciu și eu, — mă-sa dice, că a luat lumea 'n cap.“

„Ce ne-om face noi fără cruciulița lui Ionică?“

„N'am avut nicĭ o dată lipsă de ea...?“

„D'apoi Ionică..- era unicul semn...“

„Cine scie pentru ce va fi bună și perderea asta, Dumnedeu va fi vrut să fie așa.“

„Póte că-i așa cum dicĭ tu nevastă.“ —

Tomița fugind de la coliba mă-sei, o luase peste

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

o livade înverdită care se întindea ca vr'un cart de oră de la Ulmeni și bătea în hotarul Bârsescilor. Nu se opri băiatul nici măcar ca să răsufle până ce n'a-junse la capătul livedei, până dară nu eșise din hotarul locului său de nascere.

Ajuns pe vétra comunei Bârsesci căḑu pe.o pétră mare ce stetea lîngă drum, își sprijini cótele pe genunchi, își puse capul intre pălmi și resuflând cu sgomot de sarcina oboselei, începu a se gândi.

Era hotărît a nu se mai intórce a casă cu nici un preț. Mai bine mort, de cât o viață plină de hulă și de rușine, care nu se putea șterge nici o dată. Trebuia să se ascundă printre ómeni, care nu scia de rușinea lui. Dar unde să se ducă. Décă s'ar fi oprit în Bârsesci ar fi fost ca și când ar fi rèmas a casă... căci pré era aprópe, ómenii d'acolo se intâlniau cu cei din Ulmeni, îi cunoscea... tot asemenea ar fi fost și décă ar fi mers la oraș, la Stefănesci.

„Trebue să mě duc departe, departe, ca să mi se pérdă până și urma, să nu mai dau de nici o față cunoscută. Voi trece granița și m'oi duce dincolo în țéra românéscă, în acea binecuvêntată țeră, unde omul trăiesce mai in tichă ca aici și unde-mi voi găsi și eu vr'o bucățică de pâine.“

Cam așa își ḑicea bietul copil.

Apoi urmând mai departe cu gândurile sale se întrebâ:

„Dar cum să trec granița, cu ce să merg, ce să mănânc, la cine să mě duc?“

Étă nisce întrebări, care ar fi putut încurca pe un om cu mintea cóptă de cum pe un sêrman băiat ca și Tomița.

„Voi cerși... căci cine cere, nu pere,“ își ḑise el. „Dar e rușine,“ adause el, „mě voi duce mai bine prin pădure peste plaiu, mě voi hrăni cu bureți, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rădăcinĭ și burueni, cum voi putea și eu, ér déca voi peri de fóme, mort voi fi. Mai bine așa de cât încărcat cu rușine.“

Tomița de și nu numĕra mai mult de cât ca vr'o opt anĭ, cunoscea tóte potecile și cărările care prin munțiĭ dimprejur duceau în România. Le cunoscea, căcĭ vara-érna mergea când după găteje, când la fragĭ, zmeură și bureți de străbătea pădurile în tóte părțile lor.

De pe pétra pe care sĕ aședase Tomița putea vedea dinaintea sa dasupra satului Bărsescĭ șirul de munți peste care trebuia să tréca ca sĕ ajungă în România.

Luna plină lumina aprópe ca și sórele.

In drépta i sĕ arată vêrful cel ascuțit al „postovarului,“ de unde sĕ vedea până 'n vama românéscă la Predeal, ér în stânga cóma muntelui numit „pétra mare,“ care părea a fi chipul unui om lungit in un cosciug deschis.

De multe orĭ sĕ uitase băiatul nostru la acéstă formațiune bizară a muntelui, dar nicĭ o dată nu i sĕ nălucise în formele unui chip atât de jalnic și amar.

Așa de tare-l impresiona acéstă vedere în cât nu o putu suferi și-și întórse îndată ochiĭ de la ea, aruncând o privire asupra livedeĭ peste care fugise și care sĕ perdea în zarea cea pălită a lunei. Vĕdu ca și nisce nălucĭ șirul de munți, care încheiau orizonul locului sĕu de nascere.

Sĕ scuturâ ca de un chin greu și nu mai voi să vĕdă nicĭ acéstă panoramă, care la lumina astrului nopturn și sub impresiunea disperârei sale i sĕ arătă posomorît, lugubru chiar, până când sub razele sórelui și în veselia jocurilor copilărescĭ, nu mai departe de cât adĭ diminéță chiar, i sĕ păruse ca și raiul pe pământ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Obosît să sculă de pe pétră și o porni înainte spre Bărsescĭ, unde voia să trécă pe dinaintea cârcimei, apoi s'o cotéscă la drépta pe o potecă îngustă spre munții prin care duceau plaiul peste hotarul țĕrei. —

Cârcima Bărsescilor era tocmai în capul satului. Nicĭ n'ar fi putut lipsi d'acolo, căcĭ Bărsescii erau lîngă drumul împĕrătesc, care drept prin mijlocul satului ducea dincolo în „Țéră.“

Acest drum de vécurĭ întregĭ și până în timpul în care să petrece naraţiunea nóstră, era, am putea ḑice unica cale pe timp de érnă, care mijlocea legătura Europei occidentale cu mănósele ţĕnuturĭ ale ţĕrilor dunărene.

Era dară un drum fórte umblat, și cârcima de lîngă acest drum din Bărsescĭ era una din cele mai cercetate formând prima staţiune de la Stefănescĭ spre România, ér cărăușul cel adevĕrat, crescut din neam în neam la acéstă cam murdară dar poetică meserie, ar fi murit mai bine, de cât să nu să fi oprit la locurile sciute și consacrate de un venerabil obiceiŭ ca locurĭ de staţiune.

Mai în tótă vremea, ḑiua, séra, ba chiar și nóptea găsiai câte un car două, încărcate până sus cu marfă, trase dinaintea cârcimei, date din drum pe cât să putea.

Să formase ca și o schelă dinaintea acelui han.

Tomiță peste puţin ajunse la cârcimă, de unde voia să apuce apoi în drépta spre munte.

Dar o întêmplare tot de-a-una interesantă pentru trecĕtor și fórte atrăgĕtóre pentru copiĭ, îl făcu să să opréscă și să privéscă.

Un car încărcat din greu cu marfă stetea rĕsturnat în șanțul șoseleĭ, ér împrejurul carului să formase un cerc de ómenĭ din care parte făcea gură, parte să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

încerca a da vr'un ajutor, parte însă privia numai, fără a ḑice séu a face ceva.

Un om spătos, cu chica lungă, cu un brêu lat, împodobit cu florĭ formate din ţintişóre, şi purtând în el o técă cu vr'o patru cuţite; cu mânile gróse, crepate de frig şi murdare de necurăţeniile drumului, înjura cât îl lua gura şi făcea o gălăgie în cât oră cine putea sciĭ îndată că este stăpênul carului resturnat.

„Luate-ar hăla şi hăla,“ striga el, „dar orb ai fost, chior ai fost de ai mânat carul în şanţ şi l'ai resturnat pe drum oblu, în cât nicĭ palma mea nu-i mai óblă. Că bine ţĭ-ar fi fost să-ţĭ fi frânt gâtul, mĕi prostule şi nătărăule. Te dau dracului chéză rea ce eştĭ numai să dau de vr'un băiat, care să te înlocuiască.“

„Ia-mĕ pe mine în locul lui, bade,“ strigâ Tomiţa, ca şi inspirat de o ideiă bună.

„Dar te pricepĭ tu mĕi Statupalmă să umblĭ cu caiĭ şi sciĭ tu ce va să ḑică un car de cărăuş.

„Sciu nene.“

„Dă-te în lăturĭ,“ se rĕsti acum badea Nicolae cărăuşul, cătră băĕtul care resturnase carul şi care să opintea cu alţiĭ de a-l ridica.

Băĕtul tresări şi sĕ pituli de o parte lîngă unul dintre privitoriĭ cei mai groşĭ.

Incă o opintire, şi încă una şi mai una şi étă étă că chervanul stă érăş pe rótele sale, mêndru şi umflat, consciu de însemnătatea sa centenară.

Badea Nicolae îşĭ şterse cu dosul mâneĭ sudorile de pe fruntea cea sbêrcită, adăugând la brazdele sbêrciturei încă şi unele de praf şi zmólă şi după ce-şĭ înavuţise astfel figura ḑise cătră Tomiţa:

„Hei pizmiric, décă te pricepĭ la d'al de-ale carului, ean pune-mĭ la loc şerigla ĉea de colo, să vedem ce ispravă-mĭ vei face.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tomița ajutase de multe ori slugilor lui nea Radu din Ulmeni așa în cât, fiind băiat deștept învețase tóte apucăturile și scia și acum ce și cum să facă. In scurt timp aședase șerigla la loc spre mulțămirea lui badea Nicolae.

„Cum te chiamă," îl întrebâ cărăușul cu un zimbet de mulțămire pe buzele sale adumbrite de nisce mustăți stufóse și sburlite.

„Tomă," respunse băiatul nostru.

„Al cui ești?"

„Al Reveichii lui Ciurea din Ulmeni."

„Da, este al Reveichii," afirmâ unul dintre Bărsecenii privitori.

„Ai tată?"

Acéstă întrebare îl săgetâ la inimă pe bietul Toma și speriat aruncâ o privire sfiicióșă împrejur, ca și când ar fi voit să védă că óre nu se va apuca cineva să spuiă cărăușului, că era feciorul nelegiuit al unei cătane.

Dar pe semne cei de față ori că nu sciau nimic despre pata nascerei sale, ori că în acel moment se ocupau de vr'o altă cestiune mai interesantă, destul, că nimen nu dise nimic.

Tomița ca și zorit de o putere nespusă respunse la întrebarea lui badea Nicolae, că n'are tată.

„Bine, mĕ voi înțelege dar cu mă-ta îndată ce mĕ voi fi întors de la Bucuresci."

„Până atunci însă..." îngâna Toma întristat, vĕdĕnd că nădejdea sa de a pleca în țéră cu acest mêndru car de negustorie sĕ risipise tot atât de iute precum venise, bă chiar mai iute încă.

„Până atunci... hop în car și hai să plecăm cu Dumnedeu, — ér tu," sĕ adresâ nea Nicolae cătră celalt băiat, „ticălosule să fi bun bucuros că te las cu atâta. Audi colea, să-mi restórne el gogiŭ-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

gugiamite carul meu pe un drum oblu „ca și în palmă.“

Tomița sĕ urcâ in car, badea Nicolae mereu boncănind după el și peste puțin plecară înainte, căci cărăușul voia să soséscă cel dintâiŭ la vama Némțului, când vor deschide porțile a doua ḑi diminéța.

Astfel eroul nostru găsise un minunat adăpost, tocmai pe când credea că va fi silit sĕ rătăcéscă prin pădurĭ, să dórmă pe vr'un vêrf de munte și să-și astêmpere fómea cu bureți și cu rădăcinĭ.

Am voi să-l însoțim și noi pe calea cea romantică ce avu să percurgă ca să ajungă la Bucurescĭ, căcĭ frumsețea acelui drum ar merita ca s'o facem, dar mulțimea întêmplărilor în ale căror curent trebue să punem pe cetitorĭ, ne silesc, ca să părăsim de o cam dată pe Tomița în voia întêmplări.

Îl vom regăsi, căcĭ de acum înainte avem să nu-l mai părăsim din ochiĭ nostrĭi cei atenți, acum însă suntem siliți să alergăm în altă parte a lumei, într'un loc unde iubitul cetitor și drăgălașa cetitóre nicĭ cu gândul n'ar fi gândit, că vor fi transportați dintr'un singur salt de la Bărsescĭ.

La Viena în capitala Austriei trebue să mergem acum, rugând pe toți, care voiesc să ne urmeze și d'aicĭ înainte, să facă bine a veni cu noi.

CAPITOLUL III.

Primul debut.

Pe acel timp — sunt ca vr'o douĕ-ḑecĭ și mai bine de anĭ de atuncĭ — Viena era cu totul deosebită de Viena cea de astădĭ.

Orașul era încă împresurat de bastionĭ ca d'un cerc ér dinaintea bastionelor sĕ întindea un câmp larg jur împrejurul orașului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acest câmp se numia „glacis.“

Dincolo de „glacis“ începeau suburbiile.

Eșind din oraș prin pórta numită a Scoțianilor, aveai spre drépta pe bastiune așa numita grădină a paradisului ér în față „glacisul“ care pe atunci era un câmp larg, deșert și pustiu, unde însă astădi să dice, că s'ar fi concentrat cele mai mărețe și importante clădiri ale capitalei austriace. Traversând acel „glacis“ dedeai în suburbiul — mahalaua ar dice Bucurescenii, — numit „a lui Iosif.“

Acest suburbiu era p'atunci și este paremi-se și astădi un fel de cartier latin. Era și este locuit de studenți, dar mai cu sémă de ascultători facultății de medicină, care șed p'acolo pentru a fi în apropierea spitalului cel mare, unde-și au sălile lor de anatomie și clinica, adecă unde traduce în praxă, ceia ce învéță în teorie.

In apropierea spitalului celui mare era o casă, aprópe și mai mare de cât spitalul, numită la „spaniolul cel negru.“ Acéstă clădire era o adevărată casarmă, căci sute și sute de persóne, pentru ca să nu dicem de familii locuiau prin cele multe odăi și odăițe, care formau nisce locuințe mai mari și mai mici, dar tóte aprópe de o potrivă de miserabile séu cel puțin repulsătóre.

Nisce scări întunecóse, șépte, opt séu chiar mai multe, conduceau în nisce coridóre posomorîte, așternute cu lespedi de petră, care erau tot de-a-una jilave de evaporațiunea ómenilor, ce circulau p'acolo.

Cu cât te urcai mai sus cu atât scara devenia mai îngustă, mai sucită, mai greu de umblat, coridórele însă erau tot mai murdare și aerul prin ele tot mai infectat.

Tocmai sus de tot în podul caselor erau nisce locuințe — mansarde le dic Francezii — folosite de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

stratul cel mai sĕrac dintre locuitoriĭ cei veselĭ ai veselei Viena, orașul împĕrătesc, cum îl numesc Austriaciĭ.

Cu voia cetitorilor avem sĕ dăm o visită în una din aceste mansarde.

După ce ne-am urcat patru etagiurĭ, sosim aprópe fără resuflare dinaintea unei uși înguste și scunde, care odinióră fusese albă, care acum însă era mai mult de cât cenușie. Pe o tăbliță de tinichea albă prinsă cu patru cuie ruginite în mijlocul ușei stetea cu litere de jumĕtate șterse legenda: Wenzislaw Cibolca, agent.

Aicĭ avem să intrăm.

Cum deschidem ușa dăm într'o odaiă ca de vr'o opt metriĭ pătrați de mare, cu douĕ firide, formate de inclinațiunea coperișelor, ér în aceste firide găsim nisce ferestriĭ cu gémurile destul de murdare.

O masă lungă de brad, văpsită cu alb, dar ștérsă de văpsélă la ccle mai multe locurĭ, plină de pete de cernélă, ba icĭ colea chiar cu ciopliturĭ, cum le fac uneorĭ băeții pe băncile publice, stetea în mijlocul mansardei. In fața mesei era un divan cu învĕlitórea ruptă în mai multe locurĭ de sĕ vedea umplutura de pĕr de cal, lîngă divan de amêndouĕ lăturile vr'o douĕ scaune de lemn cu jelț de paie destrămate, într'un colț un dulap cu ușa eșită din țițini, étă întregul mobiliar destul de miser al acestei odăi.

In momentul când intrăm, mansarda este ocupată de trei ființe femeiescĭ.

Una, mai în vêrstă de cât cele lalte stetea lungită pe divan, alta îmbrăcată ca de ducă ședea pe un scaun, ér a treia, cea mai tênĕră pisa ceva și avé o față cât se póte de acră și silnică.

„L'ați înmormêntat,“ întrebâ bătrêna, care era mama celor lalte douĕ femei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Da,“ făcu cea de pe scaun, fata mai mare anume Maria.

„Nu va fi fost lume multă la mormênt,“ continuă Dómna Cibolca.

„Lume multă!“ repetâ Maria cu un zimbet sarcastic, „la mormêntul unui căpitan în retragere, scăpătat, unde te ducĭ cu gândul mamă?“

„Voi aţĭ voit-o aşa, décă mĕ lăsaţĭ pe mine să fac, cum am voit, altmintré l'am fi îngropat pe tată, dar póte nicĭ n'ar fi murit,“ ḑise fata cea mai mică contenind pisatul pentru un momeut.

Nimen nu-i respunse nimic.

Sĕ făcu o pausă.

Babeta, asta era numele fetei celei mai micĭ, după ce pisase câtva timp cu inverşunare sĕ opri de odată şi uitându-sĕ crunt la mă-sa ḑise cu gura încleştată:

„Dar noi amêndouĕ ce ne-om face?“

Dómna Cibolca oftâ.

„Pe Maria ai măritat'o,“ urmâ Babeta vĕrsând din ochiĭ ei cei verḑĭ un foc de ură consumătóre asupra mamei sale, „pe mine însă...“

„Tacĭ, tacĭ,“ o întrerupse bătrêna, „astăḑĭ cel puţin în ḑiua în care aţĭ înmormêntat pe nefericitul vostru tată, nu-mĭ mai aduce aminte, că purtarea ta i-a scurtat firul vieţei.“

„Purtarea mea!“ exclamâ Babeta cu un surîs diavolesc pe buzele ei cele supţirele şi pălite, „orĭ traficul Dv. cu nevinovăţia mea. Dar aţĭ fost rĕĭ speculanţĭ... fórte rĕĭ...“

„Babetă,“ strigâ bătrêna cu voce tânguitóre sculându-sĕ cu chin de pe divan. Dar nu sĕ putu susţine pe piciórele ei cele şovăitóre, ci recăḑu din nou pe mobila cea sdrenţuită.

„Are dreptate Babeta,“ adause Maria fără nicĭ un pic de milă, „aţĭ speculat cu nevinovăţia ei,“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Tótă lumea scia de desfrênările baronilor Rosten," adause Babeta. „Atât seniorul de majorat Walter cât și cavalerul Maltez Hugo, erau reputați craidoni. Dv. cu tóte astea m'ați dat în acea casă."

„Nimen nu ni-a spus asemenea lucru despre baronul de Rosten," dise bătrêna. „Baronesa, mama lor, avea trebuință de o camerieră. Noi ne aflam în mare lipsă. Ție Mario îți picase norocul. Pentru ați face trusoul am dat pe Babeta din casă, căci baronesa Rosten îmi fusese amică..."

„Baronesa amică, ori baronul amic?" dise Babeta cu impertinență.

„Șt," făcu Maria.

Dómna Cibolca nu respunse nimic, ci, impreunându-și mânile și ridicându-și ochii cătră cer dise 'năbușită de un chin amar: „cu ce ți-am greșit o Dómne de m'ai bătut așa de cumplit."

„Mai întrébă cu ce a păcătuit," reluă Babeta. „Dar ai uitat óre că in casa baronesei Rosten am fost sedusă de fiul ei Hugo, și că în loc să sarî cu trup și suflet, ca să-mi recâștig onórea perdută..."

„Hugo era Maltez, călugăr, el nu putea deci să-'ți dea unica reparațiune posibilă."

„El, da e drept, nu putea să mĕ ia de soție," adause Babeta, „dar frate-sĕu Walter..."

„Nebuniă!"

„Nebuniă, firesce déca însăși părinții neîndreptățitei, déca Dta și cu reposatul tată în loc de a face gură în lume, ați pus peptul de ați cocoloșit tréba. In loc să pretindeți, ca să mĕ așeḑe în iatacul cel mai elegant din castelul baronilor Rosten, să mĕ îngrijéscă ca pe una care dă un moștenitor acelei case, în loc să faceți astea, m'ați trimis în o țéră depărtată, într'un sat prost la ómeni streinĭ, care vorbiau o limbă ce nu înțelegeam și care m'au pus în o co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

libă de am dat viața unui prunc. Apoi m'ați adus a casă la voi ór pe prunc pe care în dureri l'am născut, am fost silită a-l lăsa la acei ómeni streini. Sunt mamă, copilul îmi trăiesce, dar nu sciu unde. Insă bun e Dumnedeu și mĕ va ajuta să regăsesc copilul meu.“ —

„Cum, căci nicĭ nu-l cunoscĭ!“ observâ Maria.

„I-am legat o cruciuliță de gât, ca să-l cunosc, să-l regăsesc.“

„Adică ți-e dor să aibĭ un copil la tine, tu care nu sciĭ de unde să-ți potolescĭ fómea,“ adause Maria.

„Ha, ha,“ rîse Babeta, „nu sunt mamă așa de duiósă după cum credĭ tu. Îl caut pe fiu-meu, ca să am o puternică armă în contra baronului Walter Rosten.“

„Adică voiescĭ să-l storcĭ cu ajutorul fiului tĕu.“

„Da, așa voiesc.“

„Zădarnică intențiune, nu te-a lăsa mama.“

„Nicĭ ea nu va trăi cât lumea!“

„Tăceți, orĭ voiți să mĕ omorîți aicĭ în acéstă clipélă cu vorbele vóstre. Sunteți ca și nisce cățele, ba mai rele chiar,“ gemu bătrêna.

„Mai rele ḑeu căcĭ cățeaua când n'are ce mânca a casă merge în vecin și se satură cum póte, eu însă trebue să mor de fóme.“

Acéstă conversațiune, care ne-a făcut să întrevedem o prăpastiă fiorósă, care însă nu ne-a permis ca să distingem cu amĕnuntul grozăveniile ascunse în adêncimea ei, așa în cât vom fi siliți a mai reveni, — fu întreruptă prin intrarea unui tênĕr.

„Bine că sosescĭ,“ exclamâ Dómna Cibolca cu óre care veselie la vederea celui sosit.

„Dar nicĭ un bine nu-ți aduc mamă,“ respunse tênĕrul, care era de vr'o două-ḑecĭ și patru de anĭ. Tótă înfățoșarea lui arăta că din frageda-i copilărie a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fost deprins cu lipsa și că în tóte ḑilele a trebuit să sĕ lupte în contra miseriei celei mai cumplite.

„Of, v'aţi conjurat cu toţii, ca să-mi amărîţi viéţa! Şi tu Otone, care de altă dată îţi ţineai de datorie a mĕ mângăia, astăḑi îmi vorbescĭ astfel, tocmai astăḑi, când mângăierea mi-ar fi mai de lipsă ca orĭ când!“

„Până ce vei fi împresorată de asemenea fiinţe...“ la aceste cuvinte tênĕrul arată cu un gest de nespus dispreţ asupra surorilor sale.

Babeta nu-l lăsâ să-şĭ termineze vorba.

„Frumos, atât ne-a mai lipsit, să ne criticĭ şi tu,“ ḑise ea restită.

„Mamă,“ reluâ Oto, care părea frămêntat de o iritaţiune grozavă, „trebue să te mântuescĭ de aceste hiene, care sunt in stare să te mănânce de viiă. Opresce pe Maria de a mai veni la noi, ér pe Babeta trimite-o în lume “

„Ha, ha, bravo!“ făcură amêndouĕ fetele cu batjocură.

„O Dómne!“ exclamâ bĕtrêna, „ce voi mai auḑi. Puteam eu óre să opresc pe Maria de a nu lua parte la înmormêntarea tatălui sĕu! Ér' d'acolo a venit aicĭ. Cât despre Babeta, am notat-o deja la biroul de informaţiunĭ pentru un post de guvernantă. — Cruţă-mĕ Otone, décă-ţi este cu putinţă.

„Nu pot să te cruţ mamă, trebue să-ţi spui de mârşăvia cea mai cumplită, ce s'a săvêrşit de când stă lumea asta, şi care s'a săvêrşit de ele.“

„A aflat,“ făcu Babeta cu o clintire de ochĭ spre Maria şi urmâ a pisa cu mare sgomot aşa încât d'abia sĕ mai putea înţelege ce sĕ vorbia.

„Da, am aflat că...“

„Ai face mai bine să tacĭ,“ întrerupse Babeta pe frate-sĕu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Să tac," reluă Oto, „da, póte aşĭ tăcea décă aşĭ sciĭ că te căiescĭ şi décă nu mĭ-ar fi frică că chiar mormêntul sĕ va deschide şi că mortul din el va striga împotriva nóstră!"

„Ce este pentru Dumneḑeu!" suspină bătrêna, „sfêrşesce, spune, nu mĕ mai chinui."

„Surorile mele au vêndut cadavrul tatălui nostru...."

„Vêndut!... cum aşa... ce blastemie! cui l'a vêndut?" întrebă Dómna Cibulca cu vocea întreruptă de grózĕ.

„L'au dat spitalului!"

„Spitalului, nu înţeleg!" ḑise bătrêna ca şi aiurită. —

„Nu înţelegĭ, d'apoi nu sciĭ," făcu Oto, „că studenţiĭ de medicină vin la spital ca să studieze la cadavre, tăindu-le bucăţele..."

„Ş'apoi!" făcu Maria cu un cinism grozav.

„Apoi, apoi," sbierâ Oto revoltat şi, păşind spre feréstră, deschise gémul dintr'o singură smucitură, — „én priviţĭ colea, vedeţi pe acel om cu vana 'n spinare, el duce bucăţelele de carne pe care le-au rupt din sêrmanul corp al tatălui nostru."

„Ti-ha scârbosul de el!" ţipâ Babeta şi, ridicând pisălugul din piuşóră îl aruncâ cu atâta putere în spinarea lui Oto, în cât acesta lovit chiar în osul spinărei, căḑu jos ca şi mort.

„L'ai ucis!" sbierâ Dómna Cibolca frângêndu-şĭ mânile.

Maria s'aplecase speriată la Oto.

„Nu, n'a murit," ḑise ea după un scurt examen.

In acest moment Oto deschise ochiĭ.

„Ridicaţi-mĕ," îngână el cu vocea stinsă, „şi puneţi-mĕ pe divan, căcĭ nu-s în stare de a mĕ mişca!"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Femeile săriră la el și punêndu-și tóte puterile ridicară pe bietul tênĕr și-l așeḑară pe divan.

Bătrêna era ca și leșinată, fetele erau tîmpite de spaimă.

„Numai de n'ar muri,“ borborosi Maria.

Babeta tăcea dar nu-și mai lua ochiĭ de pe frate-sĕu, urmărind cu încordare orĭ ce mișcare a lui.

Oto resufla cu greu, părea a fi cu totul cutropit de durerĭ.

Ochiĭ numai din când în când i se deschideau, ér de câte orĭ privirea i cădea asupra vr'uneia dintre surorile sale, fața i sĕ consuma ca de o durere și de o scârbă nespusă.

„Mí-e sete,“ ḑise el în fine după o tăcere îndelungată, întreruptă numai de gemetele dómnei Cibolca. —

„Să-ți aduc puțină apă?“ întrebâ Maria.

„Pune și zahar în ea. Am un praf rĕcoritor în busunar, îmĭ voi face o limonată.“

Pe când Maria i prepara paharul de apă cu zahar, Oto scóse din buzunarul giletcii sale un plic îngust și supțirel și-l desfăcu cu mânile tremurânde.

„Adă,“ ḑise el apoi și luând paharul vĕrsâ praful din plic în apă, amestecâ cu linguriṭa, apoi cu o mișcare convulsivică 'l puse la gură și bĕu.

Paharul era golit de jumĕtate.

Oto, când îl luâ de la gură, fu apucat de un cutremur grozav.

„Este amar praful tĕu,“ întrebâ Maria, „adă să gust.“ —

„Amar ca fierea,“ respunse Oto, „nu gusta — este otravă.“

„Otravă!“ ṭipară tóte trei femeile.

„Da, m'am otrăvit ca să scap de dragostea vóstră!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Maria și Babeta la aceste cuvinte remaseră ca și înlemnite, Dómna Cibolca însă, aruncându-sĕ ca nebună asupra fiului sĕu, i smulse paharul de jumĕtate golit din mâna lui cea tremurândă, și până să fi prins de veste cineva ce vrea să facă, îl și pusese la gură și-l golise până la fund.

Apoi căduse jos.

„Blăstemate, aturisite să fiți," mai dise ea sub convulsiuni grozave, cu buzele învinețite și cu ochiĭ stêlpiți.

Maria scóse o răcnitură de gróză apoi fugi ca și aiurită, ca și gonită de furiile infernului.

Babeta era singură cu doui muribunzĭ.

Stete cu ochiĭ înholbați, ér când sĕ trezi din ameţéla în care căduse, vĕdu că atât frate-sĕu cât și mamă-sa expiraseră deja.

Sĕ hotărî decĭ a sĕ duce și ea cât mai de grabă din acel loc înfricoșat.

Dar cu mânile góle nu putea pleca.

Prin odaiă nu se afla nicĭ un obiect de valóre, trebuia decĭ să scormonéscă prin busunarele morților.

„La mama sciu că nu voi găsi nimic," dise ea cu un zimbet amar, „să vedem la Óto."

Nu găsi nicĭ la frate-sĕu de cât numai două plicurĭ asemenea acelui din care scosese praful otrăvitor, care decĭ de bună sémă cuprindeau și ele aceiaș otravă.

„Ce să fac cu aceste plicurĭ?" sĕ întrebâ dênsa și era gata sĕ le arunce, dar luându-și séma, le puse în busunar dicênd: „cine scie décă nu-mĭ vor prinde bine vr'o dată."

„Servitorul de la anatomie," continuâ ea apoi, „îmĭ va da cel puțin câte cincĭ fiorinĭ de fie-care cadavru.

Sĕ prepară să plece ca să încheiă acest têrg înfricoșat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tocmai când voia să ésă étă că se deschise ușa. Nimen nu intrâ.

O mână de bărbat sĕ vîrî prin crepătură ér o voce răgușită strigâ:

„O scrisóre de oraș pentru Domnișóra Babeta Cibolca.“

„Aicĭ,“ strigâ ea și sărind la ușă luâ scrisórea.

„De la biroul de plasament,“ borborosi Babeta, după ce aruncase o privire asupra plicului, apoi sĕ grăbi a rupe învĕlitórea scrisórei și a ceti.

„Am găsit un post pentru Dta în capitala României, la Bucurescĭ. Plata este bună de și numai în o casă de comerciant. O fetiță de doui și un băiețel de cincĭ anĭ. Părinții trăiesc amêndoui.

Banii de călĕtorie sunt avisați.“

„Guvernantă la un comerciant român, după ce am aspirat a fi contesă germană! Ce contrast! Dar în fine... n'am ce alege... trebuia să fiu bună bucurósă că mi sĕ oferă acest adăpost — strălucit în comparațiune cu starea mea de astădĭ.

CAPITOLUL IV.

Lipscanul.

In rondelul șoselei care străbate grădina numită a lui „Kiselef,“ ce sĕ desfată dinaintea Bucurescilor, stetea cărêtă de carêtă, trăsurĭ și birjĭ jur împrejur.

Boerii și boeróicele, bancherii și toptangiĭ capitalei cu soțiile, copiĭ, guvernantele și cu bonele lor eșiseră la șosea, ca să ia puțin aer, să véḑă și să fiă vĕḑuți și vĕḑute. Cursa nu mergea mai departe de cât până în acel rondel. Acolo visitiĭ întorceau trăsurile și, până a nu apuca înapoi érăș spre Bucurescĭ, sĕ opreau, ca să resufle caiĭ și să mai privéscă boeriĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Intr'o trăsură elegantă, trasă de doui cai galbini ședeau în fund un domn și o damă, ér pe banchetă era un băiat ca de vr'o cinci ani și lângă băiat o guvernantă.

Băiatul era un copil fórte drăgălaș și se juca cu un balonaș de gumielastic, aruncându-l când domnului, când dómnei când apoi guvernantei.

Toți făceau haz de jocul nevinovat al copilului, dar cine ar fi observat mai de aprópe pe guvernantă ar fi vědut, că veselia ei nu-i isvora din inimă, ci era o penibilă prefăcătoric.

Domnul, care era tatăl băiatului și soțul Dómnei și care purta numele de Sasan, într'un moment de neîndemânătăcie scăpâ balonul așa de nefericit, în cât căḑu jos pe șosea și sě rostogoli o bucățică de drum.

„Ah, cine-mi va aduce balonul," exclamă copilul. —

„Eu, scumpul meu,' respunse guvernanta, gata de a părăsi trăsura.

„Domnișóră Babeta..."

Da, guvernanta era Babeta Cibolca și domnul Sasan era comerciantul la care primise angajament și care in acest moment o reținea să nu sě cobóre din carêtă.

Tocmai atunci un chervan încărcat cu marfă trecea pe lângă trăsura de care ne ocupăm.

Lângă chervan mergea un băiat ca de vr'o opt ani, care observând balonul ce sě rostogolea pe șosea, îl luâ de jos și alergâ cu el la trasură.

Acolo-l presentâ ḑicênd:

„Poftim cocóne."

„Ce băiat prevenitor," observâ Dómna Sasan către soțu-sěu, care primi balonul din mâna băiatului.

„Stai puțin," ḑise comerciantul către băiat scormonind prin buzunar, căci voia să-i dea un bacșiș.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu pot sĕ stau cocóne, trebue să alerg după car, să nu mĕ perd cumva de el,“ și cu astea băiatul se luâ iute după chervan, care purcese înainte spre bariera Bucurescilor.

„Pĕcat că nu i-ai dat nimic,“ observâ Dómna Săsan.

„Nu-i pré târdiu!“ replicâ comerciantul.

„Crezi că-l vom ajunge cu trăsura,“ întrebâ soția sa.

„Ba că nu vom arangia dóră o gónă după el.“

„Așa dară...“

„Îl voi revedea, căci carul cu care era îmi aduce marfă și mie; am vĕdut mărcile lădilor.“

„Va veni la noi băiatul, ce bine,“ făcu mititelul Sasan. „Să'l aduci sus la mine ca să-i mulțămesc și eu,“ mai adause el.

„Ce dice Costică?“ întrebâ Babeta care nu înțelesese pe băiat, de óre-ce vorbise românesce.

Dómna Sasan i tălmăci dorința copilului.

„Ah ce suflet bun drăguțul,“ exclamâ nemțóica ca și extasiată și sărută cu foc pe micul Costică pe amêndoui obrajĭ ai lui.

Părinții sĕ simțiră fórte măguliți.

„Da să mi-l aduci tată, și să-l opresci pentru tot de-a una ca să am cu cine mĕ juca,“ dise apoi Costică, preocupat de gândul la băiatul de cărăuș.

De astă dată vorbise nemțesce în cât îl înțelese și guvernanta.

„Étă o ideiă minunată, ce băiat cu minte,“ aplaudâ Babeta, care precalcula deja, că un asemenea arangiament i-ar lua de pe umerĭ tocmai jumĕtate din sarcina ce avea cu supraveghiarea copiilor.

„Da, da,“ afirmâ și Domnul Sasan. „Acest băiat de cărăuș pare a fi înzestrat de la natură cu bune calități, să-l angagiăm ca soț de joc și de studiu pentru Costică. Ce dici dragă Mari.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ce să ḑic?“ replicâ Dómna Săsan, „îmĭ pare că ar fi bine.“

„Da,“ reluâ guvernanta după o mică pausă, „cu cât mĕ gândesc mai mult cu atât mai nimerit găsesc planul Dv. Costică în urma acestui arangiament va primi o educaţiune mai potrivită sexului sĕu, căcĭ presupui cumcă băieţiĭ vor avea, séu mai bine ḑis vor primi un institutor.

„Negreşit,“ o întrerupse Domnul Sasan, „nu-i aşa Mari!“

„Da, da,“ afirmâ Dómna Sasan, „acéstă întocmire o găsesc de pré bună. Atuncĭ şi Leniţa va fi cu atât mai bine îngrijită.“

„Da Dómnă,“ sĕ grăbi a ḑice Babeta, „cât despre acéstă nu încape nicĭ o îndoială, dară vĕ rog să nu credeţĭ cumva că mĕ voi îngriji mai puţin ca până acum de binele scumpului Costică,“ apoi îl sărutâ din nou.

„Să mergem tată,“ ḑise Costică întorcând desmerdările nemţóicei. „D'abia apuc să mĕ joc cu.... cu.... dar cum îl chiamă?“ sĕ întrerupse mititelul.

„Nu sciu nicĭ eu,“ respunsu Domnul Sasan, „vom afla însă şi asta. Trage Ioşi,“ adause el apoi adresându-sĕ cătră vizitiu.

Acesta prinse hăţurile mai strêns în mâuă, ridicâ biciul şi pocnind una cu el, făcu pe cai sĕ pornéscă în pas mêndru, mĕrunt dar des, şi săltând mereu.

Astfel peste puţin ajunseră la capul podului Mogoşóei.

Pe acele timpurĭ nu era încă nicĭ un drum de fer prin România, ea decĭ nu era legată cu streinătatea de cât prin Dunăre şi apoi prin şoséua naţională care de la punctul Predeal trecea pe la Câmpina, Ploiescĭ şi venia la Bucurescĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acéstă șosea traversa grădina Kiselef și dedea în capitală pe la barierea podului Mogoșóei.

Era deci în tótă vremea val mare la capul acelui pod. Dar mai cu sémă pe timpul când reintrau și boerii în carêtele lor de la preumblare de pe șosea atunci adese-ori sĕ grămădeau atâtea trăsuri dinaintea barierei, în cât dedeau prilej la învălmășelĭ și siliau pe cei care veniau mai pe urmă să sĕ opréscă în drum, până le isbutia epistaților să restabiléscă ordinea și să asigureze circulațiunea.

Ḑică orĭ ce ar ḑice amicii pretinsului progres. Pe timpul acela, când comunicațiunea și transportul sĕ făcea cu ajutorul carelor trase de cai, era mai multă poesiă în lume, era un traiŭ cum am ḑice mai cu ticnă, de cât acum unde tóte până și sentimentele să tractéză cu iuțéla produsă de puterea aburului.

Óre streinul care sosia atunci la Bucurescĭ nu primia o ideiă mai împunătóre de cât astădĭ despre însemnătatea acestei metropole, veḑênd pitorésca învălmășélă de dinaintea barierei pe care avea să-și facă întrarea.

Să vedem.

Cu tótă iuțéla locomotivei călătorului de adĭ i sĕ pare ca și o lungă eternitate timpul ce are să trécă de la o staținne până la cea laltă. D'abia ai plecat din Ploiescĭ, ai vrea să și fi la Bucurescĭ când colea n'ai sosit de cât la prima staținne Bradĭ. Te pui să mai tragĭ un somnuleț, dór, dór te vei deștepta în gara capitalei, când colea te trezescĭ la Crivina și mai ai să trecĭ prin staținnele Periș, Bufta, Chitila ca apoi să sosescĭ în fine la ținta călĕtoriei. Aicĭ te coborĭ pe peron îmbrâncit de hamalĭ, care alérgă să-ți ia bagagiul de mâna. Apoi după mai multă alergătură în sus și'n jos îți scoți și cufêrul și în fine eșĭ și te urcĭ în birjă, décă a mai remas vr'una în cur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tea staţiunei, ér déca nu, aştepţi până vor sosi altele séu incarcĭ pe vr'un hamal cu calabalîcul şi o iai la picior, déca nu voiescĭ să aştepţi tramwaiul şi să te aşedĭ în el.

Unde este poesia la tóte astea.

Odinióră insă timpul îţi trecea pe pernele diligenţeĭ în dulcĭ reverii şi în contemplaţiunea peisagiului strein. De o dată te pomeneai la Săftica, acolo te restaurai şi dabia pornit sosiai la Bănésa, ér d'aicĭ pândiai în zara depărtată din care începea să sclipéscă icĭ colea câte un turn svelt de la cele trei sute de biserici care sĕ ḑicea că s'ar afla în Bucurescĭ.

Dorul necunoscutului, al misteriosului îţi umplea sufletul şi te punea în o posiţiune pré potrivită de a admira de la rondelul şoselei încolo, unde soseai peste puţin, cochetele, frumósele şi galeşele Bucurescene, care resturnate în fundul carêtelor, intreţineau un foc vivace din ochiĭ lor cei arḑĕtorĭ cu admiratoriĭ lor.

Ér dinaintea barriereĭ, vedeai chervanele, carêtele, birjele care înaintând, care oprite pe loc; împrejurul lor zăreai pe bragagiĭ şi le auḑiai versul lor ademenitor: bragă dulce, rece dulce, secundaţi de rahagiĭ şi de alţi vênḑĕtorĭ; contemplai pe zarzavagiĭ aşeḑaţi pe lîngă şosea cu marfa lor, care umplea aerul cu un miros caracteristic de cépă, căcĭ parfumul numitei plante bulbóse nu juca un rol secundar, şi te transpunea îndată în dispositiunea acceptibilă pentru poesia mai mult sensitivă de cât eterică a orientului.

Şi în ḑiua de care am vorbit la începutul acestui capitol era mare învălmăşélă dinaintea barriereĭ. Ioşi vizitiul Domnului Sasan fu silit a cârmi pe lângă un chervan, care sĕ oprise lângă magherniţa vameşului de jugărit şi care încurcase drumul.

Lângă acest chervan stetea un băiat.

Cum vĕḑu Domnul Săsan pe acest băiat de că-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

răuș, ridică bastonul său și atinse cu el pe Ioși în dosul spinărei.

Babeta, eșind cu trăsura pentru prima óră în aceea di și necunoscênd obiceiurile Bucurescenilor nu putu sci, că astfel li se făcea semn vizitiilor ca să opréscă. La vederea acestui semn își reaminti de o dată scena cu pisălugul, pe care-l aruncase în osul spinărei al fratelui său și la astă reamintire i trecu un fior rece peste tot trupul său.

Tot odată ca prin farmec își revĕdu intregul său trecut ér costumul băiatului de cărăuș o transpuse în acel sat necunoscut, unde odinióră născuse un băiat, — căci tot astfel să purtau copiĭ p'acolo.

Ioși, înțelegênd semnul stăpênului său, opri cărêta în drum. Domnul Săsan, care recunoscuse pe băiatul cu balonul, i făcu semn.

Chematul alergâ la carêtă.

„Cum te chiamă,“ îl intrebâ comerciantul.

„Toma,“ respunse băiatul.

„Și încă cum?“ urmâ Domnul Săsan.

„Toma... Toma...,“ și bietul băiat pe care de bună sémă îl vor fi recunoscut cetitoriĭ noștri, și care nicĭ o dată nu întrebase pe mumă-sa de numele tatălui său, nu scia în grabă ce să spuiă, dar simțind că incurcala sa nu-i póte servi de recomandațiune, dise pe scurt:

„Toma Ciurescu.“

„Pe mine mĕ chiamă Costică Săsan,“ dise copilul din trăsură.

„Să trăiescĭ cuconașule,“ adause Tomița.

Domnul și Dómna Săsan precum și micul Costică erau încântați de amicul nostru.

Numai Babeta i arunca pe furiș de sub génă câte o privire mai mult de ură de cât de iubire.

„Afurisit neam,“ sĕ gândi in sine, dar fața i zimbea și cu vocea tare dise:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ce copil inteligent!“

„Da,“ afirmâ Domnul Săsan, „pare a avea mintea unui om bătrên și voi face o bună achisițiune angagiându-l la casa mea.“

„Va fi un bun servitor mai târdiu,“ observâ Babeta.

„Ba mai târdiu voi face din el un băiat de prăvălie,“ replicâ Domnul Săsan, apoi adresându-sĕ cătră băiat îl intrebâ:

„Ai venit cu tată-tĕu la Bucurescĭ?“

„Ba nu,“ și o roșéță repentină sĕ lăți peste fața lui Tomița. „Sunt la stăpên.“

Domnul Săsan nicĭ nu luâ în sémă acéstă roșață, dar Babeta care-l privise mai de aprópe pe băiat nu o trecu cu vederea.

Indată voi să-și explice emoțiunea lui Tomița.

„Ce a întrebat tată-tĕu pe băiat?“ sĕ adresâ decĭ guvernanta cătră micul Costică.

„L'a întrebat de tată,“ respunse el.

„Pe semne n'are sĕrmanul!“ observâ guvernanta.

„Nu sciu,“ făcu Costică. „Ai tată?“ ḑise el apoi cătră Tomița.

„Nu, n'am!“ respunse acesta înroșindu-sĕ din nou. —

„Acéstă roșéță este surprinḑĕtóre,“ îșĭ ḑise Babeta, „băiatul de bună sémă nu-și cunósce pe tatăsĕu, este un copil din florĭ... ca și al meu.“

„Când veți veni la magazinul meu,“ reluâ Domnul Săsan adresându-sĕ cătră Tomița, „voi vorbi cu stăpênu-tĕu ca să te lase la mine. Vreai să remânĭ.“

„Cu dragă inimă,“ respunse Tomița.

„Eu mĕ numesc Săsan, sunt lipscan, am vĕḑut în carul vostru nisce lăḑĭ d'ale mele, când veți descărca marfa să întrebĭ de mine.“

„Bine Domnule, sărut mânile Domnule.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„La revedere dară!“ și cu aste făcu semn vizitiului, caiĭ sĕ porniră ducênd trăsura cea strălucită sforăind prin stradele Bucurescilor.

Pavagiul nu prea era bun pe acele timpurĭ și carêtele te sdruncinau cu tóte că erau aședate pe cele mai bune arcurĭ.

Acéstă sdruncinătură mai scóse pe Babeta din gândurile trecutului și capul ei fiind silit a sĕ apleca de voie, fără de voie când spre micul Costică, când spre Domnul Săsan, când spre soția acestuia, era lucru firesc că-și intórse și gândurile sale spre aceste persóne.

Zimbi decĭ băiatuluĭ, și sĕ smeri dinaintea domnului și dómnei.

Dar zimbetul nu-i venia din inimă și nicĭ smerenia nu era alt ceva de cât o curată prefăcĕtorie.

„Îmĭ va veni vr'o dată timpul meu,“ își dicea ea, „dar până atunci trebue să mĕ susțin în grația acestor... vite încălțate.“

Carêta intră în fine prin pórta cea mare ce sĕ deschisu dinaintea ei în curtea spațiósă a unei case marĭ și frumóse din calea Moșilor, ér cei din carêtă sĕ coborîră și merseră în casă.

Domnul Sasan peste puțin eși și apucâ spre piața Sf. Gheorghe unde-și avea magazinul în fața grădinei.

Era mare magazinul Domnului Sasan, sĕ compunea din mai multe piese marĭ, ocupate de sus până jos cu rafturĭ, care erau pline indesate cu mărfurile cele mai elegante, mai fine și mai scumpe.

Avea o mulțime de servitorĭ, o dróie de băieți de prăvălie, cassarĭ, grămăticĭ ba chiar și un procurist.

De câte orĭ intra Domnul Sasan în magazinul sĕu avea obiceiŭ a cutreera tóte încăperile, cercetând cu de-a mĕnuntul ce făcea fie-care din ómeniĭ sĕi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

care la intrarea lui, erau cuprinși ca de nisce ferbinți și și vedeau de lucru cu îndoită atențiune, căci era un strașnic șef.

Apoi după ce-și făcu observările pe care le crędu de lipsă, merse in biroul sĕu, care era în încăperea cea din fund și sĕ așęda la masa sa, cetind epistolile intrate, sfătuindu-sĕ cu procuristul sĕu, primind pe representanții caselor cu care lucra și pe mușterii sĕi mai de frunte.

Astfel făcu și astădi. Timpul i trecu în sbor ca de obiceiŭ.

De o dată veni un servitor și ęise:

„Domnule, un băiat de cărăuș cere a'ți vorbi.“

„Un băiat de cărăuș?“ exclamâ comerciantul, care în toiul afacerilor uitase de micul eveniment de pe șosea. „Ce vrea!“

„Ęice că i-ai fi porunc:it pe șosea, că după ce vor fi descărcat marfa, să-ți dea de scire,“ respunse servitorul.

„Aha,“ ęise Săsan, lovindu-sĕ cu palma peste frunte, „este prietenul meu de pe șosea. Intrébă-l pe stăpênu-sĕu décă-l póte lăsa aicĭ la mine în Bucurescĭ, ér décă-l lasă, viną cu băiatul în cóce.“

Servitorul eși. Peste puțin sĕ întórse cu Tomița.

„Ei bine,“ cu aceste cuvinte 'l primi Domnul Săsan, „ești hotărît să remâi la mine.“

„Da cocóne,“ respunse băiatul fără sfială dar cu modestie.

„Să mergĭ dară cu dênsul la Mitrașofski să sĕ îmbăieze, apoi d'acolo te vei duce la frații Hirschfeld din strada Șelarĭ. Cumpĕră-i vr'o două schimburĭ, apoi haine cum sĕ cade o pĕlăriă, mergĭ și la steaua albastră și cumpĕră-i o părechie de ghete, apoi du-l acasă la mine și pune-l în odăița de lîngă podul caselor, unde va ședea și unde sĕ va putea îmbrăca până voi veni eu acasă.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acest ordin al Domnului Sasan se execută întocmai.

Când stăpênul casei, după terminarea afacerilor sale de la magazin reintră în sênul familiei sale și trimise după Tomița, acesta sĕ presentă în haine vinete dinaintea lor.

Haine vinete ḑic sătanii din Transilvania costumului cum îl pórtă locuitorii orașelor.

Costică vĕḑênd pe Tomița astfel îmbrăcat, d'abia îl recunoscu, ér după ce sĕ convinse că este noul sĕu prieten de la șosea îl primi cu mare bucurie.

„A la bonne heure" îșĭ ḑise Babeta, „astfel totuși mĕ voi deprinde a'l vedea împrejurul meu, dar în scârbosul lui costum de până acum, nu l'aș fi putut suferi. —

Tomița era un tovarăș de joc a lui Costică așa de bun în cât tótă casa sĕ felicita de acuisițiunea lui. Până și Babeta i dedea lecțiunĭ cu plăcere, căcĭ învĕța lesne ș'apoi Costică primea învețătura mai bucuros de la dênsul de cât de la guvernanta.

Astfel Babeta putea aștepta mai cu răbdare sosirea promisului institutor.

Un nepot al Dómnei Sasan, care avea să depuiă examenul de bacaulareat a casă în Transilvania și sĕ vină apoi la studiu în Bucurescĭ, era destinat pentru postul de institutor.

Acest nepot, fiind fără mijlóce avea să ședă și să mănânce la Domnul Sasan, ér în schimb i se pusese condițiunea să dea lecțiunĭ la copiĭ din casă.

Acum este însă timp ca să facem mai de aprópe cunoscință cu personagiile nóstre.

Babeta, guvernanta, fiica agentului Cibolca din Viena, după cum ne spune deja numele ei de familiă, era de origine slavă, dar făcea parte din acel soiŭ de ființe omenescĭ, care sĕ găsesc numai în Austria,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

o amestecătură de german și slav, era deci o adevărată austriacă séu o nemțóică, cum le ḑice Românul, și încă nemțóică din creștet până'n tălpi.

De stat era mititică și subțirică, avea o față sarbedă, ochi verḑi mititei, gura mică cu buze palide și subțirele, ér când vorbia atunci te mireai cât de mult i sĕ putea desface guricica ei. Când venia în extas glasul ei primia un timbru fonfăitor.

Nu trecuse încă de douĕḑeci și patru mult douĕḑeci și cinci de ani.

Cât despre caracter, reflexele ce au străbătut, ne fac a intrevedea un grozav abis.

Să ne întórcem acum la Domnul, la Dómna Săsan și la casa lor.

Domnul Săsan ajunsese deja în acea etate, care sĕ numesce flórea vêrstei, adică era între patruḑeci și cinci ḑeci de ani.

Născut în Bucuresci într'una din mahalalele locuite de stratul mai lipsit, avuse norocul de a intra ca băiat într'o prăvăliă din strada lipscanilor, și fiind talentat, desvoltând mai cu sémă o pricepere admirabilă pentru gusturile cocónelor de modă, înaintâ curênd, ajunse de tênĕr, stăpênul unui magazin de modă, care peste puțini ani deveni centrul pentru confecționarea celor mai căutate toalete.

Dómna Maria Săsan era féta unui comerciant din Transilvania de la Stefănesci, orașul din vecinătatea Ulmescilor. Era o ființă bună, dar cam móle de inimă. Nu arăta alt interes, de cât pentru casa ei, acolo însă scia sĕ puiă la cale tóte lucrurile așa de bine în cât cu două servitóre numai își ținea în ordine exemplară salónele, odăile, curtea și grădina.

Nici nu era lucru rar de a o vedea cu mătura în mână, séu cu vr'un peteс frecênd parchetul, orĭ ștergênd mobilile de praf.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Séra era apoi obosită în cât nu mai putea sta pe picióre.

De la șépte ore sĕ arunca în fotoliu și adormea.

Nu vedea la sine de cât din când în când câte o compatriótă a ei, între aste mai des pe cocóna Țica, o adevĕrată mahalagióică.

Domnul Săsan făcuse stare, ba era bogat, cu tóte astea remase tot atât de econom, séu scump, cum i ḑicea servitorimea, cum fusese ca băiat de prăvălie. Apoi nicĭ defectul cel mai mare al caracterului sĕu nu-l lăpădase. Era neîncreḑĕtor până la extas, își bănuia chiar și — umbra sa. Orĭ ce-i făcea cineva, — să fi fost chiar cel mai adevĕrat amic al sĕu, Domnul Săsan în un colț ascuns al inimei sale îl nevinovĕța de — mișelie, orĭ cel puțin de necapacitate. Nu sĕ încredea nicĭ în sine însuș. Când era sĕ hotărésca ceva, mai cu sémă în cestiunĭ familiare, să gândea, sĕ resgândea, sĕ chibzuia, așa de mult în cât puteai fi sigur, că dintre tóte combinațiunile și modalitățile va alege pe aceea, care mai pe urmă sĕ va arĕta ca cea mai rea.

Te mirĭ, că sĕ decisese așa de iute ca sĕ ia în casă pe Toma băiétul de la Ulmenĭ. Cu angagiarea Babeteĭ ca guvernantă, lucrul durase mai mult timp.

Era tare la modă p'atunceĭ în Bucurescĭ, că în orĭ ce casă cu dare de mână, copiĭ să fie crescuțĭ de o guvernantă — streină firesce. Décă să putea franțuzóică, décă nu nemțóică.

Cât despre neapărata trebuință a uneĭ guvernante nu mai încăpea îndoiélă nicĭ în capul Domnului Săsan; dar părerile diferau cu privire la naționalitate. Domnul voia o franceză, francezele fiind în general mai spirituale. Dómna ținea una că o nemțóică ar fi mai bună, căcĭ nemțóicele trec de mai așeḑate, de mai cum sĕ cade de cât francezele,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

După multe și îndelungate desbateri, sĕ convĕrti și Domnul Săsan la părerea soției sale, căci informându-se pe sub mână aflase, că francezele erau îndoit și întreit mai scumpe de cât nemțóicele.

Dar cu asta nu erau terminate tóte îndoelile, ci ele începură mai tare încă, acum când era vorba, a cădea d'acord asupra unei anumite persóne, din mulțimea acelora, care sĕ oferiră în urma demerselor făcute de Domnul Săsan.

In fine după multă cumpănire aleseră pe cea mai bună dintre tóte... pe Babeta.

I vĕduseră posa fotografică, până nu încheiaseră cu dênsa. Când li sĕ presintă în persónă, le plăcea mai puțin de cum le plăcuse în chip, însă acum era pré târdiu, căci Domnul Săsan era din acea categoriă de ómeni care susțin și urmăresc maxima Bulgarului: „săpun am cumpĕrat, săpun voi mânca."

Dómna Maria Săsan era pré domólă și pré nepăsătóre din fire, de cât să sĕ fi putut decide, a sĕ gândi măcar la schimbarea guvernantei, cu tóte că acésta dintru început chiar era fórte arogantă față cu dênsa și o trata ca pe o ființă de o categorie mai inferióră.

Micuța Elena sĕ deprinse curênd cu guvernanta, pe care nicĭ ea, ca toțĭ copiĭ, n'o putuse suferi dintru întâi, tot asemenea și Costică, fiind-că Babeta, de și nemulțămită până în adêncul sufletului sĕu de posițiunea în care o forțase destinul, vĕduse miseria prea de-aprópe, și îi luase gróza, așa în cât își impuse sarcina de a-și câștiga iubirea copiilor, pentru a-și susțĕne pe de-o parte posițiunea, ĕr' pe de altă parte a putea domni cu atât mai lesne în casă, căci de dragul copiilor multe i sĕ treceau.

Numai cocóna Țica, prietina Dómnei Maria Săsan, când vĕdu pentru prima óră pe Babeta strînibâ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

din nas și ḑise că n'o póte suferi. O dată deschiḑênd vorba despre guvernantă exclamâ:

„Ascultă Mari, eu n'aș suferi pe acéstă nemțóică în casa mea.“

„De ce nu?“

„Mai întâiŭ fiind-că-i nemțóică.“

„Tocmai asta-i bine.“

„Să-mĭ nemțéscă copiĭ, aferim! Cam mâine le vor fi rușine să mai vorbéscă românesce.“

„Dar așa, — cât va fi Tomița 'n casă...“

„No veḑĭ, acel băiat îmĭ place, numai să nu sĕ nemțéscă și el.“

„Nu te teme dragă!“

„Ș'apoi mutra nemțóicei, nu-mĭ place nicĭ de cum.“

„Nicĭ mie nu-mĭ e simpatică.“

„Simpatică, nimpatică, mie-mĭ este grețósă și, adu-țĭ a minte Mari, ce-țĭ ḑic eu, mult necaz o să-țĭ facă nemțóica.“

„Eștĭ preocupată.“

„Adică ocupată sunt... dar să lăsăm tréba baltă.“

CAPITOLUL V.

Nepotul.

Stefan Daftu nepotul Dómnei Săsan era un tênĕr puțin cam exaltat în părerile sale, visător, plin de idealurĭ mărețe.

Aștepta de la viéță numai încântare, credea în un amor sincer platonic, în o amiciție neinteresată.

Sêrmanul, nu cunoscea lumea de cât numai din novelele nemțescĭ, pe care le cetise.

Când veni la Bucurescĭ credea, cum ḑice Românul că tóte pasĕrile care sbóră să și mănânce.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Fu întêmpinat cu dragoste din partea Dómnei Maria Săsan, Domnul Săsan privia în el un instructor eftin, ér Costică și Toma un amic iubitor.

Stefan nu sĕ simți tocmai rĕu în mijlocul acestor óment și ca membru al acestei căsnicii destul de monotone.

Babeta era cumpĕtată în purtarea sa cătră tênĕrul student, care-și împărțea timpul între instrucțiunea pe de o parte luată la facultatea de drept ér pe de altă parte dată băieților din casă.

Incetul cu încetul guvernanta sĕ apropiâ pe nesimțite de tênĕr.

Câte o oftare ascunsă in aparință, dar potrivită astfel ca să fiă surprinsă de Stefan, câte o căutătură din acele, care es pe sub gene și sunt menite a merge drept la inimă, îșĭ făcuse deja datoria.

Stefan visătorul, idealistul, lipsit de orĭ ce prilej de a întreține relațiunĭ mai de aprópe cu femei, ba chiar n'avênd ocasiune de a face cunoscința lor, începu a sĕ interesa de Babeta.

„Te invidiez," șopti într'o séră guvernanta cătră Stefan.

Erau, am putea dice singurĭ, căcĭ Dómna Săsan adormise în fotoliŭ, ér Lenița ațîpise pe scaunul ei.

„Pentru ce?" făcu tênĕrul, ațintind ochiĭ sĕi cei marĭ de un albastru profund asupra Babetei și simțind, că palórea sa cea ordinară făcuse loc unei roșelĭ de și slabe, dar destul de pronunsate.

„Pentru liniștea D-tale?"

„Liniștea mea, nu sciu, de ce aș putea fi tulburat..?"

„Nu dic tulburat, dar nemulțămit!"

„D-ta eștĭ nemulțămită," întrebâ Stefan cu o mirare pe deplin sinceră.

„Eștĭ surprins de acéstă descoperire?"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„In adevĕr, nu sciu...“

„Să vede că n'aștepți lucruri mari, ce ḑic mari, n'ascepți nimic de la viéță, de nu ai înțeles până astădi, că o inimă tênĕră nu póte fi mulțămită cu un traiŭ, cum este acela pe care-l port eu.“

„Ce fel de traiŭ?“ observâ Stefan deconcentrat.

„Ha, ha,“ rîse Babeta in batjocură, „ce fel de traiŭ? O călugăriță are mai multă libertate de cât mine. La noi în țéra nóstră chiar bucătăresele sunt tractate cu mai multă delicatețĕ din partea... stăpânilor. de cum sunt tractată eu aicĭ, și sunt mai considerate de cea laltă servitorime, de cum sunt eu considerată aicĭ...“

„Domnișóră Babetă, ți sĕ pare numai...“

„Mi sĕ pare, ba nu, este crudă realitate. D-ta, care împlinescĭ aceleași indatoriri ca și mine în casa asta, te credĭ mai mult de cât mine, nu-i așa?“

„Domnișóră!“

„Da, așa este, te credĭ mai mult fiind-că eștĭ nepotul Dómnei Săsan.“

„Te înșelĭ, nicĭ o dată nu am tras vr'o paralelă între mine și D-ta.“

„Dar spune drept, décă ai fi tras'o, nu ai fi ajuns la resultatul ce susțin eu.“

„Nu Domnișóră, fiind-că...“

„Ce fiind-că,“ zimbi nemțóica și aruncâ o căutătură galeșă lui Stefan. „Dar sĕ lăsăm acéstă conversațiune...“ adause ea apoi, „étă că Dómna Săsan sĕ mișcă în fotoliul ei, trebue să chem servitórea, să culcăm pe Lenița. Te culcĭ și D-ta?“

„Eu?“ făcu Stefan tulburat, „nu, încă nu.“

„Vreai să studiezĭ cevaș?“

„Nu,... dar nu mĭ-e somn!“

„Nicĭ mie, décă vreai, putem să vorbim încă vr'un cart, două de oră. Nu-mĭ voi încuia ușa.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Intru aceia venise servitórea și duse pe copila cea adormită.

„Bună séra Domnule Stefan,“ ḍise Babeta când plecâ cu ton formal, aruncând tot o dată o săgétă din ochiĭ ei cei verḍĭ asupra tênĕrulni.

„Bună séra!“ repetâ Stefan Daftu maşinalmente.

In acest moment nu scia apriat ce ḍice, căcĭ cuvintele din urmă ale Babetei îi resunau mereu în urechĭ.

„Nu-mĭ voi încuia uşa!“ Ce insemnau aceste cuvinte. —

Stefan Daftu era nepăţit, decĭ ar urma ca sĕ nu atribuéscă nicĭ o însemnătate mai mare acelei învitărĭ, făcute de Babeta cu un ton atât de natural.

Dar tênĕrul cetise novele, póte chiar şi romane, decĭ atribuia acestei învitărĭ adevĕrata însemnătate, ba póte chiar o însemnătate mai mare de cum i s'ar fi cuvenit.

Casele Domnului Săsan sĕ aflau, după cum am spus deja, pe calea Moşilor. Prin o pórtă cu douĕ aripĭ intrai in o curte spaţiósă. La stânga erau vr'o trei patru trepte de pétră, care duceau pe un peronaş de unde prin o uşă cu douĕ aripĭ ajungeai în peristilul scărei principale, compuse din vr'o optspredece trepte de lemn, ciruite chiar de mâinile Dómnei Săsan.

In fundul curţiĭ spre drépta erau grajdurile, ér lângă grajdurĭ şi în dosul lor o grădină, care respundea spre casele ce steteau cu faţa cătră grădina sf. George.

Primul etagiu din jumĕtate casă era ocupat de Domnul şi Dómna Săsan.

In al doilea etagiu erau camerile copiilor, a guvernantei, a lui Toniţa şi a servitorimei.

Stefan Daftu locuia o odaiă din etagiul prim.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Avênd însărcinarea de a priveghia pe cei doi băieți, nu putea fi nici de cum suspect, décă sĕ urca și séra la dênșii, de și nu găsise cu cale a face acésta până acum. —

Astădĭ insă, după ce sĕ convinse, că Domnul Săsan reintrase și sĕ retrăsese pentru restul serei, în odaia sa, Stefan eși ca și un făcĕtor de rele, pe vêrful degetelor, în coridor unde sĕ opri puțin, pentru a resufla și a privi cu sfială imprejur.

Tótă casa era adêncită in o liniște cumplită.

Stefan urcă linișor scara spre etagiul al doilea.

La ultima cotitură vĕdu deja ușa Babetei întredeschisă, ér când sosi pe trépta din urmă, acea ușă sĕ deschise pe deplin și guvernanta sĕ furișă afară.

„Cât de mult ai intârdiat,“ șopti ea.

Stefan era atât de emoționat în cât nu fu în stare a respunde nimic.

Babeta 'l luă de mână și-l trase in odaia ei.

Nu avea nimic atrăgĕtor acea odaiă. Patul guvernantei era deja gata făcut. Acéstă imprejurare în ochiĭ orbitului tênĕr valora în acest moment mai mult de cât tóte frumsețile raiului.

„Ședĭ,“ dise Babeta, trăgênd un scaun lângă pat și punêndu-sĕ ea insăși pe marginea lui.

Orĭ cât de sfiicios ar fi fost Stefan, acéstă purtare provocătóre, trebuia să-l îmbărbăteze.

Și dĕu în neexperiința sa, crĕdu că este dator a trece îndată la atac.

In loc de a sĕ pune pe scaun, cuprinse talia guvernantei.

„Ce facĭ?“ dise asta zimbind și sĕ feri lin dar decis dinaintea tênĕrului.

„Mor!“ exclamă Stefan.

„Fi cu minte,“ replică Babeta zimbind mereu. „Pune-te pe acel scaun și să vorbim înțelepțesce.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ce să vorbim," făcu Stefan deconcentrat de acéstă desvoltare neașteptată.

„Să clădim castelurĭ în Spania," zimbi guvernanta din nou.

„Aș prefera să gust din plăcerile raiului," ḑise Stefan.

„Să guștĭ din plăcerile raiului, ha, ha, eștĭ mai galant de cum aș fi creḑut."

Stefan sĕ simțea din ce în ce tot mai desamăgit. Amorul sĕu propriu era jignit și nimic nu póte stinge mai curênd focul pasiuneĭ de cât o asemenea jignire.

„Dta ai creḑut póte, că nu sunt... cum să ḑic... în fine nu scin... de ce m'ai primit aicĭ... Domnișóră, m'ai creḑut...

„Nu, nu, scumpul meu, am creḑut că eștĭ un băiat cum sĕ cade, cu minte, resonabil. Am creḑut, că nu risic nimic, décă te tratez ca pe un amic intim, ca pe un frate. Décă m'aș fi temut câtuș de puțin, că Dta vei tîlcui purtarea mea altfel, m'aș fi ferit de Dta, m'aș fi lipsit de singura mângăiere ce am creḑut a afla pe lîngă Dta în acest deșert..."

Babeta rostise aceste frase cu tonul eĭ cel fonfăitor într'un mod, care era pĕtrunḑĕtor chiar prin monotonia sa, însă nicĭ de cum pĕtrunḑĕtor în acea maniere în care ar fi vrut guvernanta ci în direcțiune contrară. —

In loc de a aprofunda simțirea lui Stefan, în loc de a i să săpa în inimă o închipuire plăcută, pe care să sĕ întemeeze apoi o pasiune durabilă, după cum voia Babeta, Stefan începu a sĕ scârbi de acéstă fată, care-l făcuse a sĕ rușina de sine însuș.

Décă ar fi fost mai pățit, sermanul băiat s'ar fi ferit din primul moment de șerpóica cea veninósă, așa însă i sĕ dete legat. Din fericire însă era încă prea modest, avea încă prea multă nevi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

novăţiă. S'ar fi găsit vinovat, décă ar fi îndrăznit a ofensa pe Babeta.

Remase în limitele bunei cuviinţe, — décă însaşĭ presenţa sa pe timp de nópte în acéstă odaiă, dinaintea patului făcut, putea intra în cadrul bunei cuviinţe, dar era revoltat în contra acelei fiinţe, care-l umilise atât de mult.

Guvernanta făcuse o pausă, aşteptând respunsul lui Stefan. Acesta persistă însă în o tăcere posomorîtă.

Babeta era destul de cu minte pentru a-şĭ esplica causa morositățiĭ lui şi de óre ce nu voise alt nimic, de cât să scormonéscă — cum ḑicea ea — pasiunea tênĕrului, să-l înfierbinte şi să-l încovóie apoi după intenţiunele ei, veḑênd că tênĕrul este cât sĕ póte de frământat nu stărui mai departe.

„Vĕd, că în astă séră nu ne vom putea înţelege, de cum să-mĭ pot vĕrsa inima mea dinaintea Ltale," ḑise ea, „decĭ îţĭ poftesc nópte bună," şi cu aste plecându-sĕ spre el, îl sărută pe buze.

Stefan sĕ cutremură, un fior neînţeles i percurse vinele.

„Nópte bună," bîlbăi şi el, apoi plecă.

CAPITOLUL VI.

Vĕrsatul.

„Când mĕ gândesc cât de mult mĭ-am stêmpĕrat aspiraţiunele, mĕ apucă o tristeţă amară."

„Odinióră visam de o corónă de contesă, acum sunt mulţămită a deveni soţia unui funcţionar."

„Şi pentru a ajunge la acéstă ţintă, câtă stăruinţă, câtă oboséla — dar tot una, în fine voi ajunge. Merg încet dar merg bine."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cam astea își dicea Babeta într'o dimineță ca vr'un an în urma scenei ce am schițat în capito ul precedent.

De atunci nu se mai întêmplase nici un lucru demn ca să fiă descris mai pe larg.

Familia Săsan se sporise cu un nou membru, cu o fetiță care primise în botez numele de Sofia.

Costică progresase în sciință, Toma însă învețase chiar pré mult. Dicem, pré mult, fiind-că Domnul Săsan, vêdênd talentul băiatului, voi se tragă folóse materiale de la el, și-l luase de la Costică, dându-l la prăvălia sa, unde îndeplinea funcțiunele unui comis, de și se numia ucenic.

La acésta schimbare a posițiunei sale, contribuise mult și guvernanta a cărei aversiuni către bietul Toma se redeșteptase dn nou și crescuse din ce în ce mai mult.

Stefan Daftu mai avea să studieze doui ani, apoi putea să intre la un minister, pe baza atestatelor sale și a recomandațiunelor unchiului sêu.

Étă pe scurt enumerarea celor ce era de lipsă să scim, pentru a ne afla în curentul întêmplărilor.

Babeta, terminând acel monolog al sêu cu care am deschis acest capitol, voia să cobóre în jos, ca să ia dejunul, cu întréga familiă ca de obiceiŭ.

„Hai de Leniță!“ se adresâ către copila, care se uita prin geam, ce dedea în curte.

„Indată madamă, dar ean vină de vedi. Pare că Costică a avut trebuință de medic.“

„Da, în adevĕr,“ respunse guvernanta după ce aruncase și ea o privire prin geam, „este medicul. Insă nu va fi nimic; mamă-ta e pré fricósă. Pentru puțină durere de cap l'a oprit pe Costică jos. Décă ar fi remas cu noi, i-ar fi trecut. Așa însă, așternutul neobicinuit nu'l va fi lăsat să dórmă, ceea ce-i va fi sporit durerea de cap,..“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Babeta fu întreruptă în expunerile sale.

Tomița venia speriat.

„Să nu vĕ daţi jos,“ ḍise el. „Costică are vĕrsatul.“

„Cine te-a trimis?“ întrebâ guvernanta.

„Domnul Stefan!“

„Cu scirea Domnului Săsan?“

„Da, şi din ordinul medicului.“

„Cine va căuta pe Costică.“

„Nu sciu. Domnul nu vrea nicĭ de cum să lase pe Dómna, care voiesce cu orĭ ce preţ să-l îngrijéscă.

„Bine, du-te şi rógă pe Dómna să mĕ primésca la dênsa, orĭ décă va crede, că va fi mai bine aşa, să poftéscă Dumniaei in sus.“

Toma plecâ.

„Ah, Dumneḍeule,“ sĕ lamentâ Leniţa.

„Ce te vaiţi!“ întrebâ Babeta.

„Sĕrmanul Costică!“

„Lasă, că-i va trece!“

„Dar cine-l va îngriji.“

„Eu!“

„Dta?“

„Da!“

In adevĕr Babeta la prima scire despre manifestarea aceleĭ bóle redutate n'avu alt gând de cât: „móre!“

Apoi ca consecinţă a acestui gând i venise frica, că după mórtea lui Costică, Stefan Daftu va deveni superfluu în menagiul Domnului Săsan, ér dênsa în zadar sĕ va fi uneltit ca să prinḍă pe bietul student.

In zadar ḍĕu, căcĭ o dată depărtat din casă, va lega alte relaţiuni, şi chiar de i-ar remânea credincios, fără ajutorul Dlui Săsan, nu era şi nu devenia nimic.

Babeta trecuse în copilăria ei prin vĕrsat, decĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nu mai avea să-i ducă frica, ér prin aparinta jertfă ce aducea familiei, luând asupra-și îngrijirea favoritului tuturor, a drăgălașului Costică, își dobêndea un netăgăduit și valoros titlu la recunoscința părinților. —

Nemțóica era una din ființele cele mai abjecte, dar pe lângă nenumĕrósele defecte, avea o calitate fórte prețiósă. Era stăruitóre, nimic nu o obosea, când era vorba ca prin jertfe chiar să-și ajungă un scop propus.

Puține momente după ce plecase Toma, sosi Dómna Săsan, disperată, scăldată în lacrimi.

„Curagiu, Dómna mea," i ḍise nemțóica cu vocea ei cea fonfăitóre, care însă acum avea un timbru de compătimire, „curagiu, rĕul nu este nicĭ o dată așa de mare, cum și-l închipuesce omul."

„Oh, Domnișóră, Costică, oh,... nu sciĭ cum tremur."

„Vĕrsatul este o bólă periculósă, da; însă nu trebue să móră orĭ cine, care-l capĕtă."

„Mamă, mamă!" plângea și Lenița vĕḍênd cât de amar suspina Dómna Săsan.

„Am o soră, care a avut vĕrsatul și-a scăpat. O căutasem eu. Pare că mâna mea e norocósă. Décă permiteți voi îngriji și pe Costică."

Babeta mințea; soră-sa n'avuse nicĭ o dată vĕrsatul. Décă ar fi spus însĕ că-l avuse chiar ea, i s'ar fi micșorat meritul.

„Primesc, cum să nu... Dumneḍeu te va resplăti... el va binecuvênta ostenelele Dtale."

Guvernanta sĕ însărcinâ decĭ cu îngrijirea lui Costică și fu o infirmieră cum n'ar fi putut găsi părinții nicĭ o dată, de ar fi plătit miĭ de galbenĭ. Nicĭ chiar mama n'ar fi fost în stare a sĕ devota cu atâta abnegare acestui greu serviciu. Medicul recunoscu a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

césta; însă — vai — tóte fură în zadar. Costică muri după o grea și lungă suferință.

Babeta fusese și ea între cei care petrecuseră pe băiétul mort la mormênt. Ea nu scia românesce, și totuș când preoții intonară dinaintea mormêntului deschis lugubrul cântec: „vecînica pomenire“ i sĕ făcea ca și când i s'ar vesti stêrșitul speranțelor sale.

Sperase că Stefan Daftu o va lua de soție, acum însă de bună sémă i sĕ va lua prilejul avut până acum de a sĕ întâlni cu acest tênĕr și de a-l ține strâns legat in mrejele sale până când câștigându-și o posițiune, va veni timpul să-i realisese dorințele.

„Domnul Sasan după mórtea fiului sĕu sĕ va desface de bună sémă de nepotul soției sale,“ étă ce 'și ḑicea nemțóica la mormêntul deschis al copilașului pentru care afectase nu numai amor ci abnegațiune chiar. —

De astă dată șiróicle de lacrimĭ ce le vĕrsa erau sincere, numai cât nu-i curgeau de dorul copilașului ci de jalea inimei sale.

Temerile sale sĕ împliniră în adevĕr.

Domnul Săsan sub pretext că presența lui Stefan Daftu i-ar fi durerósă de óre ce i-ar re minti necontenit perderea cea crudă și, pentru a-și póte face ilusiunea, ca și când Costică al sĕu ar fi plecat numai pentru câtva timp cu institutorul sĕu, îl rugâ pe acesta să-și caute alt adăpost.

Stefan Daftu se duse.

Doliul comerciantului era așa de mare în cât i scóse cu totul din memorie pe fostul institutor al reposatului sĕu fiu. Astfel uită de subvenționarea acestuia.

Cât pentru Tomița de la Ulmenĭ perderea soțului sĕu de studiĭ și de jocurĭ, n'avu nicĭ o urmare stricacióșă, căcĭ dĕnsului de mult nu-i mai era permis

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

a sĕ juca cu băeţiĭ, de óre-ce era aplicat la magazin, unde sĕ desvoltase pe ḑi ce mergea tot mai mult în calităţile profitabile unui viitor comerciant.

Atât era de îndemânatic şi plăcut în purtările sale în cât ajunsese a fi giugiulit de tóte cocónele, care tĕrguiau în magazinul lui Sasan.

Prin mórtea lui Costică el nu perduse alt nimic de cât un bun amic de copilărie.

Babeta nu-şĭ mai găsea locul în casa lui Săsan după strămutarea lui Stefan Daftu de acolo.

Îşĭ perdu cumpĕtul ce păstrase până atuncĭ, deveni nervósă, nerăbdătóre şi din ce în ce tot mai iritată. Nu sĕ mai putu răbda şi sĕ puse cu gura pe stăpêna-sa. Biata Dómna Maria Săsan avea să îndure nisce adevĕrate şi dese maltratărĭ din gura guvernantei sale.

„Alte cocóne," i ḑise ea într'una din ḑile, „sĕ îngrijesc de viitorul institutricelor din casa lor, le înzestrézĕ, le caută câte un ginere, le fericesce cu un cuvênt. Dvóstră însă cu ce-mĭ recunósce-ţi serviciile, jertfele chiar, — orĭ nu v'am adus jertfe?

„Ba da," respunse Dómna Săsan şi lacrimile o podidiră, căcĭ îşĭ aduse a minte de perderea nereparabilă ce suferise prin mórtea unicului fiu. „Ne ai îndatorat prin jertfa Dtale cea mare."

„Da, şi cu ce-mĭ plătiţi?" reluă guvernanta. „Cu o miserabilă sumă de banĭ, cu vr'un galben, doul mai mult pe lună, ca pe vizitiul Dv. Orĭ crediĭ că lacrimele ce te-ai îndurat a vĕrsa înaintea mea acum mĕ pot mângăia pentru depărtarea unicei fiinţe bărbătescĭ, care a arĕtat óre-care interes pentru mine dintre toţĭ ómenĭĭ cu care m'am întâlnit până acum în acéstă sĕlbatică ţĕră!"

„Stefan!" exclamă Dómna Săsan uimită.

„Da, Ştefan," afirmă guvernanta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Este numai un băiat încă.

„Peste doui, trei ani și-ar fi făcut o posițiune în acéstă capitală, déca și Dv. i-ați fi dat mână de ajutor.“

„Își va face el posițiunea cu séu fără ajutorul nostru, sunt sigură cât despre asta și n'am nicî o grije.“

„Dta nu pré ai grije de nimic.“

„Domnișóră!“

„Da, profită-te de ocasiune și dă-mî drumul, încoronéză-ți bunătățile Dtale.“

„Stefan ar fi fost pré tênêr pentru Dta!“

„Așa! pré tênêr. Nu care cumva mĕ ții de vr'o fată trecută!“

„Nu draga mea, dar în fine...“

„Ah, ah, cât sunt de nefericită!“ și Babeta începu să plângă cu hohot.

Dómna Săsan sĕ înduioșâ de nefericirea ei și-i trecu cu vederea purtarea ei cea necuviinciósă.

CAPITOLUL VII.

Reclamația.

Nenea Radu pornise des de diminéță la biserica din Bârsescî, căcî era Duminecă, ș'apoi de, cuviosia și încă altele îl îndatoraseră să plece.

Pornise des de diminéță, ér acum sórele mai avé încă numai ca o suliță până la apus și încă tot nu mai sosia a casă.

Géba! de ce era cârcima lipită de sfânta biserică și astfel în cât eșind din sfântul lăcaș pentru ca să apucî la Ulmenî erai silit să trecî pe dinaintea locului cu pricina.

Déca nea Radu ar fi voit să tréca pe dinaintea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cârcimei, fără sĕ fi intrat și fără să fi dat ḑiua bună la cei care erau adunați acolo ș'apoi fără sĕ fi închinat cu ei, ar fi trecut de om fudul și i-ar fi scornit câte și mai câte pe lângă câte i scorniseră și până acum. Bună óră ḑiceau ómenii, că n'ar fi lucru curat cu fiu-sĕu Ionică.

Alți ómĕni muncitori își iau folosul copiilor numai după ce au crescut mari, după ce s'au făcut colea de vr'o ḑece, cinci spre ḑece ani, nea Radu însă înaintase în stare îndată după nascerea lui Ionică, și, din lipitul pământului care fusese până atunci, sĕ făcuse bogat vĕḑĕnd cu ochiĭ; cumpĕrase o sforicică de moșie după altă, o fĕnație după alta, își făcuse case de pétră, acoperite cu olane, își cumpĕrase carĕ, caĭ și avea din tóte cu belșug.

Vecinĭ lui spuneau multe minunĭ despre el. Așa bună óră, că în nóptea în care dobêndise lelea Maria pe Ionică, ar fi fost mult umblet între bordeiul lui nea Radu și între casele domnescĭ, care erau peste drum și care steteau închise de și sĕ scia că de la o vreme încóce fuseseră locuite și încă de o coconiță care zăcea în pat.

Când însă cineva voia să afle mai cu amĕnuntul că ce voiau să ḑică ómenii cu aceste vorbe, atunci toți tăceau, nimen nu voia să trécă de acela, care adusese vorba despre aceste lucrurĭ, dar înaintea lui nea Radu și a lelei Maria nu spusese nicĭ un om o vorbă măcar despre aceste taine destul de minunate. —

Nea Radu póte că nicĭ n'ar fi mers la biserică cu tótă Dumineca, căcĭ trimisese vorbă să-i vină cosașiĭ pe care decĭ ar fi trebuit să-i aștepte a casă, dar sâmbăta séra Mitru cel gușat, care mergea în tóte ḑilele la oraș de cerșia, întorcêndu-sĕ de acolo, i adusese o scrisóre mare, mare, scrisă pe nemțesce, decĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fusese silit nea Radu să mérgă la Bărsescĭ, ca să se întâlnéscă cu dascălul să-i cetéscă cartea, care nu-i pré părea a veselie și bucurie.

La biserică i făcuse decĭ semn dascălului și după slujbă eșind din biserică nea Radu i mai trase una cu códa ochiului și o pornise spre cârcima unde îl urmâ și dascălul.

Acolo sĕ închiseră în odaia din fund și stetuseră închișĭ o sémă de vreme.

Dascălul sĕ duse să mai véḑă și de casă unde-l aștepta soția-sa și copiĭ în jurul strachinei cu fertură, dar Radu remase în cârcimă și turnase o mulțime de pahare de rachiŭ pe gât în jos.

Dabia cătră séră își luă sémă și înfundându-și pălăria pe céfă, plecâ din cârcimă mergênd tare în douĕ părțĭ.

„Mai m'aș prinde, că zaraful m'aștéptă a casă la noi,“ ḑise el, cum mergea pe drum înainte, dovadă că rachiul ce consumase de și-i slăbise piciórele, nu-i luase încă tóte mințile, căcĭ presupunerea sa, pe care o exprimase cu cuvintele mai sus reproduse, sĕ dovedi de dréptă.

A casă la el îl aștepta Domnul Nusmă primul zaraf din Stefănescĭ. Venise de mult și părea a ședea ca pe spinĭ.

Lelea Maria sĕ învêrtea de colo până colo. N'avea nicĭ ea astêmpĕr biata femeiă. Pare că presimția vr'un lucru neplăcut, dar acéstă presimțire i venise tot o dată cu zaraful, căcĭ cum îl zărise i sĕ pusese ca un junghiu la inimă și tocmai ca biata cloșcă care vĕḑênd pe uliu, sĕ îngrijesce de siguranța puilor sĕi, așa și lelea Maria la vederea zarafului făcuse semn lui Ionică să péră d'acolo ca să nu-l véḑă Domnul strein. —

Ionică sĕ dusese, ér zaraful remăsese și aș-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tepta cu nerăbdare vĕdită, dar aştepta sosirea săténului. —

In mai multe rênduri intrebase şi de Ionică. Lelea Maria i respunsese că s'ar fi dus în pădure.

Când sosi nea Radu şi vĕdu pe óspe şedênd în fruntea casei, cu tóte că-l presupusese deja acolo, totuşi pare că sĕ trezi de spaimă.

„Venitu-ai în sfêrşit!“ cu aceste cuvinte întêmpinâ Domnul Nusmă pe sătean sculându-sĕ tot o dată de pe lada pe care şeduse.

„Bine a-i venit la noi Domnule,“ replicâ nea Radu înaintând cu paşi nesiguri ca să dea mâna cu óspele sĕu.

Zaraful cuprinse mâna oferită şi strêngêndu-o exclamâ: „Ar trebui să respund: bine te-am găsit, darâ ar fi minciună, căci nu eu te am găsit pe Dta, ci Dta m'ai găsit pe mine.“

„Domnul este tot de-a-una plin de şagă,“ respunse nea Radu zimbind a silă.

„Ba că ţeu numai de şagă nu m'oi apuca,“ declarâ Domnul Nusmă. „Am perdut destulă vreme cu aşteptatul, n'oi mai perde şi altă făcênd la glume cu Dta. Primitu-ai scrisórea de la Viena?“

„Da,“ bîlbăi săteanul.

„Şi ai fost de ţi-a cetit'o,“ continuâ zaraful.

„Aşa,“ afirmâ nea Radu.

„Prin urmare trebue să sciĭ de ce am venit?“

„Sciu Domnule!“ —

„Unde-i Ionică!“ reluâ Domnul Nusmă.

„Că nu-l dăm,“ replicâ săteanul îndărjit.

„Nu, nu-l dăm, pe Ionică al nostru să scim că am muri.“

„Vorbă să fiă,“ ţise Nusmă aşeţat. „nicĭ n'am să vĕ întreb. Singur băiatul va hotări unde vrea să stea de aţi încolo, la mine în oraş ca să sĕ facă Domn, orĭ aicĭ, ca să remâiă un prost.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Domn om face și noi din Ionică," reluâ nea Radu.

„Décă și Dv. voiți să faceți Domn din el, trebue să-l trimiteți printre Domnĭ în oraș," continuâ zaraful, „decĭ nu înțeleg, de ce mai faceți atâta gură."

„Apoi de, pare-ni-sĕ că ar mai fi vreme, până să mérgă la oraș. Este atât de plapênd sĕracul."

„Câți anĭ are băiatul?"

„Merge în al nouălea."

„Dar apoi trebue că a isprăvit scolile din Bărsescĭ?"

„Isprăvit ḑĕu!"

„Așa dară la tómnă totuși l'ați fi trimis la oraș."

„Insă până la tómnă..."

„In sfêrșit sciĭ, că atêrnă numai de la el. De va voi să stea aicĭ, îl las, ér déca nu, trebue să mi-l dați. Du-te de'l chiamă să-i vorbesc."

„Du-te Mario de l chiamă," să adresâ nea Radu, cătră soția sa.

Biata femeiă deprinsă a executa orĭ ce ordin primit de la soțu-sĕu, sĕ sculâ și merse de aduse pe Ionică, care era fórte stângaciŭ băiat, închipuit, dar cu tóte astea neîndrăzneț.

La ușe sĕ opri și nu voi să trécă pragul cu nicĭ un preț.

„Sărută mâna la Domn," i ḑise mamă-sa.

„Ba că," făcu Ionică.

„Vreai să viĭ cu mine la oraș, Ionică," sĕ adresâ Nusmă cătră băiat. „Am să-ți dau tot colacĭ, să te îmbrac în haine vinete, să te fac Domn."

Ochiĭ băiatului începură să sclipéscă și tótă fața i esprima o nespusă bucurie.

„N'am băieți și sunt bogat. Voi să-ți fiu eu tată de aḑĭ înainte și soțiă-mea, o cocónă bună și frumósă îți va fi mamă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Vreai Ionică.“

„Vreau, vreau,“ dise băiatul fără a pregeta o clipélă măcar.

„Și dĕu ne-ai lăsa pe noi?“ întrebâ lelea Maria cu lacrimĭ în ochĭ.

„Te ducĭ de la casa părintéscă,“ dise și nea Radu, care acum sĕ tredise de tot.

„Mĕ fac Domn,“ respunse băiatul, „după cum îmĭ dicea tata mereu.“

„Da, da, fĕtu-meu, te facĭ Domn,“ afirmâ zaraful sculându-sĕ și luând pe băiat de mână.

„Ni-l iai,“ exclamară nea Radu și lelea Maria de o dată.

„Bine sciĭ, nene Radule de ce-l duc,“ respunse zaraful eșind cu Ionică, care de bucurie că-l ducea să-l facă domn, nicĭ nu-și mai aduse a minte de părinții sĕi, și eși fără a-i privi măcar.

„Dar aștéptă să-i dau de mâncare, schimburĭ, zăbunelul sĕ aca de mine,“ strigâ lelea Maria ca și eșită din fire.

„Intr'o jumĕtate de oră vom fi a casă și soția mea i va da cafea cu lapte,“ respunse Domnul Nusmă, „ér cât despre schimburĭ și vestminte, nu-i mai trebuesc cele de până acum, căcĭ îșĭ va schimba portul.“

Și cu aste plecâ, căcĭ întru aceia ajunsese la carêta sa, care-l aștepta, aședase pe Ionică în ea și sĕ pusese și el lângă băiat.

„Ce ne vom face fără de el sĕracĭ de noi,“ strigâ lelea Maria frângêndu-și mânile. „Ce, óre să n'avem nicĭ un drept asupra lui?“ urmă ea. „Sciĭ bine, că în acea nópte, când am născut pe băiat mort și când a venit móșa de la casa domnéscă imbiindu-mĕ să iau un copilaș născut de o coconiță tot in acea nópte în locul copilului mort, numai așa m'am invoit, ca să remâiă în vecĭ al meu și nicĭ o dată să nu ni-l cĕră înapoi.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Sciu," respunse nea Radu ștergêndu-și cu dosul mânei peste ochi, care păreau a-l ustura, căci se înroșiseră de tot, „dară," adause el după un suspin, „mai pe urmă, când a venit tatăl băiatului și ne-au imbiat că ne va trimite bani pe fie-care lună pentru băiat, m'am legat cu iscălitura mea, că voi asculta de cele ce va orêndui Dsa pentru băiatul său, și étă că acum voind Dumneḑeu să móră, a făcut o adietă, în care stă scris, că să se dea băiatul la scólă in oraș, décă va voi să mérgă el, ér décă nu să remâiă aicî. Bine veḑî că dênsul a voit."

„I-a remas drăguțului ceva banî de la tată-său?" întrebâ lelea Maria.

„Da, i-a remas și tocmai pentru asta m'am gândit, că va fi mai bine décă din copilărie să va învĕța cu traiul boieresc, ca să scie cum să se pórte prin lume și cum să se foloséscă de mulțimea de banî."

„Păi, Dumneḑeu să ne ajute la toți," se mângăia lelea Maria.

„Amin" făcu nea Radu.

„Dar satul?" adause femeia.

„Ce-i cu satul?" întrebâ bărbatul.

„Ce va ḑice, ne va vorbi de rĕu?" respunse lelea. —

„Cum să nu! Vom spune în sat că bogatul zaraf, ne avênd băieți a luat de suflet pe Ionică al nostru."

„Așa să facem bade," se învoi și nevasta.

„Décă sciam una ca asta," reluâ nea Raḑu după câtva timp, „mĕ lipsiam mai bine de tóte. Ce haznă am avut că l'am crescut, acum unde l'am îndrăgit mai bine, ni l'a luat."

„Las că nu l'a dus peste lume," îl mângăia lelea Maria, „îl putem vedea cel puțin o dată pe sĕptĕmână, orî i-au spus că nu-i suntem părinți, și nu va voi să scie de noi."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ba nu, dabia când sĕ va face vêrstnic va afla, căcĭ numai atuncĭ am să-i trimit adieta, de voi trăi.“

„Dar de nu vei trăi?“

„I va da altul, tu, orĭ apoi Domnul notar, căcĭ și dênsul scie.“

CAPITOLUL VIII.

Bancherul.

„M'a trimis Dómna să poftescĭ îndată la noi. Domnul bătrên trage să móră.“

„Bine, bine, spune că aḑĭ e vinerĭ și nu pot lăsa tréba numai așa.“

„Sărut mânile.“

Domnul Nusmă continuă a numĕra gălbenii muș-teriului, care stetea dinaintea tarabei și nu mai adause nimic la rĕspunsul ce deduse servitórei, trimisă din partea mamei sale.

Mușteriul, un mocan de pe la munțĭ reputaṭĭ de economĭ și scumpĭ, totușĭ sĕ uimi in sine, că Dom-nul Nusmă, a căruia familiă i era cunoscută, nu voi să-șĭ lase tréba — fiă chiar în ḑi de têrg — nicĭ pentru a merge la patul de mórte al tatălui sĕu.

Zaraful sĕ puse de socoti galbenii, numĕrâ mo-canului suma cuviinciósă, ér după ce sĕ duse acesta făcu semn unui băiat, care stetea la ușă cu însărci-narea ca sĕ cheme mușterii ce treceau pe dinaintea zărăfiei.

Băiatul intrâ.

„Să șeḑĭ aicĭ, până mĕ voi întórce. Décă mĕ va căuta cineva, spune i să vină mai târḑiu.“

„Dar mușterii de schimb?“

„Spune-le, că tată-meu este pe patul de mórte.“

Și cu aste plecâ Domnul Nusmă.

Zărăfia sa nu era departe de locuința tatălui-sĕu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Şi totuşi mergênd pe un timp neobicinuit, în ḑi de târg printre ómenĭ, în loc să stea la tarabă şi sĕ schimbe aur pe hârtie, i sĕ părea, că face un pĕcat de mórte, pentru care-l va pedepsi Dumneḑeu.

Domnul Nusmă era ca de vr'o patru ḑecĭ şi cincĭ de anĭ, mic de stat, ciupit de vĕrsat, cu ochiĭ slabĭ aşa în cât trebuia sĕ pórte ochelarĭ, dar cu tóte astea îşĭ luase obiceiul a-şi vârî barba în faţa omului, când voia să-l véḑă, şi a sta aşa, chiar când vorbia, suflându-i în nas un greu miros de fum de tutun, căcĭ Domnul Nusmă fuma tótă vremea, ḑiua, nóptea, când nu dormia.

Era deci tare necăjit cum mergea acum pe stradă; ofta necurmat şi când urcâ scara de la locuinţa tatăsĕu, îşĭ scóse pălăria din cap, desvĕlind o frunte luciósă, care-i mergea aprópe până la creştetul capului şi-şĭ şterse sudorile, ce-l trecuseră.

„Ce-i, ce-i, de ce m'aţĭ chiemat?“ sĕ resti către mamâ-sa pe care o găsi în antisală, ca un bujor la faţă şi cu ochiĭ înroşiţĭ.

Faţa i sĕ roşise de vinul ce-l bĕuse, ér ochiĭ de lacrămile ce le vĕrsase.

La vederea fiu-sĕu o podidiră érăş lacrimile cu o amărăciune cu atât mai mare, cu cât fusese silită a ascunde mai repede sticluţa de vin din care sorbise.

„Móre, ah, móre şi vrea să-ţĭ vorbéscă,“ ḑise mama bancherului între suspine.

Domnul Nusmă nu sĕ mai opri, ci trecu de-adreptul în odaia, unde zăcea tată-seu, lăsând astfel pe cocóna bătrênă în deplină voie să-şi termine sorbitura întreruptă, ceea ce şi făcu între douĕ suspine adêncĭ.

„Tu eştĭ Aristide,“ întrebâ muribundul cu vocea slabă.

„Eu sunt tată,“ respunse Domnul Nusmă. „Am lăsat zărăfia în ḑi de târg...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Rău, rău fătul meu, dar simț că mor...“

„Eu nu te pot feri de mórte...“

„Sciu, sciu... nicĭ nu te-am chiemat pentru ca să-mĭ dai vr'un ajutor, ci pentru ca să-ți vorbesc de afacerĭ.“

„Frumóse afacerĭ ḑău!“

„Lasă împutările, precum voiesc să le las și eu.„

„Dta împutărĭ?“

„Și încă fórte drepte. Au nu mĭ-ai păpat tu o bună parte din capital.“

„Apoi, ca fiul bogatului bancher Simion Nusmă nu puteam trăi ca un calic; dar Dta ce te-ai apucat să ții mii și mii de galbenĭ nefolosiți, pe când plătiai câte ḑece la sută dobênḑĭ.“

„Ți-am spus că împutărĭ nu mai încap aicĭ, dinaintea patului meu de mórte. Ascultă decĭ ce mai am să-ți spun înainte de a închide ochiĭ pentru vecie.“

„Ascult.“

„Starea casei nóstre o sciĭ.“

„O sciu,“ respunse Aristide Nusmă.

„Ce ai de gând să facĭ?“

„Cum vei închide ochiĭ, voi duce cheile la tribunal.“

„Vai... să nu cumva... să facĭ una ca asta...“

„Nu me mai pot susține. Ioan Rădulescu peste patru anĭ sĕ face vêrstnic. De unde să-i numĕr partea sa de treiḑecĭ de mii de fiorinĭ.“

„Patru anĭ sunt un veac pentru un om cu minte. In patru anĭ... cu frumosul credit de care ne bucurăm... ḑicĭ că depunerile au ajuns cifra de treĭ sute de mii... poți să facĭ un capital întreit atât de mare, de cum este partea lui Ioan... folosesce-te de împrejurărĭ... nu-mĭ păta numele, care este și al tĕu... nu...

Bătrênul sĕ oprise fără de veste. Firul sĕu de viéță i sĕ rupsese.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Aristide înholbâ nisce ochĭ speriaţĭ spre el, aşteptâ vr'o câteva minute, apoi vĕdĕnd că nu mai resuflă eşi din odaiă, ḑicĕnd cătră mama sa, care érăş ascunse în grabă o butilcă la apariţiunea lui: „a reposat.“

Cocóna Safta începu un bocet pătrunḑĕtor, apoi după ce-şĭ făcuse datoria în acéstă privinţă rêndui cele trebuincióse pentru spălarea mortului, pentru îmbrăcare şi întinderea lui pe sarcofag, pentru priveghiat, colive şi altele, cu un cuvênt pentru tóte cele trebuincióse la un mort cum sĕ cade.

Domnul Aristide Nusmă sĕ întórse întru aceea la zărăfiă. Schimbâ încă vr'o câteva sute de galbinĭ, napoleonĭ şi alte monete, dar nu era cu gândul acolo, ceea ce sĕ vedea din neobicĭnuita sa tăcere. Nu mai întreba pe muşterii de sănĕtatea lor şi a celor de pe acasă, nu mai făcea glumele sale cele vestite.

Nu ḑeu, căcĭ îl muncea necurmat grijea, cum să facă mai bine. Să închidă zărăfia declarându-sĕ în stare de faliment séu să urmeze cu afacerile după povaţa tatălui sĕu.

De o dată avu o ideiă.

„Ean să-l fac tovarăş al zărăfiei mele. Să-i propun că după depunerea examenului de maturitate, adică după facerea bacalaureatului, în loc de a merge la studiul medicinei, sĕ intre ca comptabil la mine. Va primi negreşit, când va auḑi că după ajungerea vêrstniciei sale îl voi face asociatul meu la casa mea de bancă.“

Şi Domnul Aristide Nusmă îşĭ frecâ mâinile de bucurie.

„Veḑĭ la asta nu s'a gândit bătrênul, pĕcat! ar fi murit cu inima mai uşurată. Géba! nu are tótă lumea capul lui Aristide. Acum nu mĕ mai rabdă aicĭ, voi închide zărăfia. Lumea nu mĕ va vorbi de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rĕu. In ḑiua morţiĭ tatălui meu, a vechiului şef al firmei, voi putea dóră închide mai de vreme.“

Când ajunse Aristide a casă întrebâ numai de cât de Ioan.

„Este dus cu un soţ de studiu să-şĭ facă preparaţiunele de examen,“ respunse soţiă-sa, cocóna Nastasia. —

„Cum sĕ va întórce, să viiă la mine în odaiă,“ făcu Domnul Aristide şi voi să sĕ depărteze.

„A murit socru,“ mai întrebâ Nastasia.

„Cred că vei fi aflat asta deja de vr'o două ore, pentru ce mĕ mai întrebĭ dară?“

„Ca să sciu, căcĭ mutra ta nu-mĭ vestea nicĭ de cum jalea de care ai trebui să fi cuprins.“

„Nu te aprinde aşa de iute. De séră, când vom avea amêndoi regaz, îţĭ voi spune ce grijĭ mĕ preocupă, decĭ răbdare până atuncĭ.“

Cocóna Nastasia nu mai ḑise nimic, ér coconul Aristide plecâ.

Cetitorul va fi sciind că Ión Rădulescu, despre care a fost vorba aicĭ, nu era altul de cât Ionică, pe care l'am întâlnit în două rênduri la nea Radu în Ulmescĭ, şi anume pentru ultima óră tocmai în momentul când Domnul Nusmă îl luase să-l aducă la Stefănescĭ în casa Dsale.

CAPITOLUL IX.

Refusată.

Stefan Daftu ajunsese copist la ministerul de interne. Mai venia din când în când în casele D-lui Săsan să véḑă pe mătuşă-sa şi pe verişórele, după cum ḑicea el, să mai vorbéscă şi să petrécă cu Babeta, după cum credea dênsa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Trecuseră vr'o două ani de la mórtea lui Costică și de când, pentru prima óră reprosase Babeta cocónei Săsan, că n'ar stărui nici de cum, ca să i procure un soț în persóna nepotului D-ei, resplătind astfel ostenelele și jertfele ei.

Dómna Săsan de și nepăsătóre și sfiicióșă din fire, pentru a scăpa de neîncetata cicălire a Babetei, sĕ decise într'una din dile să vorbéscă cu Stefan.

Era într'o séră, câteva momente înainte de a merge copilele la culcare, cărora Stefan de obiceiŭ le urma, mergênd câte o dată în sus, ér în cele mai multe casurĭ, plecând a casă, căci după cum scim, sĕ mutase de la Domnul Săsan, de când cu mórtea lui Costică.

„Aș dori să-ți vorbesc,“ cu aceste cuvinte pronunsate cam în ton șoptitor, opri Dómna Săsan pe Stefan la dênsa.

„Étă-mĕ gata, a te asculta, scumpă mătușă.“

„Babeta te iubesce!“

„Aș!“ făcu tênĕrul cu un aer destul de cinic.

„Da, ea te iubesce,“ repetă Dómna Săsan, cu ton mai ridicat, căci timbrul vocei lui Stefan i anunța o luptă.

„De unde scii asta?“

„Ea mi-a spus!“

„Sĕrmană fétă!“

„De ce sĕrmană?“

„Fiind-că...“

„De ce te opresci?“

„Spune-mi draga mătușă, te interesézĕ mult acésta cestiune.“

„Da, fiindcă Domnișóra m'a îndatorat și trebue să-i fiu recunoscĕtóre.“

„Nu înțeleg, ce are a face recunoscința D-tale, cu iubirea ei.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu înțelegi, adică nu voiesci...“

„Ha, ha, dór nu vei voi serios s'o mărițĭ după mine!“

„Și de ce nu?“ dise Dómna Săsan blesată, sculându-se de pe scaun.

„Fiind-că n'o iubesc, și nici n'o voi putea iubi vr'o dată. O nemțóică! Mai bătrână de cât mine! — Fără bani!“

„N'o iubesci!“ exclamâ Dómna Săsan.

„Nu!“

„Dar ea dice, că...“

„Ce dice?“

„Adică din vorbele ei trebuia să înțeleg, ca și când numai lipsa de bani v'ar reținne de la căsătorie.“

„Lipsa de bani? Ha déca ar fi numai atât și déca n'ar lipsi și cele lalte tóte, cât de lesne am trece peste acésta lipsă, căci amorul este orb.“

„Iubesci dar pe alta!“

„Da!“

„Atunci nu mai am ce să fac în acésta trébă. Mi-am împlinit datoria.“

„Cred, că nu vei fi supĕrată pe mine!“

„Supĕrată nu sunt, dar îmi pare rĕu că nu poți să-mi realisezi dorința mea.“

„Lasă mătușică dragă, cine scie pentru ce va fi bun și asta. Sărut mânile.“

„Nópte bună.“ —

A doua di des de diminéță Babeta d'abia apuca să pândéscă un prilej, ca să vorbéscă cu cocóna între patru ochi.

Dómna Săsan părea din contra, a se feri de o întâlnire cu guvernanta.

Ca nici o dată opri pe Toma, care de când ajunsese primul comis al Domnului Săsan, mânca cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ei la mésă, îl opri ḑicem după dejun, ca să confereze cu el, pentru o toaletă, ce voia sĕ-şĭ facă.

Babeta stetea ca pe ghimpĭ, aşteptând ca Toma sĕ urmeze după Domnul Săsan, care sĕ depărtase de mult. —

Pe fetele le trimisese îndată după plecarea Domnului Săsan să-şĭ revéḑă lecţiunele.

In fine Dómna Săsan nu mai putu reţine pe Toma, care grăbia la prăvălie.

Cum se vĕḑu Babeta singură cu Dómna Săsan i ḑise indată:

„Ai vorbit cu Stefan?“

„Da!“

„Şi...“

„Şi ḑice, că nu te iubesce!“

„Nu sĕ póte...“

„Te rog Domnişóră, adu-ţĭ a minte cu cine vorbescĭ!“

„Ertare Dómna mea! Respunsul Dtale m'a tulburat în cât nicĭ nu sciu ce am ḑis. Pare că n'am fost cuviinciósă.“

„Nu, n'ai fost.“

„Aş fi trebuit să ḑic, că Stefan n'a vorbit adevĕrul, când a susţinut că nu mĕ iubesce.“

„Cât despre asta, n'am să cercetez.“

„Nu, n'ai să cercetezĭ. Sciu pré bine. Omul să-şĭ jertféscă viéţa pentru Dv.; asta vi sĕ pare lucru pré firesc, dar când acel om îndrăsnesce a vĕ ruga, să vĕ interesaţĭ puţin de sórtea lui, atuncĭ respundeţĭ: ce am eu! Of, Dómne, Dómne!“

Nemţóica începu să plângă cu amar.

„Domnişóră... nu mai plânge. Sciĭ de mult, că sunt gata la orĭ ce, pentru ca să-ţĭ recunosc binele ce ne-ai făcut!“

„Décă nu mĭ-ar fi de copile... de Leniţa şi de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Sofia, pe care le-am crescut după inima mea — care sunt în adevĕr copilele sufletului meu, n'aş mai sta nicĭ o clipélă în acéstă casă, unde sunt tratată ca o streină, ca o servitóre...“

„Domnişóră aşa te rog...“

„Da, sunt tratată mai rĕu încă de cât o servitóre... ele pot eşi... ele îşĭ pot petrece după fasonul lor... Eu însĕ mor de urât şi mĕ topesc de mâhnire... of Dómne, Dómne.“

Babéta sĕ porni a plânge din ce în ce tot mai amar.

„Dta,“ reîncepu ea, după ce i sĕ mai alinase plânsul, „fiesce, dai creḍĕmênt nepotului Dtale. Te mulţămescĭ cu simpla lui declaraţiune că nu mĕ iubesce. Dar întrébă-l te rog, décă nu mĕ iubesce, de ce stăruiesce mereu după favorurile mele, de ce oftéză, de ce este cuprins de fiorĭ.“

„Să fie óre,“ observâ Dómna Săsan.

„Dta creḍĭ că jócă numai comedie, când face astea. Cu atât mai rĕu. De ce o face, spune-mĭ Dómnă, de ce o face?“

Dómna Săsan nu respunse nimic.

„Tacĭ, nu respunḍĭ fiindcă după tóte, ce-ţĭ pasă Dtale, décă eu, o streină, o venetică mĕ voi nenoroci. Ar trebui să-ţĭ pese însă, căcĭ prin ruşinea mea, a guvernantei sĕ pĕtéză tótă casa mai vêrtos, când un membru al familiei este causa ruşinei.

„Exagerezĭ Domnişóră. Va fi avut şi Stefan momentele sale de slăbiciune, orĭ cum să ḍic. Te va fi curtat găsindu-sĕ lângă Dta, căcĭ fată eştĭ...“

„Aşa, fată. In asta-mĭ stă tot meritul. Orĭ un tênĕr, după părerea Dtale, când i este urît, póte să-şĭ trécă urîtul nefericind o fată, din simpla causă, că întêmplarea a voit a sĕ găsi lângă ea.“

„Imĭ supozezĭ nisce idei, pe care nu le-am avut nicĭ o dată,“ replicâ Dómna Săsan.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Cred și eu că nicĭ o dată nu ți-ai dis asta, cu cuvintele ce am aplicat eu. Dar déca n'ai stărui cu tot adinsul ca să găsescĭ o scusă, nu atât pentru purtarea nepotului Dtale, ci mai mult pentru nepăsarea Dtale față cu durerea mea, ai trebui să recunoscĭ că am dreptate în tóte...“

„Deu, dragă Domnișóră mĕ aducĭ la disperare, ți-aș da ajutor, dar nu pot.“

„Nu poți fiindcă nu vreai, am dis'o și o repet acum și tot de-a-una. Orĭ ce ți-aș spune; sufletul de mi l'aș scóte din pept și l'aș pune înaintea Dtale, déca m'aș jura pe tot ce am mai sfânt pe lume, nu m'ai crede. Stefan mĕ iubesce, a mințit când ți-a spus contrarul, și déca vreai te voi face să vedĭ cu ochiĭ că mĕ iubesce.“

„Domnișóră, Dta eștĭ în exaltare, eu sunt obosită. Să lăsăm astea pe de altă dată. Îți promit, că nu voi scăpa nicĭ o ocasiune, pentru a sonda inima lui Stefan, că i în fine déca numai ți a afectat iubire și nu a simțit'o, atuncĭ ar fi o nenorocire pentru Dta, déca ți-ai realisa dorința.“

„Nu mĕ crede, o Dómne Dumnedeule nu mĕ crede,“ repetă Babeta cu ton sfășietor. „Déca aș putea să smulg din peptul meu acéstă próstă dragoste pentru copiĭ dușmanilor mei, persecutorilor mei, aș fi fericită, căcĭ aș putea fugi d'aicĭ din acest iad...“

CAPITOLUL X.

După înmormêntare.

Pe bătrênul Nusmă îl înmormêntase cu o mare pompă. Musica militară, facle, onorațiorii orașului înșirați de amêndouĕ laturile ale dricului, un cortegiu numeros,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Pe acele timpuri nu era încă la modă cununile. Décă ar fi fost, ar fi urmat cel puțin două care pline îndesate cu cununi.

Căci reposatul lăsase la diferite instituțiuni filantropice, am putea ḑice chiar că lăsase la tóte acele instituțiune câte o sumuliță, cam modestă, însă totuș lăsase și astfel membrii acelor reuniuni sè simțiau datorĭ a urma pe mort în cortegiu, și reuniunile n'ar fi lipsit a da fie-care câte o cunună.

Cât despre legatele de care am menționat, nu era lăsate de reposatul Nusmă. El nicĭ nu făcuse testament. Astea veniau tóte de la fiul sĕu Domnul Aristide Nusmă și nu erau de cât un mijloc dibaciu pentru a susține reputațiunea de opulență, de care sè bucura casa Nusmă. Tot cu acest scop plăti la visteria statului o sumă mare drept contribuțiune de moștenire.

Tóte erau așa de bine alcătuite în cât publicul era pĕtruns, că de când steteau Stefănescĭi nu murise și nu sè îngropase un om mai bogat de cât bătrênul zaraf Nusmă.

Lumea préfericea pe fiu-sĕu Aristide, unicul moștenitor al acestor bogățiĭ.

După dric mergeau Domnul Aristide cu mumăsa, Ionică Rădulescu cu Dómna Nusmă, toți cerniți, mama lui Aristide mai roșiă la față de cât la ochĭ. Era și nea Radu cu soția-sa în alaiu.

Coliva o făcuse mare cât o pórtă de șură; pomană bogată, pânĭ marĭ albe, lumînărĭ gróse și banĭ. Vorbesc până și 'n ḑiua de astădĭ sĕracĭĭ din Stefănescĭ de acéstă pomană.

Popĭ, — am uitat să vĕ spun, — popĭ erau cel puțin vr'o douĕḑecĭ, toți cei din Stefănescĭ ș'apoi din tóte satele dimprejur. Bĕtrênul Nusmă fusese ctitor la mai multe bisericĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

După ce sĕ cântase „vecĭnica pomenire,“ Domnul Aristide cu ai sĕi porni a casă, și lăsând în grijea contabilului sĕu împărțirea pomenei, chemâ pe Ión în odaia sa, și-l pofti să șéḑă.

Ionică sĕ făcuse mare, dar nu prea era fecior sdravĕn. Sarbed la față, cu ochiĭ roșiĭ de insomniĭ, trupul slab, dar spiritul încreḑut.

Carte învĕțase, ba învĕțase fórte bine, era eminent și voia să remână eminent, căcĭ „sciința e putere,“ — acésta maximă și-o alesese de devisă.

Toțĭ carĭ nu sciau cât scia el, erau ignoranțĭ dinaintea sa, dar nu numai ignoranțĭ ci chiar proștĭ.

Avea nisce maniere repulsătóre, nimen nu-l iubea; mulțĭ îl admirau și totuș nu cred să fi fost cineva, care să-l fi invidiat.

Față cu binefăcĕtorul sĕu, — căcĭ Domnul Aristide Nusmă trebuia să trécă de binefăcĕtor dinaintea sa — nu resimțea acest tĕnĕr, de cât un suprem dispreț.

Domnul Aristide nu înțelegea nicĭ un cuvênt latinesce, étă explicarea purtărei lui Ionică față cu el.

Ear cât cu privire la nea Radu și lelea Maria, părinții lui Ionică, cel puțin după cum scia el, apoi i era curat rușine, chiar a sĕ gândi că s'a născut din ómenĭ, care nicĭ carte nu sciau.

Când își aducea a minte sĕ înroșia de rușine.

Nu ne vom mira decĭ, aflând că Ionică nicĭ o singură dată nu mai mersese la Ulmenĭ ca să-și véḑă părinții.

Acum după ce scim ce și cum sĕ făcuse Ionică să ne întórcem în odaia unde era Domnul Aristide cu el.

„Am rĕmas singur!“ ḑise banchérul frecêndu-sĕ cu batista peste ochĭ, ca și când și ĭ-ar fi șters de lacrimĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Da," făcu Ión cu ton sec.

„Afacerile mĕ năpădesc! De când îmĭ lipsesce ajutorul bietului tată am lucru îndoit, ce ḑic eu îndoit, întreit... căcĭ pe ḑi ce merge sĕ sporesce numĕrul clienţilor mei."

„Mai ia-ţĭ vr'o doui comptabilĭ!"

„Comptabilĭ! Am destui lucrătorĭ, îmĭ trebue însĕ un soţ, un tovarăş de muncă, un om, care sĕ aibă parte la afacerĭ."

„Ce te împedecă, de a-ţĭ lua un asociat!"

„Ce mĕ împedecă, ha, ha, ḑeu trebue sĕ rîd de simplicitatea ta! Ca şi când tovarăşiĭ, orĭ cum ḑicĭ tu, asociaţiĭ demnĭ de casa Nusmă & fiu, s'ar găsi colea pe stradă."

„Nicĭ n'am ḑis să-l iai de pe stradă."

„In fine aicĭ în Ştefănescĭ nu este nicĭ un om destul de avut, cu capital destul de mare, pentru ca să pótă deveni asociatul meu."

„Cum aşa... Dta ai lipsă de atâţĭ marĭ de banĭ!"

„Eu lipsă... nicĭ de cum... tocmai dimpotrivă am pré mulţĭ banĭ."

„Apoi de ce mai pretinḑĭ de la un asociat banĭ, şi încă mulţĭ banĭ."

„Pentru ca să aibă tot atâţĭ, ca şi mine."

„Asta nu o înţeleg."

„Nu, căcĭ asemenea lucrurĭ nu sĕ învéţă pe lătineşte."

„Orĭ ḑi mai bine, că Dv. nu sunteţĭ deprinşĭ a vorbi după logică..."

„Ióne... te obrăznicescĭ!"

Sub alte împrejurărĭ Domnul Nusmă ar fi devenit furios. Acum însă aducêndu-şĭ a minte de scopul ce-l urmăria şi că pentru ajungerea lui era avisat la favórea lui Ion, sĕ stăpêni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Logică n'am învețat, ce-i drept!“ urmâ el după o mică tăcere, „dar atâta sciu, că cu cât spune omul mai mult cu atât este mai puțin înțeles. Ori cine s'ar asocia cu mine ar trebui să fie interesat de aprópe la afacerile casei mele. Un strein trebue să puiă tot atâți bani ca și mine în negoț, pentru ca să aibă acelaș interes. După cum ți-am spus asemenea om nu se află. Dar se află o ființă, care nu-mi este streină, de la care deci pot aștepta cu drept cuvênt, că va îngriji de afaceri ca și mine. Acéstă ființă ești — tu.

„Eu?!“ exclamâ Ion uimit.

„Da, tu. Te surprind vorbele mele?! Nu mă mir. Ai fost crescut de noi pentru o carieră mai modestă.“

„Mai modestă?!“ repetâ Ion tărbăcit.

„De bună sémă mai modestă. Aveam de gând să te fac medic.“

„Implinindu-mi cea mai ferbinte dorință.“

„Da, așa doriai până acum, fiind-că nici o dată nu ți-am arătat acea perspectivă strălucită, care ți se deschide acum.“

„Ah, tată dragă.“

„Da, voiesc ca să-mi devii un adevărat fiu. Până acum am tot sperat, că voi avea un moștenitor. Acéstă speranță am părăsit'o de vr'o câți-va ani deja. Astăți, când simț mai tare ca ori și când lipsa unui sprijin, îți ofer starea mea. Te voi lua de suflet... îndată ce va împlini și soția mea etatea cerută de lege.“

„Nu sciu prin ce am meritat atâta bunătate,“ dise Ion, care era de tot confusiat.

„Încă nu ai meritat'o, dar sper că o vei merita în viitor.“

„Cum îmi este datoria...“

„După ce vei fi depus examenul...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Voi pleca îndată la Viena.“

„Ba nu “

„Nu?! Așa dară la tómnă.“

„Nicĭ la tómnă. Ci vei intra ca viitorul asociat în casa mea de bancă.“

Tênĕrul sări de pe scaun.

„Ce ai?!“ întrebâ Domnul Aristide restit.

„Glumescĭ tată!?“ ḑise tênĕrul, care devenise palid ca mórtea.

„Nicĭ o dată n'am vorbit mai serios în viața mea.“

„Îmĭ pare rĕu!“

„Ce fel?“

„Nu pot primi nicĭ de cum fericirea ce mĭ ai destinat!“

„Nu?“

„Nu!“

Sĕ vedea sforțarea cea grozavă, ce întrebuința Domnul Aristide pentru a nu irupe, și a nu-și perde firea. —

„Du-te fĕtul meu,“ ḑise el cu vocea înecată. „Mai chibzuește-te. Nu mĕ îndoiesc, că după o matură precumpănire vei alege ceea ce-ți ofer, fiind-că în alt cas nu ți-ar remânea ceea ce credĭ tu... cariera de medic, ci... cornul plugului, dar și asta numai décă te va reprimi tată-tĕu Radu de la Ulmenĭ, ér décă nu, te vei alege cu sacul de cerșitor.

„Ai uitat Domnule Nusmă, că un om care a învĕțat opt clase gimnasiale...“

„Latinesce,“ îl întrerupse zaraful cu maliție.

„Care a învĕțat și scie latinesce,“ adause Ionică, „nu va ajunge nicĭ o dată a cerșĭ, căcĭ sciința este mai mare și mai sigur capital de cât banĭ, pe care i poți perde așa în cât în adevĕr să ajungĭ a cere milă...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ce îndrăznesci,“ răcni Nusmă furios, căci éră credea ca tot de-a-una când venea vorba de sěrăcie, ca să facă alusiune la starea sa, „ce îndrăznesci?“ mai repetă el încă o dată și aruncându-sě pe Ionică voi să-l lovéscă în față.

Acesta alb ca părețele sě feri de lovitură și smucind ușa, fugi.

CAPITOLUL XI.

Sărutul.

„Ah pardon!“

„Hi, dar și m'ai speriat. Dta ești Stefane, șeḍi colea și întórce-ți ochii.“

„Ḍeu n'aș fi creḍut, că pe asemenea timp te voi surprinde făcênd toaleta Babeto.“

„Am cetit până aḍi diminéță, și m'am sculat târḍiu. Este Duminecă. Atâta plăcere am și eu. Mě pot scula Dumineca, când vreau. Dar ce te tot uiți încóce, nu ți-e rușine.“

„Ba da, mi-e rușine, că m'am oprit aici la ușă, și n'am îndrăznit a-mi procura plăcerea, care mě ispita. Acum e pré târḍiu, ca să-mi repar greșéla.“

„Fugi de aici, să nu te audă fetele, care sunt în odaia d'alăturea. Déca nu te pui îndată pe acel scaun, mě supěr.“

Stefan se puse pe scaun.

„Eată-mě aici, cred că mě vei resplăti la timp și ocasiune pentru că sunt acum atât de cu minte.“

„Ce resplată poți aștepta Dta de la mine.“

„Asemenea lucru nu sě spune, și totuș sě înțelege.“

„Étă, acum sunt gata și pot să dau mâna cu Dta. Bonjour, scumpul meu. Te-ai făcut fórte rar în timpul din urmă.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Oficiul..."

„Care? cel de la minister, séu acela de la dulcineea Dtale."

„Dulcineea, eu și dulcineeă?"

„Da, Dta ai o amantă."

„N'am sciut până 'n acest moment, acum însă o sciu."

„Adică, eu ți-am deschis ochiĭ."

„Dta, séu mai bine ḑis, vederea Dtale."

„Asta va sĕ fiă o declarațiune de amor! Sciĭ, că este delicată maniera Dtale, pĕcat numai, că nu eștĭ sincer."

„Eu nu-s sincer?"

„Da Dta!"

„Pretinde orĭ ce dovadă despre sinceritatea mea, sunt gata a ți-o da."

„Dovadă! Par'că pentru acéstă înaltă virtute ar fi de ajuns o singură dovadă. Sunt ómenĭ fórte onești după credința lor și după tóta aparința, care sĕ pot mândri a fi fost sinceri tótă viéța lor, numai în ale amorului se cred îndreptățiți a face excepțiunĭ."

„Dta pare că mĕ numerĭ și pe mine între acești ómenĭ," ḑise Stefan ale cărui sensurĭ sĕ ațițaseră prin vederea carmenilor secrete a acestei șirete, care aflase, că va veni la ea, și-l așteptase a nume in neglige.

De și Babeta întru aceea își făcuse toaleta acum când vorbia cu tênĕrul cel aprins și cum ședea aprópe de el, îl atinsese în mai multe rêndurĭ cu trupul ei, ațița astfel necontenit poftele lui.

Scaunele lor erau puse dinaintea ferestrei, care dedea spre grădina din curte.

Guvernanta trăgea mereu cu códa ochiului spre acea grădină.

De o dată tresări. Vĕḑuse ceea ce pândise mereu. Dómna Sásan venise în grădină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Era tocmai în momentul când Ștefan adresase ultimele cuvinte către guvernantă.

Ea le auḑise, firesce, dar nu cuprinse înțelesul lor.

„Ce ḑici?“ întrebă ca și aiurită, sculându-se de pe scaun și mergênd la geam, dar tot o dată un ce nedescriptibil în aerul ei provoca pe tênĕr să fiă mai îndrăzneț.

Ștefan se sculă și se puse lângă ea.

„Cât eștĭ de frumósă,“ ḑise el ca să nu remâiă cu totul mut și o prinse de talie.

Nemțóica sĕ smuci ca sĕ scape de brațul tênĕrului, aplecându-sĕ tot o dată cu atâta stângăcie meșteșugită spre dênsul, în cât resuflarea ei, cea artificial profumată i atinse fața, ceea ce avu efectul unui curent electric asupra lui.

Beat de focul voluptățiĭ scormonit cu cel mai mare rafinament din partea acestei nemțóice, o strînse la pept și-și alipi buzele sale infocate de ale ei.

Tocmai în momentul când rĕtăcitul tênĕr culegea de pe aceste buze un venin perfid, guvernanta — érăș din stângăcie meșteșugită — sĕ atiuse cu cotul de geam și-l sparse.

Hârburile căḑură cu sgomot pe petrile curțiĭ.

Dómna Săsan, care era în grădină, cercetând după causa acestei zingănituri, dete cu ochiĭ de părechia îmbrățoșată.

Atâta așteptase nemțóica.

Fiind acum sigură de succesul ei, afectă spaimă și se retrase de la feréstră.

Dar bucuria isbêndei i răpise pentru un moment precugetarea, ce de obiceiŭ nu lipsea nicĭ o dată de la faptele și vorbele ei, astfel ḑise către Ștefan:

„Mai îndrăznesce acum a susținea, că nu mĕ iubescĭ. Mătușă-ta nu-țĭ va mai da creḑĕmênt, cum țĭ-a dat până acum, căcĭ a vĕḑut cum m'ai sĕrutat.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Să-i fi turnat o doniță de apă rece peste cap, Stefan nu s'ar fi putut recori mai tare, ca prin aceste cuvinte ale nemțóicii.

„Așa“! dise el, „ne-a vĕdut' Nu face nimic“!

„Nu face nimic? Cum să înțeleg aceste vorbe“? întrebă Babeta, care în adevĕr nu scia cum să-și esplice în bine séu rĕu acéstă exclamare a lui Stefan.

„Insă cu tóte astea n'aș voi să dau îndată ochii cu ea“, continuă Stefan, fără a respunde la întrebarea Babetei.

„Nu te teme, de când sunt aicĭ n'a venit în sus“.

„Dară nicĭ nu cred să fi avut vr'o dată o causă ca sĕ vină, cum i-am dat noi astădĭ“.

„Aș'! Dómna Săsan nu-și ese din tact, de s'ar dărîma chiar bolta cerului asupra ei“.

„Fiă cum ar fi, trebue să mĕ scuzĭ dinaintea mătușei mele“.

O rază de bucurie sĕ întinse peste fața nemțóicei. Credea că-i este permis a tâlcui aceste vorbe ale lui Ștefan în favorul ei.

„Voi vorbi cu Dómna Săsan. Dar ce să-i spun“. Ii schinteiau ochii, adresându-i acéstă întrebare.

„Vei găsi D-ta ceva“ . . .

„Voi găsi ceva . . . n'am să găsesc nimic. Voi spune adevĕrul.

„Da, da, bine, spune-i adevĕrul“, făcu Stefan încurcat și plecă pe ușă.

„Fatală întêmplare“, își dise el coborînd scara, „tocmai în ḑina când voiam să rog pe mătușă-mea, să mĕ cunune cu Zoița a trebuit să mĕ vĕḑă sărutând pe guvernanta ei. Sunt silit să-mĭ caut altă nănașă. —

„L'am prins, n'am de cât să 'l țiu bine, ca să nu-mĭ mai scape“, ḑise nemțóica după depărtarea lui Stefan frecându-și mânile, apoi coborî de grabă jos în grădină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ai vĕḑut“, întrebă încă din depărtare pe Dómna Săsan.

„Da“, respunse acésta cu sfiélă.

„Ei bine, ce ḑicĭ acum. Nu te-a minţit nepotul D-tale, când a ḑis că nu mĕ iubesce“.

„Ce să ḑic“! făcu Dómna Săsan dând din umerĭ

„Veḑĭ dară dragă cocónă, că de vei avea niţică bunăvoinţă, de vei stărui cu seriositate pe lângă Stefan, îl vei înduplecа să mĕ ia de soţie, şi astfel mĕ vei îndatora până la mórte“.

„Sciĭ pré bine, că sunt gata a face orĭ ce-ar putea depinde de la mine pentru fericirea D tale“.

„Nu mĕ îndoiesc nicĭ de cum despre voinţa D-tale, dar décă mĕ ierţĭ a fi sinceră, ţĭ-aş spune defectul cel mare ce ai“.

„Sciĭ că nu mĕ supĕr lesne“.

„Veḑĭ dómnă dragă, asta ţi-e defectul, eştĭ pré rece, nimic nu te întereséză, nimic nu-te póte scóte din fiegma D-tale“.

Dómna Săsan nu rĕspunse nicĭ un cuvênt.

„Ḑeu fetele D-tale au avut noroc, că mĕ aţĭ angagiat pe mine de instructóre. Cu acésta nu voiesc să ḑic, că n'aţĭ fi putut găsi o guvernantă mai învĕţată ca mine, dar nu cred să fi găsit pe una, care sĕ suplinéscă pe lângă ele ceea ce le-ar fi lipsit fără mine. Un suflet simţitor, impresionabil, care să sĕ bucure de bucuria lor cea nevinovată şi să sĕ intristeze de mâhnirea lor cea copilăréscă, cu un cuvênt o fiinţă care să simţă cu ele. Cred că eştĭ pătrunsă de acest adevĕr“.

„Aşa va fi draga mea. Dar póte să fiă şi altfel“!

„Cum, ce ai voit să ḑicĭ cu asta“.

„Póte că décă n'ai fi venit D-ta în casă, copilele m'ar fi iubit mai mult“.

„Iubit mai mult! Dar acum nu te iubesc din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

destul, mai mult póte de cât ar resulta după tótă rêcéla ce le areți".

„Rêcélă", respunse Dómna Săsan, care începu a sê aprinde, cum nu pré obicinuia dênsa, când sta cu cineva de vorbă. „Rêcélă", repetă ea, „așa ți-s'o fi părând D-tale. Cum să-mĭ și înțelegeți simțirile mele, de vreme ce mê siliți, ca să le esprim într'o limbă, care mĭ-este streină. Cu mamă mea n'am vorbit franțuzesce, nicĭ nemțesce ci numai românesce. Fetele mele, mulțămită instrucțiunei D-tale nu mê înțeleg décă le vorbesc în limba lor maternă, în dulcea limbă românéscă.

„Ah, ba" . . . îngână guvernantă și voi să replice ceva, dómna Săsan însă nu-ĭ dete timp, ci continuă cu foc.

„Dar copilele ne sunt întreinate nu numai prin limbă, ci și prin datine . . . prin religiune chiar!"

„Re . . . ligiune"! făcu Babeta indignată.

„Da", continuă dómna Săsan. „Este drept, că cercetéză biserica ortodoxă . . . câte o dată . . . dar atunci rîd de cântările psalților și a preoților nostri. Când sê închină, rostesc rugăciuni streine. Nimic din ce ne-a fost noue sfânt în obiceiurile nóstre, în istoria nóstră nu prețuesc ele, ba multe din aceste le disprețuesc chiar. Cu un cuvênt copilele mele nu mai sunt românce, decĭ eu, mama lor, care sunt româncă cu trup și suflet trebue să le le par rece, décă nu le sunt chiar — de rîs".

„De rîs"!? . . .

„Da, că-cĭ Dv. care vê mêndriți a fi mai cultivate de cât noi, vê rîdeți adese-orĭ de manierele nóstre ce vi sê par necioplite, fiind-că nu le puteți înțelege".

„Dómnă scumpă", ḑise guvernanta, dorind ca să sfârșéscă acésta convorbire desavantagióză, „ne-am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

depărtat de la scopul ce m'a adus la D-ta. Copilele mĕ aștéptă. Te rog încă o dată nu uita de ceea de ai bine voit a-mĭ promite. Isbênda D-tale nu-mĭ va fi priinciósă numai mie, ci și D-tale. Vei putea dobêndi influință asupra copilelor D-tale, îndată ce n'oi mai fi lângă ele".

„Décă nu va fi pré târdiu" observă dómna Săsan cu un suspin.

CAPITOLUL XII.

Desbinarea.

De când sĕ dusese Ion din casa lui nea Radu, pare că îmbătrînise cinstitul țeran și cu soția-sa vĕdînd cu ochiĭ.

Ce le foloseau lor acele bogățiĭ, pe care le strînsese din baniĭ primiți pentru ținerea băiatului și carĭ sĕ înmulțiseră de atuncĭ, chiar fără ca nea Radu și soția-sa să se mai fi trudit înadins pentru acéstă.

Dar vorba cea românéscă: lac să fiă, bróscele s'adun? Fusere greu până ce pusese temelia, acum sĕ înbogăția pe ḑi ce mergea tot mai mult.

Dinaintea Ulmenescilor cocoloșisera tréba cu Ionică. Ei nu mărturisiră nimenui adevĕrul, că adică acel băiat nu era al lor, și că-l luase zaraful Nusmă la sine, după dreptul ce avea acesta de la tata lui Ionică, ci susținuseră, că zaraful, dar mai cu sémă soția lui îndrăgisără așa de mult pe fiul lor, în cât să însărcinase a-l ținé la el tot timpul cât va cerceta scolile de la Stefanescĭ și a-l trimite apoi la învățătură mai mare prin țerĭ streine. După cum scim mulți din ómenĭ nu-l pré credeau pe nea Radu, dar érăși mulți îl préfericeau și-l învidiau.

El însă nu era nicĭ de cum de învidiat în acéstă privință.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Inima sa pré simţitóre pentru starea în care sĕ afla, nu sĕ putuse mângâia nicĭ decum de depărtarea acelui copil, pe care sĕ deprinsese a-l iubi, ca pe al sĕu propriu, că-cĭ acest copil, după cum scim, de când mersese în oraş, nu mai voia să sciă nimic de părinţiĭ sĕi de la sat.

Nea Radu se ducea adese-orĭ la Stefănescĭ. De câte orĭ venia acolo nu lipsia nicĭ o dată de a nu cerceta casa D-lui Aristide Nusmă, făcêndu-şĭ de lucru p'acolo sub fel de fel de pretexte, numai şi numai ca să pótă zări din depărtare măcar pe „domnul lor“, cum numiau ei acum pe Ionică.

Apoi când sĕ întorcea a casă trebuia să povestéscă lelei Mariă cum îl vĕduse pe domnul lor, cum i sĕ păruse, ce mai audise despre el, ér lelea Maria sĕ bucura când afla, că a mai crescut şi că este domn în tótă puterea cuvêntului.

Când sĕ intêmpla să viiă şi lelea Maria la oraş, atuncĭ căutau amêndoui să l zăréscă măcar in trécăt pe Ionică.

In ḑiua de ingropăciune a bĕtrânului Nusmă alergaseră ca să ia şi ei parte la alaiul lui, căcĭ prin Ionică sĕ simţeau şi ei aliaţĭ intru câtva cu casa zarafului şi credeau de datoria lor a da reposatului cea de pe urmă onóre.

Onesta părechе de la ţéră sĕ profită de acéstă ocasiune, de a vedea pe Ionică, în mĕsura cea mai mare, privind necurmat la domnul lor şi urmărind cu cea mai mare atenţiun şi cel mai viu interes tóte mişcările sale.

După ingropăciune erau hotărîţĭ sĕ plece acasă, dar până a nu executa acéstă a lor hotărîre ar fi dorit pré mult să mai véḑă încă o dată pe fiul lor de suflet. —

Sĕ învĕrtiră decĭ câtva timp împrejurul locuinţei lui Aristide Nusmă, la care şedea Ionică,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„N'o mai eși astădi, nevastă,“ ḍise nea Radu către lelea Maria după un timp óre-care.

„Așa cred și eu,“ oftâ lelea Maria.

„Hai, să plecăm dară,“ adause nea Radu.

„Să plecăm,“ repetâ lelea Maria.

Își îndreptară pașii spre strada, prin care trebuia să tréca, pentru a merge a casă.

Tocmai când erau să cotéscă colțul stradei, auḍiră în dĕrăptul lor o voce năbușită strigând: „tată, mamă!“

Era o voce de fecior, ér nu de băiat mic.

La amêndoui li se părea cunoscută.

Amêndoui își ḍiseră în sine:

„Pare că e Ionică!“

Dar amêndoui se grăbiseră a adăuga:

„Ah, Ionică, el nu ne mai ḍice: tată, mamă.“

Nu avură însă timp a se chibzui mai departe asupra acestei păreri, căci acela care strigase îi ajunsese dintr'o singură săritură

Era în adevĕr Ionică.

Dar cât era de schimbat.

Fața sa cea rece de altă dată, acum era consumată de văpaiele unui foc, care-i ardea sufletul.

„Tată, mamă,“ repetâ el încă o dată.

Nea Radu și lelea Maria se opriră uimiți.

In sufletele lor cele nevinovate se lupta bucuria cu spaima.

„Éta-l drăguțul!“ exclamâ lelea Maria.

„Ce ți s'a întêmplat pentru Ḍumneḍeu?“ adause nea Radu.

„Merg cu Dv.“ scóse Ionică cu greu din peptul sĕu care se sbătea de o frămêntare fórte mare.

„Unde? la Ulmeni?!“ întrebâ lelea Maria mirată. —

„Da, la Ulmeni!“ făcu Ionică pe scurt.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Dară . . .“ voi să obiecteze nea Radu.

„Voiescĭ să întrebĭ, că nu mai merg la şcólă,“ îi tăiâ Ionică vorba.

„Aşa ḑeu, asta voiam să ḑic!“ respunse nea Radu. —

„Aḑĭ şi mâine n'oi merge, căcĭ am să mĕ înţeleg cu Dta, tată!“ ḑise Ionică posomorît.

„Ce s'a întêmplat! De când te-a luat în casa zarafului n'ai mai venit la noi, ba nicĭ n'ai mai vorbit cu noi? Trebue că este un lucru mare, care te-a putut îndemna la acest pas, pe care-l facĭ acum.“

Ionică nu respunse îndată la acéstă întrebare.— Îşĭ aduse a minte de causele cărе-l reţinuseră până acum de la o apropiere cătră presupuşiĭ sĕi părinţi, şi nu scia în ce ton să-şĭ formuleze cererea, ce-i zăcea la inimă

Lelea Maria sĕ uita la el, ca la Dumneḑeu, şi aştepta cu smerenie vorbele lui.

„M'am desbinat cu Domnul Aristide Nusmă, era să mĕ bată,“ ḑise în fine Ionică.

„Te-ai desbinat!? era să te bată, o Dómne Dumneḑeule!“ exclamă lelea Maria.

„Şi de ce?“ adause nea Radu.

„Fiindcă Domnul Aristide de o dată şi-a schimbat cugetul faţă de mine!“

„Şi-a schimbat cugetul! ḑise érăşĭ lelea Maria plină de mirare.

„Ce fel?“ repetă nea Radu.

„Până acuma era învoit, ca să mĕ dea la învĕţătură, să mĕ fac doctor!“

„Aşa sciam şi noi;“ afirmă nea Radu.

„Astăḑĭ însă m'a chemat la sine şi mi-a descoperit, că are de gând să mĕ facă tovarăş la zărăfia sa.“

„Tovarăş la zărăfia sa! n'ar fi rĕu nicĭ asta,“ observă nea Radu cu firea netulburată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ionică sĕ opri pe loc şi-l privi uimit.

Cumpĕtul săténului la auḑirea acéstei sciriĭ, care-l surprinsese chiar pe el, îl frapâ.

„După părerea Domnului Aristide“, ḑise Ionică continuând a merge cu părinţiĭ sĕi spre Ulmeniĭ. „ar fi chiar mai bine pentru mine, déca aş primi tovărăşia Dar nu numai mai bine, — ar fi chiar un noroc nespus.“

„Adica i vorba de bogăţie,“ făcu nea Radu.

„Da, de bogăţie,“ respunse Ionică.

„Apoi déca te mulţămescĭ cu mai puţin, să nu-ţĭ pară rĕu de desbinarea ce aţĭ avut.“

„Eştĭ bogat tată!“

„Bogat, că am suflet, numai dracul e sĕrac, căcĭ el n'are.“

„Mĕ poţĭ dar ţine la şcoliĭ streine, până voi învĕţa să mĕ fac doctor.“

„Te pot, nu te pot, asta nu se întrébă. Destul să sciĭ, că déca ţiĭ să te facĭ doctor, te vei face.“

„Aşa fĕtul meu,“ aprobă şi lelea Maria, „déca vrei să te facĭ doctor, te vei face.“

Şi la aceste cuvinte, uitându-sĕ la bărbatu-sĕu clinti din ochĭ, ca şi când ar fi voit să ḑică: „ce sciĭ tu, sciu şi eu, n'am uitat nimica, deşi au trecut d'atuncĭ ca vr'o doispreḑece, trespreḑece anĭ.

„Acum mai remâne să sciu încă una,“ continuă Ionică cu un óre care respect, ce-i însuflase — cum am ḑice — bărbaţia, cu care tractase nea Radu o cestiune atât de însemnată.

„Ce mai voiescĭ a sciĭ?“ întrebâ nea Radu.

„La cine să şed aicĭ în Stefănescĭ, cele doue trei lunĭ, câte mai am să merg la scóla?“ respunse Ioniçă.

„La cine?“ făcu nea Radu. „Ean auḑĭ ce întrébă Mariă?“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Aud, aud,“ rîse lelea Maria.

„Nu vĕ înţeleg,“ insistă Ionică. „Dór nu aveţĭ şi aicĭ vr'o casă, vr'o locuinţă?“

„Noi să avem casă în oraş! Feritu-au sfinţiĭ!“ exclamâ nea Radu.

„Ce am putea face noi cu o casă aşa fudulă?“ adause lelea Maria.

„Bine dar . . . spuneţi-mĭ unde să şed . . .?“

„Unde . . .?“ repetâ nea Radu.

„Da, unde!“

„La Domnul Aristide Nusmă“, ḑise nea Radu serios şi decis.

„Dar m'am desbinat cu el,“ observâ Ionică, cam deconcentrat.

Nu scia ce se crédă. Acum i sĕ părea că tóte câte a ḑis nea Radu până acum, le-a ḑis din prostie.

„Décă te-a desbinat cu el, va trebui să sĕ ia cu binele pre lângă tine, ca sĕ te împacĭ cu el.“

„Ai nebunit!“ irupse Ionică.

„N'am nebunit. Haide acum cu noi. Mâine mĕ voi întórce la Stefănescĭ, şi décă nu voi sosi cu Domnul Aristide, care te va pofti să viĭ érăşĭ în casă la el, apoi să-mĭ ḑicĭ că sunt prost şi nebun.“

Ionică nu mai respunse nimic, că-cĭ nu scia ce să spună.

CAPITOLUL XIII.

Biletul de cununie.

„Stefan nu s'a mai arătat de mult pe la noi,“ ḑise dómna Săsan cu tonul ei cel apatic.

Îşĭ adusese aminte de nepotul ei, fiind că mai de multă vreme venia şi el, ca să ia o céscă de ceaiu, séra, împreună cu copilele, cu guvernanta şi cu cine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sĕ mai nimerea p'acolo din puţinii amicĭ şi amice ai familiei.

In asta séră venise şi cocóna Ţica, apoi şi Tomiţa, care de la un timp în cóce era admis în acest cerc mai intim al familiei.

Domnul Săsan rare-orĭ lua parte la ele. Nicĭ în astă séră nu era de faţă.

„Dar nu v'a spus că sĕ însóră“ întrebâ cocóna Ţica, reflectând la esclamaţiunea Dómnei Săsan.

„Sĕ însóră,“ ḑise Dómna Săsan speriată.

Babeta sĕ îngălbini.

Chiar şi Sofia, fata cea mai mică a Dómnei Săsan părea impresionată de acéstă scire.

Numai Tomiţa şi Leniţa pare că nicĭ nu o auḑiseră.

Erau ocupaţĭ — a sĕ privi reciproc pe furiş.

Consternaţiunea, ce produse scirea cocónei Ţica asupra unei părţĭ din societate, provocâ o mică pausă în conversaţiune, care nu era nicĭ o dată pré animată.

„Ba ḑeu, nu sciţi nimic?“ continuâ cocóna Ţica, carc-şĭ făcea o predilecţiune din colpartarea diferitelor sciri.

„Drept să-ţĭ spun,“ respunse Dómna Săsan, „mĕ cam îndoiesc de adevĕrul acestei sciri“.

„Va fi o glumă din partea Dómnei Reveanu,“ observă guvernanta.

Reveanu era numele de familie al cocónei Ţica.

„Déca m'a minţit Stefan, apoi mint şi eu,“ ḑise acésta.

„Ţi-a spus el în persónă, că sĕ însóră,“ întrebâ Dómna Săsan.

„Da, m'a poftit să-i fiu nănaşă!“

„Aşa.“

„Şi când i am observat, că de ce nu te-a rugat pe tine Mari, să-i fii naşă, cum s'ar fi cuvenit, de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

óre-ce i ești mătușă, mi-a respuns, că s'ar sfii de tine.“

La aceste cuvinte, cocóna Țica, clinti din ochi, privind spre Babeta.

Dómna Săsan tresări de spaimă, ér Babeta de ciudă.

Sofia, vĕdĕnd pe guvernanta lor atât de agitată, se simți tare îndispusă și pentru a scăpa din acésta situațiune neplăcută ḑise:

„Madamemoaselă dragă mi-e sonm, să mergem sus.“

Leniția sĕ grăbi a protesta:

„Ba nu, să mai stăm puțin,“ ḑise ea.

Ḑicênd asta nu sĕ puté opri de a nu arunca încă o privire ascunsă asupra Tomiței.

Guvernanta surprinse acéstă privire. Tot o dată vĕḑu fața Tomiței, ca și transfigurată sub efectul miraculos al amorului ascuns.

Frumseța acestei fețe, inspirate de o gingașe pasiune, o frapâ.

Din acest moment Babeta concepu o ideea funestă.

„Mergem?!“ repetă Sofia.

Guvernanta tresări ca dintr'un vis.

Uitase de realitate.

Făcênd o sforțare asupra-și, respunse.

„Mergeți dragelor mele.“

„Nópte bună,“ ḑise Sofia sculându-sĕ ca sĕ plece.

Leniția era silită s'o urmeze.

Tomița o urmări cu ochii, până ce dispăru, apoi ca și când dabia în acest minut și-ar fi adus a minte de lumea care-l impresora, puse mâna în buzunar și scóse d'acolo un bilet, pe care-l intinse Dómnei Săsan, ḑicênd:

„Acest plic a sosit astăḑi cu poșta pentru D-ta; pardon că am uitat a-ți-l da până acum.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dómna Săsan luâ în primire biletul, nu-l deschise însă ci-l puse pe mésă.

„Şi nicĭ nu întrebĭ pe cine va lua de soţie,“ reluă cocónă Ţica.

Dómna Săsan ar fi întors vorba cu mare plăcere, că-cĭ nu-i plăcea nicĭ decum discusiunea asupra acestei afaceri aicĭ faţă cu guvernanta.

„Pe cine, pe cine,?“ întrebâ Babeta.

Vocea ei nu trăda în acest moment nimic de cât o viiă curiositate.

Dómna Săsan, ba chiar şi cocónă Ţica, erau surprinse de acésta schimbare.

„Este fata unei vĕduve sermane din mahalaua „Popa sóre“.

„Frumósă!“ continuă Babeta.

„Frumósă şi tinerică,“ afirmă cocóna Ţica.

„Când va fi nunta?“ adause Babeta.

„Décă nu mĕ înşel, biletul de colea cuprinde tocmai învitarea de nuntă,“ ḑise cocóna Ţica drept respuns. Dómna Săsan la acésta observare luase biletul de pe mésă, îl deschise, îl percurse cu o aruncătură de ochĭ şi ḑise:

„Da, este învitarea de nuntă!“

„Aşa dară totuşĭ este adevĕrat,“ esclamă Babeta cuprinsă fără de veste ca de un fel de furie. „Adevĕrat, şi D-tale nu-ţĭ pasă câtuşĭ de puţin de acésta mîrşavă purtare a nepotului D-tale.“

„Domnişóră . . . “

„Aşa Domnişóră..., alt nimic,“ continuă guvernanta, „vorbe góle, promisiunĭ, şi décă cer ca să ve aduceţĭ a minte de promisiunĭ, atuncĭ mi-o luaţĭ în nume de rĕu, nu-i aşa . . . “

Tomiţa, care după depărtarea Leniţei nu avea înteres ca să mai stea şi care se simţea penibil atins de scena ce guvernanta făcea stăpênei sale, îşĭ luâ voia de a părăsi societatea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dómna Săsan îl congedià bucuros, ca sĕ scape de unul dintre martorii purtării necuviincióse a Babetei.

Cum eși Tomița pe ușe, și guvernanta îșĭ lua fără de veste séra bună și plecă plângênd amarnic.

„A nebunit, rogu-te, Mari dragă,“ întrebă cocóna Țica.

„Nu sciu,“ respunse întrebata.

„In locul tĕu, sciĭ ce aș face?“ „Aș lua-o de mână și aș scóte-o frumușel afară“.

„Ah dragă, nu pot să fac asta!“

„De ce nu!“

„I sunt datóre cu recunoscință!“

„Ce fel de recunoscință!“

„Pentru îngrijirea ce a avut tot de-a-una, de câte orĭ erau copiĭ bolnavĭ.“

„D'apoi nu era datoria ei?“

„Datoria?! N'am angajat-o ca îngrijitóre de bolnavĭ.“

„Nu, nu, asta-i drept. Trebue să recunosc și eu, că a tăcut mai mult de cât i-ar fi fost datoria. Dar pentru asta nu i sĕ cuvine să-ți vorbéscă așa cum ți-a vorbit acum, și să pretindă de la tine ca s'o mărițĭ, după cum sciu, că a pretins.“

„Omul trebue să mai sufere și lucrurĭ necuviincióse.“

„Da, trebue să sufere, când n'are în cătrău, când i vine un foc, un necaz, în sfĕrșit ceva ce ne trimite pronia cerĕscă, dar ca să indurăm asemenea lucrurĭ de la . . . cum să-i dic . . . servitóre, așa de la o servitóre, asta-i pre afară din cale.“

„De n'ar fi copilele!

„Copilele sunt destul de măricele, nu mai au trebuință de guvernantă.“

„Ba, ah, deu au trebuință, nu de guvernantă, ci chiar de Domnișóra Babeta.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Pentru ce?“

„Pentru că s'ar simți nefericite dacă le-ar lipsi. Cine le-ar mai vorbi cum scie să le vorbéscă dênsa.

„Așa, așa, ar fi nefericite, dacă n'ar mai audi de acele flécurĭ nemțescĭ, de sentimentalitate, de pom de crăciun și altele. Vorbesce le tu de lucrurĭ românescĭ, spune-le de Ileana Cosinzana, de Fét frumos, pune-le să cânte doine, să admire frumósa nóstră natură și să vedĭ că peste puțin vor uita de nemțóica lor și vor începe a simți românesce!“

„Ai dreptate draga mea, insă de unde să mĭ iau timpul necesar?.“

„Vedĭ așa, pentru nepăsarea ta, să suferĭ pe acéstă nemțóică rĕutăciócă imprejurul tĕu, să-ți instreinezĭ copilele.

„Nu mai are ce să instreineze, că-cĭ deja nu mĕ mai înțelege și nu le mai înțeleg. Dĕu, am fi fórte nefericite ele și eu, dacă de o dată am fi avisate unele la altele.“

„Me mir numai că soțu tĕu a suferit aceste lucrurĭ!“

„Soțu meu, ah, el este ocupat cu negoțul sĕu!“

„Care merge destul de bine, așa încât ar mai putea să lase trebile și în grijea băieților. Tomița de esemplu este un băiat fórte cum sĕ cade.“

„Da.“

„Ca și făcut pentru Lenița.“

„Unde te ducĭ cu gândul?! Dar drept să-ți spun și eu am început să-mĭ dic acésta de la un timp încóce. Insă George soțu meu, să nu audă acuma despre acésta, că-cĭ ar turba.“

„De ce?“

„Fiind-că visézăde domnĭ, de boierĭi pentru fetele lui. Nu vrea să facă dintr'ênsele negustorese, — și'apoi chiar de ar face, trebue să fiă milionare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Lasă, vom vorbi noi altă dată despre astea tóte, nópte bună.“

„Te duci dragă? nópte bună!“

„Culcă-te, că-ți cad ochii de somn!“

CAPITOLUL XIV.

Întórcerea.

Cât de schimbate i se păreau tóte la Ulmenii lui Ionică.

Adese-ori, când îl înneca aerul cel infectat de prin clasă, și când asuda de căldură, își aducea a minte de poéna cea frumósă unde petrecuse anii sei de fragedă copilărie, în asemenea momente deși sufletul său se înstreinase cu totul de acele locuri, totuși pare că-l cuprindea un dor fără nume după aerul cel limpede și curat, după miresmele pădurei, după cerul cel albastru, după concertul păserilor.

Acum când le revĕdu érăși, se simți desilusionat. Poéna i se părea mai mică, covorul de érbă de pe el nu i se mai presenta în acea splendóre nemaculată, cum era imaginea, ce și formase în suvenirele sale despre acest covor. Dar mai cu sémă, casa lui nea Radu, odinióră lăcașul cel mai distins pentru el de pe fața pamêntului, acum i se părea o clădire próstă, miseră — nesuferită.

„Cum îți mai place pe la noi,“ îl întrebă nea Radu după ce întraseră în casă.

Un greu miros, cum domnesce prin odăile neventilate ale sătenilor, i înecă peptul lui Ionică, când respunse:

„Mie, fórte bine, să vede de cât cólea că eștĭ bogat.“

Acest respuns măguli fórte pe sătean.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Dar de grădiniță ce dicĭ,“ întrebâ lelea Maria.

„Grădiniță, ah, da, este frumósă!“ respunse Ionică,

In realitate nicĭ nu observase acel petec de pământ dinaintea caselor, pe care-l îngrădise cu un stobor și impărțise în straturĭ, așa încât avea aerul unei grădinĭ.

Și lelea Maria era la culmea fericirei.

Amêndoui, atât nea Radu cât și soția-sa sĕ întreceau care de care să mulțăméscă pe scumpul lor óspe.

Acesta muria de nerăbdare și de urât, însă învingêndu-se pe sine, nu dete pe față nimic din acésta și pentru a scăpa cât mai curênd de dragostea atât de greu gustată, sĕ culcă. —

Domnul Aristide Nusmă după ce plecase Ionică de la dênsul, nu era nicĭ de cum așa de sumeț, cum sĕ arĕtase dinaintea acestuia.

„Drace, drace, numai la una ca asta nu m'am gândit,“ murmurâ în sine, mĕsurând cu pașĭ marĭ odaia sa.

„Nimic mai lesne, de cât să sĕ întâlnéscă cu Radu de la Ulmenĭ; dar nu numai lesne, ci nimic mai firesc, décă cumva Ionică va fi ferm hotărit a nu primi oferta mea — și pare că este în adevĕr — atuncĭ negreșit va alerga la pretinșiĭ sĕi părinți.“

Mai mĕsurâ de vr'o câteva orĭ odaia apoi continuâ.

„N'am în cătrău, trebue să aștept! Până la vêrstnicia lui Ionica mai sunt trei, patru anĭ, în acest restimp multe sĕ pot schimba. Pot câștiga cu vr'una din numerósele bilete de loterie, orĭ la bursă . . . Hm, hm, bursă de aș sci numai, cum să fac, ce să cumpĕr, când să cumpĕr, lesne aș câștiga în scurt timp atâția banĭ încât nu mi-ar mai păsca de nimenĭ.“

Nu sĕ cădea să mérgă la casină în acea ḑi, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

care îngropase pe tată sĕu. Fiind silit a sta a casă, avu timp să facă cele mai variate planurĭ cu privire la viitorul casei.

Până a nu sĕ culcă întrebă de Ionică.

„A plecat de mult și nu s'a mai reintors!“

„Semn rĕu, semn rĕu,“ își dise Domnul Aristide, apoi adause, vorbind cătră servitor.

„Décă sĕ va întórce să mĕ înștiințațĭ, de nu voi fi adormit deja. Să nu-i spuneți însă nimic, că am întrebat de el.“

Dar séra înainta și nimenĭ nu veni să anunțe Domnului Aristide, că Ionică s'a întors.

„Este la Radu!“ Acest cuget, care-i venise chiar în acel moment, în care auḑise despre lipsa lui Ionică, nu mai voia să-l părăséscă, și nu-l lăsa să adórmă.

Des de diminéță sĕ sculă obosit.

„Nu a dormit a casă Domnișorul Ionică?“ întrebă el eșind.

„Nu, Domnule,“ respunse servitorul îngrijat.

„Să va fi dus la țéră,“ observă Domnul Aristide cu nepăsare, ca să risipéscă bănuielile servitorilor. „Décă mĕ va căuta cineva, să vină la birou, trebue să mĕ apuc de lucru, des de diminéță, ca să pun la loc ce am negligeat erĭ.“

Dabia eșise, când étă că veni nea Radu să întrebe de el.

„E la zărăfie,“ i să respunse.

„Așa de diminéță,“ exclamâ nea Radu.

„Cum veḑĭ nătăraule!“ replicâ servitorul cu insolență.

„Hei, hei, nu te obrăznici frățióre, orĭ vreai să-ți pierḑĭ pâinea,“ sbierâ săténul.

„Eu să-mĭ pierd pâinea din pricina unui mojic ca Dta, dór nu s'a'ntors lumea pe dos,“ ḑise servitorul și trânti ușa dinaintea nasului lui nea Radu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Las' că-i vedea tu cine-s eu," cu aceste cuvinte se depărtă săténul mergênd la zărăfie.

Cum îl vĕdu Domnul Aristide Nusmă se sculă şi dise:

„Bine ai venit la noi, nene Radule, ce ne aducĭ!"

„Multă sănătate şi pace bună," respunse săténul.

„A venit şi Ionică cu D-ta?"

„Ba nu, că-cĭ este pré ostenit. Vei pofti Dta cu carêta să-l aducĭ a casă."

„Eu cu carêta?!" dise Domnul Aristide apăsat.

„Da, Dta! Insă mai întâi fă-mĭ plăcerea Domnule, şi gonesce pe sluga Dtale, îmĭ pare că-i dice Ferencz, că-cĭ a fost obraznic, vorbind adi cu mine."

„Să gonesc pe Ferencz? îmĭ pare, că nu eştĭ cu mințile întregĭ!"

„Ba nu-mĭ lipsesce nicĭ o dógă măcar, Domnule Aristide!" respunse nea Radu lasându-se pe un scaun.

Domnul Aristide Nusmă era furios, cu atât mai furios fiind-că nu putea domoli acel simţ de frică, ce-l cuprinsese de când recunoscuse situaţiunea derută a casei sale, şi care-l muncea cu atât mai greu, cu cât cineva se purta mai necuviincios faţă de el.

„Să vedĭ Domnule Aristide," reluă nea Radu, „noi cestĭ alalţĭ de pe la sate nu suntem atât de proştĭ precum ne credeţĭ Dv. Tot odată suntem temetorĭ şi astfel simţim unele lucrurĭ, de care alţii póte că nicĭ nu viséză şi care se adeveresc mai pe urmă . . . "

Domnul Aristide devenise din ce în ce tot mai neliniştit.

„Aşa dară nu te mira Domnule Aristide audind din gura mea un adevĕr, la care nu s'ă îndurat a se gândi până acum nicĭ un suflet de om.

„Şi care este acest adevĕr," îngână Domnul Aristide, care se făcuse galben ca céră.

„Adevĕrul este că zărăfia Dtale nu stă, precum crede lumea."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nene Radule, ce îndrăznescĭ a vorbi.“

„Sciu, că este o îndrăznéla a-ţĭ spune acéstă în faţă, dar nu mĕ sfiesc. Binele lui Ionică, de care trebue să mĕ îngrijesc, ca de un fiu al meu, îmĭ poruncesce a mĕ purta aşa.“

Domnul Aristide scóse un suspin greu. Sĕ credea perdut. I părea rĕu, că nu esecutase planul sĕu a sĕ declara falit.

„Nu-ţĭ doresc nicĭ un rĕu!“ adause săteanul.

„Nu, vĕd eu, că-mĭ voiescĭ numai binele,“ ḑise Domnul Aristide cu amar.

„Ar fi o prostie din partea mea, décă aş voi să te stric; însă atâta-ţĭ spun, aibĭ grije de baniĭ lui Ionică, implinesce-ţĭ datoria faţă de el. Din venitul capitalului sĕu póte pré bine trăi chiar la scolĭ din ţeri streine, decĭ n'ai să te impotrivescĭ dorinţei lui. Şi acum trimite vorbă a casă să vină vizitiul cu caiĭ şi cu trăsură, ca s'aducĭ pe Ionică de la Ulmenĭ.“

„Eştĭ un om primejdios nene Radule. Ai o gură ca un briciu, ai putea lesne să-mĭ tai firul cinstei mele şi al creditului meu cu părerile Dtale despre starea mea. Orĭ cât de greşite ar fi acele părerĭ nu pot îngădui ca să străbată printre ómenĭ. Lumea este rea şi crede rĕul. Cu atât mai vêrtos s'ar da credemênt vorbelor Dtale, décă de o dată s'ar uni şi Ionica cu Dta spre a mĕ defăima. Aşa dară, îţĭ implinesc tot ce cerĭ, ca să-ţĭ leg limba Dtale cea rea. Când va fi Ionică érăşĭ la mine, cred că nu-ţĭ va mai da în glas şi atuncĭ póte să-ţĭ umble gura, că-cĭ nu-mĭ va face nicĭ o stricăciune.“

„Bine, bine, Domnule! Poţĭ să ḑicĭ orĭ ce-i vrea, din alĕ mele nu mĕ scoţĭ. Din rĕutate nu-ţĭ oi face eu Dtale nicĭ un rĕu, dar décă te-ai incumeta Dta a te purta cu Ionică precum nu-mĭ place mie, atuncĭ vei vedea . . . “

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Te rog moderéză-te cu amenințările Dtale.“

„Bine ḍicĭ, eram p'aci să uit de Ferencz. Tocméla sĕ prinde și pentru dênsul.“

„Décă nu voiescĭ să-l ierți.“

„Nicĭ de cum.“

„Fiă, ți-l jertfesc.“

„Așa dară să ne vedem sănătoși la Ulmenĭ. Până-i trimite Dta să-ți vie carêta, eu am făcut jumĕtate din drum. Ne vedem însă negreșit, chiar astădĭ.“

„Da nene Radule.“

CAPITOLUL XV.

Presemne.

Ferencz era favoritul Dómnei.

Basat pe trecerea ce avea el lângă stapêna sa, își permitea adese-orĭ câte o insolență, precum își permisese față de nea Radu.

Amenințările acestuia îl revoltaseră, dar nu-l speriaseră de loc.

Trecêndu-i necazul, uitâ cu totul de acest incident neplăcut.

Domnul Aristide plecase in adevĕr și readuse încă în decursul înaintea prânḍului pe Ionică.

Când sĕ dete jos din trăsură strigâ de resuna curtea:

„Unde eștĭ Ferencz, vită incălțată!“

„Ce strigĭ așa!“ replicâ Dómna Nusmă, care scosese capul prin feréstră.

„Ferencz, de ce nu alérgă, când aude că sosesc.“

„Fiind-că nu era obiceiul până acum,“ ḍise servitorul, care venise la fața locului.

„Nu era obiceiŭ, așa sĕ rĕspunde ticălosule!“ răcni Domnul Nusmă și redică mâna, ca să lovéscă pe Ferencz.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acesta sĕ feri, Domnul Nusmă sĕ învêrti în jurul sĕu și era p'aci, p'aci să pice.

„Afară cu tine! să nu te mai vĕd!“

„Ce ai pentru Dumneḑeu?“ întrebâ Dómna Nusmă.

„Ce am, ce n'am, pe acest ticălos să nu-l mai vĕd în ochĭ.“

Ionică destul de frapat deja prin faptul că Domnul Aristide venise în persónă să-l aducă de la Ulmenĭ după cum i făgăduise nea Radu, acum sĕ uimi cu totul, veḑênd că Domnul Aristide sĕ grăbea așa de mult a îndeplini dorința acelui sătean și cu privire la Ferencz.

Nea Radu, când Domnul Aristide plecase de la Ulmenĭ strigase în urma lui.

„Să nu uiți de a goni pe Ferencz.“

Ionică stăruise a afla de la Domnul Aristide causa acestei straniei recomandațiunĭ, dar el nu-i dete nicĭ un rĕspuns la acésta, ci remase aprópe cu totul mut în întregul parcurs al drumului de la Ulmenĭ până la Stefănescĭ.

Ionică nu era curios din fire, dară purtarea din urmă a Domnului Aristide i sĕ părea așa de straniă încât sĕ hotări a ispiti în acéstă privință numai de cât pe Dómna Nusmă.

Intre Ionică și soția Domnului Aristide nu pré domnia vr'un simț de iubire. Cocóna Nusmă l'ar fi iubit póte, décă n'ar fi trebuit să sĕ ocupe așa de mult cu cațalușiĭ, cu pisicele și cu păserile ei, fiind însă tare ocupată cu aceste ființe drăgălașe, apoi avênd a îngriji afară de asta și de revarele cu florĭ, nu-i pré remânea timp, ca să sĕ întereseze și de Ionică, ér acesta nu cunoscuse giugiulire de mamă decĭ nicĭ nu doria, ca alțĭ copiĭ o alipire óre-care lângă o femeiă.

In acest moment Dómna Nusmă era fórte supĕrată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de gonirea lui Ferencz, care scia să sĕ îngrijéscă așa de bine de căţăluşiĭ ei; să-i spele, să-i ducă în preumblare şi sĕ le dea de mâncare.

„Unde ai fost?“ ḑise ea cam restită cătră Ionică.

Așa este omul, când i s'a aprins mânia, stăruiesce a-şĭ versa focul.

„La Ulmeni!“

„La părinţiĭ tĕi?“

„Da!“

„Auḑiam, că nu mai voiai să te întorcĭ d'acolo.“

„Nicĭ nu m'aș fi întors, décă n'ar fi venit Domnul Nusmă după mine.“

„Ce fel de lucruri face bărbatu-meu? A nebunit? Pe tine te aduce îndărăt, ér pe Ferencz îl gonesce!“

„Nicĭ eu nu-mĭ pot explica acésta, dar mai puţin încă un alt lucru.“

„Care.“

„Că atât readucerea mea, cât şi gonirea lui Ferencz, Domnul Nusmă pare să le fi făcut după cererea tatălui meu.“

„După cererea lui nea Radu!“

„Da!“

„Aș! nu sĕ póte!“

După acéstă exclamare Dómna Nusma remase pe gânduri.

„Şi totuşi?“ ḑise ca după o mică pausă; „s'ar putea să aibĭ dreptate. Am auḑit de la servitóre, că nea Radu aḑĭ diminéţă s'a simţit vâtâmat de Ferencz, şi că, ducêndu-sĕ l'ar fi amenințat, că-l va scóte din slujbă.

„Eu însă-ţi spun că tata mi-a preḑis atât venirea Dlui Nusmă după mine, cât şi gonirea lui Ferencz.“

„Ce vor fi avênd ei amêndoui?“

„Tocmai asta voiam să sciu şi eu?“

„De mult m'am gândit că trebue să fie ceva între Aristide şi între nea Radu!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Te ai gândit numai fără să fi aflat ceva hotărît.“

„Nicĭ nu mi-am pré bătut capul că să aflu. Dar' de când te-a adus în casă, nu mi s'a părut lucru curat.“

„Eu credeam, că vĕ era dor să aveţĭ un copil în casă.“

„Aşa credeam şi eu despre Aristide, dar când am audit, că spunea asta despre mine, l'am bănuit, că umblă cu alte scopurĭ, după cum şi umblă.“

„Ai aflat dară ceva?“

„Nu, întêmplările de astădĭ însă, mĕ fac ca să cercetez mai de aprópe.“

„Oh, scumpă cocónă, décă vei afla ceva, spune-mĭ şi mie, că-cĭ sunt sigur, că niĕ atinge pe mine de aprópe. De când îmĭ aduc aminte, n'am putut crede nicĭ o dată, că Radu din Ulmenĭ şi nevastă-sa să fiă adeveraţiĭ mei părinţĭ.“

„Să póte ḑeu, că misterul pe care am dori să-l desvĕlim, acopere şi originea nascerei tale. Décă voiescĭ să stăruesc în acest lucru, trebue să-mĭ viĭ întru ajutor. Mai nainte de tóte este de lipsă să sciu de orĭ ce lucru ce ai făcut. De ce te-ai dus erĭ la Ulmenĭ!?“

„Fiind-că nu mai puteam sta aicĭ!“

„Explică-te.“

„Domnul Nusmă îmĭ propuse să întru în zărăfia sa, să învĕţ tréba, pentru ca mai târḑiu să mĕ făcă tovarăş al sĕu?“

„Pe tine?“

„Pe mine!“

„Misterul devine din ce în ce tot mai întunecat. De bună voie nu ţi-a făcut Aristide acéstă ofertă. Tu ai refusat?“

„Da!“

„Pentru ce?“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Pentrucă nu-mĭ pot închipui altă carieră, de cât aceea pe care mi-am ales-o!“

„Voiescĭ să te facĭ medic?“

„Da!“

„Şi ai fi preferat mai bine să te lipsescĭ de tótc câte ai avut până acum, să trăiescĭ după mijlócele lui nea Radu, de cât să părăsescĭ idea ta!“

„Da!“

„Mĕ mir de fermitatea caracterului tĕu, dar póte fi şi încăpăţinare. Eu una te-aş fi lăsat unde te-ai dus, şi chiar Aristide, după cât îl sciu eu, ar fi făcut aşa, décâ s'ar fi putut lua după capul sĕu.“

„Sunt convins, că atârnă întru câtva de la tată-meu!“

„Da, nea Radu trebue să aibă o influinţă hotăritóre asupra lui Aristide, dar lasă că vom afla noi asta.“ —

De atunci Dómna Nusma urmărea cu mai mare atenţiune toţĭ paşiĭ soţului ei şi descoperi că era a dese-orĭ trist, că grijile-l covârşeau din ce în ce tot mai tare.

Când îl întreba, ce are, i respundea pe scurt: afacerile.

Domnul Aristide nu fusese darnic de când sĕ însurase, ba era scump, de câte orĭ sĕ trata despre lucrurĭ destinate pentru viéţa intimă, scump în ale mâncăriĭ, nu ţinea gazete, nu cumpĕră cărţi, ér când era vorba de o cheltuélă pentru ochiĭ lumei: de haine, de o representaţiune teatrală, atunci Domnul Aristide Nusmă nu sĕ da înapoi. Acum insĕ cârtea cu mult mai mult, ér în ale mâncărei şi în cele lalte devenise de o avariţie cumplită.

Ajunsese de nu mai mânca de cât strictul necesar pentru a-şĭ susţine viéţa. Bucătăria exista aprópe numai pentru servitorime, care era lăsată la vechiul regim, că-cĭ de — şi ea făcea parte din lume.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Stăpênii mâncau mai puțin, însă nu din economie ci fiindcă nu era sănătos a se îndopa cu atâtea mâncări. Așa dicea Domnul Aristide.

Soția-sa nici acum nu se temea de adevĕr.

Cu tóte astea era tare neliniștită; se aștepta de la o di la altă să audă de un rĕu.

CAPITOLUL XIV.

Ispita.

Lui Tomița-i crescuseră mustățile.

Lenița era fată mare.

Din séra aceea în care am aflat pentru prima dată, că Tomița suspina după Lenița și că acésta mijea ochii când simțea că privirile lui se aținteau pe fața ei, de atunci au trecut ca vr'o patru ani.

Stefan Daftu se însurase de mult. Nu mai dase de atunci pe la casele Dlui Săsan. De vr'o doui ani îl transferase chiar din București în un oraș din provincie. Nu se mai vorbea de el.

Babeta 'l uitase, fiindcă-i umbla gândul după altul.

Nefericitul pe care își aruncase acum ochii era — Tomița.

In patru ani de dile, — căci cetitorul atentiv își va fi aducênd a minte, că Babeta concepuse o inclinațiune pentru Tomița, tocmai în séra de care am vorbit mai sus — în patru ani de dile dară, nu avansase încă până la declarațiune.

Babeta mersese încet, tare încet, ca și o pisică, care vrea să prindă pe un biet șórece.

Tomița nu simțise nimic din întențiunele ei cele mârșave. Din contră. De când Babeta pusese gând rĕu cu Tomița, acesta prinsese din ce în ce tot mai multă simpatiă pentru guvernantă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cum ar fi şi fost cu putinţă a nu lua în afecţiune pe o fiinţă, care-i voia binele în mod atât de eclatant, precum arăta Babeta către dênsul.

Era ca şi o mamă către el, séu mai bine ḑis ca o soră, ca o prietină, ba ca o amantă — cu minte,

I dedea ocasiune a sĕ întâlni mai des cu Leniţa. Chiar acest singur cas ar fi fost de ajuns ca să umple cu recunoscinţă nemărginită către guvernanta pe bietul băiat.

Babeta avea un plan infernal.

Dând lui Tomiţa ocasiunea de care am vorbit, nutria prin acest fapt un foc consumător în inima tênĕrului.

Acest foc era cast, sacru prin urmare, dar bĕtrâna cocheta se pricepuse a arunca pe ascuns câte o scênteiă de voluptate în jăraticul cel curat.

Intr'o séră-l vĕḑuse visător, suspinând lângă Leniţa.

Sofia se culcase şi dormia dusă.

„Ţi-e somn Tomiţo“ i ḑisese ea cu un zimbet provocător.

„Ba nu“, replicase Tomiţa.

„Dar' étă că acum ai căscat a ḑecea oră de când eştĭ cu noi. Da, a ḑecea óră, am numĕrat bine“.

„Am o ferbinţélă, care mĕ face să casc, sunt bolnav“.

„Ah sermanul, ean să vĕd“, şi cu aceste cuvinte întinse mâna, apoi i-o pusese pe frunte. Toma la acésta atingere se încălḑi şi mai tare.

„Da, ai în adevĕr ferbinţelĭ, dute de te culcă“. Tomiţa se sculă.

Babeta luă luminarea, ca să-l conducă până la scară.

„Nópte bună Domnişóră“, ḑise Tomiţa către Leniţa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nópte bună“, replică acésta.

La capul scărei Babeta puse luminarea pe mărginea balustradei și imbrățoșând pe Tomița cu gingășie îl sărută cu foc pe buze.

„Dormi bine scumpul meu“, șopti ea extasiată.

Toma simți un fior prin vinele sale.

Era deșteptarea poftelor trupesci.

A doua ḑi dabia aștepta să înserese pentru ca să se repete o scenă asemenea celei descrise.

Dar nemțóica scia cum se aținte focul.

Nu-l mai chemă sus în acea séră.

A treia ḑi i făcu avansurĭ așa încât Toma își luă îndrăznéla a-i cere permisiunea, de a le visita séra.

Babeta triumfa.

In adevĕr acésta rugare era prima dovadă, că el va purcede necurmat pe calea acea, către care i dirigiase pașiĭ.

De astă dată Tomița nu șeḑu mult cu ele ci plecă mai de vreme.

Guvernanta-l conduse érăș până la scară.

Când voi să pună jos luminarea, i se stinse din întêmplare, după aparință, în realitate însă Babeta provocase anume acésta stingere.

Cum se făcu întunerec, guvernanta scóse un mic țipet și prinse mânile lui Tomița, ca de frică.

Tênĕrul simți resuflarea cea ferbinte a nemțóicei și aducêndu-și a minte de plăcerea ce-i isvorise din sărutarea de alaltă séră, o cuprinse în brațe și o sărută de nenumĕrate orĭ.

Babeta afecta ca un leșin, apoi, după câteva momente, se prefăcu că-și vine érăș în fire și respingênd cu bruscheța pe amăgitul tênĕr, reintră în odaiă.

Tomița era desperat.

Sĕrmanul credea, că a comis o crimă, care nu i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se va erta nicĭ din partea Babetei, dar cu atât mai puțin din partea Leniței, decă asta va afla despre dênsa.

Își facea cele mai crude reproșurĭ.

„Cum am putut uita eu de respectul cuvenit Domnișórei Babeta, unei guvernante, unei ființe, care ca educatrice trebuia să-mĭ fiă sfântă“.

„Sărutul ei de alaltă séră m'a amăgit“!

„Dar sărutul ei n'a purces din acel isvor tulbure, din care a pornit îmbrațoșarea mea. Ingrijirea maternă a îndemnat-o să mĕ mângăiă cu acest gagiu de gingășie. Eu însă“!

„Eu ticălosul de mine, m'am îmbătat de respirațiunea ei, și perdêndu-mĭ mințele, am sĕvârșit o blasfemie“!

„Da, este blasfemie, m'am atins de guvernanta Leniței cu pofte lumescĭ“!

„Am putut uita până întru atâta nu numai de datorințele unui om cum se cade, ci am uitat chiar și de Leniția“!

Cu aste și cu alte asemenea vorbe se dojenea bietul băiat, care nu putea să dórmă întréga nópte.

Nemțóica însă își dicea în sine.

„Imĭ-este sigur. Cu mult mai sigur de cât cel dintâi, de cât Ștefan, căcĭ Tomița este amoresat de o ființă pe care o cunosc, care stă sub pasa mea, pe care o pot guverna după placul meu“.

„Leniția este o ființă nevinovată. Sufletul ei este plin de preceptele mele. Ele nu o vor ierta a pardona vr'o dată unui om, care ar fi atât de slab ca să calce credința față cu dênsa“.

„Ea ar muri mai curênd, de cât să facă una ca asta“.

„Toma însă la prima ocasiune va uita de tóte pretinsele datoriĭ.

„Iar când sĕ va deștepta în brațele mele, atuncĭ nu va mai putea să repășéscă nicĭ o dată.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Dar eau să vedem, merită el óre, ca să mĭ bat capul după el.“

„De ce nu? Este un băiat tênĕr, viguros, şi cu minte. Stăpênu-sĕu îl iubesce, pare că-i este aprópe nedispensabil.“

„Va face carieră sub conducerea mea. Va deveni peste puţin primul confecţionist in Bucurescĭ, vom aduna banĭ, mulţĭ banĭ, ş'apoi vom părăsi acéstă ţéră sĕlbatică, acest oraş afurisit. Ne vom întórce la Viena, să arăt acolo, că totuş am ajuns la ceva.“

„Ah, Viena... unde sunt speranţele mele daurite din timpurile de atuncĭ, ce v'aţĭ făcut.“

„Sorĭ-mea îmĭ scrise, că ar fi murit acela pe care l'am iubit cu primul amor. Nu şi-a mai adus aminte de mine... dar de copilul nostru? Nu cred să fi uitat de el, căcĭ cei din neamul Rosten ţin mult la descendinţiĭ lor, chiar şi la cei nelegitimĭ. Eată din care causă au arangiat lucrurile astfel in cât nicĭ nu sciŭ unde am născut, de cum să sciu unde sĕ află acum copilul meu.

„Familia a vrut să sĕ feréscă de reclamaţiunile mele, şi m'a despărţit pe vecĭ de fiu-meu.“

„Numai întêmplarea mi l'ar putea readuce. Nu-l cunosc, nu sciu ce nume i-a dat. Décă însă va fi păstrat cruciuliţa ce i-am lăsat, atuncĭ totuşĭ s'ar putea întêmpla minunea necredută de familia Rosten.“

„Dar pentru asta aş trebui să cutreer lumea, să vĕd ómenĭ mai mulţĭ.“

„Când voi fi măritată, mai lesne îmĭ voi putea îndeplini dorinţa.“

Nu vom urmări mai departe meditaţiunile acestei femei care luară din ce în ce o espresiune tot mai vagă, mai neînţelésă. Alte evenimente ne reclamă acum întréga nóstră atenţiune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL XVII.

Testamentul.

Era societate veselă la cafeneaua Șvab in Viena. O dróiă de studenți, cea mai mare parte din ei, fiĭ Transilvaniei, sĕ îndesuia p'acolo, care jucând la bilard, care în cărți, care cetind jurnale, care discutând cestiunile ḑilei.

Intr'un colț întunecat lângă o mésă rotundă ședea un student palid, gânditor.

„Ce-i Ióne?“ îl întrebâ un nou venit, așeḑându-sĕ lângă dênsul.

„Nimic,“ făcu cel intrebat pe scurt.

„Ean ascultă.“ continuâ celalalt, „nu mi-a venit încă banii d'acasă, împrumută-mĕ cu ḑece fiorinĭ.“

„Nicĭ mie nu mi-au venit,“ respunse Ioan.

„Să póte?“

„Da, este așa cum îți spun!“

„Ce s'a întêmplat. Tată-tĕu, bancherul cel bogat de la-Stefănescĭ, care era punctual cum numai un bancher póte fi, să fi uitat de tine.“

„Mĕ întrebași mai adinéorĭ, ce am, acum scii!“

„Drept să-ți spui și eu in locul tĕu aș fi fórte neliniștit. — Hai să trecem pe la pedel, dar décă ne-au picat vr'o scrisóre cu cincĭ sigile.

„Ale mele nu sunt nicĭ o dată cu cincĭ sigile.“

„Fiă dar recomandate, viĭ orĭ ba?“

„Să mergem.“

Cei doui studenți plecară.

Unul dintre ei, după cum v'a fi înțeles deja lectorul, era Ion Rădulescu, fiul adoptiv al zarafului Aristide Nusmă de la Stefănescĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

La pedelul universității, unde se predau de la poște tóte epistolile sosite pentru studenți, Ion găsi în adevèr o scrisóre recomandată la adresa sa.

„Victoriă, étă banii,“ strigă celalalt student.

Ion însă nu se arătâ nicî decum așa de voios ca și soțul său.

„De ce te uiți atât de crunt in lume?“ îl întrebâ acesta.

„Fiind-că epistola nu este din biroul tatălui meu,“ replică Ionică.

„Déca nu voiescî să mĕ împrumuți cu acea miseria de ḑece fiorinî ce ți-am cerut, spune-mi-o verde 'n față, și nu-ți lua refugiul la negațiunĭ,“ ḑise amicul amărît.

Ionică întru aceea rupsese cu nerăbdare învĕlitórea scrisórei, și găsi intr'ênsa încă un plic sigilat.

Pe lîngă plic era o cólă de hărtie scrisă cu litere marĭ.

Plicul însă purta următórea inscripțiune:

„Cătră fiul meu Ioan numit Rădulescu. A i se preda în ḑiua când va împlini douĕ-ḑecĭ și patru de anĭ, ér déca ar muri mai 'nainte atuncî să va preda preotului acelei bisericî, unde va fi înmormêntat.“

Ionică vĕḑênd acéstă inscripțiune uitâ cu totul de amicul său și de vorbele acestuia.

Grăbea spre casă pentru a ceti in liniște hărtiile, care i sosiseră.

Amicul îl părăsi superat, fără a-și lua măcar adio de la dênsul.

Ionică în preocupațiunea sa nu observâ nicî acésta. Dabia când suia treptele de la scara, care conducea in locuința sa, își aduse aminte de el.

„Déca scrisórea îmĭ va aduce in adevĕr banĭ îi voi da cei ḑece fiorinĭ, ér déca nu, va răbda și el, și pace.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Descuiă iute ușa odăiĭ sale, intră, își lăpădă pălăria și punêndu-sĕ la feréstră, ceti mai întâiŭ cóla de hârtie lângă care era alăturat acel plic cu inscripțiunea misteriósă.

Domnul nostru

așa era scris în capul cólei, apoi cu un rênd mai jos urma:

„Mai nainte de tóte, după cum datoria ne calcă, trebue să te întrebăm de sănătatea D-tale, căci fiind bună să ne bucurăm și să mulțămim din suflet a tot puternicului tată ceresc. Noi din mila lui Dumnedeu ne aflăm bine și-ți scriem acéstă carte, fiind-că așa ni s'a lăsat din partea aceluia, care a avut dreptul de a ne da porunci în acéstă privință.

Află Domnule, că nu ești nici fiul nostru nici al Domnului Aristide, ci a unui domn, care vrênd Dumnedeu astfel, a murit cam p'atunci, pe când a venit Domnul Aristide la Ulmeni, ca să te ia de la noi.

Tot atunci am primit și eu o scrisóre dela Domnul tata D-tale împreună cu cartea ce ți-o trimit aici.

In acea carte sĕ cuprinde adieta necunoscutului tată al Dtale. Cetindu-o vei vedea că-ți remâne in moștenire suma de 30,000, — fiorini, care este pusă cu camĕtă la zaraful Nusmă.

Cum s'a numit tatăl Dtale nu sciu, dar atât mi-a scris că a avut un frate mai mare, care era să fiă moștenitorul averei părintesci, pe când chiar dênsul n'avea altă stare de cât slujba sa, astfel în cât dintru întâiŭ cu tótă bună voința Dsale n'a putut face mai mult pentru Dta și pentru viitorul Dtale de cum a făcut. —

Dar murindu-i fratele și remânênd tatăl Dtale moștenitor al unei averi mari, îndată avu grijă să-ți facă parte de ḑisa sumă de 30,000 fiorini și tot o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dată orêndui, că de vei voi să te strămuți la Domnul Nusmă să fiu dator a te lăsa.

Domnul Nusmă te-a luat dela mine ca să tragă el tot venitul capitalului Dtale, ceea ce m'a pus pe gânduri, căci un zaraf putred de bogat, cum să dice el, nu umblă după asemenea venit, dar și după alte semne am cunoscut că Nusmă este prăpădit, deci alérgă să-ți iai banii de la dênsul.

Multă sănătate. De vei veni la Stefănescî cercetéză-ne și pe noi la Ulmeni, căci tare te dorim,

Io Radu Avram."

Ionică percursese aceste rênduri cu o grabă febrilă. —

„Nu sunt nici fiul lui Radu, cu tóte că-i port numele, nici a bancherului Nusmă, cu tóte că el m'a crescut! își dise el desfăcênd cu degetele tremurânde scrisórea despre care spunea hârtia lui nea Radu, că ar fi testamentul tatălui său.

Étă cum suna:

Iubite fiule.

Intenţiunea mea a fost a te lăsa in nesciință despre fatalul defect al nascerei tale. Insă destinul a voit altfel. Mĕ simț murind și dator a-ți asigura viitorul.

Décă aș fi trăit, te-aș fi lăsat in o fericită nesciință îngrijind sub vĕlul discreţiunei de binele tĕu. Amar îmi este, că trebue să te trezesc, dar mai amar, că nici acum nu-ți pot spune numele meu, și nu pot să-ți dau dreptul de a-l purta.

Pĕcatele tinereţelor m'au adus în atingere cu mumă ta, care mai vinovată ca mine, nu merită să te posédă.

Ea nu scie unde ești, precum nu sciĭ nici tu unde s'o găsescĭ.

Értă-mi acéstă cruḑime, o esercitez numai spre binele tĕu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

M'am îngrijit necurmat de prosperarea ta trupéscă, am luat dispositiuni, ca și spirirul tĕu să fiă cultivat. Vei fi crescut după inclinațiunele tale și vei putea să-ți alegĭ liber cariera ta. Ți-am asigurat tótă averea de care pot dispune, căcĭ patrimoniul meu fiind constituat fidei comis trebue să remâiă moștenire a legitimilor descendenți. Ceia ce-ți pot da, face suma de treidecĭ de miĭ fiorinĭ. Acest capital este al tĕu, din interesele lui vei fi crescut, ér când vei împlini vêrstnicia îl vei putea lua în primire dela casa Nusmă & fiu din Stefănescĭ.

Biletul de depunere sĕ află la notarul public din Stefănescĭ, care pe basa acestui testament ți-l va libera in primirea ta.

Urméză spre întărire sigilul meu. Codicil. Déca fiu meu Ion numit Rădulescu ar muri înainte de a sĕ face vêrstnic, atuncĭ epitropia bisericei unde nefericitul meu fiu va fi înmormêntat, este rugată a ridica baniĭ de la casa mai sus numită. Jumĕtate din ei să-i întrebuințeze pentru facerea unui monument la mormênt, ér cu cea laltă jumetate să formeze un fond pentru ajutorarea sĕracilor din comună, care fond să pórte numele fiului meu.

Câte o copie legalisată de pe acest testament se află la Radu Avram din Ulmenĭ, la Domniĭ Nusmă și fiŭ și la notarul public din Stefănescĭ.

Ionică Rădulescu după cetirea acestui testament exclamâ:

„Frumósă moștenire! Baniĭ depușĭ la un bancrutar. Da, Domnul Aristide Nusmă trebue să fie deja nesolvabil căcĭ altmintrea n'ar fi întârdiat cu trimiterea câștului meu lunar.“

„Nea Radu,“ — căcĭ așa trebue să-i ḑic de aci incolo — îmĭ scrie să mĕ grăbesc cu ridicarea banilor de la Domnul Nusmă, insă fără banĭ de drum, cum să execut acest sfat?“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tocmai când Ionică ajunsese la acéstă întrebare delicată, sĕ smuci uşa, şi studentul de adinéorĭ, intrâ la dênsul.

„Rădulescule!“ strigâ acesta.

„Ce vreai, Gonescule,“ replicâ Ionică cu nerăbdare.

„Trebue să mĕ ajuţĭ, n'am ce mânca, creditul mi s'a tăiat din tóte părţile.“

„Să te ajut, dar cu ce? Nu ţi-am spus, că n'am banĭ!“

„Dar ai credit!“

„Am la birt, însă numai pe séma mea şi birtaşul cărtesce deja. Nu sciu până când îmĭ va da şi mie.“

„Dar la bancherul tatălui tĕu adoptiv?“

„Acela îmĭ dă banĭ, numai décă casa Nusmă & fiu îmĭ trimite un bilet cătră ei?“

„Nu ţi-ar da acum, o singură dată şi fără bilet.“

„Nu cred!“

„Nicĭ décă i-ai spune, că Domnul Nusmă este bolnav şi că d'aceea a intârdiat de astă dată cu trimiterea biletului. Aş putea merge cu tine, ca martor.“

„Ce fel de martor?“

„Să spui că viu drept de la Stefănescĭ, şi că l'am lăsat pe Domnul Nusmă în pat.“

„Astea-s flécurĭ, copilăriĭ. Dar totuş au deşteptat în mine o ideeă.“

„O ideeă, care face parale?“

„Aşa cred?“

„Ei bine, execută-o!“

„Vină cu mine?“

Cei doui studenţĭ plecară pentru a merge la Simon G. Sina bancherul casei Nusmă & fiu.

Ionică ceru sĕ vorbéscă cu gerantul casei in o afacere seriósă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Indată fu condus in cabinetul procuristului. Gonescu remase întru aceea în sala de aşteptare.

„Domnule," începu Ionică către procuristul casei Simon G. Sina, „Dv. staţi în relaţiune cu casa Nusmă & fiu din Stefănescĭ!"

„Da," replică procuristul.

„Eu până acum am primit regulat in fie-care lună de la numita casă un bilet de 150 fiorinĭ asupra casei Dv."

„Ah, Dta eştĭ Domnul Ion Rădulescu?"

„Da, Domnule, îmĭ pare bine că memoria Dtale este atât de bună!"

„Bine-voiţĭ a veni la obiect."

„De astă dată nu mi-a sosit biletul?"

„Sciu!"

„Avênd însă mare trebuinţă de banĭ, v'aşĭ ruga să-mĭ înaintaţĭ un acont asupra biletului meu obicĭnuit." —

„Nu sĕ póte!"

„Nicĭ décă aţĭ intreba cu depeşă la Stefănescĭ, şi décă s'ar aproba plata din partea casei Nusmă & fiu."

„Nicĭ atunci, căcĭ Domniĭ Nusmă & fiu nu dispun în acest moment de fonduri la noi."

„Şi nicĭ de credit?"

„Nicĭ de credit."

Acest respuns, de şi s'ar fi putut aştepta la el, îl inlemni pe Ionică.

Procuristul păru a se înduioşa de efectul ce vorbele sale produseră asupra studentului.

„Nu dispui de alte mijlóce?"

„Nu, Domnule, şi-mĭ trebuesc bănĭ pentru a pleca îndată la Stefănescĭ! Să vĕ depui o garanţă, ca să primesc baniĭ de călătorie."

„Ce fel de garanţă?"

„Un testament!"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„N'are nicĭ o valóre, nicĭ chiar pentru moștenitor până ce n'a murit testatorul, de cum pentru un bancher.“

„Dar testatorul a murit“.

„Așa, atunci este întrebarea déca cunóscem noi pe testator?“

Acéstă observare arătâ lui Ionică zădărnicia decisiunei sale de a-și procura bani, depunênd testamentul și divulgênd astfel secretul ce plana asupra nascerei sale.

„Nu-l puteți cunósce!“ respunse el cu un adênc suspin și in deplină disperare.

„N'aveți pe nimeni la Stefănescĭ, afară de casa Nusmă & fiu?“

„Pe nimen?“

„Nicĭ împrejur, sunteți fără părinți, fără rude, fără prietini.“

La acéstă intrebare Ionică-și aduse a minte de nea Radu, care-l iubea ca și pe un fiu, de și el nu avuse și nu avea nicĭ acum simțirĭ fiescĭ cătră dênsul.

„Ba am pe . . . pe un moșier aprópe de Stefănescĭ, la Ulmeni.“

„Depeșéză dar acestuia să mérgă la banca comercială din Stefănescĭ, să depuiă acolo suma ce voiescĭ a avea, pentru ca banca comercială să-ți îi aviseze tot prin depeșă de plată la noi.“

„Mulțămesc Domnule de prețiosul sfat.“

„Adio Domnule. Cu depeșa de avis de la Stefănescĭ vei trece la cassă.“

„Înțeleg, nu vĕ voi deranjia mai mult.“ —

„Ei bine ideea?“ întrebă Gonescu.

„Va face banĭ ideea, dar mai întâiŭ am să dau o depeșă ș'apoi să primesc respunsul la ea.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL XVIII.

Hanu Gabrovenĭ Nr. 7.

Tomița sĕ sculase cu ochiĭ umflațĭ și roșiĭ de insomnie. Diminéța nu sĕ întêlnea de cât fórte ararĕ-orĭ cu copilele și cu guvernanta, astădĭ însă stărui a pleca cât mai de vreme și cât mai pe furiș, ca Babeta să nu dea cumva cu ochiĭ de el.

Credea că-i va crepa obrazul de rușine, când îl va privi guvernanta pentru prima óră, după necuviința, ce comisese în contra ei.

Tótă ḑiua era tărbăcit. Domnul Săsan i arunca câte o privire încruntată, ḑicênd din când în când:

„Décă n'aș sci de sigur, că a stat tótă nóptea a casă, aș crede, că a fost la vr'un crailic.“

Simțea și Tomița, că nu este cum ar trebui să fiă, își dedea tóte silințele, ca să mai uite de pĕcatul sĕu, dar nu putea.

„După influința, ce are guvernanta in casă, póte pré lesne să mĕ scótă din slujbă — orĭ chiar de va fi milósă, apoi cel puțin nu va îngădui ca să mĕ apropiu de Lenița.“ —

„Of cât am fost de nesocotit. Eu, care aș fi avut lipsă de cel mai puternic sprijin, pentru ca să-mĭ vĕd cu ochiĭ visul meu cel de aur, să mĕ vĕd soțul Leniței, eu — un băiat fără tată .... un copil din florĭ . . .“

„Când mĕ gândesc de unde mi-a putut veni atâta îndrăznélă . . . căcĭ este o pornire din cele mai îndrăznețe de a-mĭ ridica ochiĭ până la fiica stăpênului meu... ș'apoi... fapta mea de erĭ... n'a fost

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

óre îndrăznéță... temerară chiar; când mĕ gândesc la astea îmĭ vine o fricĕ, sĕ nu mĕ exaltez.“ —

La prânz, pe care-l luau cu toțĭ la șése óre séra, găsi un prilej, ca sĕ nu mérgă a casĕ.

Și séra ar fi voit sĕ sĕ scape de întâlnirea sa cu guvernanta, dar dorul Leniței nu-l lăsâ.

Sĕ îmbărbătĭ și merse acasĕ.

Când deschise ușa de la scară i sĕ păru cĕ clopoțelul care resuna tot de-a-una la acest prilej, vestesce casei întregĭ nelegiuirea sa, i sĕ părea cĕ chiamĕ pe guvernanta, ca sĕ-l întimpine cu dojenile ei cele mai aspre.

Cu inima tremurêndă urcâ treptele scărei trecênd dinaintea sălei de mâncare, n'avu curagiul ca sĕ arunce o privire inlăuntru, de fricĕ sĕ nu véḑă pe guvernanta; tocmaĭ cum se sfiesce și osênditul ca sĕ arunce o privire asupra mașinei celei înfricoșate, care este destinată a-i tăia cupul.

Merse în odaia sa și așteptâ, ca sĕ fiĕ, ca de obiceiu, chemat la mésă.

N'avu sĕ aștepte mult, căcĭ ai casei erau deja așeḑațĭ împrejurul mesei.

Nicĭ o dată n'a sciut sĕ-șĭ dea sémă, cum ajunse în acea séră din odaia sa în sala de mâncare.

Dar n'a uitat nicĭ o dată cĕ întrând în sală fu întêmpinat cu o privire încurăgiatóre, ba chiar galeșă din partea guvernantei.

Acéstă privire avu un efect straniu asupra lui.

I luâ frica de la inimă, dar tot o dată îl umplu cu o simțire, pentru care nu putem găsi altă numire de cât — desgust, ca sĕ nu ḑicem scârbă.

Acea privire spunea apriat cĕ Babeta n'a uitat de cutesanța lui de a séră, cĕ-șĭ aduce a minte de ea, însă nu cu mănĭă, după cum sĕ temuse el, ci cu plăcere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ea Babeta, care după anii ei, ar fi putut să-i fiă mamă, să găséscă plăcere in desmierdările sale!

Ea guvernanta în a cărei îngrijire erau date copilele casei să încuragieze cu asemenea priviri pe un tênĕr, care s'a purtat astfel către dênsa.

Asta voia să ḑică desfrênul ascuns sub măsca bunei cuviinţe, sub vĕlul seriosităţii.

Asta voia să ḑică un abis plin de şerpi veninoşi, acoperit cu verdéţă rîḑĕtóre.

Tomiţa sĕ puse şi el la mésă.

Nu pré era obiceiu a sĕ întreţine vr'o conversaţiune mai inţesată la acea masă, astăḑi insă toţi fură mai tăcuţi ca orî şi când, căcî Tomiţa şi Babeta, cele douĕ persóne, care de altă dată deschideau vorba despre una alta, erau preocupaţi de gândurile lor.

Gândurile lui Tomiţa le cunóscem intru câtva. Babeta insă ţesea la un plan, cum să grăbéscă desnodarea intrigei, pe care o incepuse cu bietul băiat, şi care, după ideea şi voinţa ei, avea să să sfêrşéscă prin o căsătorie cu dênsul.

După cină Babeta sĕ sculâ de la mésă şi ḑise către Tomiţa:

„Am hotărît să citim aḑî un act din „Hoţii“ de Schiller, vei lua parte şi Dta?“

Putea el óre să refuze?

Nu!

Primind învitarea, plecà cu copilele şi guvernanta.

Ceti mai întâiŭ Leniţa apoi Sofia, ascultându-sĕ numai ele reciproc, căcî Babeta şi cu Tomiţa erau cu atenţiunea lor în altă parte.

Cu tóte că n'ascultau, séu mai bine ḑis tocmai fiind-că n'ascultau, le trecu vremea fără de veste.

Era ḑis să sĕ cetéscă un singur act, dar copilele ajunseseră tocmai la sfêrşitul actului al cincelea, când sĕ desmeteci guvernanta lor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Atât de mult m'a răpit minunata tragedie a lui Schiller," îngână dênsa cu privirea aiurită, „în cât nu m'am indurat a vĕ întrerupe. Vĕ mulţămesc."

„Fórte frumos," adause şi Tomiţa.

„Este târdiu, trebue să ne despărţim," reluâ Babeta. „Nópte bună," dise Tomiţa sculându-se.

„Te voi conduce érăş până la scară," adause guvernanta.

Eşiră.

Babeta dise la capĕtul scărei cu un aer de mare importanţă:

„Trebue să-ţĭ vorbesc, fără martor!"

„Ordonă," replicâ Tomiţa uimit.

„Am să-ţĭ spui multe, şi trebue decĭ să-mĭ dai întâlnire afară din acéstă casă, mâine chiar."

„Mâine chiar?!" făcu Tomiţa zăpăcit.

„Da!"

„Insă unde?"

„Unde? Asta mĕ întrebĭ pe mine!"

„Să fiă dară în grădina sfântu George!"

„Nu sĕ póte, trebue să fim numai între patru ochĭ!"

„Aşa!"

„Da aşa, spune, decide-te, căcĭ deja am stat pré mult de vorbă aicĭ."

„Să fiă dar la un hotel," dise Tomiţa, care ceda a silă insistenţei acestei femei.

„Fiă! la care? să nu alegĭ vr'un hotel mare, nicĭ pré departe!"

„Hôtel London!"

„Aicĭ vis-à-vis, e pré aprópe."

„Hôtel Gabrovenĭ?"

„Unde este?"

„In dosul lipscăniĭ."

„Bine, des de diminéţă să-ţĭ iai o odaiă. La

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

unspre-ḑece óre să mĕ aşteptĭ in coridorul hotelului.“

Tomiţa nu scia, e deştept orĭ visézĕ.

Ar fi remas póte in acéstă nedumerire, décă cum ajunse pe trépta pe pe urmà, călcând rĕu n'ar fi căḑut, cât era de lung aşa in cât simţi peste tot trupul, că a fost deştept, şi că prin urmare nu visase, cele ce auḑise la despărţirea sa, dela guvernanta, colea sus la capul scărei.

De prisos a mai spune lectorilor, că bietul tênĕr tótă nóptea a căutat rĕspunsul la intrebarea ce şi-o repeta necurmat: „Ce va fi avênd să-mĭ spuie?“

Câte o dată i se făcea, că ar fi găsit rĕspunsul. că ar fi ghîcit adevĕrul, dar plin de o sfântă indignare sĕ silea de a alunga departe de la sine acest gând. —

„Nu sĕ póte să fie atât de frivolă, dar ce ḑic, frivolă — atât de mîrşavă, ea, o guvernantă, o fiinţă bine crescută, o nemţóică virtuósă.“

„Nu, nu, nu sĕ póte! Ar trebui să-i fiă fricĕ, că aş abusa în urmă de circumstărĭ, şi că pe preţul discreţiuneĭ mele, voi cere ajutotorul ei, ca să mĭ câştig pe Leniţa.“

„Şi totuş — să póte. Va fi voind să mĕ aducă la un pas greşit, ca să mĕ siléscă apoi, se repar greşéla“.

Se decise a-i refusa întâlnirea.

Dar apoi se gândi érăşĭ, că s'ar simţi fórte ofensată şi că în furia ei îl va nimici; — căcĭ influinţa ei pe lângă Dómna Săsan crescuse pe ḑi ce mergea, ba de la un timp încóce se întinsese şi asupra Domnului Săsan, care simţindu-se din ce în ce tot mai obosit de vîrtejul afacerilor, începuse a înmulţi momentele sale de repaos, petrecênd mai des în mijlocul familiĭ sale, unde nemţóica convertise aprópe pe toţĭ la vederile şi la gusturile sale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„I voi acorda întâlnirea“, ḑise el apoi érăș, „dar voi avea grije de mine“.

De și în decursul nopţiĭ îșĭ schimbâ mai de multe orĭ decisiunea, totuș când se sculâ, i fu cea dintâiă grije, după ce-șĭ regulase afacerile curente, de a merge la Hanul Gabrovenĭ pentru a închiria o odaiă.

I se dete odaia cu numerul șépte. —

Strada Gabrovenĭ, în care se află hanul Gabrovenĭ și care, după cum am auḑit deja din gura Tomiței este situată în dosul Lipscanilor, pe timpul acela era o stradă destul de murdară.

Asemenea și hanul Gabrovenĭ împreună cu hanul de lângă el al lui Boambeu séu al Transilvaniei era unul dintre hotelurile cele mai — orientale — ca să nu întrebuinţăm altă espresiune — din tótă capitala României libere, cu tóte că ajunsese deja sub domnia lui Carol I.

Scara principală, care conducea într'un coridor îngust și murdar, era și ea îngustă și murdară; curtea nemăturată, plină de gunoiu așa încât tótă atmosfera era umplută de acel miros greu, care prin clasele populare trece de priincios plumânilor.

Tomiţa se preumbla prin coridor și respira acel aer infect, ceea ce nu contribua nicĭ de cum la liniștirea nervilor sei atacaţĭ în grad deosebit de framêntarea sufletéscă în care se afla.

Precise la unspreḑece óre, după cum promisese séu mai bine ḑis, după cum decisese, apăru Babeta.

Era într'o toaletă, care se deosebea fórte tare de portul ei cel obicinuit, și avea un vĕl des tras peste obraz.

Tomiţa deschise ușa odaiei numĕrul șépte.

Babeta întrâ, Tomiţa după ea.

„Nu scoţĭ cheia“? întrebă dênsă luându-se vĕlul de pe obraz, „orĭ este ivĕr pe din nauntru“.

Tomiţa tresări.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Este ivĕr“, respunse el cu vocea înecată, după ce căutase la uşă.

„Trage-l dară, ca să nu fim surprinşi cumva“.

Pe Tomiţa-l trecură sudorile, esecutând acésta cerere a guvernantei, care întru aceea lapadându-şĭ mantila se puse pe divan şi-şĭ scóse mănuşile.

Aceste preparaţiunĭ, care denotau decisiunea Babetei de a petrece un timp mai îndelungat aicĭ, adauseră la temerile lui Tomiţa.

Temerĭ? da! însă tot o dată şi aşteptare!

Căcĭ şi el era om, un bărbat tênĕr, care, orĭ cât de tare ar fi fost morala lui, nu putea să véḑă fără un simţ de sensualitate preparativele atât de promiţĕtóre ale unei fiinţei femeescĭ, care după tóte de şi era destul de înaintată în vêrstă, totuş nu era lipsită de acel farmec, care nu se póte esplica, care nu-şĭ are reson de cât chiar în ţinereţile şi neesperienţa fermecatului.

„Şeḑĭ aicĭ lângă mine“, ḑise Babeta cu vócea vibrătóre de emoţiune, aşa încât nu se simţea pré tare gângănirea ei.

Tomiţa ascultâ de provocare şi merse de se puse tremurând lângă ea.

„Te vei fi mirat“, începu guvernanta cu un zimbet, încuragiător, „pentru ce am dorit acéstă întrevorbire.

Tomiţa nu respunse nimic.

„Am voit să-mĭ vĕrs o dată după placul meu jalea şi mîhnirea, ce-mĭ mâncă viéţa, de când mĕ aflu aicĭ în Bucurescĭ“.

„Cred şi eu, că-ţĭ va fi dor de patria Dtale! ḑise Tomiţa încântat în acést moment, că póte s'aducă vorba despre un lucru, care părea a-îĭ depărta de la complicaţiunea redutată şi tot odată—dorită.

„Da, mi-e dor de locul unde m'am născut, dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai tare dor îmĭ-este să scap de jugul sub care gem“, făcu Babeta suspinând și sfășiându-și la açeste cuvinte, ca de durere cumplită talia rochiĭ de la gât în jos, astfel încât i se desvăli puțin peptul care se zăria acum sub creţele unei cămăși fine, străvĕzătóre si profumate.

Tomița vĕdu și avu érăș un fior de plăcere.

„Ah, décă ți-aș putea fi de vr'un folos“, oftâ el.

„Trebue să-mĭ cunoscĭ viéța, pentru ca să mĕ compătimescĭ după cuviință. Nu voiesc să-ți spun ce am fost ca fetiță, cum mi-am petrecut copilăria mea, dar voiesc să-ți vorbesc de nefericirea mea de aicĭ! Iți mai aducĭ a minte de Stefan nepotul Dómnei Săsan.

„Da,“ dise Tomița, care necontenit trebuia să se uite la sênul desvĕlit al bĕtrânei curtesane.

„Acest Stefan este un nelegiuit“.

„Cum așa“?

„Imĭ promisese că mĕ va lua de soție“.

„Se póte“?!

„Da, se póte, ba încă și mai mult se póte. Eu l'am crecut, și el abuzând de încrederea mea m'a nefericit.

Acéstă mărturisire fu făcută cu obrajiĭ aprinșĭ, cu ochiĭ plecațĭ, așa încât Tomița, cu tótă nepriceperea sa în asemenea lucrurĭ, înțelese despre ce putea fi vorba, și érăș i svêcni sângele la cap.

In acest moment un inelaș cu care se jucase Babeta i picâ jos.

„Ah, inelul meu“! strigâ ea.

Tomița-l căuta cu ochiĭ.

„Etă-l aicĭ“! dise guvernanta arĕtând cu vêrful ghietelor asupra unui punct de sub piciorul ei.

Tomița se aplecâ.

„Aicĭ, aicĭ“! repetâ Babeta și ridicâ piciorul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

astfel în cât tênĕrul ameţit deja de mai nainte se încercâ a sorbi cu ochiĭ ceea ce nu mai era cu totul ascuns.

Acuma Babeta-l atinse cu vêrful piciorului.

Convulsiunea de care deplorabilul tênĕr fu apucat la acésta atingere fu atât de mare în cât leşinâ şi se lungi ca şi mort pe podinĭ.

Babeta speriată, sări în sus, se aplecâ spre el, şi spre a-i uşura peptul i sfăşiâ legătura de la gât împreună cu camaşa lui.

Când îşĭ retrase mâna, un lucru sclipicios atêrna de o baieră pe care o apucase şi o smulsese de la peptul lui Tomiţa.

„Cruciuliţa mea“! striga nemţóica, „nefericita de mine, mai adaose ea şi căḑu de tot sdrobită pe divan.

„Este fiul meu“, îşĭ ḑise ea îngropându-şĭ obrazul în amêndoue mânile.

CAPITOLUL XIX.

Creditul cel nou.

Tare sĕ prefăcuse zărăfia Domnului Aristide Nusmă. Nicĭ nu sĕ mai numia zărăfiă, ci casă de bancă şi de schimb.

Din prăvălióra cea mică sĕ mutase în una mare în care avea douĕ piese la dispoşiţiune, una pentru publicul cel de rênd, alta pentru clienţiĭ, carĭ aveau sĕ reguleze afaceriĭ mai mariĭ şi care veniau decĭ în cabinetul particular al şefului.

Acesta îĭ aşeḑa pe un divan, sĕ punea lângă ei îşĭ vêra nasul în faţa lor şi aşa le esplica cele mai minunate şi cele mai ingenióse planurĭ finanţiare, speculaţiunĭ de bursă, combinaţiunĭ de lotăriă. Firma

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Nusmă & fiu avea o clientelă fórte mare, căci nu numai că trecea de cea mai solidă și cea mai bogată casă de bancă, dar plătea cele mai mari interese pentru depuneri, apoi întocmise o mulțime de societăți de loteriă, la care să îmbulzea lumea, fiind-că una din aceste societăți nimerise cu vr'o ḑece luni înainte un câștig principal și d'atunci banca Nusmă & fiu să numia „locu cu norocu.“

Suferea de ameţeli, bietul Domn Nusmă. Dar cum să nu fi suferit. Gândurile i să învârteau în cap ca o rótă de móră stricată.

Aici avea să confereze cu un client, colea avea să respundă la un musteriu, dincolo trebuia să dea ordine grămăticilor sei, apoi în grabă trebuia să cetéscă depeşi, să respundă la ele, să dicteze cuprinsul epistolilor mai însemnate, mai cu sémă trebuia însă să ia dispoziţiuni, ca să nu lipséscă în cassa de bani fondurile necesare pentru prompta întêmpinare a nenumëratelor plăţi ḑilnice.

Ş'apoi nu era numai lucru mult ci era și lucru greu pe care trebuia să-l isprăvéscă Domnul Aristide, deci nu ne putem mira déca séra, după ce închidea birourile sale, era obosit. Tot o dată era insă și tăcut, rëu dispus, cu fruntea încreţită, cu ochii încruntaţi.

Cu tóte astea lumea-l invidia de bogăţia sa, de însemnătatea firmei sale, căci numele Nusmă & fiu era cunoscut aprópe pe la tóte bursele europene.

Așa dară nu să împliniseră temerile, care-l munciseră când cu mórtea tatălui sëu? va întreba lectorul cel atentiv.

Nu, până acum cel puţin nu. Părea că bogăţia casei să sporise de atunci, nimen din Stefănesci nu s'ar fi îndoit de soliditatea acestei averi.

Déca am ḑis nimen, am greșit, uitând de primul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

contabil al casei, Domnul Baltasar un némț pricopsit, care pătrunsese secretul, cu tóte că Domnul Aristide își reservase purtarea cărții principale.

„Domnule!“ ḍise Baltasar, care intrase în cabinetul șefului sĕu, „fondurile ce le-am strîns pentru plata depositului Ion Radulescu au fost întrebuințate la alte plăți, trebue să ne îngrijim de ramplasarea lor.“

„Sciu!“ replicâ Domnul Aristide pe scurt.

„Aștept ordinile Dv.“

„Le vei primi.“

Contabilul veḍêndu-sĕ congediat în manieră atât de brusca, sĕ retrase și sĕ puse érăș la cantorul sĕu.

„Nu i-a trimis de astă dată banii lunari,“ bombăni în sine, „ca să nu pótă veni acasă, să-și reclame depositul. Departe am ajuns, décă un regaz de douĕ trei ḍile ne pare ca și o scăpare din necaz. Pe ce va fi contând șeful?“

„S'a isprăvit cu meșteșugul meu,“ îșĭ ḍise Domnul Aristide, după ce eșise contabilul, ștergêndu-și fruntea de sudorĭ, „până acum a mers din bute în bute, acum însă nu mai merge.“

Domnul Aristide percurse plicurile cu privirea și voia să le dea pe tóte înapoi, pentru ca băiatul să le ducă la contabil, când ochiĭ i sĕ opriră de o dată pe cel din urmă plic.

„De la Zimmermann & Thomas!“ exclamâ el.

„Da!“ afirmâ băiatul.

„Cine te întrébă pe tine,“ se resti Domnul Aristide cătră dênsul, „eșĭ afară!“

Băiétul eși.

Domnul Aristide luâ plicul și se sculâ.

„Ultima speranță,“ ḍise el. „Mi-e fricĕ sĕ nu mi sĕ zădărnicéscă. Décă nicĭ acéstă casă nu-mĭ acórdă creditul cerut, atuncĭ trebue să încetez cu plățile, căcĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pe Ion Rădulescu de bună sémă îl va fi aţîţat Radu ca să-mĭ céră banii. Acel mojic a simţit de mult cum stau!“

„In fine, orĭ aşa orĭ aşa, trebue să sciu!“ ḑise el acum rupênd plicul.

Domnilor Nusmă & fiu

Stefănescĭ.

Spre respuns la epistola Dv. ce ni-aţĭ făcut onóre de a ne adresa la 15 ale curentei lunĭ suntem cu plăcere gata a vĕ acorda creditul cerut, dė fl. 50,000, — v. a. adică cinci-ḑecĭ miĭ fiorinĭ valuta austriacă, de care veţĭ putea dispune cu tratele Dv. trei lunĭ a dato. —

Acoperirea, sĕ înţelege, va trebui s'o faceţĭ tot de-a-una cu trei ḑile înaintea expirărei cambiilor Dv.

Suntem etc.

Zimmmermann & Thomas.

Asta era cuprinsul epistolei.

„Victoriă,“ ḑise Domnul Nusmă, după ce devorase cu ochiĭ aceste rênduri mântuitóre. Apoi merse la mésă şi puse în mişcare un clopoţel.

Domnul Baltasar, contabilul apăru.

„M'aţĭ chemat?“ întrebâ el posomorît.

„Da!“

„Ordonaţĭ!“

„Să faci trei trate de câte ḑece miĭ fiorinĭ una, trei lunĭ a dato asupra Zimmermann & Thomas Viena.“

„Ah,“ făcu Baltasar uimit.

„Da, ni s'a acordat creditul cerut! Aceste trate să le scontezĭ la banca naţională, cu banĭ primiţĭ să scoţĭ parte din losurile zălogite.“

„Chiar astăḑĭ?“ observâ Baltasar.

„Chiar astăḑĭ, de nu va fi deja pré târḑiu,“ dispuse Domnul Aristide.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Sĕ va face!“ cu aceste cuvinte sĕ retrase Baltasar. —

„Energiă are, și tréba și o pricepe,“ bombăni érăș contabilul pe când scria tratele.

„Trei luni regaz, asta însemnéză scăpare deplină,“ își ḑise Domnul Aristide. „Până atunci bursa va trebui să intre érăș în reprisă, acțiunile maritime sĕ vor urca și voi realisa chiar numai din ele un beneficiu de cel puțin cinci-ḑeci de mii de fiorini.“

Domnul Aristide nu putu să urmeze cu planurile și cu combinațiunile sale, căci un băiat întrâ și ḑise:

„Domnule, țeranul Radu Avram de la Ulmeni voiesce să vĕ vorbéscă în persónă.“

„Ḑi-i să intre!“

Nea Radu veni cu fața roșie, gâfâind, speriat.

„Un telegraf!“

Atât putu spune, mai mult nu, s'ar fi înecat, décă ar mai fi adăugat un singur cuvênt.

„O depeșă, ce fel de depeșă, de la cine? întrebâ Domnul Aristide, care presimțea ceva, care însă acum după primirea noului credit, nu mai reduta pe Radu, cum îl redutase mai nainte.

Săténul își mai venise puțin în fire și respunse:

„De la Ionică!“

„De la Ionică?“ repetâ bancherul.

„Da!“

„Și ce vrea?“

„Cere bani, fiindcă nu i-ai trimis pe luna acésta.“

„Nu-i am trimis? va fi uitat contabilul!“

„Îmi ḑice în telegraf să duc o sută de fiorini la banca comercială, ca să-i orênduéscă cu telegraful de plată la Viena.“

„Ei bine, și ce mĕ privesce astea tóte pe mine?“

„Ce te privesce? — d'apoi nu erai și nu eștĭ dator să-i trimiți Dta acești bani. Ḑici că ai uitat! Ei bine am venit să-ți aduc aminte.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Mai nainte de tóte, nene Radule, nu uita cu cine vorbescĭ. Eu nu sunt unul din muncitoriĭ séu slugile Dtale. Vĕd că n'ai o sută de fiorinĭ.“

„Ba am“!

„Décă ai apoi cu atât mai rĕu te porţĭ faţă de mine“.

„Aşa, când îţĭ cere cineva baniĭ ce-i datorezĭ, atuncĭ acela se pórtă rĕu cu Dta“?

„Nu-ţĭ datorez cu nicĭ o para“! se resti Domnul Aristide cătră nea Radu, „dar la cele din urmă trebue să mĕ scap de Dta“.

Domnul Aristide ḑicênd acésta pune érăşĭ clopoţelul în mişcare.

Erăşĭ apăru Domnul Baltasar.

„Să numĕraţĭ lui nea Radu Avram o sută de fiorinĭ pe contul Domnului Ion Radulescu“, ḑise Domnul Aristide cătră contabilul sĕu, apoi adresându-se cătră nea Radu adause, „du-te cu Domnialui, vei căpăta baniĭ“.

„Fórte la timp i-a venit creditul cel nou“, morăi Baltasar, „căcĭ ḑeu nu sciu décă fără acel credit i-ar fi dat mâna să vorbéscă astfel cu acest cinstit ţĕran“.

CAPITOLUL XX.

Mama fără inimă.

Babeta ascunḑêndu-şĭ obrazul în amêndoue mânile sĕ adênci în gânduriĭ, uitând întru aceea cu totul de bietul Tomiţa, care zăcea leşinat pe podinĭ.

Ea-şĭ reaminti copilăria, tinereţele.

Işĭ aduse aminte de strălucita stare în care sĕ aflase mamă-sa ca fată. Fusese fiica unui general, amică cu fetele din cele mai de frunte case nobile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Amorul o uni cu Cibulca, un tênĕr locotenent, care avansâ până la gradul de căpitan, apoi atrăgêndu-şĭ o infirmitate în o garnisónă unde locuise in nisce încăperĭ igrasióse în un castel dosnic, fusese silit a sĕ retrage, primind un serviciu civil, care dabia i oferia pânea cea de tóte dilele pentru familia sa, compusă afară de el şi de dómna Cibulca încă din un băiat şi două fete.

Infirmitatea îl aruncâ adese-orĭ la pat, zăcerile lui ocasionau cheltuelĭ extra-ordinare, lipsa şi miseria ocupâ din ce în ce teren mai mare în casa părintéscă.

Crescerea mai ales a copilelor era fórte negligétă. Nicĭ n'ar fi putut fi altfel, căcĭ biata Dómna Cibulca era silită a cóse diua, nóptea pentru ca să contribuiéscă şi ea la susţinerea casei.

Fetele deveniau mai marĭ, trebuinţele lor cresceau, posiţiunea lor socială, cunoscinţele părinţilor, le rangia printre ómenĭ mai bine situaţi ca ele, ceea ce nu putu avea alt efect, de cât de a le amărî sufletul a le face invidióse şi rêvnitóre de plăcerile lumescĭ.

Maria, féta cea mai mare, sĕ împărtăşi de o sórte destul de bună; un funcţionar, un coleg mai tênĕr al Domnului Cibulca sĕ amoresă de dênsa şi o ceru în căsătorie.

Inzestrarea ei, orĭ cât de miseră fusese, sleise tóte mijlócele casei părintescĭ şi astfel sĕ hotărî Dómna Cibulca, a primi oferta amicei sale din copilărie, a dómnei baronesa Rosten, şi a da pe Babeta ca camerieră în casa ei.

Dómna Rosten avea doui fiĭ, unul predestinatul senior, ér celalalt oficer, însă membru al ordinului Maltez, a unui ordin, care nu erta căsătoria.

Babeta, după caracterul sĕu, începu a cocheta cu seniorul, de şi oficerul i plăcea mai mult.

Farmecul tinereţelor, cochetăria ei, subjugară pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

amêndoui fiĭ și astfel duse Babeta în acea casă o viéță plină de furtuni, în care amorul, — décă putea fi vorbă de amor față cu Babeta —, sĕ lupta cu pofta ei de a deveni dómnă mare.

Acéstă luptă nu ținu însă mult. Babeta creduse că va putea gusta din amêndouĕ cupele.

Cedând insistenților înfocate ale oficerului maltez sorbi cupa plăcerei, ér prin resistența ce opunea stăruințelor seniorului credea a-și asigura cupa mărirei și a fericirei.

Lucrurile merseră în adevĕr după dorința fetei, până de o dată o ajunse fatalitatea.

Babeta sĕ simți mamă.

Acum îșĭ dise că trebue să cedeze și seniorului, pentru a-l face să crédă, că el este tatăl copilului.

Seniorul gustă și el din fructul oprit, dar când i spuse de pretinsa consecință a amorului lor el se retrase cu totul de la ea, ba o somă să părăséscă casa, până ce nu va mijloci pe lângă mamă sa, ca s'o dea afară.

Impetrită de spaimă și de indignațiune Babeta i jură vécinică ură, apoi avu recurs la adevĕratul tată al copilului, la oficerul maltez, care de și era gata a repara greșéla, nu o putea face în sensul cum ar fi dorit Babeta, fiind oprit de legile ordinului sĕu de a se căsători — dar ni se pare, că tocmai acésta imposibilitate îl făcea atât de prevenitor la reclamațiunea fetei.

Părinții Babetei, firesce aflară de nenorocirea ei, erau însă destul de nobilĭ de inimă, ca să nu dea mână cu dênsa, care după cum am aflat deja, voia prin scandal să se facă baronesă de Rosten.

Părinții ei, tocmai din còntra, se învoiră, ca Babeta să fiă dusă am putea dice, cu forța din Viena, departe într'un sat, printre nisce ómenĭ ai căror limbă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nu o înțelegea dênsa, și carĭ nu o înțelegeau pe dênsa.

Acolo născu un băiat, căruia spre a-l recunósce pe viitor i legase o cruciuliță de gât.

Cum se intremase mai bine de putu suporta o călătorie, o readusese la Viena, unde-i am făcut prima cunoscința, ca vr'o șépte anĭ după evenimentele pe care le-am reamintit aicĭ, într'o scenă destul de caracteristică.

Acum reaflase acea cruciuliță la gâtul lui Ionica, pe care voia să-l seducă, și să-l constringă apoi a o lua în căsătorie.

Erăși perduse o speranță. Găsise însă în locu-i un sprijin.

Dar dicênd sprijin, nu ne-am esprimat bine. Babeta nu se gândia nicĭ de cum a face din fiul ei acel sprijin natural de care se bucură orĭ ce mamă, ce are fericirea de a posede un fiu bun, ci se gândea că a regăsit unélta ce perduse și care i trebuia pentru a-și căuta drepturile sale față cu familia Rosten.

Astea erau gândurile Babetei pe când stetea cu cótele reḑămate pe mésă și cu capul în pălmĭ.

Acum se ridică și privi pe Tomița, care începu a da semne de viéță.

Acésta vedere o readuse la actualitate.

Ér actualitatea i spunea că se află departe de Viena, că acel tênĕr ce zăcea acolo și în care regăsise pe fiul ei, după cât îl cunoștea dênsa, se va purta în causa ei cu familia Rosten tot cum se purtaseră și părinții ei, că adecă și el i va refusa concursul sĕu, că nu va voi să-i fiă de ajutor, ca să stórcă pe acea familiă.

Și gândindu-se la astea, inima ei cea spurcată se umplu de venin. Ar fi voit să estermine pe toțĭ pretinșiĭ ei dușmanĭ, câțĭ mai trăiau. Dar dintre a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cestĭ dușmanĭ numai o singură persónă era la discreţiunea ei.

„Dómna Sasan“! esclamâ ea.

„Décă ar fi fost mai recunoscătóre către mine“, adause ea apoi, „aș fi astădĭ soţia lui Stefan, care era un băiat talentat și care a și ajuns deja la un post însemnat, avênd chiar aspiraţiunĭ de a deveni ministru.

„Dintre toţi dușmaniĭ mei nicĭ unul nu mi-a făcut atât reu, ca acésta femeeă lipsită de energie. Resbunându-mĕ asupra ei, îmĭ oblesc și mie calea către portul căsniciei, căcĭ Domnul Săsan. . . . “

Un gemet ce scóse Tomiţa o întrerupse în monologul ei.

Se sculâ, puse cruciuliţa în busunar și mergênd la el îșĭ ḑise:

„Să vedem décă numai decât va lua în sémă lipsa cruciuliţei“ ?

„Ţi-ai venit în fire“, întrebă ea, căcĭ Tomiţa-șĭ deschisese ochiĭ.

„Ce s'a întêmplat?“ gângăvi acesta sculându-sĕ cu greu.

„Te-a apucat o ameţélă și ai leșinat!“

„Ah, da, îmĭ aduc aminte,“ și o roșéţă subită sĕ lăţi peste faţa tênĕrului.

„Am perdut un timp preţios,“ reluă Babeta pândind mereu pe Tomiţa, care confusiat, îșĭ arangia toaleta, încercând a-și pune în rênduiélă gulerul de la cămașă și legătura de gât.

„Ar fi trebuit să observe până acum lipsa cruciuliţei,“ îșĭ ḑise nemţóica, „să vede că nu pune atât preţ pe dênsa, precum creḑusem dintru întâiŭ, ean să bat cu vorba într'acolo.“

„Da, am perdut un timp fórte preţios,“ ḑise ea încă o dată, adresându-sĕ către tênĕr. „Voiam să te întreb de părinţiĭ Dtale?“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„De părinții mei,“ replică Tomița, făcêndu-sĕ galben ca céra.

„Da, căcĭ am mare interes să sciu cine sunt!“

„Mama este o sêrmană țĕrancă în Transilvania.“

„O țĕrancă!“ exclamâ Babeta, în sine însă adause, „da, așa va fi sciind el,“ apoi continuâ cu vocea tare:

„Dară tata, de ce nu-mĭ vorbescĭ și de tată?“

„Tata . . . îngână Tomița devenind din ce în ce tot mai confusiat.

„Spune, de . . .“ îl incuragia nemțóica ḑicêndu-și tot o dată: „nu incape nicĭ o îndoiélă, este el, fiumeu. Incurcătura în care l'am adus cu întrebarea mea, îmĭ dovedesce acésta mai tot atât de bine ca și cruciulița, dar mĕ mir numai, cum de persistă în neobservarea lipsei ei.

„Tata . . .“ repetase Tomița, apoi luându-și inima în dinți ḑise: „nu l'am cunoscut. Lumea ḑice că aș fi un copil din florĭ.“

„Oh, sêrmanule!“ exclamâ Babeta mângăind cu mâna pe bietul tênĕr rușinat. „Îmĭ vei povesti de altă dată astea tóte; astădĭ pré a înaintat timpul.“

„Sper . . .“ îngână Tomița, „că nu-mĭ vei lua în nume de rĕu purtarea mea de astădĭ și că . . . mĕ vei cruța.“

„Fi sigur, nimen nu va afla ceea ce s'a petrecut adĭ între noi și nicĭ ceea ce am aflat astădĭ de la Dta. Spre dovadă că-ți sunt sinceră, primesce înapoi acéstă cruciuliță . . .

„Ah, cruciulița mea!“

„Ți-e dragă?“

„Da, căcĭ îmĭ reamintesce locul meu de nascere, dar nicĭ pré dragă, căcĭ îmĭ revócă și acel moment dureros, în care am aflat, că nu sunt fiul legitim al mamei mele.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Voi încerca, a-ţi înlocui pe mama,“ ḑise nemţóica cu ton duios.

Tomiţa fu aşa de impresionat de aceste cuvinte încât nu putu respunde nimic.

Luâ mâna guvernantei şi depuse pe ea o sărutare respectuósă.

„Cu timpul póte totuşĭ îl voi aduce acolo unde voiesc să-l am. Până atunci voi păstra încă secretul meu. I voi fi întru ajutor să ia pe Leniţa de soţie... dar stai, asta nu va merge, căcĭ n'aş putea să-i devin apoi sócră . . . maşteră, nu, nu, nicĭ el nu-mĭ póte deveni ginere . . .“

Unde sĕ gândia acéstă femeeă spurcată! Dómne feresce!

CAPITOLUL XXI.

Catastrofa.

Ionică primise banii. Din ei dase ḑece fiorinĭ prietinului sĕu, apoi împachetându-şĭ de grabă vre-o doue haine, şi rufăria trebuinciósă, merse la gara de nord şi-şĭ scosese un bilet de clasa a doua de-a dreptul până la Stefănescĭ.

Sosi a treia ḑi pe la prânḑ.

Nu mai vĕḑuse acel oraş de patru anĭ de când plecase la studiu; i sĕ păru mort, fără viéţă.

Ḑicem i sĕ păru, căcĭ în realitate nu era mai mort nicĭ mai fără viéţă decum fusese mai 'nainte, dar în comparaţiune cu sgomotul din Viena, Stefănescii neapărat trebuia să apară ca şi un oraş pustiu.

Nu găsi aprópe nicĭ o schimbare.

Numai cantorul Domnului Aristide i sĕ presenta intr'o lumină mai bună de cum trăise in imaginaţiunea sa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Schimbarea de care scim şi noi i făcu o impresiune bună.

Domnul Aristide îl primi cu un aer de o demnitate cumpĕtată.

„A uitat cassarul a-ţĭ trimite banĭ pentru luna asta,“ i ḑise, după ce-l poftise să şéḑă pe canapea.

„Da, am avut să sufer de acéstă uitare,“ replică Ionică.

„Pardonéză. Vĕd că badea Radu ţi-a trimis îndată suta de fiorinĭ, ce a ridicat de la mine.“

„De la Dta i-a ridicat,“ făcu Ionică ceva cam surprins.

„De ce te mirĭ. Cum mi-a spus badea Radu că ai reclamat pentru neprimirea banilor i-am dat suma cerută. Nu înţeleg, de ce nu te-ai adresat de-a dreptul cătră mine?“

Acéstă întrebare încurcă puţin pe Ionică.

„Sciu,“ continuă Domnul Aristide, „că ai primit şi ai cetit testamentul tatălui Dtale, din care ai putut afla că nu-ţĭ sunt nicĭ măcar tată adoptiv. Cu tóte astea nu înţeleg de ce în o afacere care ne privia pe noi amêndoui ai găsit de lipsă, ca să amesteci pe un sătean.“

Domnul Aristide vorbise cu ton aspru, care scormoni întru câtva fierea lui Ionică.

„N'am făcut acésta din capul meu,“ replică tênĕrul cu ton apĕsat.

„Cine te-a putut sfătui la asemenea necuviinţă,“ întrebă Domnul Aristide restit.

„Procuristul casei Simon G. Sina.“

Domnul Aristide sĕ făcu galben ca céra.

„Până intru atâta sĕ tem deja vechiĭ mei corespondenţĭ,“ acest gând i trecu ca un fulger prin cap.

După o mică tăcere penibilă, Domnul Nusmă reluă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Afirmațiunea Dtale mi-a făcut o impresiune din cele mai dureróse, căcĭ ea-mĭ dovedesce că numĕroșiĭ mei dușmanĭ mi-au subminat creditul; însă bine că sciu, ca să-mĭ iau mĕsurile cuviincióse. Dta firesce ai alergat ca să reclamĭ depositul Dtale. Banĭĭ sunt gata. Du-te la cassă să ți-i numere.“

Ionică cât venise pe drum nu sĕ gândise la alt nimic de cât cu ce fel de amenințărĭ sĕ siléscă pe Domnul Aristide ca să-i dea îndată banĭĭ, dar, fiind pe deplin convins că va întêmpina greutățĭ din partea Dlui Aristide, nicĭ prin cap nu-i trecuse să ia o hotărîre, ca ce să facă cu banĭĭ, unde să-i ducă.

Astfel dară provocarea bancherului îl aduse in o mare nedumerire.

„Da, așa . . . acum!“ ḑise el căutând în zadar a lua o decisiune.

„Orĭ să ți-i ducă undeva?“ continuă Domnul Aristide, care pătrunsese îndată pe clientul sĕu.

„Ba nu!“

„Așa dară i iai îndată cu Dta?“

„Te rog, dă-mĭ puțin regaz!“

„Poți să aibĭ cât voiescĭ, însă te rog a te convinge cel puțin, că banĭĭ stau în adevĕr la dispositiunea Dtale.“

„Oh, nu mĕ îndoiesc.“

Cu tóte astea urmâ pe Domnul Aristide care merse la cassă, ordonând cassarului să ia suma de trei-ḑecĭ miĭ fiorinĭ, să-i numere dinaintea Domnului Doctor Ionică Rădulescu, care va dispune apoi de acei banĭ.

Cassarul îndată aruncâ pe mésă trei pachete cu câte o sută de bancnote austriace fie-care de o sută de fiorinĭ.

„Te rog să-i pui érăș in cassă,“ ḑise Ionică.

„Până când?“ întrebă Domnul Aristide.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Până . . . dar ne vom înțelege noi despre acésta. Póte că voi lua ceva hârtiĭ.“

„Bine, voiescĭ să tragĭ la noi?“

„Décă mĕ primițĭ!“

„Odaia Dtale îți stă la dispositie.“

Intru acésta reîntraseră în cabinetul particular.

„Credeam,“ continuâ Domnul Aristide, „că voiescĭ să te ducĭ la Uimenĭ.“

„N'am avut și n'am intențiunea acésta? Ce să caut eu acolo?“

„Să te consultezĭ cu badea Radu!“

„In ce privință?“

„In privința banilor, ha, ha.“

Acest sarcasm vătămâ pe Ionică.

„N'am trebuință a mĕ consulta cu nimen în acésta privință“, dise el cu ton sec.

„Nu te supera. Am glumit. In afacerile de banĭ gluma n'are însă loc, acest adevĕr îl recunosc“.

„A la bonne heure“!

„Dar am vĕdut că Dta nu ți-ai făcut nicĭ un plan cu privire la banĭĭ Dtale“.

Ionică nu respunse nimic.

„Căcĭ în fine“, continuâ bancherul, „nu te cred cu desăvêrșire decis a cumpĕra hârtiĭ de valóre pe ei“.

„Ba da“, afirma tênĕrul.

„Ai ales deja“?

„Incă nu“.

„Vei alege dară și-mĭ vei spune. Hârtiile le vei ține firesce la Viena“, facênd acésta întrebare i tremura puțin vocea Domnului Aristide, astfel încât un observator mai fin, ar fi putut înțelege însemnătatea cea mare, ce atribuea acestei întrebărĭ.

„Da“, replicâ Ionică pe scurt.

„Bine, poțĭ să le ducĭ cu Dta, dar poțĭ să iconomisesc portul adusului, căcĭ décă vreai, dau ordin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să le cumpere la Viena și să le țină acolo pentru Dta".

„Asta va fi mai bine", replică Ionică.

„Acum permite-mi să-mi terminez poștea; întru aceea poți să vorbești soției mele, care se va bucura când te va revedea".

Ionică plecă.

„Totuș îmi va succede póte să mai țên banii în mână, cel puțin până se va alege la un fel cu acțiunile maritime. Déca mĕ va însărcina pe mine să-i cumpĕr hârtiile, le voi cumpĕra per lichidațiune și-i voi da borderorul.

Lectorilor cari nu sunt inițiați în secretele operațiunilor de bursă trebue să le spunem, că bancherul pentru a nu fi silit ca să scótă banii îndată, avea de gând să tocmésca hârtiile pentru sfêrșitul lunei și să dea lui Ionică numai rĕvașul de tocmélă.

Ionică își făcu întru aceea visita la Dómna Nusmă, dar nu fu nici dé cum un óspe plăcut, căci era necontenit preocupat de gândul, ce să facă cu banii. Une ori își ḑicea, că ar fi mai bine să-i lase la Domnul Nusmă, până-și va lua diploma de doctor, dar apoi erăși i veniră temerile și erăși se întorcea la ideea sa primitivă de a-și asigura capitalul.

Domnul Nusmă în acea séră nu-i mai făcu nici o pomenire despre bani.

A doua ḑi veni nea Radu să véḑă pe Ionică și-l sfătui să-și ridice îndată depositul de la casa Nusma & fiu și să-l ducă la banca de comerciu.

„Fă cum îți ḑic eu, să nu-ți pară rĕu pe urmă, că n'ai făcut așă".

„Dar nu-mi vine să-mi întorc vorba. Am apucat să spui Domnului Aristide că voi lua hârtii pe acei bani".

„Ce fel de hârtii".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nisce hârtiĭ care aduc dobêndă“.

„Cum le ḑice“.

„D'apoi singur eu nu sciu de care să-mĭ cumpĕr, căcĭ sunt de multe felurĭ. Voi întreba la bancă“.

„Bine, întrébă și décă vor avea ce-ți trebuie nu întârḑia nicĭ măcar o ḑi“.

La banca de comerciu i spuseră lui Ionică să cumpere bonurĭ rurale, din care avea.

Ionică merse apoi la Domnul Aristide și ĭ spuse hotărirea sa.

Bancherul tresări.

„Bine“, ḑise el, „cumpĕra, cere contul și spune să-mĭ trimită hârtiile aicĭ, le voi plăti. — Póte că-mĭ va lăsa cel puțin hârtiile“, ĭși ḑise apoi în sine.

Ionică se întórse la banca de comerciu.

„Tocmai acum am vêndut o parte din bonurĭ, dar în doue, mult trei ḑile le putem pune la loc décă comandați“.

„Vĕ rog să-mĭ procurați pentru suma de treiḑecĭ de miĭ de fiorinĭ, și sĕ trimiteți hârtiile îndată ce vor sosi la Domniĭ Nusmă și fiu, carĭ le vor plăti.“

„Acontul tot acolo ni se va da.“

„Acont, da.“

Acéstă afacere era regulată.

Ionică voia să se întórcă la Viena, dispunênd ca să i sĕ triméță apoi hărtiile acolo.

Nea Radu, care sĕ interesa în grad fórte mare de acéstă afacere, îl sfătui să nu plece până ce nu va primi hârtiile în mână.

Nimic nu sĕ lipesce mai lesne de om de cât frica, temerea.

Ionică găsi fórte prudent sfatul lui nea Radu și sĕ decise a aștepta.

A treia ḑi merse la biroul Domnului Aristide, ca să se informeze décă n'a vĕnit incă bonurile.

Cassarul, contabilul și scriitoriĭ păreau preocupați

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de o cestiune importantă. Steteau toți grămadă și șopteau împreună.

Când intră Ionică ḑise unul din ei așa de tare încât auḑi și el:

„Étă-l!“

Ionică intrebâ de Domnul Aristide.

Contabilul cu un semn mut arătâ spre ușa cabinetului particular.

Fără a-și da séma de ce, Ionică resimți ca o spaimă surdă.

Intră in cabinetul particular.

Domnul Aristide stetea dinaintea cantorului séu, cu o depeșă deschisă în mână.

Ochiĭ séi erau aținți cu o espresiune de gróză asupra cuprinsului depeșei.

Ce stetea in acea depeșă.

Numai vr'o trei cuvinte.

Aceste trei cuvinte insă păreau că aveau asupra Domnului Aristide Nusmă acel efect inspăimêntător, de care spune legenda anticilor că ar fi exercitat asupra muritorilor privirea capetelor ale așa numitelor „Gorgóne.“

Étă acele trei cuvinte:

„Zimmermann & Thomas nesolvabilĭ.“

Domnul Aristide înlemnise ca de vr'o cinci-spreḑece minute în cetirea acestor cuvinte.

Intrarea lui Ionică îl trezi.

Privirea ce aruncă asupra lui părea lipsită de puterea inteligenței.

„Bună ḑiua Domnule Aristide,“ îl salutâ Ionică.

„Bună ḑiua,“ respunse bancherul.

Apoi ca și când dabia acum și-ar fi venit in fire, séu ca și când ar fi luat de o dată o hotărîre i ḑise:

„Bine c'ai venit, am să-ți vorbesc. Șeḑĭ.

Ionică sĕ simți din ce in ce tot mai alarmat. —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Numai a silă sĕ puse pe canapea şi aşteptâ în tăcere să audiă ce-i va spune bancherul.

„Veḑĭ acéstă depeşă,“ continuâ Domnul Nusmă, luând fóia cea ominósă şi neteḑindu-o, căcĭ o strivise in pumnĭ, apoi o aruncâ pe mésă.

Ionică ceti cele trei cuvinte fără a simţi nicĭ o impresiune, căcĭ nu înţelese însemnătatea lor.

„Imĭ datoréză cincĭ-ḑecĭ de miĭ de fiorinĭ. Acceptele sunt in circulaţiune, aḑĭ mâne sĕ vor întórce . . . trebue să le plătesc, cassa îmĭ este sleită îndată ce vei ridica şi Dta banĭĭ, te rog — dă-mĭ regaz douĕ, trei ḑile măcar.“

Adevĕrul era, că acea depeşă venise şi la bancă şi că Domnul Aristide fusese silit a înapoia banĭĭ pe care îĭ primise pe acceptele casei Zimmermann.

„Asta-i catastrofa,“ îşĭ ḑise Ionică, apoi respunse Domnului Aristide:

„Cât despre partea mea aş aştepta, dar sciĭ că am comandat hârtiile la banca de comerciŭ şi trebuesc plătite.“

„Perd mai bine de la mine arvuna . . .“ gângăni bancherul disperat.

Arvuna ce sĕ numĕrase la bancă, era de o miiă de fiorinĭ! A jertfi o sumă aşa de insemnată pentru un regaz de douĕ, trei ḑile numai, — asta voia să ḑică: lipsa la culme. Aşa îşĭ esplica Ionică lucrul şi explicarea sa era nimerită.

„Nu pot primi,“ ḑise el decĭ resolut.

„Te rog,“ insistâ Domnul Aristide şi învins de gróza ruşinei ce-l aştepta prin bancruta iminentă, căḑu in genunchĭ dinaintea tênĕrului: „fiă-ţĭ milă de mine, adu-ţĭ aminte că ai crescut sub îngrijirile nóstre,“ continuâ el cu vocea tremurândă şi cu mânile ridicate, „nu mĕ neferici.“

„Imĭ pare rĕu,“ replicâ Ionică tremurând şi el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de frică că-şĭ va perde banii, „nu pot să te mai aştept.“

Domnul Aristide sări in sus.

„Nu poţi!“ strigă el amărît, „ḑi mai bine că nu vreai. Regazul de care te-am rugat trebue să mi-l dai, căcĭ nu mai pot, dar nicĭ nu mai voiesc să ţĭ numĕr banii. Până când vei cere dela judecată şi până când acésta va decide plata, vor trece, nu ḑile, ci lunĭ, aşa dară . . .“

„Décă-ţĭ convine Dtale,“ îl întrerupse Ionică, „să mĕ duc numai de cât la banca comercială, sĕ spun acolo ceea ce mi-ai spus acum . . .“

„Du-te,“ strigă bancherul exasperat şi alergă să-şĭ ia pălăria, „afară, descurcă locul! Eşiţĭ şi Dv.,“ ḑise cătră personalul sĕu ajungênd acum în prăvălie, „închideţĭ uşile şi aduceţi-mĭ cheile să le duc la tribunal.“

„La tribunal, ce va să ḑică asta?“ întrebâ Ionică tremurând.

„Asta va să ḑică că sunt falit!“ replică Domnul Aristide.

CAPITOLUL XXII.

Sĕracĭ.

„Cap sec!“ borborosi contabilul Baltasar, „era de prevĕḑut că vei fi silit aḑĭ mâne la acest pas, nu sciu pentru ce ai mai plătit aḑĭ la bancă acceptele lui Zimmermann.“

Domnul Aristide aştepta să i sĕ dea cheile, ca şi când ar fi zăcut scăparea sa in ele.

Nu era timpul cel obicĭnuit pentru a închide birourile.

Trecĕtorii sĕ opriau întrebând:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ce-i, de ce închideţi aşa de vreme?“

„Falit,“ şopti unul dintre funcţionarii casei.

Acéstă veste sĕ respândi cu iuţéla fulgerului prin tot oraşul.

Uşile birourilor nu erau incă bine inchise şi un caier inspăimêntător sĕ formase deja dinaintea lor.

Cine audise de acéstă veste necreḑută alergase la faţa locului sĕ véḑă, să sĕ convingă cu inşişi ochii lui de acest eveniment infricoşat.

Veniau bieţii meseriaşi, servitorĭ, birjarĭ, carĭ ademeniţi de interesele cele bune ce plătise casa Nusmă şi fiu, aşeḑară banii lor acolo, veniau să constate in persónă, că economiile lor, câştigate cu acre sudorĭ, erau perdute.

Veniau şi precupeţele pentru a compătimi pe aceştĭ bieţĭ păgubaşi şi a înjura şi a blestema, pe cât le lua gura, pe hoţul de zaraf.

Dar veniau chiar şi capitaliştii, carĭ perdeau cu miile la acest faliment.

Ér unul din aceştĭ capitaliştĭ, Domnul Negreanu. întâlnind pe Domnul Aristide cum sĕ ducea cu cheile în mânĭ, ca să le depuiă la tribunal îl opri în loc:

„Este drept pentru Dumneḑeu, drept,“ i strigâ el ca şi eşit din minţĭ.

„Da, drept, vai de pĕcatele mele!“ respunse Aristide cu vocea înecată.

Atuncĭ Negreanul îl scuipâ in faţă.

Ionică, care însoţise pe bancher, ca sĕ véḑă décă în adevĕr mergea cu cheile la tribunal séu décă-l speriase numai cu acea ameninţare, Ionică în loc de a lua în apĕrare pe educătorul sĕu, vĕḑênd că Aristide sufere acéstă ocară şi pătrunḑêndu-sĕ prin acésta de trista realitate, că banii sĕi sunt perduţĭ, sĕ uni cu acel om nesocotit şi brutal şi începu a scuipa şi el pe falit în faţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Înșelătorule,“ răcni el, „mĭ-ai mâncat banĭ, trei-decĭ de mĭĭ de fiorinĭ!“

Până și brutalul capitalist, cel ce scuipase mai întâi pe falit în față sĕ uimi de acéstă purtare a lui Ionică, care trecea de fiu adoptiv a lui Aristide Nusmă.

Domnul Negreanu, se căi la acéstă scenă revoltătóre de vehemța sa, care-l făcuse să comită un pas rușinos și mânat de un impuls marinimos strigâ cătră Ionică:

„Fiă-ți rușine nemernicule! Cum ai îndrăznit a mĕ urma la esemplul detestabil ce ți-am dat în prima mea furiă, și să scuipĭ în față pe binefăcătorul tĕu, pe tată-tĕu cel de suflet“.

„Nu-mĭ este binefăcător, nu-mĭ este tată de suflet“! protestâ Ionica facênd spume la gură, „este un înșelător, un calpugiu“.

„Lasă-l“, dise Domnul Aristide cu vocea stinsă cătră Domnul Negreanu, care de indignat ce era, voia să pălmuiéscă pe Ionică, „lasă-l în voia lui Dumnedeu, care-l va resplăti“.

„Mai îndrăznesce să vorbéscă de resplata“ . . . sbierâ Ionică, dar nu putu să-și continueze vorba, căcĭ Domnul Negreanu făcênd semn Domnului Aristide să-și véḑă de calea sa, îl luase de braț și-l smuci cu sine, spărgênd cercul, care începuse deja a se torma împrejurul lor.

Ionică își reveni din furia în care-l adusese acea convicțiune, că de la Domnul Aristide nu va mai primi nicĭ un ban, dar cu cât i se astêmpĕră mai mult arțagul, cu atât îl cuprindea mai tare gróza de starea de lipsă în care ajunsese.

Domnul Negreanu 'l ținuse câtva timp de braț, ca să-l oprécă de a se mai întórce cătră Domnul Aristide, apoi îl părasi în voia lui Dumnedeu, căcĭ era pré agitat de perderea ce-i aducea falimentul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

casei Nusma și fiu, și încă pré indignat de purtarea lui Ionică, de câtă să mai fi stat cu el de vorbă, pentru a afla esplicarea aserțiunilor sale.

Ionică ședea la Domnul Aristide. După scena ce se petrecuse nu se mai putea nici gândi măcar de a remânea la dênsul. Din suta de fiorinĭ nu-i mai remăsese aprópe nimic.

„Ce să fac“? se întrebâ el pentru a miia óră, fără a sci ce să-și respundă.

Rătăcea astfel fără căpetêiu prin stradele Stefănescilor.

Orașul era în mare fierbere. Toți cunoscuțiĭ, carĭ 'l întâlniau, păreau a se sfiĭ de el.

De o dată dete cu ochiĭ de nea Radu.

„E drept, e drept“? întrebâ și ăsta încă din depărtare, gâfâind de emoțiune.

„Drept, adică întrebĭ de Domnul Aristide“?

„Da, — însă Dta ți-ai scăpat baniĭ“!

„Nu“!

„Vai de păcatele nóstre, ce-ai făcut“!

„Ce am făcut, ce n'am făcut așa este cum îți spun eu. Fă bine slăbește-mĕ cu văităturile Dtale, căcĭ și așa sunt destul de necăjit“.

„Dar cum să nu fi, seracĭi de noi“!

„Eram să te rog să mĕ iai cu Dta la Ulmenĭ, însă décă-mĭ vei arunca mereu acésta nenorocire“ . . .

„Voi tăcea ca un pesce, vină, poftesce la noi“.

„La Domnul Aristide nu mai pot ședea“.

„Cred și eu“!

„Imĭ iau un hamal, care să-mĭ aducă cufărul de la Domnul Aristide“.

„Ce-ți trebue hamal, n'am eu brațe destul de tarĭ“?

„N'aș primĭ nicĭ decum, dar fiindcă nu-mĭ pré vine să mă duc singur acolo, mĕ învoesc. Haide dară“,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Pe drum mergênd Ionică îşĭ ḑise în sine: „avui pentru un singur moment nebuna ideeă, că acest om, — care pentru a economisi ḑece cruceri, se însărcinéză să ducă o povară în spinare, creḑusem ḑic că, — mĕ va ajuta, să-mĭ sfêrşesc studiile la Viena“.

Nea Radu purcedea lângă el tăcênd necurmat, încreţindu-şĭ fruntea, ba lovindu-o câte o dată cu palma, cu un cuvênt în o framêntare vederată.

Ajungênd la Domnul Aristide, îl găsiră a casă.

Soţia Dsale părea a nu sci nimic despre nenorocirea înfricoşată, ce căḑuse asupra lor, cu tóte că era uimită de întórcerea Domnului Aristide pe un timp neobicĭnuit.

„Am venit să-mĭ iau cuferul,“ ḑise Ionică cătră dênsa.

„Pleci,“ întrebâ cocóna Nusmă.

„Da,“ respunse Ionică.

Domnul Aristide îşĭ intorsese faţa şi tăcuse malcom. —

Tocmai când nenea Radu era să-şĭ încarce cuferul pe umĕr, étă că intră un aprod dela judecată.

„Aristide Nusmă,“ strigâ aprodul, cu intonaţiunea ce întrebuinţa când chema pe vr'un rob la înfăţişare. Lui nea Radu i căḑu cuferul din mânĭ şi rĕmase cu gura căscată.

Domnul Aristide sĕ făcu alb ca păretele şi începu să şovăĭéscă aşa de tare încât fu silit a sĕ ţine de mésa — lângă care stetea, pentru ca să nu caḑă.

Cocóna Nusmă înholba nisce ochĭ marĭ spre aprod şi intrebâ speriată: ce-i?

„Aristide Nusmă,“ repetâ aprodul cu ton glacial, apoi adause: „este aicĭ?“

„Étă-l,“ făcu Ionică.

„In numele legiĭ,“ continuă aprodul, „urmézĕ-mĕ la închisóre preventivă!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„La închisóre,“ ţipâ biata femeă a prevenitului.

„Haide,“ zori aprodul, „pléca!“

Domnul Aristide eşi mut şi şovăind pe uşă, urmat de aprod.

„A înşelat lumea, ne-a mâncat banii şi acum îşi ea resplata cuviinciósă,“ strigâ Ionică.

Cocóna Nusmă începu sĕ tremure cumplit, dinţii i se clănţinară ca şi când ar fi scuturată de cele mai grozave friguri şi pentru a-şi uşura durerea sufletéscă scotea din când in când câte un răcnet ascuţit, atât de pĕtrunzĕtor încât Ionică eşi de grabă, ca să nu-l mai audă, ér nea Radu mai bun de inimă sĕ vĕdu îndemnat a o mângâia cu vorba.

In zadar i fu insă tótă truda. Pătrunzêndu-sĕ de zădărnicia stăruinţelor sale luă cuferul şi plecâ.

Biata femeea remase cu disperarea ei.

Ionică intêmpină pe nea Radu ţicêndu-i:

„Credeam că nu mai viĭ.“

„Sêrmana cocónă,“ respunse el.

„E de compătimit, in adevĕr,“ afirmâ Ionică, „dar ce să i facem, şi mai ales ce m'oi tace eu?“

„Dta,“ ţise nea Radu schimbând cuferul de pe umĕrul ccl drept pe cel stâng, „Dta te vei intórce la Beciu, vei isprăvi cu învĕţătura şi te vei face doftor.“

„Fără bani?!“

„Cum aşa! nu fără bani!“

„Sciĭ pré bine că nu mai am!“

„Am eu, décă n'ai Dta!“

„Ţeu . . . ba . . . aş . . .“ Ionică era atât de uimit în cât nu scia ce să mai ţică.

„Da, am . . . şi-ţi voi da, căci m'am făgăduit la noi a casă c'oi face Domn din Dta.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL XXIII.

Otrava.

Pare că-l fermecase pe Domnul Săsan.

El, om în vêrstă, cu mintea cóptă, ofta adeseorĭ, şi nu mai lipsea aprópe nicĭ o dată de la întrunirile de séră ale familiei sale.

Sub pretext că voiesce a sĕ perfecţiona in limba germană, adresa necontenit cuvêntul Babetei şi devenia nervos, décă nu-i respundea indată.

Acéstă nervositate avea tótă aparinţa unei gelosiĭ, căcĭ sĕ arăta mai cu sémă in acele momente, când Babeta arunca vr'o privire asupra lui Tomiţa, séu când conversa cu el.

Purtarea cea straniă a Domnului Săsan fusese observată chiar de soţiă-sa, care cu tótă apatia ei, începu a-şĭ teme bărbatul.

Aceste temerĭ o impresionaseră atât de mult încât i alungaseră somnul.

Până când soţu-sĕu nu luase parte la ceaiul lor de séră, Dómna Săsan moţăia necontenit şi nu sĕ interesa de cele ce sĕ petreceau in jurul mesei, acum insă era cu ochiĭ ageri şi cu urechia deschisă şi astfel afla mai mult decât i-ar fi plăcut, — mai mult de cât i-ar fi trebuit pentru a-şĭ păstra liniştea sufletéscă.

Nervositatea părea a fi cuprins tótă casa. Despre Domnul Săsan am aflat deja de ce era nervos; iritaţiunea cea necurmată in care sĕ afla Dómna Săsan de la un timp incóce atacase şi nervii ei. Guvernanta părea a fi frămêntată şi ea de nisce preocupaţiunĭ serióse şi consumătóre. Tomiţa şi Leniţa erau chinuiţĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de amorul lor cel secret, ér' Sofia sĕ mâhnia că nimenĭ nu sĕ ocupă de dênsa.

„Mai poftescĭ o céșcă?“ întrebâ guvernanta pe Domnul Săsan. Ea dintru început îșĭ arogase drepturile și sarcinile unei representante a casei.

„Te rog Domnișóră,“ respunse Domnul Săsan întinḑênd céșca.

Privirea ce aruncase cu acéstă ocasiune Babetei fu surprinsă de Dómna Săsan, care resimți ca o săgétă la inimă și perḑêndu-șĭ răbdarea ḑise cătră copile: „Domnișóra Babeta pare a uita că sunteți ostenite, duceți-vĕ de vĕ culcați. Domnul Tomița vĕ va conduce până sus, căcĭ și el va fi bun bucuros, décă sĕ va putea retrage.“

Copilele sĕ uitară uimite când la mama, când la guvernanta lor. Nicĭ o dată nu li sĕ întêmplase, ca mama să dispună astfel de ele în presența guvernantei lor.

Autoritatea ei nu putu în acest moment învinge temerea copilelor dinaintea guvernantei, decĭ cu tóte că Dómna Săsan vorbise destul de categoric, ele nu sĕ mișcară din loc.

Numai Tomița sĕ sculase, aruncând o privire sfiicióșă asupra Babetei.

„Ei bine, n'ați auḑit ce v'am spus,“ repetâ Dómna Săsan cu ton restit.

„Dar Domnișóra are să mai servéscă pe tata,“ îșĭ permise a observa Leniția.

„Domnișóra póte să-șĭ facă datoria cătră tatăl vostru, și va sta cu noi cât vom pofti, voi insă aveți să ascultați la moment de mine. Duceți-vĕ.“

Fetele sĕ scularĕ consternate.

„Duceți-vĕ,“ făcu și Babeta cu un zimbet maliḑiós. —

Copilele eșiră cu Tomița împreună.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Domnul Săsan amesteca necontenit cu linguriţa in ceaiul său şi aştepta o irupţiune din partea soţiei sale.

Babeta zimbea mereu.

Dómna Săsan tremura şi se silea a-şĭ stăpêni indignaţiunea.

„Bune exemple îşĭ iau copilele,“ ḑise ea în fine cu vocea tremurândă.

„Ce fel de exemple?“ întrebâ Domnul Săsan.

„Şi de unde?“ adause guvernanta.

„Exemple de desfrênare de la însăşĭ guvernanta şi . . . .“

„Dómnă, eu desfrênată,“ strigâ Babeta sărind in sus de pe scaun.

„Ce vorbescĭ Mari?“ făcu şi Domnul casei.

Dómna Săsan sĕ speriase ea insaşĭ de vorba cea mare care-i scăpase din gură. Intreruperea Babetei i venise bine, căcĭ o feri de a complica şi pe soţusĕu în bănuelile sale, după cum sĕ pornise a o face.

„Vorbesc, vorbesc,“ îngână dênsa drept rĕspuns la exclamaţiunea Domnului Săsan, „fiind-că nu mai pot tăcea; — nu mai pot suferi să vĕd cum, acéstă guvernantă . . .“

„Acéstă guvernantă . . . . ce delicat sĕ exprimă dómna, a uitat cum mĕ chiamă . . . decĭ cum să nu fi uitat şi de jertfele ce i-am adus.“

„Jertfe . . . ce fel de jertfe? Ţi-ai împlinit datoria, nimic mai mult!“

„Datoria, aşa! Au era datoria mea, a guvernantei ca să veghiez la patul infectat de contagiĭ al copiilor Dtale. Ḑeu, nu sciu a cui datorie a fost acésta, a guvernantei séu a mamei!“

„Destul . . . sunt sătulă de aceste reproşuri.“

„Cred . . .“

„Tăcere . . .“ Dómna Săsan îşĭ eşise din răbdărĭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

necazul i dedea o elocinţă neobicinuită. „Pretinsa jertfă ce ne-ai adus nu te-a autorisat nicĭ de cum ca să trateză amor in casa nóstră.“

„Eu?“

„Da, Dta! Ai sucit capul bietului Stefan!“

„Sucit capul, ha . . . ha . . . orĭ el a voit să mĕ seducă, şi vĕdênd că n'o scóte la cale, s'a insurat.“

„Ferice de el, c'a sciut să sĕ scape din mrejile Dtale. — Am vĕdut apoi că te-ai legat şi de Tomiţa . . .“

„De Tomiţa, aşa,“ dise acum Domnul Săsan, care urmărise până acum in tăcere dialogul între soţiă-sa şi guvernanta.

„Asta-i góla nălucire,“ replică Babeta şi strînse apoi din buze.

„Tot o dată ai început să ademenescĭ şi pe soţu-meu,“ continuă Dómna Săsan, care observase cu satisfacţiune impresiunea ce făcuseră vorbele ei din urmă asupra Domnului Săsan.

„Audĭ Domnule . . .“

„Da audĭ şi vedĭ că sunt bine informată, mai bine de cum aţĭ fi putut crede, vĕdêndu-mĕ până acum atât de nepăsătóre. Nu mai pot suferi aceste lucrurĭ, Domnişóra Babeta va trebui să părăséscă casa.“ —

„Sciam că adĭ mâne asta-mĭ va fi resplata,“ exclamă guvernanta începênd a plânge cu hohot, „mĕ duc, décă mĕ isgoniţĭ, dar lumea va afla pretextul meschin de care vĕ folosiţĭ pentru a-mĭ da drumul acum, după ce credeţĭ că educaţiunea fetelor Dv. este terminată şi presupuneţĭ că ne mai avênd trebuinţă de mine, puteţĭ economisa acea miserie de léfă ce îmĭ daţĭ.

Dómna Săsan încremenise de obrăznicia acestei femei. —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Domnul Săsan însă avu destulă presență de spirit pentru a sĕ folosi în favorul sĕu de prilegiul ce i sĕ dedea.

„Romul din céiu — n'am in cotro, trebue să ḑic și să cred acésta — romul din céiu ți s'a urcat la cap, dragă Mari, și ți-a incurcat minţile. Când îţĭ vei lua séma mai bine, sunt sigur că-ți va părea rĕu de scena ce mi-ai făcut in astă séră.“

„Nópte bună,“ ḑise guvernanta, care găsi de oportun a părăsi in acest moment pe cei doi soți.

Dar și soțiĭ sĕ despărțiră, muți, mĕsurându-sĕ cu ochiĭ unul pe celalt.

Guvernanta ajungênd sus în odaia sa nu mai era atât de cumpĕtată precum sĕ arătase jos.

Fruntea i sĕ încreţise, gura i sĕ încleștase și o smucitură continuă a muschilor din obraz, denota furtuna cea cumplită de care era brăzdat sufletul ei cel negru. —

„Mai stam incă la cumpene, nesocotita de mine,“ îșĭ ḑise ea scrîșnind fioros. „Eu orĭ ea, una din două. Voi avea grije ca să nu fiu eu.“

După ce-și ḑise aceste cuvinte sĕ duse la un dulap, îl deschise și dintr'un unghiu ascuns, scóse o cheiță mică. Cu acéstă cheiță descuiă un cufĕr mare ce stetea in colțul odăiĭ.

Reḑămând capacul cufĕrului de zid, luă luminarea și o ţênu astfel încât putea vedea până 'n fund.

Cufĕrul era aprópe cu totul deșert. Numai o rochie vechiă acoperia fundul lăḑiĭ.

Era rochia în care Babeta părăsise odinióră Viena.

La aspectul acelei haine, nemțóica simți ca un fior prin vinele sale, căcĭ i reamintea nisce momente gróznice, mórtea frate-sĕu și a mamei sale, tot odată însă acest suvenir părea a arunca un reflex lugubru asupra viitorului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dar nemţóica cu tóte astea nu-şĭ eşi din fire.

Nehotărîrea în care căduse dură numai un singur moment, în următórea clipélă Babeta sĕ plecase, ridicase acea rochiă şi, scosese din buzunarul ei două plicurĭ supţirele.

Le cumpăni pe amêndouĕ în mână, apoi deciḑêndu-sĕ de o dată, opri pe unul, şi repuse pe celalt în buzunarul rocheĭ, pe care o lăsâ să pice érăşĭ pe fundul cufĕrului.

Babeta închise cufĕrul, replasâ cheia cu mare îngrijire în dulap ş'apoi îşĭ făcu de lucru cu plicul pe care-l oprise în mână.

Curiósă fu procedarea ei de acum.

Mai întâiŭ sĕ asigură ca nimenĭ să n'o pótă surprinde în manipulaţiunea ei. Trase ivĕrul la uşa care da in ḑaia laterală unde dormiau fetele, apoi şi la uşa dinspre coridor.

Acum nimenĭ nu mai putea intra la ea.

Merse în mijlocul odăiĭ şi respiră odată din adêncul plumênilor, cum face acela care sĕ pregătesce la săvêrşirea unei fapte marĭ séu neertate.

De aicĭ trecu la o masă, luâ o céşcă de porţelan şi picură dintr'o carafă puţin spirt în ea.

Apoi deschise plicul deşertând o parte din cuprins în spirtul din céşcă.

Plicul cu restul de praf, îl puse în busunar.

Peste câteva secunde praful sĕ topise de tot in spirt fără să-l fi turburat séu să-i fi schimbat faţa.

In acest spirt Babeta ţinu o bucăţică de zahar, care supse încetul cu încetul, frumuşel întregul ei licuid. —

„Asta-i va fi de ajuns pentru început," ḑise ea cu o strîmbătură diavolésca, punênd bucăţica de zahar cu multă îngrijire pe marginea mesei ca să sĕ usuce.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Zaharul era imbibat cu otrava pe care Babeta o găsise in buzunarul fratelui său, când acesta avuse recurs la acelaşĭ praf pentru a-şĭ curma firul vieţei.

CAPITOLUL XXIV.

La şipot.

Lelea Maria de mirare îşĭ împreună mânile d'asupra capului, când vĕḑu pe nea Radu venind cu Ionică şi aducênd şi calabalîcul acestuia.

„Bine aţĭ venit,“ ḑise ea cu tóte astea.

„Bine te-am găsit,“ respunse nea Radu, „şi nu te mira aşa afară din cale. Ionică pe care ni l'au luat mai acum cinci-spreḑece anĭ, sĕ intórce érăşĭ la noi, vrea érăşĭ să fie fiul nostru.“

„Domnul Ionică, fiul nostru!“

„De suflet şi de inimă, cum a fost şi mai este incă şi după nume, nu-i aşa.“

„Aşa este tată,“ îngână studentul, căcĭ i venia greu a da acest nume dulce şi venerabil unui sătén prost, dar n'avea încătrău, trebuia să înghiţă nodul, ca să nu scape cumva ajutorul promis.

„Of, dragul nostru, odorul nostru!...“ strigâ lelea Maria extasiată de bucurie, „ce minune s'a întêmplat, de ne-am redobêndit pe fiul cel perdut.“

In acest moment trecea lelea Reveica, mama Tomiţei pe dinaintea caselor lor.

Sĕrmana femeeă era gârbovită de sarcina supĕrărei care-i apĕsa şi-i rodea inima de când o părăsise Tomiţa.

Ea nu mai auḑise d'atuncĭ nimic despre el, nu scia décă mai trăiesce orĭ a murit, şi pătrunḑênd cuvintele cele din urmă ale lelei Maria la auḑul ei, i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sĕ reînfăţişâ de o dată tótă nenorocirea, tot chinul ei şi în amărăciunea ei strigâ cătră cei dela pórtă:

„Să aveţi partea de noroc, pe care am avut'o şi eu.“ —

„Taci cóbă rea!“ replicâ lelea Maria scârbită, „nu mai blăstema!“

„Dar taci nevastă!“ o întrerupse nea Radu. „Nu lua in rĕu cuvintele bietei Reveica; cine scie ce parte i-a mai păstrat norocul!“

„Bună parte ḑĕu,“ continuâ Reveica, „să vĕd eu cum vĕ bucuraţi de un fiu, care n'a fost al vostru, pe când al meu, acela pe care l'am avut in pântecele mele, pe care l'am născut cu durerĭ, şi pe care l'am iubit şi-l iubesc cum îmĭ iubesc trupul şi sufletul meu, să vĕd pe Ionică la voi, pe când copilul meu este fugit, rătăcesce prin lumea mare, şi mĕ blastĕmă . . . şi astea tóte din vina cui, a pĕcătosului de Ionică . . . de cap să vĕ fie, de cap...

Şi bĕtrêna trecu inainte boncănind mereu.

Ionică turbase, era p'aci p'aci să sĕ arunce asupra lelei Reveica. Nea Radu îl reţinu ḑicênd:

„Las'o pe sêrmana, supĕrarea i-a mâncat inima şi i-a stricat capul, nu scie ce face.“

„Că bine ḑicĭ,“ reluâ şi lelea Maria, „las'o . . . hai să mergem mai bine la şipot, că n'am mai fost acolo de când te-a luat dela noi şi étă minune, tocmai astăḑĭ, când mi-am pus in gând a mĕ duce din nou ca să mai beau o dată din acea apă, care-ţĭ dă sănĕtate, mi te a adus Dumneḑeu.“

„Să mergem,“ ḑise şi nea Radu.

Ionică mai bine s'ar fi scăpat de aceştĭ ómenĭ, dar neputênd găsi nicĭ un pretext, ca să pótă remânea înapoi, fu silit a merge cu ei.

„Dar rogu-vĕ, spuneţi-mĭ şi mie acum minunea care ne-a readus pe Domnul nostru, pe D-ta odorul meu.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Nea Radu sĕ apucă să povestéscă lelei Mariĭ pe lung şi lat, cum sĕ temuse el de mult, că zaraful Nusmă n'ar sta bine, cum venise terminul pentru ridicarea banilor lui Ionică, i fine tóte câte le scim şi noi.

Ionică nu luâ parte, cu un cuvênt măcar, la acéstă povestire, ci purcedea cufundat în gândurĭ lângă părinţiĭ sĕi adoptivĭ.

Din când in când, aducêndu-şĭ a minte de perderea ce suferise şi că era avisat la dragostea acestor sătenĭ, suspina şi sĕ amăria din ce in ce tot mai mult. —

In zadar i zimbea natura cu tótă dulcéţa unei ḑile de primăvéră, care aicĭ printre braḑiĭ cei maiestuoşĭ, pe covorul cel móle şi verde de muschiu ce sĕ întindea printre pomĭ pe pământ, părea a-şĭ fi ales locul de predilecţiune.

Cucul cânta, mierla sĕ desfăta in melodiĭ duióse, era un ciripit, un concert desfătător. Dar nu numai ochiĭ şi urechile omului cu simţ aveau parte la darurile suave ale naturei celei splendide, ci şi mirosul sĕ delecta la aroma sucului pomilor, a erburilor şi a florilor de pădure.

Poteca spre şipot cotea tot printre pomĭ care de care mai măiestuoşĭ; aşeḑaţĭ ca nisce colóne măreţe intr'un templu minunat, clădit de cel mai ingenios maestru. Cuvêntul vorbit dobêndea o sonoritate armoniósă prin resonanţa pădurei.

Ionică nu gustâ din aceste plăcerĭ, el călca muschiul cel móle, tot ca şi când ar fi purces pe trotoarul cel dur al Vienei, respira aerul plin de cele mai vivificătóre miresme, ca şi când ar fi resuflat in mijlocul aerului celui infectat din vr'un oraş, auḑul sĕu era insă pré dur, pentru ca suavele melodiĭ ale cântăreţilor sburătorĭ să i sĕ fi părut mai mult de cât un son neînţeles.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Nicĭ nea Radu cu lelea Maria nu pré luară sémă de aceste frumuseți, căcĭ erau preocupați de cele ce îșĭ spuneau.

Dar orĭ cât de interesantă era istoria lui nea Radu, lelea Maria totușĭ nu sĕ putea răbda, să nu-șĭ întrerupă din când în când atențiunea, aruncând o privire de fericire asupra figurei „Domnului lor.“

Acum trecuseră peste vălceaua formată de apa izvorului numit șipot, ținta preumblărei lor, decĭ nu mai avea încă de cât ca vr'o sută de pașĭ până acolo.

Cărarea cotea aicĭ spre drépta și era de o dată mai suișă ca până acum.

La capĕtul cărărei sĕ înălța o stâncă acoperită cu muschiŭ și cu alte verdețurĭ, ér din mijlocul acestei stâncĭ resărea o limbă de apă, grósă cam ca o țévă de pușcă. Acésta era șipotul.

Apa din șipot sĕ trăgea ca un fir de argint printre verdéța de pe stâncă și prefăcută in un mic părăiaș curgea de vale.

O cărare fórte îngustă și sucită conducea până la obîrșia șipotului.

„Stați aicĭ,“ dise nea Radu, „mĕ voi duce eu in sus și vĕ voi aduce apă.

Onestul sătean începu a sĕ urca pe potecă in sus. Cum ajunse la șipot, îșĭ luă pălăria din cap, întórse părețiĭ ei astfel în cât forma ca un fel de scoc. In acest scoc de pâslă luă apă din șipot, aplecându-sĕ cât putu spre el.

Când sĕ ridică din posițiunea sa plecată, tresări făr' de veste și așa de cumplit, în cât versă tótă apa, tot o dată strigă:

„Ți, ucigă-te-ar, cum m'ai speriat?“

Din dosul stâncei sĕ arătase o figură de femeeă, a cărei aparițiune subită surprinse pe nea Radu atât de mult.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acea femeea era lelea Reveica.

„Ba să vĕ ucigă pe voi,“ replică lelea Reveica amărîta.

„Nicĭ aicĭ să n'am pace de voi!“

„Dór n'ei fi luat cu arendă pădurea?“ observâ lelea Maria amestecându-sĕ şi ea în vorbă.

„Nu, căcĭ n'am atâţĭ banĭ ca şi voĭ!“ respunse lelea Reveica, apoi schimbându-şĭ de o dată rostul, sĕ adresâ cătră Ionică.

„Ean ascultă domnule,“ ḑise ea, „n'ai intâlnit pe nicăirea prin ale ţĕrĭ streine, pe unde ai umblat D-ta pe fiu-meu Tomiţa.“

„Nu,“ replică Ionică pe scurt.

„Nu fi aşa de fudul Domnule, ci mai bine adu-ţĭ aminte de rĕul ce mĭ-aĭ făcut . . .“

„N'a fost cu voia sa,“ o intrerupse lelea Maria.

„Cu voie fără de voie,“ îşĭ urmă lelea Reveica vorba „rĕul este făcut şi-l port cu mine de o sémă de vreme, îmĭ pare ca şĭ-o milă de anĭ.“

„Hai să plecăm d'aicĭ,“ ḑise Ionică.

„Nu zori aşa Domnule, ci ascultă-mĕ puţin,“ reluâ lelea Reveica cu insistinţă. „N'am să-ţĭ spun vr' un lucru rĕu orĭ să te rog de cine scie ce. Numai atâta te-aş ruga, de vei intâlni vr'o dată pe fiu-meu, spune-i, că-l doresc, să vie să mĕ véḑă, şi spune-i, că ai minţit când ai ḑis, că l'am făcut cu o cătană.“ —

„E smintită?“ întrebâ Ionică cu un gest de nerăbdare. —

„Nu-i smintită, dar Dta póte nicĭ nu-ţĭ mai aducĭ a minte de fiu-sĕu Tomiţa, decum să sciĭ ce ai strigat o dată după el!“

„Nu ḑeu!“ afirmâ Ionică.

„T'ei duce v'o dată în Ţéra românéscă,“ îl întrebâ lelea Reveica făr' de veste.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Póte!“ replicâ Ionică, respunḑênd la acéstă intrebare cam cu voie, fără de voie.

„Trebue dar să-l veḑĭ pe Tomiţa, sciu de bine că s'a dus acolo, mi-a spus ómenii din sat, îl vei întâlni deci acolo.“

„Déca nu va fi murit!“ observâ Ionică cu un zimbet sarcastic.

„N'a murit, nu, inima mea de mamă ar fi trebuit să simţă mórtea lui!“

„Ei bine, déca-l voi intâlni şi-l voi recunósce, i voi spune cele ce mi-ai ḑis.“

„Să-ţĭ dea Dumneḑeu sănĕtate Domnule,“ ḑise lelea Reveica, apoi plecâ mai veselă de cum fusese vr'o dată de când i fugise băétul.

Sĕ duseră d'acolo şi nea Radu, lelea Maria şi cu Ionică.

CAPITOLUL XXV.

Céiul.

Babeta sĕ sculase des de diminéţă şi in contra obiceiului ei sĕ coborîse jos, cerênd a vorbi cu cocóna.

Dómna Săsan o primi.

Órele nopţiĭ îmblânḑiseră pe cocóna, care era lăsătóre din fire şi care decĭ nu putea persista timp mai îndelungat în starea de resoluţiune sufletéscă in care o adusese scena de la mésa de céiu din séra trecută.

Dar cocóna Săsan nu numai că era îmblânḑită ci chiar deprimată, pare că sĕ sfia de guvernantă. I venise ca un simţ de căinţă, când sĕ gândi la violenţa cu care o tratase. Sĕ înţelege că nicĭ vorbă nu mai putea fi de o persistenţă în hotărîrea enunţată, ca guvernanta sĕ părăséscă casa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cum intrâ Babeta, observă dispoziţiunea favorabilă a cocónei pentru dênsa şi cu minte cum era, îşĭ formâ îndată un plan de purcedere.

„Sărut mânile cocónă," ḑise ea smerită cum nu mai fusese nicĭ o dată dinaintea dómnei Săsan.

„Bună diminéţa," respunse acésta, apoi tăcu aşteptând cu neastêmpĕr să audă, ce voiesce guvernanta.

„Aséră v'aţĭ supĕrat pe mine fără causă," reluâ guvernanta cu ton fonfăitor, căcĭ aşa vorbea dênsa tot déuna când voia să fie stăruitóre.

„Fără causă?!" întrebâ Dómna Săsan cu ton lungit.

„Da, cocónă. Un singur cuvênt ar fi risipit bănuéla Dtale atât de vătĕmătóre pentru mine."

„De ce n'ai spus acel cuvênt."

„Fiind-că nu voiam să intărît pe Domnul Săsan şi să-l fac ca să-şĭ pricinuéscă pagubă séu cel puţin jignire in afacerile sale comerciale."

„Nu te înţeleg!"

„Este vorba că n'ai să temĭ pe Domnul Săsan... căcĭ din partea D-sale n'am observat nimic, cu atât mai mult insă din partea Tomiţei . . ."

„Tomiţa! ar putea să-ţĭ fie fiu."

Babeta tresări.

Dómna Săsan credu, că guvernanta s'a simţit vătămată fiind-că o făcuse aşa de bĕtrână. De unde să sĕ fi gândit ea, că ghicise adevĕrul.

„Voiam să ḑic . . . că-i numai un băieţel . . . tênĕr . . . fraged . . ." îngână Dómna Săsan.

„Băieţel," replică Babeta învingêndu-şĭ turburarea, „dar muncit deja de focul amorului. I va trece... cu timpul. Fiind convinsă de acésta şi sciind, că este de mare folos comerciului Domnului Săsan, nu numai, că nu l'am dat de gol până acum, dar pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

a orbi pe soțul Dtale am recurs la un mijloc periculos, după cum m'am convins acum."

„Mijlocul D-tale . . .?"

„A fost cochetăria," mărturisi Babeta cu jumătate voce.

„In adevĕr un mijloc fórte periculos, cu atât mai periculos cu cât bărbații, după cum am vĕdut și în acest cas, n'aștéptă de cât cea mai slabă urmă de prevenienţă, pentru a-și perde mințile."

„Sunt gata, Dómna mea, a suferi consecințele — prostiei mele. Voi părăsi casa Dv. N'am voit să plec însă, fără să nu fi încercat, a te convinge că cu nedrept m'ai învinovățit pe mine. Este o mare pedépsă ce trebue să-mĭ iau pentru o bună intenţiune rĕu executată," adause nemțóica, care nu mai fonfăia ci plângea. „Îmĭ pare rĕu numai de bietele fete, — căcĭ Dta nicĭ o dată nu m'ai iubit, ér de Domnul Săsan mi-a venit o gróză de când am vĕdut, cât de lesne — uită de Dta."

„Domnișóră," reluâ Dómna Săsan, „sciĭ bine, că eu numai ipocrită nu pot să fiu. Décă vreai să sciĭ, află că nu te-am iubit nicĭ o dată, acum însă te urăsc. Prin urmare este o necesitate neevitabilă, ca să părăsescĭ casa mea."

Babeta își șterse lacrimele din ochĭ și aruncând o privire de ură nespusă asupra Dómnei Săsan ḑise:

„Ai tótă dreptatea, fiind-că ai puterea, Dómna mea. Nu voiesc să ți-o disput, ba nicĭ nu voiesc să îțĭ spui cât de ușor ți-aș putea lua locul . . ."

„Nerușinată . . .!"

„Te rog nu te aprinde Dómnă! Sciu că eștĭ gata a mĕ scóte din casă la moment, însă sciu și aceea, că eștĭ cu minte, eștĭ domólă și nu-țĭ place scandalul. Te rog dară a-ți recâștiga acel cumpĕt admirabil, acea liniște olimpică, acea nepăsare — aș putea ḑice,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pentru care te-am invidiat tot-déuna, ér când vei fi liniştită vei recunósce, că n'ar fi de cât a usa de dreptul meu cel firesc, décă aş începe să fac cel mai cumplit scandal, îndată ce mĕ vei espune criticei orĭ cui ar fi. — Nu voiesc să te silesc, ca să mĕ ţiĭ în casă, dar voiesc, ca să aibă aparinţa, ca şi când v'aş părăsi eu pe Dv. Decĭ te rog lasă tóte cum au fost mai înainte, până de séră numai. Deséră însă la mésa de céiu fă-mĭ o observare cu privire la educaţiunea fetelor. Eu mĕ voiu aprinde şi ţĭ voi cere indată congediul, Dta, firesce, că mi-l vei . . ."

„Bine, bine . . . fie cum doresci," făcu Dómna Săsan care, fiind nedeprinsă cu asemenea iritaţiunĭ, stăruia să scape de presenţa guvernantei.

„Tu ai voit'o," ḑise Babeta ducêndu-sĕ.

Fiă criminalul cât de mare, şi de ar avé inima cea mai spurcată, totuşĭ nu va face nicĭ odată rĕul fără pretext orĭ cât de nelogic şi nepotrivit.

Acest adevĕr este de mult recunoscut. Ingeniosul Aesop ni l'a representat în mod clasic in fabula sa despre „lup şi miel."

„Ce-mĭ turburĭ apa," ḑise lupul cătră miel, care bĕuse din jos de el.

„Tu ai voit'o" îşĭ repeta şi Babeta luând acea bucăţică de zahar pe care o preparase a séră şi punêndu-o cu mare îngrijire în buzunar.

La diner Domnul Săsan era fórte mirat a nu vedea nicĭ o schimbare.

După scena din séra trecută s'aşteptase a găsi pe soţia sa iritată, pe guvernanta mîhnită şi tristă.

Nimic din tóte astea.

Nicĭ cel mai mic semn nu denotâ furtuna care bântuise in mijlocul lor.

Domnul Săsan credea după astea tóte că se împăcase vrajba casnică tot aşa de iute precum venise, şi era mulţămit. —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Séra la céiu Babeta făcu onorurile ca de obiceiu. Dintâiŭ servi pe Dómna, apoi pe Domnul Săsan, pe Tomiţa, pe fetele de-a rêndul, în fine şi pe sine.

„Lucru de disperat,“ ḑise ea de-o dată.

„Ce ai Domnişóră?“ întrebâ Domnul Săsan alarmat.

„De la un timp incóce trebue să-mĭ constat tot mai des un defect fórte supĕrăcios, ba chiar nefericit.“

„Ce defect?“

„Sunt pré adese-orĭ distrasă. Acum de esemplu aflu o bucăţică de zahar în buzunar. Mĕ tem că in loc de a-l fi aruncat in céşca Dómnei l'am pus in buzunarul meu.“

Şi ḑicênd acésta cu glas straniu, care părea a vibra de o emoţiune ascunsă, aruncâ bucăţica de zahar ce scosese din buzunar în céşca Dómnei Săsan.

„Aşa-i că céiul Dtale nu era destul de dulce,“ bâlbăi ea, făcêndu-sĕ galbenă.

Dómna Săsan, de când sĕ pusese la mésă, sĕ tot gândea şi resgândea la scena, ce după înţelegerea de aḑĭ diminéţă, avea să aibă loc între guvernantă şi ea, şi acest gând, care-i era cu totul neplăcut, o preocupa atât de mult, în cât nu dete nicĭ o importanţă straniului pretext, ce întrebuinţase Babeta pentru a introduce din busunarul ei o bucăţică de zahar în céşca sa, şi nu observâ nicĭ strania frămêntare în care sĕ afla Babeta în timpul execuţiunei.

Tomiţa când era lîngă Leniţa nu mai scia de alt nimic, de cât de dênsa. Ba nicĭ de dênsa, ci numai de acel simţ, care muncindu-l, i era un izvor de fericită preocupaţiune.

Leniţa pe lîngă că o neliniştea presenţa Tomiţei era aşa de pĕtrunsă de superioritatea guvernantei, în cât n'ar fi îndrăznit nicĭ o dată a critica vr'una din vorbele séu faptele ei. Şi acum ascultase împreună cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

soră-sa Sofia care împărtășea adorațiunea ei pentru guvernanta, cu un fel de veneraţiune la mărturisirea Babetei care li se părea sublimă, un model de modestie și de abnegaţiune și nu găsiră, firesce, nimic suspect în aceea, că se grăbise a pune zaharul uitat în céșca din care pretindea că ar lipsi.

Numai Domnul Săsan, care de când se legase nemţóica de el, o urmăria necontenit cu gândul, ér când era lângă ea — cu ochiĭ, observase încurcala, sfiala ei. Asta i făcu o urîtă impresiune, așa de urîtă, incât era p'aci, p'aci să smucéscă céșca din mânile soţiei-sale, ca să nu bea céiul în care se topise deja bucăţica de zahar.

De două orĭ întinsese mâna și de două orĭ și-o retrăsese éră, ameţit de lunga și pătrunqétórea privire ce-i aruncase guvernanta în amêndouĕ rêndurile.

Dómna Săsan bĕu tot céiul.

Crima era consumată!

Otrava cu care fusese îmbibată acea bucăţică de zahar ce scosese guvernanta din buzunar și care nu era alta de cât acea ce preparase în séra trecută cu atâta îngrijire, otrava qicem începu a lucra îndată în stomacul nefericitei Dómne Săsan și-și arăta efectul.

Fu apucată de nisce dureri gróznice de cap, care o siliră a se retrage, fără de a fi executat scena despre care se înţelesese diminéţa cu guvernanta, cu scop ca acésta să-și dea dimisiunea.

Domnul Săsan vĕqêud indisposiţiunea soţiei sale, avu un atac de remușcare. Aruncă o privire plină de reproș asupra guvernantei.

Acésta zimbi cu maliţiă, și qise:

„Sper că rĕul nu va fi atât de mare, precum ne temem în acest moment. Dómna Săsan n'a cerut ajutorul unui medic, deci să nicĭ n'o contrariăm trimiţêndu-i cumva unul fără de voia ei.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

La aceste cuvinte aruncă Domnului Săsan o privire expresivă.

El tresări sub influința acestei priviri fascinătóre, care-l ținti pe loc și-i luâ puterea morală de a alerga întru ajutor nefericitei sale soții, după cum îl mâna necontenit consciința sa cea alarmată.

Guvernanta nu ridica mésa pentru a ținea pe Domnul Săsan, sub controla ei, căci îl vedea în luptă cu sine.

In fine după vr'o oră, petrecută destul de trist, se sculâ de la mésă.

„Nópte bună," dise ea cătră Domnul Săsan ducêndu-sĕ cu fetele. „Dómna pare a sĕ fi liniștit . . . acum ar fi și pré târdiu a chema pe medic . . . pré a înaintat . . . timpul . . ."

Aceste cuvinte fură însoțite de nisce priviri, care nu mai lăsară nici cea mai mică urmă de îndoiélă în sufletul Domnului Săsan.

„Pré târdiu, pré târdiu," își repetâ el ducêndu-sĕ a sĕ pune în așternut, unde nu putu gusta nici o odihnă, căci pilotele cele pufóse și saltéua cea móle i sĕ făcuseră pline de ghimpi înțepători.

CAPITOLUL XXVI.

Opiniunea publică.

Cocóna Țica locuia în mahalaua Lucaciu.

Vecinele sĕ adunau adese-ori pe la Domniaei, pentru a lua o céșcă de cafea, o linguriță de dulcéță cu un pahar de apă rece și a pune apoi lumea la cale. —

Vorbea de câte tóte, așa încât ascultând la vorbele Domnialor vom fi pe deplin informați de opiniunea publică, care domnia prin tóte mahalalele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Bucurescilor — cât în privința politicei mai înalte. Dar cocónele din mahalaua Lucaciu mai vorbeau și de lucruri de un interes secundar: de întêmplările private, familiare séu individuale de prin mahala și din părțile învecinate.

Ne-am ales societatea din Lucaciu nu numai din motivul, că cunóscem pe cocóna Țica, amica Dómnei Mari Săsan, dar și pentru că acolo vom auḑi nisce noutăți, care ne interesézá pré mult și care ne vor pune în curentul întêmplărilor. —

„Vai de noi,“ ḑicea cocóna Safta o damă grasă și roșie la față, „o să ne scumpéscă pâinea și carnea.“

„Și vinul și țuica,“ adause Dómna Leftera, care avea un nas cam roșu la vêrf.

„Așa ḑeu, sĕ vor scumpi tóte,“ afirmâ și cocóna Țica. —

Dómnele Zinca și Catinca nu mai ḑiseră nimic, ci sĕ mulțămiră a ofta.

Un timp óre-care nu sĕ mai auḑia de cât zîrgătul acelor de tricotat, căcĭ aceste cocóne, care mai tóte sĕ trăgeau din Ardeal, erau atât de harnice, încât nu steteau fără de lucru nicĭ prin sindrofiĭ, ci făceau mereu la ciorapĭ.

Cu cât le umbla gura mai tare, cu atât le sporea și lucrul mai bine, de óre ce-și bătea tactul cu acul. —

„Adevĕrat să fie ḑĕu?“ întrebâ de o dată Dómna Zinca.

„Cum să nu fie drept, dór Ienache al meu va sci mai bine ca orĭ cine. L'a chemat la ministerul de rĕsboiu ca să-i dea contractul de fên și orz ce va trebui pentru caiĭ căsacilor,“ ḑise dómna Safta.

„Drept să-ți spui,“ începu cocóna Catinca, „d'abea aștept să vĕd vr'un ofițer zdravĕn de casacĭ.“

„Eu nu!“ observâ Zinca.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu, fiind-că te mulţămescĭ a vedea pe ofiţeriĭ noştriĭ," replicâ Catinca rîdênd.

„Da, ca patriótă, însă nicĭ de cum în sensul cum o înţelegĭ tu," dise Zinca cu foc.

„Aproposito de patriotism," adause Leftera, „să dică că şi armata nóstră va lua parte la rĕsboiul între muscalĭ şi turcĭ."

„Tocmai voiam să plâng pe bieţiĭ noştriĭ coconaşĭ, pe cei încinşĭ cu săbiĭ, ce va fi de pielea lor, sĕraciĭ de ei!" dise Dómna Safta.

„Deu nu sciu nicĭ eu ce ispravă vor mai face pe câmpul de resbel. Soldaţiĭ noştriĭ n'au mânuit arma de cât la parade, mult la manevre," opinâ cocóna Ţica.

„Soldaţiĭ s'or purta ei cum s'or purta, dară ofiţeriĭ coconaşiĭ, cum i-a dis atât de bine Dómna Safta, mĕ tem că jumĕtate din ei vor fugi la prima puşcătură," continuâ Catinca.

„Vom vedea," făcu Zinca, „eu una ţin cu Rosetti şi dic, că armata nóstră va uimi lumea întrégă!"

„Ha, ha," rîse Catinca, „cred şi eu c'o va uimi prin destrăbălarea ei. Asta n'o dic de la mine, ci am auḑit'o de la bărbaţiĭ, carĭ sĕ pricep la asemenea treburĭ."

„Nimenĭ nu póte judeca pe om, până nu l'a vĕḑut la muncă," o întrerupse Zinca cu zel. „Cei carĭ pretind că ofiţeriĭ noştri n'au curagiu şi că nu sĕ pricep la ale rĕsboiului, nu scie ce vorbesc . . ."

„No, no, rogu-te," o întrerupse Catinca, „dór' n'ei vrea să fi mai cu minte de cât noi tóte. Nicĭ una din câte suntem aicĭ nu-i de părerea ta, prin urmare trebue să fie cum dicem noi."

„Ce sciţĭ voi," strigâ Zinca indignată.

„Dreptu-i cocónă Ţică," întrebâ acum cocóna Safta, „că a murit Mari Săsan, Dta trebue să sciĭ, că i-ai fost prietină."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„A murit sêrmana,“ respunse cocóna Ţica cu faţa intristată. „Décă ar fi ascultat de mine ar trăi şi astădĭ.“

„I-ai spus vr'un leac pentru bóla ei şi n'a vrut să-l ia. Ce bólă a avut?“

„Doftorii ḑic că a avut un fel de lingóre,“ respunse cocóna Ţica.

„Sciĭ să tămăduescĭ lingórea,“ întrebâ cocóna Safta cu interes.

„Ba nu, nicĭ o dată de când sunt n'am făcut vr'un leac, nicí pentru mine nicĭ pentru alţĭ.“

„D'apoi ce spuneai, că décă te-ar fi ascultat . . .

„Aşa este, să sciţi de bine, că n'ar fi murit biata Mari, décă ar fi scos pe guvernanta, după cum i-am ḑis de mult.“

„Ce póte avea guvernanta cu mórtea ei?“

„De bună sémă va fi necăjit'o, de-i va fi turburat tótă fierea.“

„Da, a necăjit'o destul.“

„Vedeţi că-i aşa cum spuneam eu!“

„Dar nu necazul a omorît-o!“

„Nu!?“ făcu întregul cor, apoi întrebară tóte de o dată: „ce dară?“

Cocóna Ţica sĕ uitâ împrejur ca şi cum ar fi voit să sĕ convingă că n'o póte auḑi nicĭ o urechiă streină, apoi ḑise:

„Décă-mĭ făgăduiţĭ că nu veţĭ vorbi cătră nimenĭ, vĕ spui temerile mele.“

„Îţĭ făgăduim.“

„Eu,“ începu cocóna Ţica, apoi sĕ opri şi schimbând glasul ḑise: „dar veniţĭ mai aprópe că nu-i bine să spui în gura mare ceea ce sciu.“

Cocónele sĕ strînseră în jurul ei.

„Eu,“ şopti acum cocóna Ţica, „sunt convinsă că blăstĕmata de nemţóică a otrăvit pe biata Mari.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„A otravit-o!“ repetâ corul uimit.

„Da,“ afirmâ cocóna Ţica.

„Ce te face a crede asta,“ întrebâ cocóna Safta.

„Apoi să vedeţi . . .“, continuâ cocóna Ţica. — „După cum sciţi eram prietină bună cu reposata.“

„Da, scim.“

„O cercetam adese-orĭ. Când am vĕḑut pentru întâiaş dată pe nemţóica, nu mi-a plăcut.“

„Este urîtă?“ întrebâ Zinca.

„Nicĭ urîtă, nicĭ frumósă, destul că nu-mĭ plăcea de loc, căcĭ pré sĕ purta fără cuviinţă faţă de biata Mari.“

„Asta însă nu póte face a crede, că a otrăvit pe stăpâna sa.“

„Dar mai am eu şi altă causă.“

„S'a plâns vr'o dată Mari de dênsa cătră Dta!“

„De multe orĭ!“

„Este óre şi soţul ei la mijloc?“

„St“ făcu cocóna Ţică, şi începu a vorbi şi mai încet, „nu vĕ jucaţi cu dracul.“

Cocónele sĕ strînseră şi mai mult în jurul ei.

„Spune de, ce sciĭ şi nu ne mai chinui.“

„Ascultaţi dară în tăcere!“

„Étă că nicĭ nu mai resuflăm de aşteptare.“

„Cum am auḑit că s'a bolnăvit Mari,“ ḑise acum cocóna Ţica vorbind cu mare plăcere, „m'am dus la dênsa. Vai cât era de schimbată, cu tóte că nu zăcea de cât de vr'o două ḑile numai.“

„Ce ai pentru Dumneḑeu,“ o întrebai cu compătimire.

„Ah mor!“ suspinâ dênsa, „dă-mĭ să beau, îmĭ ard buzele, îmĭ arde inima.“

„Să-ţĭ fac o limonadă?“ întrebâ guvernanta, care era lângă pat.

„Te rog?“ ḑise bolnava.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Guvernanta eși.

„Mari dragă,“ i ḍisei eu, ca și împinsă de o putere necunoscută, „eu nu m'aș încrede în acéstă nemțóică.“ —

„Mari să uită speriată la mine și voia să respundă ceva, dar în acel moment întră guvernanta aducênd limonada. Era urmată de Domnul Săsan.

„Părea ca și când ar fi avut amêndoui o dispută împreună, căci Domnul Săsan era roșu la față, ér guvernanta tremura așa de tare încât zîrgăia liguriṭa în paharul cu limonadă.“

„Poftim limonada,“ ḍise guvernanta ajungênd la pat dinaintea bolnavei.

„Medicul mi-a recomandat să-ți dau din lécurĭ, de câte orĭ îți va fi sete, să nu beai dară limonada,“ ḍise Domnul Săsan fórte îngrijat.

„Nimic mai bun de cât o limonadă în contra ferbinṭelei,“ adause guvernanta, care părea contrariată de opositiunea Domnului Săsan.

„Bea dragă din aceste lécurĭ,“ continuă el și sĕ încercă a trage pe guvernanta de la pat, care nu voia să sĕ mișce d'acolo.

Era ca și o luptă între acești doi ómenĭ.

„Déca permiṭi, voi bea eu limonada,“ ḍise de o dată nemțóica, „căci și eu am ferbinṭélă.“

„Ba nu, nu, adă!“ ceru cu insistență bolnava.

Ér Domnul Săsan sĕ făcuse galben ca céra și sĕ retrăsese dela pat.

„Mari luă paharul și-i sorbi cuprinsul cu lăcomie.“

Apoi de ostenită și slăbită ce era i lunecă paharul din mână și căḍu pe covorul, de dinaintea patului.

Biju, cățăluṣul meu, care intrase cu mine și sĕ ținuse până acum frumușel sub un scaun, eși să lingă paharul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Guvernanta la acéstă vedere sări ca o leóică turbată la bietul căţeluş şi-l alungă cu o lovitură de picior de la pahar, strigând:

„Ce manieră de a aduce câni în odaia de bolnav — marş, marş!“ continuă ea şi scóse afară pe Biju, care fugea cu códa între picióre şi chilălăind.

Domnul Săsan stăse dintru întâiŭ fără mişcare, apoi să plecase pentru a ridica paharul şi a şterge cu îngrijire picăturile de limonadă, ce să versaseră. —

Mie mi să puse ca un cuţit la inimă.

Mai întâiŭ lupta între soţul bolnavei şi între guvernanta, apoi spaima acestuia când nemţóica ameninţase că va goli ea paharul, acum gróza de care fură apucaţi amêndoui când vĕdură că ar putea gusta şi altă fiinţă vieţuitóre din acea limonadă: astea tóte mĕ sileau a ghici adevĕrul.“

„Limonada era otrăvită!“

„Da, aşa cred, mai cu sémă fiind-că a şi murit biata Mari, a treia ḑi.“

„N'ai făcut arătare?“

„Eu arătare? La ce vĕ gândiţi? Ce am eu d'acolo. Să mĕ hărţuiéscă pe la parchet, ca martoră. Ş'apoi aş scăpa pe biata Mari, nu! Să le fie de cap.“ —

„Că ḑeu bine ḑicĭ!“ aprobară cele lalte.

Istoria cocónei Ţica să respândi firesce prin tot oraşul.

Domnul Săsan să bucura însĕ de o vĕḑă atât de mare încât nimenĭ nu îndrăznea a susţine serios inculparea şi a porni o cercetare judecătoréscă in contra lui şi a Babetei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL XXVII.

Doliul.

Tótă casa sĕ cernise.

Dară trist nu era nimenĭ de mórtea Dómnei Săsan, afară de Tomița.

Așa este, n'am greșit, n'am uitat că Dómna Săsan avuse fete.

Leniția și Sofia sĕ înstreinaseră așa de mult de muma lor încât mórtea ei nu le aduse nicĭ un gol.

S'ar fi simțit mai nefericite décă ar fi trebuit să sĕ lipséscă de guvernantă.

Tomița însă pusese tótă speranța sa în Dómna Săsan, care era domólă, care i arătase adese-orĭ interes ba chiar iubire, astfel încât ar fi îndrăznit a-șĭ descoperi la timp inima sa cătră dênsa, și a o ruga ca să-l priméscă de ginere și să mijlocéscă și pe lângă Domnul Săsan întru acésta.

Domnul Săsan era un om fórte încrețut și fórte gelos de véța sa.

Pe Tomița îl prețuia ca pe un bun ajutor la comerciul sĕu dar cu nimic mai mult.

Décă ar fi îndrăznit să-i facă o alusiune măcar de aspirațiunile sale, îndată l'ar fi depărtat din casă.

Étă dar pentru ce Tomița era singurul care jelea în adevĕr pe reposata.

Domnul Săsan nu era trist, dar era posomorît peste mĕsură, și fugea de casa sa, de când i murise soția. Pe semne sĕ ferea de a nu da ochĭ cu fetele și cu — guvernanta.

Babeta luase acum cu desăvêrșire cârma casei.

Era mai mult jos de cât sus la copile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

De acéstă împrejurare sĕ profita Tomița, ca să țiuă de urît fetelor.

Babeta era preocupată de alte grijĭ așa încât nu pré luâ sémă de ceea ce făceau copiĭ, cum numia dênsa pe fetele și pe Tomița.

Chiar în séra după înmormêntarea Dómnei guvernanta voise să pândéscă întórcerea Domnului Săsan, ca să-i vorbéscă in secret.

El nu reîntrase însă, nu veni nicĭ la diner.

Așteptarea ei fu înșelată o sĕptămână întrégă, séră de séră și prânḑ de prânḑ.

In fine vĕḑênd, că Domnul Săsan fugia de dênsa sĕ hotărî a vorbi cu el chiar în cantorul sĕu.

Fără a sĕ anunsa, merse de-a dreptul la el și-l surprinse la mésa de scris.

„Te am tot așteptat Domnule,“ începu ea, „să-ți vorbesc despre interesele menagiului Dtale. Vĕd însă că doliul te opresce de a reîntra în acea casă unde ai gustat atâta fericire, o fericire care acum este îngropată.“

„Domnișóră . . .“ îngână Domnul Săsan.

„Orĭ ce trébă ai avea nu póte fi atât de urgentă ca și afacerea, pe care voiesc a-o supune chibzuirei Dtale. In două cuvinte ne-am înțeles. Îmĭ acordezĭ pe de séră o întâlnire a casă la Dta.“

„Nu, că nu voi reintra.“

„Și până când ai de gând a face tot așa?“

„Până când te voi sci pe Dta in casă.“

„Așa, bine! Nu voi să te reținde la familia D-tale?“

„Când vei pleca?“

„Chiar acum!“

„De ce așa grabă mare?“

„Fiind-că voiesc să mĕ sciu odată la fel. — Și nicĭ nu întrebĭ unde voiesc să mĕ duc.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu sunt așa de indiscret.“

„Ți că nu-ți pasă. Te înșelĭ însă, căcĭ ḑeu trebue să-ți pese . . .“

„Domnișóră?“

„Da, neapĕrat, trebue să-ți pese căcĭ mĕ duc....“

„Ei bine, unde?“

„La parchet!“

„La parchet?!“ exclamâ Domnul Săsan aruncând o privire de gróză asupra nemțóicei, care zimbea cu amărăciune.

„Ce voiesc să fac la parchet, asta vreai să sciĭ?“ întrebâ dênsa pândind.

„Spune de . . .“

„Plécă-te cu urechia la mine, ca să-ți șoptesc, căcĭ mi-e fricĭ să nu m'audă cineva.“

„Domnișóră, pré abuseḑi de răbdarea mea.“

„Décă ți s'a isprăvit răbdarea te las. Vei afla și așa ceea ce eram să-ți șoptesc, însă o vei afla pe o cale, care nu-ți va place nicĭ de cum.“

„Eștĭ nebună și cu nebunele trebue să te porțĭ nebunesce, étă urechia, spune.“

„Așa dară totuși te interesezĭ de viitorul meu,“ zimbi nemțóica.

„Te rog nu mai glumi, sfêrșesce.“

„La parchet,“ șopti Babeta, „voi mărturisi că am otrăvit pe Dómna Săsan.“

„Așa,“ îngână Domnul Săsan retrăgêndu-sĕ dinnaintea guvernantei, ca și când acésta ar fi fost un șérpe veninos, „ai otrăvit'o, acéstă mărturisire îți va costa libertatea — la Dv. în Austria te-ar costa viéța.“

„Cu a mea împreună și pe a Dtale!“

„Pe a mea, ce spui nebună?“

„Nu-s nebună și spun adevĕrul, Dta eștĭ complicele meu la otrăvirea soției Dtale.“

„Eu, eu . . . minți!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu striga așa, că te póte auḑi cineva. Sciĭ pré bine că nu mințesc.“

„Doveḑĭ, doveḑi!“ ghîfăi Domnul Săsan.

„Doveḑĭ n'am!“

„Nicĭ nu poţĭ avea pentru nisce născocirĭ!“

„Doveḑĭ n'am, dar am mărturiă!“

„Mărturiă . . . ha, vei fi cumpĕrat pe vr'o prietină d'ale Dtale, de séma Dtale . . .“

„Cumpĕrat . . . n'am cumpĕrat pe nimenĭ . . . . martora mea nu-mĭ este prietină, nicĭ nu este de séma mea.“

„Sfîrșesce și dă-mĭ pace, nu mai am timp să te ascult.“

„Mĕ duc dară!“

„La parchet?“

„Da, la parchet.“

„Acolo nu te las eu!“

„Am sciut pré bine.“

„Nu te las să te ducĭ de voie bună, ci voi merge eu și voi cere să te ducă cu aproḑiĭ.“

„Ba asta n'o vei face ḑeu, căcĭ ai urma și Ḑta după mine.“

„Vorbe.“

„Nu-s vorbe. N'am de cât să-ţĭ spui numele martorei mele ca să îngălbinescĭ din nou.“

„Spune.“

„Cocóna Ţica.“

Domnul Săsan îngălbini în adevĕr la auḑirea acestui nume.

„Da, cocóna Ţica a fost de faţă când am dat a doua óră otravă cocónei Dtale. Ea te-a vĕḑut lîngă mine și a vĕḑut cât de mult te-ai grăbit a șterge picăturile de limonadă care să vĕrsaseră pe covor. Acéstă depunere va dovedi la evidenţă, că sciai, că limonada era otrăvită.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Oprește-te, voi veni de séră a casă și vom vorbi mai departe," bîlbăi Domnul Săsan.

Este de prisos a mai spune că din acéstă oră vĕduvul deveni sclavul Babetei.

Hotărîseră ca după trecerea anului de doliu să se căsătoréscă în streinătate.

CAPITOLUL XXVIII.

Experimentul.

Nu se răbdase cocóna Țica, trimisese după Tomița și-i povestise observările sale, i spuse bănuelile sale. —

Sĕrmanul băiat credea, că-i trăznit când audise despre acésta,

„Ai visat, cocónă Țică, séu déca n'ai visat ți s'a nălucit aceste grozăvenii," dise el speriat, „nu se póte să se fi întêmplat lucrurile așa după cum presupui Domniata."

„Nu se póte, nu se póte, eu sunt dară órbă!"

„Nu dic că ești órbă, însă urăscí pe guvernanta nóstră, și cel care urăsce vede multe altmintré de cum sunt în adevĕr."

„M'am gândit eu că nu mĕ vei crede și am vorbit cu nepotu-meu spițerul, care mi a spus ceva, cum am putea să dovedim otrăvirea."

„Să se desgrópe reposata și să se cerceteze cadavrul ei," întrebâ Tomița tresărind.

„Ba nu, cu acest pĕcat nu voiesc să-mĭ încarc sufletul, n'aș vrea pentru mult să fiu eu de vină, ca să se turbure repausul sĕrmanei Mari!"

„Déca însă vei stărui a spune pe la toți ce ți s'a nălucit, atunci de bună sémă va intreveni judecata, și va orândui numai de cât desgroparea."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Tocmai pentru a scuti ósele bietei Mari de acéstă turburare, te-am chemat, să-ţi spui cum s'ar putea dovedi fapta . . .“

„Şi de ce ai voit să-mĭ spui tocmai mie asta?“

„Ca să nu alergăm îndată la judecată, ér afară de ea nimenĭ altul de cât Dta n'ar fi în stare a statori dovada.“

„Te rog dar am spune ce să fac.“

„Mai întâiŭ trebue însă să-mĭ promiţĭ, că décă va ajunge tréba la parchet nu mĕ vei amesteca şi pe mine in acéstă afacere.“

„Îţĭ promit cu atât mai vêrtos, fiind-că sunt convins, că nu va ajunge tréba la parchet.“

„Fă cum vei gândi, eu una îmĭ uşurez cugetul spunênd ce sciu, dar nu stăruesc nicĭ de cum întru pedepsirea vinovaţilor.“

„De va fi vr'un vinovat séu vr'o vinovată de mórtea Dómnei Săsan, nu voi întârdia ca să avisez judecata, însă, mĕ îndoiesc.“

„Aşa dară étă ce să facĭ décă voiescĭ să te convingĭ.“

„Ascult.“

„Covorul care a fost inaintea patului Dómnei Săsan şi pe care s'a vĕrsat din limonadă, ce s'a făcut óre?“

„Nu sciu, de bună sémă va fi tot acolo unde a fost.“

„Ai putea să-l iai de acolo.“

„Décă ar fi de lipsă aş găsi vr'un pretext.“

„Este tare de lipsă!“

„Ei bine l'aş cere sub pretext ca să-l arăt unui muşteriu!“

„Aşa, să-l iai dară şi căutând locul unde s'a vĕrsat limonada, pe care trebue să-l cunoscĭ după petele ce a făcut picăturile vĕrsate pe el, să-l spelĭ bi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nișor cu apă, ér acéstă apă s'o storcĭ în o sticlă. Dând unei paserĭ, să bea din acéstă apă, va muri déca a fost otravă în limonadă, ér déca a fost multă otravă, atuncĭ va muri și un câne care va bea din spălăcania asta.“

„Bine cocónă Țica,“ ḑise Tomița, „voi face asta și déca nu va muri nicĭ măcar o păsăruică de acea spălăcanie atuncĭ îmĭ promițĭ a crede, că numai ți s'a nălucit grozăveniile în care parĭ a crede acum.“

„Da, îțĭ promit, déca vei aduce covorul la mine și déca vom face încercarea aicĭ.“

„Fiă,“ ḑise Tomița ș'apoi plecâ după ce-și luase ḑiua bună în grabă.

Tomița era in o frământare cumplită.

„Biata Leniță, trebue s'o prepar, de și nu cred nimic din tóte câte mi-a spus acéstă cocónă limbută. Dar după câte sciu și eu n'ar fi un lucru tocmai neputincios.“

Prima lui grije fu însă a face experimentul dorit de cocóna Țica.

Nu credea in eficacitatea acelei încercărĭ. Chiar déca ar fi fost otravă în limonadă, îșĭ ḑicea el, picăturile căḑute pe covor n'au putut conține de cât un atom din ea, ș'apoi acest atom va fi perit deja în decursul timpului.

De la cocóna Țica merse drept a casă.

Acolo ceru covorul sub pretextul sciut.

Babeta auḑind despre acésta avu un moment de turburare, cum i sĕ intêmpla tot de-a-una, când vr'un lucru i aducea a minte de reposata Dómna Săsan; dar învinse îndată acéstă turburare și fiind-că nu găsi nimic suspect în cererea Tomiței, i-o incuviințâ.

Tênĕrul observase impresiunea ce făcuse cererea sa asupra guvernantei, și sĕ speriase din nou.

Un servitor duse covorul la cocóna Țica.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tomița merse după el și sosi tot o dată cu dênsul acolo.

Cocóna Țica sĕ afla în o mare agitațiune.

D'apoi nicĭ nu este lucru puțin de a dovedi pe omorîtorul unei prietine.

Ea sĕ închise cu Tomița într'o odaiă și cu mănile tremurânde desfăcu covorul pe mésa, pe care o pusese.

„Étă, étă,“ ḍise ea, arătând cu degetul o anumită parte a covorului.

Acolo sĕ vĕḍură întru adevĕr vr'o patru cincĭ pete. —

Tomița perdu din ce în ce tot mai mult contenanța.

Acum cocóna Țica luâ o carafă cu apă și turnâ din ea frumușel pe fie-care pétă atâta precât putu suge covorul.

Apoi sĕ apucâ sĕ stórcă apa din covor, prinḍêndu-o într'o céșcă și avênd grije să nu pérḍă nicĭ o picătură măcar din ea.

Din céșcă turnâ apa într'o mică fiolă cu dop de sticlă.

Era un licuid murdar, firesce, căcĭ covorul conținea praf în sine, apoi de bună sémă sĕ discompuse și cevașĭ din văpseaua cu care era colorat.

Tomița asistase la aceste manopere ale cocónei Țica fără a vorbi un cuvênt măcar.

„Veḍi acéstă apă,“ ḍise acum cocóna Țica ținênd fiola spre lumină, „în ea trebue să sĕ afle din otrava de care a murit biata Mari, ceea ce vom dovedi îndată.

Într'o colivie un biet canar sărea în sus și 'n jos, fără a avea presimțirea rĕului de care era bântuit.

„De dragul rĕposatei voi jertfi canarul meu cel mai iubit,“ continuâ cocóna Țica și turnâ vr'o douĕ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

picături din fiolă pe o bucăţică de zahar, pe care o puse între gretelele de sêrmă ale coliviei.

Păsărica începu îndată a ciupuli din zahar.

Tomiţa privea cu interes de şi era convins că în nicĭ un cas zaharul acela nu va putea produce mórtea canarului.

„Nu ţi-a spus nepotul Dtale, cam cât timp va trebui otrăvei pentru ca să lucre.“

„Orĭ ce otravă, cât de slabă ar fi,“ respunse cocóna Ţica, „trebue să lucreze asupra unei pasĕrĭ atât de şubrede cum este canarul meu mult peste un sfert de oră, aşa mi-a spus nepotu-meu.“

„Décă-mĭ permiţĭ voi sta aicĭ până când sĕ va arăta efectul.“

„Să înţelege de sine, că vei aştepta până atuncĭ. Pe mine să mĕ ierţĭ însă, că am să vĕd puţin de ale casei. Mĕ voi reîntórce numai de cât. Pune-te în feréstră până atuncĭ.“

Tomiţa deschise o feréstră ca să mai resufle puţin aer próspĕt. N'avea nicĭ de cum poftă a privi la cei trei perĭ care sĕ resfăţau în curtea cocónei Ţica. —

Gândurile care-i treceau prin cap, tot alte, alte, tocmai cum sĕ grămădesce şi pe marea furtunósă val de val, i scurtau timpul fără de voia sa.

Din când în când arunca câte o privire sfiiciósă asupra coliviei.

Canarul era vesel, sărea din spiţă'n spiţă, apoi érăşĭ îşĭ scălda penele în apa din ceşculiţă, cu un cuvênt n'arăta nicĭ un semn care s'ar fi putut lua drept efect al otrăvei.

Peste câtva timp sĕ întórse cocóna Ţica, roşiă ca racul.

„Értă-mĕ,“ ḑise cătră Tomiţa, „am zăbovit mai mult de cum creḑusem când m'am dus, dar am tot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

frecat dulcéța și n'a voit nicĭ de cum să mai pérdă din córdă. Acum am lăsat'o așa, căcĭ nu mai puteam de nerăbdare. A murit?“ întrebâ ea in fine apropiindu-se de colivie.

„Nu!“ respunse Tomița.

Canarul tocmai se curăția. Își vîrîse ciocul sub aripă. Așa-l vĕḑu cocóna Țica.

„Ce spui Dta!“ exclamâ dênsa la acésta vedere, „dar nu veḑĭ că și-a ascuns capul sub aripă. Décă n'a murit, trage sĕ móră.“

„Aștéptă un moment, și vei vedea cum va sări érăși.“

„Oh sêrmanul meu canar, biată păsărică,“ sĕ văiera cocóna Țica și deschiḑênd ușa coliviei, prinse pasĕrea cu mâna, apoi o puse la buze sărutându-i ciocul cu delicateță.

„Veḑĭ, dabia sĕ mai ține pe picióre,“ exclamâ dênsa și voi să cumpănéscă canarul în palmă.

Acesta însă cum sĕ vĕḑu liber sĕ înălță indată și luând direcțiunea spre feréstră, sburâ afară.

„Ai scăpăt păsărica, n'are nimic! pĕcat de canarul cel frumos!“ exclamâ Tomița.

Cocóna Țica rĕmase un moment cu gura căscată de uimire.

„Și așa era perdut pentru mine!“ ḑise ea in fine. „Să veḑĭ cĕ îl vom găsi mort în curte.“

Cu aceste cuvinte eși de grabă afară. Tomița după dênsa. Căutară in sus, căutară în jos, nicĭ o urmă de canar.

„A sburat departe, este în puterĭ, sănĕtos!“ afirmâ Tomița.

„Décă n'a murit și nu va muri, trebue să sĕ întórcă. Mi-a mai scăpat și a revenit érăși.“

„Dar in fine, décă nu sĕ va întórce, și décă nu-l vom găsi mort, tótă încercarea nóstră a fost în zadar.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Să mai încercăm o dată.“

„Mai ai vr'un canar?“

„Nu, dar vedĭ de găsesce vr'un câne.“

„Să repetăm experimentul cu un câne? bine! Dar pentru astădĭ este pré târdiu.“

„Şi eu ḑic aşa. Cât despre mine sunt insă convinsă, că bietul canar a murit.“

„Aşa dară nicĭ nu mai voiesc să-ţĭ fac supĕrare. Voiu luà fiola cu mine şi găsind vr'un câne voi încerca cu el.“

„Dar să-mĭ spui şi mie!“

„Negreşit.“

Tomiţa luâ fiola şi plecâ cu totul tărbăcit.

CAPITOLUL XXIX.

Afară din casa mea.

Un nebun aruncă o pétră 'n lac şi ḑece înţelepţĭ nu-s în stare a o scóte.

Acéstă axiomă sĕ adeveri şi faţă de Tomiţa.

El era un băiat destul de cu minte, dar pétra ce aruncase nebuna de cocóna Ţica cu experimentul ei cel prost şi de rîs nu o putu scóte, i zăcea la inimă.

Déca ar fi purtat acéstă grije singur cu sine ar fi trebuit să nebunéscă şi el.

Pentru a-şi uşura sufletul, s'apucă de povesti tot ce auḑise de la cocóna Ţica şi cele ce făcuse in urmă la ea, Leniţei şi Sofiei, cu care chiar în aceaşĭ séră avuse ocasiune a sĕ găsi singur timp mai îndelungat, căcĭ guvernanta era ocupată jos cu menagiul.

Asupra Leniţei povestea Tomiţei făcu o impresiune grozavă; era aprópe să leşine, Sofia însă rîse cu dispreţ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Cocóna Ţica este o adevĕrată mahalagióică,“ ḑise ea, „i place să vorbéscă de toţi cunoscuţii şi de tóte cunoscutele ei, şi să născocéscă fel de fel de grozăveniĭ, bune ca să speriĭ copiĭ cu ele. Mĕ mir numai de Dta Tomiţă, că n'ai rîs ca şi mine de dênsa, ci i-a dat în glas, punênd vêrf prostiei de mahala cu experimentul Dv.“

„Mie nu-mĭ vine să rîd, ḑeu,“ adause Leniţa. „Istoria Tomiţei m'a înspăimêntat. Rĕutatea lumiĭ este mare, mai mare de cum aş fi putut crede vr'o dată.“

„Rĕutate amestecată cu prostie!“ o întrerupse Sofia, „nu-i aşa Domnişóră,“ sĕ adresâ cătră Babeta, care intra tocmai în acel minut.

„Ce sĕ fiă?“ întrebâ nemţóica.

Sofia i spuse tot.

Nimenĭ nu o întrerupse nicĭ cu o vorbă măcar.

Tomiţa tăcea, căcĭ nu sĕ simţea bine. Cu cât înainta Sofia mai mult in expunerea ei, cu atât tênĕrul sĕ pătrundea mai mult că făcuse o prostie, şi sĕ ruşina din ce în ce mai mult aşa în cât mai pe urmă nicĭ nu mai îndrăznia să ridice ochiĭ.

Şi Leniţa sĕ linişti, căcĭ după vorbele Sofiei şi ei i părea tot lucrul mai mult de rîs de cât supărăcios.

Babeta insă tăcea şi asculta cu dinţiĭ încleştaţĭ, cu faţa palidă de emoţiune şi cu privirile ţintite când pe Tomiţa când pe Leniţa, ca să véḑă impresiunea cuvintelor Sofiei asupra lor.

După ce terminase copila ḑise cu un ton de dispreţ:

„Asemenea istoriĭ numai în ţéră la voi sĕ póte întêmpla. Mĕ dóre că şi Tomiţa a putut avea un moment de îndoiélă, el nu mĕ cunósce cum mĕ cunósceţi voi.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Domnișóră . . . . .“ sĕ încercâ Tomița de a sĕ scusa.

„Orĭ ce vorbă este de prisos, lasă dară. Trebue să comunic chiar in astă séră Domnului Săsan ce spune lumea despre noi. Nu vĕ culcați, până nu mĕ voi întórce. Tomița vĕ va ține de urât.“

Cu aste eși, lăsând pe fete și pe Tomița, pe fiecare cu cele mai diferite gânduri.

Domnul Săsan era a casă și nu fu nicĭ de cum încântat de neobicĭnuita reîntórcere a guvernantei.

„Ce s'a întêmplat?“ întrebâ el cu fruntea încrețită.

„Lumea începe să ne vorbéscă, să ne bănuéscă!“

Domnul Săsan sĕ făcu alb ca păretele.

„Étă ce-am aflat acum,“ și Babeta începu să-i spuie cele ce scim deja, ér după ce-și terminase raportul urmâ: „Sciam că cocóna Țica ne va vorbi, dar că va merge așa departe, ca să caute chiar a găsi dovedĭ în contra nóstră, asta n'aș fi credut'o.“

„Afurisit să fi fost și ceasul în care m'am gândit a te aduce în casa mea,“ isbucni Domnul Săsan.

„Facĭ tocmai ca copiĭ, blastemĭ și înjurĭ în loc a te gândi la vr'un mijloc de scăpare.“

„Ce mijloc, ce scăpare? Vĕd bine că sfêrșitul îmĭ va fi rușinea . . . of, vai de pĕcatele mele.“

„Când blăstemĭ ca un copil, când te vaeți ca o babă. Fie-ți rușine.“

„Îmĭ este destul de rușine, că nu pot să te iau de gât și să te dau afară.“

„Sfêrșesce cu aceste grațiosităților. N'am venit pentru a mĕ pătrunde și mai bine de necapacitatea ta, ci am venit ca să-ți spui, că tocmai stăruința cocónei Țica de a găsi dovedĭ în contră nóstră ne-a pus în stare, ca să-i astupăm gura.“

„Eștĭ gólă dracul.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Mai bine drac de cât o mâță plouată. Ascultă numai.“

Babeta începu a-i vorbi cu grabă și cu mult foc. Domnul Săsan o asculta și fața lui devenia din ce în ce tot mai senină, semnele sale de aprobațiune din ce in ce tot mai dese.

„Da, da,“ dise el de o dată, „este așa, canarul cocónei Țica este părechiă cu al nostru, sémănă unul cu altul.“

„Și pentru ca să nu constate dênsa vr'o dată lipsa canarului nostru și să nu viiă prin acésta érăși la bănuelĭ, mĕ voi duce la dênsa și-i voi spune părerea nóstră despre vorbele ei.“

„Așa, așa,“ aprobă Domnul Săsan.

„Mai remâne Tomița cu fiola sa.“

„Trebue să ne scăpăm și de el.“

„Neapĕrat!“

„Dară cum?“

„Și asta să ți-o spui. Gonesce-l, étă tot!“

„Așa din chiar senin!“

„Ba nu așa, ci fiind-că tratéză amor cu Leniția!“

„Amor cu Leniția!“ strigâ Domnul Săsan sărind de pe scaun.

„Da, așa este Domnul meu! décă nu credĭ poftim acum în sus și te vei convinge.“

„Tomița este sus?“

„Da, și de bună sémă singur cu Leniția, căcĭ Sofia este somnurósă, cum fusese și mumă-sa, și de bună sémă sĕ va fi culcat . . .?“

„Mĕ duc să-l iau de gât!“

In momentul când Domnul Săsan era să ésă ca un turbat pe ușă, intrâ factorul de la telegraf cu o depeșă.

Domnul Săsan luâ in primire depeșa, expediâ pe factor, apoi ceti telegrama:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Rușiĭ au trecut Prutul . . . resboiul este declarat. România va fi implicată, căcĭ Rușiĭ au dobêndit dreptul de a trece pe la noi cu armatele lor.“

Asta era cuprinsul depeșei.

„Poftim!“ exclamâ Domnul Săsan. „Trebile sĕ îngróșă pentru politică, ér pentru noi comercianțiĭ sĕ pregătesce o recoltă de aur. Poliĭ imperiall ai Rușilor vor juca prin piață, pĕcat că trebue să mĕ lipsesc tocmai acum de ajutorul Tomiței.“

„No, că ai și nimerit'o, Rușiĭ vor cumpĕra sdrențele vóstre!“

„Rușiĭ nu, dar Romăncuțele nóstre, cu poliĭ rusescĭ.“

„Acéstă așteptare nu te va fi făcut dóră ca să-țĭ fi luat séma. Veḑĭ să nu ne pérḑă lăcomia ta.“

„Sémă, eu sémă. L'aș goni chiar numai fiind-că a îndrăznit a-și ridica ochiĭ până la fiă-mea, mojicul de el.“

Și cu aste Domnul Săsan eși.

Babeta merse în urma lui, ca sĕ intre și ea în odaia în care era Tomița cu Lenița.

Sofia stase cât stase cu soră-sa și cu Tomița, dar urându-i-sĕ de a tot căsca, căcĭ nimenĭ nu vorbia nimic, ḑise nópte bună și sĕ retrase în odaia d'alăturea unde steteau paturile lor și unde se culcâ.

Tomița rĕmas singur cu Lenița nu îndrăzni dintru întâiŭ a-i vorbi. Nicĭ Lenița nu spuse nimic, ci oftâ mereu.

Intr'un târḑiu Tomița îșĭ luâ inima în dințĭ și întrebâ:

„De ce oftezĭ?“

„Mĕ mai întrebĭ?“

„Pentru Dumneḑeu, dór nu vei fi neliniștită prin scirile ce v'am adus eu în astă séră.“

„Cum să nu fiu, biata mamă!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Să-i fiă ţĕrîna uşóră şi memoria neuitată, dară sórtea omului este de a muri . . .“

„Insă nu de otravă!“

„Astea-s numai nisce bănnelĭ ale unei mahalagióice, cum a ḑis pré nimerit Sofia. Să uităm de ele dar.“

Ḑicênd astfel Tomiţa sĕ apropiase de fată şi începu s'o mângăie, neteḑêndu-i mâna.

Leniţa pe semne perdută în gândurile cele triste ce-i provocasĕră scirile de astăḑĭ, suferi acéstă mângăiere.

Tomiţa deveni mai îndrăzneţ.

„Leniţo,“ ḑise el cu vocea şoptitóre, „doliul nu ţi-l pot lua de la inimă, dar îţĭ pot da asigurarea, că orĭ-ce s'ar întêmpla, eu voi fi gata a te apĕra, a te scuti. Primescĭ scutul meu?“

Leniţa începu a plânge şi-şĭ sprijini capul de peptul Tomiţei.

Acesta nu putu scăpa ocasiunea. Strângênd pe iubita copilă cu foc, i sărută guriţa.

In acest moment uşa sĕ deschise.

O spaimă repentină cuprinse pe amanţĭ şi-ĭ prefăcu pe amêndoui în nisce stâne de pétră.

Aşa va fi împetrit şi Loth cu soţiă-sa când a întors privirile lor înapoi spre Sodom şi Gomorha.

Pe tinerĭĭ noştrĭĭ îĭ amorţise apariţiunea Domnului Săsan, care sĕ ivise în acel moment în uşă.

La spatele lui stetea guvernanta.

„Eată-i!“ ḑise ea.

„Afară din casa mea,“ răcni Domnul Săsan după un moment de tăcere, la care-l redusese indignaţiunea.

Leniţa leşinase, încât Tomiţa n'o putea lăsa din braţe.

„Afară!“ repetă Domnul Săsan cu glasul răguşit de emoţiune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Spre nefericirea sa, Tomița nu putu fugi de furia Domnului Săsan, căci era silit a duce mai întâiŭ pe Leniţa cea leşinată până la un divan.

Domnul Săsan, cuprins de nebunie ridică bastonul şi începu să încarce spinarea Tomiţei cu loviturĭ dese.

Tênĕrul maltratat, din o singură săritură aruncâ pe biata Leniţa pe divan, apoi întorcêndu-sĕ galben ca céra cătră Domnul Săsan i ḑise ţişnind:

„Să nu mai dai!“

„Opresce!“ strigâ şi Babeta parte de milă, parte de fricĕ.

Domnul Săsan însă era turbat. Nu voia să sĕ opréscă.

Perḑênd şi Tomiţa resonul, sĕ aruncâ asupra lui şi-l prinse de mânĭ, apucându-l cu atâta putere încât trebui să scape bastonul.

„Afară!“ răcni Domnul Săsan, „săriţĭ, ajutor, mĕ omóră.“

Tótă casa sĕ puse în mişcare la aceste strigăte. Servitorĭi alergau din tóte părţile.

„Luaţi-l de gât şi aruncaţi-l afară!“ strigâ Domnul Săsan cătră aceştia.

Ei voiau să sĕ arunce asupra Tomiţei, dar Babeta sări la el, îl luâ de mână şi-l trase în odaia de durmit, care era alăturea, ḑicênd cătră lumea adunată şi cătră Domnul Săsan: „lăsaţi-l în grijea mea; duceţi-vĕ de vĕ culcaţi!“

CAPITOLUL XXX.

Schimbărĭ marĭ.

Tomiţa începu să plângă de ciudă şi de mâhnire.

Babeta eşi érăşĭ în odaia cea laltă, unde avu cu Domnul Săsan o convorbire mai lungă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Domnul Săsan plecâ; Babeta sĕ intórse cu Leniţa, care era mai mult mórtă de cât viă.

„Culcă-te draga mea,“ i ḑise ea, apoi întorcêndu-sĕ cătră Tomiţa, care stetea ca şi têmpit într'un colţ i ḑise:

„Vină cu mine!“ apoi eşi mergênd érăşi în odaia în care sĕ petrecuse scena ce am descris.

Tomiţa o urmâ şovăind.

„Tomiţă,“ începu guvernanta, „mĕ veḑi mâlmită până în suflet. Sciu că te-ai îndoit şi te mai îndoiescĭ de mine, dar n'am de cât să pronunţ o singură vorbă pentru a te face ca să te căiescĭ. Am vrut să ţin secretul, mai ales după întâlnirea nóstră din hanul Gabrovenilor.“

Băiétul sĕ roşi la acéstă amintire.

„Acea întâlnire mi-a dovedit că eştĭ un băiat cu minte, purtarea ta . . . Nu te mira că-ţĭ ḑic mĕi,“ continuâ dênsa după o mică pausă provocată prin semnele de uimire ce arăta Tomiţa, „nu te mira, căcĭ peste puţin vei afla explicarea. — Trebue să revin însă la întâlnirea nóstră din han. Îţĭ aducĭ a minte, că te întrebasem de părinţĭ?“

„Da!“

„Ei bine, mi-ai spus că mamă-ta e o ţĕrancă, şi că nu cunoscĭ pe tată-tĕu!“

„Aşa este!“

„Eu însă îţĭ voi spune, că ai greşélă. Acea femeeă care în ochiĭ tĕi trecea de mamă-ta, a fost numai doica ta.“

„Sĕ póte, Dumneḑeule! Dar tata?“

„Tată-tĕu a fost un Domn mare?“

„Nu te întreb de asta, ci voiesc să sciu décă a fost cununat cu mamă-mea.“

„De ce nu mĕ întrebĭ de mumă-ta!“

„Fiind-că mai bine n'aş voi s'o cunosc, décă nu-s fiul ei legitim.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Așa — bine, nu-ți voi vorbi de ea.“

„Nu-mi vorbi. Este mai bine să nu-mi afirmi temerile mele. Mi-ai spus deja pré mult pentru odihna mea, lasă-mi cel puțin mângăierea indoielei, nu-mi tăia prin mărturisirile Dtale firul speranței întru onestitatea nascerei mele.“

„Ĕtă că mĕ plec voinței Dtale,“ replică Babeta. „Una insă te rog. Spune-mi ce ai de gând sĕ facĭ acum.“

„Am de gând să mor!“

„Nu fi copil,“ ḑise Babeta în a cărei inimă sĕ lupta duiosia cu frica.

„Ce mai pot căuta in astă lume. Cui mai pot folosi. Fără părinți, fără cerc de activitate .... Nu sunt bun de nimic.“

„Aș voi să te mângăiŭ, dar nu pot. Ḑicĭ că nu eștĭ de nicĭ un folos în lumea asta. N'ai dreptate! tocmai acum este mai mare lipsă ca orĭ când de brațe bărbătescĭ.“

„De ce tocmai acum?“

„D'apoi dormĭ de nu sciĭ, că Muscaliĭ au declarat rĕsboiu Turcilor și că va lua parte și România la acest resboiu.“

„Ha, bine ḑicĭ,“ exclamă Tomița. „De ce să-mĭ dau viéța pe nimic, s'o jertfesc mai bine pentru mărirea țĕrei!“

„Vreai să te inrolezĭ?“ întrebă nemțóica cu o privire pânditóre.

„Da, mĕ înrolez, ca să mor pentru patriă!“—

„Acum însă mergĭ de te culcĭ,“ ḑise Babeta.

„Bine ḑicĭ, trebue să mĕ grăbesc, ca să nu sĕ închidă tóte hotelurile.“

„Când o să te socotescĭ cu Domnul Săsan.“

„N'am să-i dau nicĭ o socotélă, eu însă renunț la tóte.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Rĕŭ facĭ. Dar lasă că voi avea eu grije de interesul Dtale.“

„Nópte bună.“

„Nópte bună.“

„Aproposito, dă-mĭ cheea de la odaia Dtale și trimite-mĭ mâne respuns unde să-ți aducă lucrurile Dtale.“

Tomița dete cheia și plecâ.

Babeta îl conduse până la ușa scărei, pe care o închise în urma lui. Apoi întorcêndu-sĕ, merse de-a dreptul în odaia lui, unde scotoci și scormoni totul.

Afară de acel flacon, care conținea spălăcania covorului, nu gasi nimic ce ar fi avut interes pentru dênsa!

Flaconul îl luă și-l aruncâ în latrină.

Tomița chiar a doua ḑi sĕ presentâ la ministrul de resbel și ceru a fi înrolat.

Cererea sa fu admisă.

Când auḑi Domnul Săsan despre acésta, ḑise: „Dumneḑeu nu bate cu bățul, — ce mai piftie vor face Turcĭi din el, orĭ — ceea ce-i mai de creḑut, — îl vor împușca ai noștrĭi ca desertor, căcĭ la întâia bubuitură de tun, va dosi.“

Nu-l scia Domnul Săsan pe Tomița, tot asemenea precum nu sciau să prețuéscă locuitorĭi Bucurescilor și ai ţĕrei întregĭ armata română după adevĕrata ei valóre.

Era amărît Domnul Săsan de lipsa Tomiței din prăvălie. Trebuia el însuși să-i ia locul și făcêndu-i acésta multă bătaiă de cap, căuta a-și vĕrsa necazul prin vorbe, cum erau și acelea pe care le-am reprodus mai sus.

Apoi mai avea sĕ reguleze și afacerea cu cocóna Ţica, ceea ce contribuia încă mult la iritațiunea sa.

In primul moment pe care și-l putu rupe de la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

afacerĭ, trimise după un băiat, un oltean isteț, care vindea caș, póme, verdețurĭ, pui, după cum sĕ nimeria, și care făcea și alte serviciurĭ, când avea regaz și i sĕ plătia bine.

Cu acest oltean anume Nițu merse Domnul Săsan a casă.

„Ascultă Nițule, este vorba să mĕ facĭ să câștig o prinsóre,“ i ḑise el acolo.

„Poruncă boierule!“

„Veḑĭ colea p'acel canar în colivie.“

„Îl vĕd boierule.“

„Pe acel canar să mi-l iai, și să mergem amêndoui în mahalaua Lucaciu. Acolo îți voi arăta o casă. Décă va fi feréstra deschisă va trebui să facĭ ce-i face, ca sĕ sbóre canarul în casă; ér de va fi închise ferestrile, atuncĭ vei intra în casă și întrebând de cocóna vei cere de la dênsa voie, ca să cauți un canar prin curte. M'ai înțeles?“

„Ințeles Domnule!“

„Dar încă nu ți-am spus tot!“

„Aștept să-mĭ mai spui!“

„Décă vei face să sbóre canarul prin feréstră în casa cocónei, atuncĭ îndată vei intra și tu acolo și vei cere pasĕrea înapoi, ḑicênd că-i a ta.“

„Asta-i pré firesc și adevĕrat lucru.“

„Cocóna nu va voi să-ți dea canarul, tu să-l mai cerĭ, apoi la cele din urmă să te rogĭ ca să-ți dea cel puțin un bacșiș pentru ostenéla ta.“

„Cât pentru bacșiș, nicĭ o grijă să n'aibĭ boierule.“

„Dar să póte că cocóna nu va ḑice că-i al ei când vei cere canarul. Atuncĭ firesce n'ai să mai facĭ nicĭ o vorbă ci să viĭ drept la mine inapoi și să-mĭ spui.“

„Ințeleg boierule.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Acum trebuie să-ți mai spun, cum să urmezi déca feréstra nu va fi deschisă.“

„Atunci voi cere voie să caut prin curte!“

„Așa-i; — după puțină căutare vei spune că ai găsit canarul și-l vei arăta cocónei.“

„Care va începe să dică că-i al ei!“

„Așa cred și eu!“

„Ș'apoi va urma érăși bacșișul.“

„Tocmai, ér déca nu va dice că-i al ei!“

„Voi tăcea și voi alerga de-a dreptul la Dta ca să-ți spui.“

„Vĕd că m'ai înțeles pe deplin; însă déca nu-ți va da bacșiș, fă vênt canarului în curte.“

Pré bine boierule.

Nițu olteanul plecâ. Găsi feréstra deschisă la cocóna Țica.

Avea decĭ o mare sarcină, căcĭ era vorba să nu-i scape cumva aiurea canarul când îi va da drumul spre feréstră, séu să l bage cumva cine-va in sómă când va vêrî mâna cu canarul prin feréstra deschisă. —

Sĕ gândia, că óre nu va fi mai bine déca ar face ca și când n'ar fi nicĭ o feréstră deschisă.

Nițu nu era deprins cu multă bătaiă de cap, cu chibzuelĭ în cóce și în colo. Alese îndată, ce i sĕ păru mai lesne.

„Cocónă, cocónă,“ începu să strige cât i lua gura. —

Îndată sĕ puse cocóna în feréstră.

„Ce vreai mojicule?“ întrebâ ea.

„Mi-a scăpat un canar și a sburat în curte la Dta. Fă bine și értă-mĭ să-l caut.“

„Un canar ție, mojicule!“

Nițu nu mai așteptâ nicĭ o voie séu vr'un respuns, ci sărind dintr'un singur avênt în curte, sĕ făcu ca și când ar fi luat ceva de jos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Etă-l, étă-l,“ strigâ cu bucurie cătră cocóna Ţica, care privise cu uimire la apucăturile lui.

„Adă aicĭ pasĕrea,“ strigâ ea acum, „este a mea, mi-a scăpat erĭ din colivie.“

„Ce-mĭ dai?“ întrebâ Niţu.

„Ce să-ţĭ dau obraznicule, o bătaiă bună să-ţĭ dau.“ —

„No că ḑeu pentru o bătaiă n'am să-ţĭ dau eu canarul. Mai bine étă-l!“ şi cu astea Niţu dete drumul paserei.

„Mişelule!“ răcni cocóna Ţica.

„Sărut mânile cocónă,“ mai ḑise olteanul tulindu-o drept la Domnul Săsan, ca să-i raporteze isprava sa. Canarul însă din întêmplare sburâ în casă, unde fu prins de cocóna Ţica, ceea ce vĕḑu olteanul.

„Ai câştigat prinsórea Domnule,“ ḑise el terminând raportul sĕu, „s'o taiu acum pe acea cocónă şi tot va ḑice, că canarul care i-a sburat astăḑĭ de la mine în casă este acela care i-a fugit Domniaei.“

„Bravo, bravo Niţule!“ respunse Domnul Săsan vesel, „m'ai făcut să câştig mult, na şi ţie o parte din folos.“

Era un galben sclipicios ce puse in mâna olteanului.

„Sărut mâna boierule!“

„Dar nicĭ o vorbă cătră nimenĭ despre acésta. Auḑit-ai!“

„Aş fi sciut, şi fără să-mĭ fi spus.“

Domnul Săsan alergâ să comunice guvernantei, că reuşise stratagema lor.

„Să-i mai dau şi eu perdaful, apoi sciu de bine că nu vom avea să ne mai temem de ea,“ ḑise nemţóica. —

Cocóna Ţica sĕ pusese pe chibzuelĭ.

Tot nu-i venise să crĕḑă, că spurcata de gu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vernantă să nu fi fost de vină la mórtea Mariei Săsan. Dar canarul ei mai trăia încă și acum, după ce mâncase din zaharul preparat cu apa din covor, deci limonada nu fusese cu otravă, dar fusese otravă în alt ceva și de altă dată și pace.

Ajunsese tocmai la acéstă conclusiune când sĕ pomeni cu Babeta.

„Na, poftim plăcinta, étă ipochimena!“ își ḑise ea, „ce-o fi vrênd.“

„Bună ḑiua Dómnă,“ salutâ Babeta cu aer rece.

„Bună ḑiua,“ replicâ cocóna Ţica cu dispreţ și sĕ opri la ușă pentru ca nicĭ guvernanta să nu mérgă mai departe și să nu sĕ pună jos cumva.

„Tomiţa, fostul băiat de prăvălie dela noi, ți-a adus erĭ un covor,“ începu Babeta fără nicĭ un preambul.

Cocóna Ţica era puţin cam uimită. Nu scia ce va eși din asta. Tăcu pentru un moment, apoi însă ḑise:

„Da, a adus, ș'apoi ce-i cu covorul?“

„E de furat,“ replicâ Babeta.

„De furat!“ exclamâ cocóna Ţica.

„Da, închipuesce-ţĭ. Acel băiat, pe care Domnul Săsan l'a culeș după drumurĭ, plătesce astfel bunătăţile de care a avut parte.“

„Cine ar fi crecḑut una ca asta!“

„Dar lucrul este încă și mai detestabil, de cum ai crede!“

„Detestabil, cum am ḑice scârbos! Să póte! Mai detestabil încă!“

„Da. Erĭ séră când Domnul Săsan a descoperit furtul, din care covorul face numai o mică parte, sciĭ ce-a făcut Tomiţa.“

„De unde să sciu,“ respunse cocóna Ţica, pe care era mai s'o apuce istericalele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„A început să-l amenințe pe Domnul Săsan! Ḑicea că ar fi otrăvit cu mine împreună pe soția-sa,“ aicĭ nemțóica își șterse cu năframa peste ochĭ apoi urmâ cu vocea înecată, „și că astea tóte le-ar sciĭ de la Dta.“

„De la mine?“ făcu cocóna Ṭica speriată.

„Da, de la Dta și încă într'un mod fórte straniu, spunea de un experiment ce aț făcut cu covorul, — de un canar otrăvit . . . dar étă-l dovedit mincinos, căcĭ canarul Dtale este în colivie, orĭ ai mai avut altul?“

Cocóna Ṭica era bună bucurósă, că se întorsese vorba la canar.

„Ba nu, n'am avut altul, este canarul meu, Tomița minte, precum veḑĭ . . . Covorul . . .

„L'ai cumpĕrat,“ o întrerupse Babeta.

„Da l'am cumpĕrat,“ afirmă cocóna.

„Și l'ai plătit!“

„Negreșit!“

„Nicĭ nu sĕ putea altfel, i-am spus eu Domnului Săsan care este pré pré bănuitor din fire. De ai sciĭ până unde merse cu bănuiéla! Era să vină chiar el la Dta. Nu l'am lăsat, căcĭ Dsa, una, două parchet, judecător, nu scie alta. Nu l'am lăsat să-l dea nicĭ pe Tomița în judecată. L'a gonit numai. Își va lua el plata și așa, căcĭ sĕ face soldat, după cum am auḑit. — Sărut mâna cocónă.“

Cu aste sĕ duse.

Cocóna Ṭica remase consternată. Din acel moment nu mai scóse din gură nicĭ un cuvênt măcar împotriva guvernantei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL XXXI.

Griviţa.

Tomiţa sĕ pricepea în mănuirea armelor, căcĭ fusese în garda orăşenéscă. Sciind şi carte, ajunse peste puţin sergent.

Era în al doilea batalion de vênătorĭ, care făcea parte din divisia a patra de sub comanda colonelului Anghelescu, adică era dintr'aceia, carĭ au avut parte de Plevna.

Istoria resbelului din 1877 s'a descris de mulţĭ cu péna mai maestră decum póte fi a nóstră în asemenea materie, deci nu ne putem ocupa de evenimentele resboinice decât numai întru cât a participat Tomiţa la ele.

Nu voim să urmărim cariera sa cea militară dintru început, nicĭ să-l însoţim în mersul sĕu peste Dunăre şi prin Bulgaria, ci vom sări de o dată la punctul culminant al faptelor sale resboinice.

Era în August al anului 1877.

Ruşiĭ deja în mai multe rênduri mâncaseră bătaiă de la Turcĭ, şi Osman paşa îĭ îngrozise aşa de tare, încât slăbind din sumeţia lor, sĕ adresară către Domnitorul României, poftindu-l ca să le vină în ajutor.

Sfetniciĭ lui Carol asigurară cât putură interesele ţĕrei faţă de Ruşĭ, apoi armata română sĕ puse în deplină cooperaţiune cu cetele muscale pe câmpia Bulgariĭ.

Incă nu avuseră Româniĭ nicĭ o ciocnire cu Turciĭ, dar ţênuta lor de până acum, nu numai că împrăştiase temerile necredincioşilor din ţĕră, dar silise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

deja atât pe Muscalul aliat cât și pe Turcul dușman a da respect acestor ómeni, care cu tot exteriorul lor nearătătos, desvoltaseră tóte virtuțile militare, disciplină, inteligință la tóte evoluțiunele strategice, perseverință și abstinență admirabilă.

De când Tomița sĕ făcuse soldat, pare că i sĕ schimbase tótă firea, nervii sĕi cei moleșiți de viéța din capitală sĕ oțăliseră prin regimul dur și necruțător la care-l supusese traiul de campaniă.

Décă n'ar fi avut sĕ geme sub o lovitură sufletéscă atât de aspră, s'ar fi putut simți fericit în vigórea cea nouă a corpului sĕu.

Dar lucrurĭ de acelea de care suferise bietul băiat nu sĕ uită atât de lesne, apoi nicĭ chipul adorat al scumpei Lenițe nu-l părăsise și, necontenit i revoca fel de fel de scene din trecutul sĕu.

Soțiĭ sĕi își petreceau timpul cântând la doine și trăgênd la hore, chiar și acum când ajunseră dinnaintea redutelor inamice, unde serveau deja drept țintă la puscile și tunurile Turcilor.

El însă nu lua parte la veselia tovarășilor sĕi de luptă.

„Haide Tomiță!“ i ḑicea adese-orĭ câte un coleg de arme, „prinde-te cu noi în horă!“

„Dar lasă-l mĕi, nu-l vedĭ că sĕ crede mai mult de cât noi, este boier!“ observă altul.

Tomița zimbea dureros, dar nu ḑicea nimic.

Ce i-ar fi folosit, décă ar fi declarat, că e greșită părerea aceluia, care ḑicea că el sĕ crede mai mult de cât cei laltĭ.

Zimbea dureros, căci își aducea a minte, că el departe de a fi mai mult ca acei flecăi voioși, nu avea nicĭ măcar un nume onest ca ei.

„Voi spăla cu rușinea cu sângele vĕrsat pentru libertatea patriei mele,“ își ḑicea el atuncĭ și-și înghiția tristețea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ce frumos, când va ceti Leniţa în lista căduţilor numele meu şi când o lacrimă de compătimire va uda hârtia cea nesimţitóre.“

Apoi cădea în mii şi mii de combinaţiuni, cum să facă mai folositóre mórtea sa pentru causa cea sfântă a eliberărei popórelor creştine de sub jugul păgânesc.

Era în 27 spre 28 August 1877 când corpul de armată din care făcea parte divisia patra, în care servea Tomiţa şi care înaintase deja de mai multe ţile până dinaintea Plevnei, când ţicem divisia patra căpătă ordinul ca să atace şanţurile turceşci, care se aflau spre resărit de la reduta Griviţei.

La primirea acestui ordin soldaţii români se umplură de un entusiasm ne mai pomenit. Ca şi când s'ar fi vorbit cu toţii, întinseră o horă atât de mare în cât se minunară Turcii din redute şi se încercară a le strica pofta, aruncând cu ghiulele şi obuze printre ei.

Soldaţii făceau haz de ele. Numia obuzele scrófe, care fĕta purcei, şi nici că le luau mai mult în sémă de cât bună óră ar fi luat în sémă vr'o pétră aventată spre ei.

Chiar şi Tomiţei i se ştersese mâhnirea de pe inimă. Şuerătura destul de înţepetóre a glónţelor şi mirosul fumului nu putuse să-l scótă din rugină, cum ţiceau camaraţii sĕi; acum însĕ se îngroşase tréba.

Trecuse de mieţul nopţii, când colónele române se puseră în mişcare înaintând cu precauţiun şi evitând de a face sgomot în credinţă că doar', doar' îl vor surprinde pe păgân. Dar de unde?

Spurcaţii îi simţiseră.

Tăceau însă, nu deteră nimic pe faţă şi lăsară pe Români să se apropie mai bine de ei ca să-i înspăimênte tără de veste, şi să-i ia la fugă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Românii înaintând mereu se apropiaseră de șanțuri, ca de o bătătură de pușcă, când de o dată ce să vedi! ori mai bine ziș, ce să audi?

O pocnitură de credeai că s'a pornit una din acele furtuni cum le avem câte o dată prin Carpații noștri, unde nici nu mai ești în stare a numěra trăznetele de iute ce sě urméză.

Noroc că îi deprinsese Turcul pe Români cu asemenea bubuit și troznit, căci déca l'ar fi audit ei atunci pentru întâiași dată, nu scim ḑeu ce s'ar fi întêmplat.

Tomița după cum a mărturisit el cu gura sa mai pe urmă, cu tóte că pornise d'acasă anume ca să caute mórtea de vitéz pe câmpul de rěsboiu, avu un moment de slăbiciune și încă de așa slăbiciune în cât, déca nu i-ar fi fost rușine ar fi căutat să sě ascunḑă undeva.

Dar asta ținu numai până când picâ unul dintre soții sěi, care mergea lângă el.

Vederea acestui om, acestui bun camarad șovăind, a sângelui ce-i țîșni din rana mortuară, avu un efect straniu asupra lui.

In loc de a sě îngrozi și mai tare, fu apucat ca de o furiă, de o turbare. Era setea de rěsbunare, era o sfântă ciudă, care insuflă acelora ce sunt apucați de dênsa, spiritul eroismului.

Cu cât căḑeau mai mulți împrejurul sěu cu atât sě îndârjea mai mult, dar nu numai el, ci toți carî mergeau cu el.

Așa însetaseră copiî — cum numiau ofițeriî pe soldați, — așa însetaseră de sânge păgânesc, în cât alergau înainte cu sudorile pe fruute, cu dinții încleștați, scoțênd numai din când în când, câte o chiuitură de furiă.

Toți zimbeau a milă, când un comandant mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

zelos ca cei lalți séu mai puțin cunoscător de ómeni séu în fine mai puțin atent la soldați, începu a striga: „înainte băieți . . . nu vĕ temeți băieți . . . nu care cumva să întórceți spatele . . . pieptul e mai greu de nimerit!“

Furia devenia mai turbată.

Turcii trăgeau mereu.

„Adio,“ ḑise érăși unul din camaraḑii Tomiței, și, nimerit de un glonț în piept, căḑu la pământ.

Nimeni nu sĕ putu opri ca să véḑă de el, tot precum nu sĕ putuse opri nimeni ca să véḑă de cei care căḑuseră înaintea lui.

„Adio“ respunse Tomița urmându-și fuga.

Salutarea murindului, ca prin un farmec neînțeles, i readuse a minte de Lenița.

„Bine că nu mĕ póte vedea așa,“ își ḑise el, „ce gróză mi-ar mai duce!“

Capul colónelor române, unde sĕ afla și Tomița, ajunse la șanț.

Cei din șirurile prime sĕ învălmășiră cu Turcii.

Nu trecu nici un cart de oră și étă că un stég cu tricolorul românesc fâlfâia d'asupra șanțului.

Acéstă vedere electrisâ pe Români.

Ca și orbi sileau înainte, mereu înainte. Mulți dintre ei cădeau, dar cei care remâneau umpleau îndată golurile.

In zadar le fu cerbicia Turcilor, în zadar turbarea, în zadar vitejia lor, trebuiră să sĕ retragă.

Tomița avuse norocul de a face parte din acea divisiune care repurtase prima victorie a armelor române inaintea Plevnei.

In urma acestei isbênde Românii sĕ aflau într'un punct asigurat ca vr'o 1200 până 1800 metrii de la reduta Griviței, ce, după planul de resboiu al Românilor, trebuia să caḑă cu orĭ-ce preț.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Nu suntem în stare a descrie bucuria de care se umplu inima Românilor, dar mai ales a Tomiței, vĕdĕndu-se învrednicit de sórte de a se numĕra și el printre vitejii acelei dile și — lucru nepriceput — Leniția nu i mai eșia nicĭ de cum din gând.

In acest moment ar fi vrut să fi fost și ea de față ca să-i admire pe toți, dar mai cu sémă pe dênsul.

N'ar mai fi căutat mórtea cu nicĭ un preț, căcĭ după tóte minunile ce să întêmplaseră cu el, în acest moment de supremă satisfacțiune, putea nutri legitima speranță, că norocul i va surîde și cu privire la aspirațiunile sale cele intime.

Cu tóte astea décă ar fi vĕdut mórtea venind la el, nu s'ar fi speriat de ea, ci i-ar fi urmat cu capul ridicat scoțênd un singur suspin stors de amintirea jalei, ce ar causa reposarea sa scumpei sale Leniție.

Tótă dĭua acea precum și cea următóră, Românii o petrecură în pregătirile pentru un nou atac, pe care aștepta a-l întreprinde din ceas în ceas.

Tomița, setos de nouă gloriă, muria de nerăbdare, ca să se vĕdă érăși în luptă. Dar pe lîngă setea de glorie îl mai îmboldea încă ceva.

I se părea că îndată ce se vor învălmăși Romînii cu óstea lui Osman pașa i vor bate așa de cumplit, încât i vor scóte din Plevna și vor sili prin acésta pe Sultanul de la Stambul ca să încheiă indată pace. —

Pace pentru Tomița era egală cu întórcerea triumfală la Bucurescĭ.

Étă esplicate causele nerăbdărei ce-l muncia în șanțul dinaintea Griviței.

Noroc numai, că nu avu se aștepte mult.

Era în dĭua de 30 August.

O dĭ de tómnă, limpede, soratică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tomița privia de pe marginea șanțului turcesc, pe care-l cuceriseră Românii și de unde nu mai eșise.

Locul care se întindea dinaintea sa spre redutele turcești, era șes, numai unde se apropia de Grivița era puțin cam suiș. La stênga se cobora o câmpie, ca și o albiă afundă.

Tunurile Românilor erau astfel așeḍate . . .

Trei-ḍeci și șése la numĕr steteau într'o linie, care începeau de la viile din sus de satul Grivița, treptate spre redută, ér douĕ-spre-ḍece erau la reservă. —

Pe când se uita Tomița așa și-și făcea în sine un plan cum s'ar purcede mai bine, pentru a lua reduta, numai étă că sună alarmă și soldații primesc ordinul a se forma în colóne de atac.

Brigada întâia a colonelului Boranescu și a doua a colonelului Cantilli aveau se atace Grivița cea mare. —

In același moment incepu bubuitul tunurilor românești, carĭ aveau se prepare atacul.

Până ce se formară colónele, până una alta se făcu ca la vr'o douĕ óre și jumĕtate. Atuncĭ se puseră Românii în mișcare.

Batalionul al doilea de vênătorĭ, la care era și Tomița, se desfășură în linie de tirailorĭ. Tomița și cu camarații sĕi erau mai aprópe de cât toți de redută. —

Déca ar fi mers după Tomița, ar fi alergat îndată înainte și ar fi smuls acel steag păgênesc, care fâlfăia ca în batjocura Românilor de pe o margine a întăriturilor. Dar era cu strășnicie oprit de a se depărta vr'unul de cei lalți.

Tirailorii aveau ordin a înainta de o potrivă cu colóna principală condusă de colonelul Voinescu.

Cam pe la trei și jumĕtate, adică un ceas după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pornirea Românilor, lupta era încinsă pe întrégu linia. —

Era crâncenă de tot.

Din primele şiruri sosiau neîntrerupt răniţi, dar nici unul dintre câţi mai aveau puterea trebuinciósă, nu părăsise arma sa.

In cea mai mare turbare a luptei se auḑia din sute de guri noul cântec:

Fii României
Toţi flĕcăi de frunte
Şoimi de prin carpaţi,

şi aşa mai departe, ér refrenul: arme arme, arme ne mai daţi, însufleţea pe luptători la acte ne mai pomenite de bravură, pe cei răniţi însă la scumpa păstrare a armelor preţióse.

Impuşcăturile pîrăiau una, neîntrerupt, Turcii apărau reduta cu îndărjire, dar Românii înaintau în colóne strênse, fără a fi sguduiţi.

Incepuse a înopta, lupta însă totuşi mergea înainte.

Tunurile s'apropie de redută şi bombardézá Griviţa cu efect, ceea ce dă Românilor prilej a se apropia mai tare de posiţiunile Turcilor.

Nu mai puteau răbda să ţintéscă din depărtare asupra Turcilor. Cu un „u r a“ resunător tirailorii din al doilea batalion, câţi mai remaseră, se urcă pe şuişul de dinaintea redutei şi étă-i: la parapete.

Tomiţa era cel dintâiu şi mergea oblu la stégul turcesc. Cu el înainta vênătorul George Ioan, sergenţii Stan George şi Nica Vasilie.

Glónţele Turcilor şuerau d'asupra capetelor lor, dar ei nici habar nu aveau.

„La stég copii!“ strigá Tomiţa avêntându-se dintr'o singură săritură spre punctul unde fâlfâia semiluna păgênéscă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Soţii Tomiţei ca nisce smei în urma lui.

Dar şi Turcii recunoscuseră intenţiunea acestei mâni de ómeni şi alergau întru apĕrarea stégului.

Tomiţa întrecuse pe soţii sĕi cu vr'o dece paşi.

In momentul când întinse mâna ca sĕ smulgă stégul, sĕ vĕdu împresurat de vr'o cinci, şése păgâni.

Lovind cu arma în drépta şi în stênga doborî pe doi dintre cei care erau mai aprópe de el, apoi însĕ fu nimerit şi el în cât cĕdu fără simţiri la pământ. —

Era rănit de mórte.

CAPITOLUL XXXII.

Sora de caritate.

De când plecase Tomiţa sĕ schimbase în casa Domnului Săsan multe nu numai în fond ci şi în formă.

Guvernanta cu fetele nu mai şedeau sus, ci sĕ mutaseră jos şi ocupau apartamentul, care mai 'nainte era reservat pentru Domnul şi Dómna Săsan, ér stăpênul casei şedea în odaia Tomiţei.

Babeta provocase de vr'o două orĭ pe Domnul Săsan, ca să-şĭ împlinéscă promisiunea, sĕ plece cu dênsa în streinătate la cununie; dar împrejurările sĕ opuneau acestei dorinţe nutrite mai tare din partea ei de cât a lui.

In urma rĕsboiului, afacerile luaseră un avênt aprópe de necrĕdut, aşa încât Domnul Săsan nu putea lipsi de la trébă, fără ca să-şĭ pună în risic întrĕga sa avere, — mai cu sémă acum unde îĭ lipsea cel mai de frunte ajutor — Tomiţa.

Babeta sĕ interesa decĭ pré mult de starea lucrurilor de pe câmpul de rĕsboiu, din care causă sĕ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

abonase la un jurnal şi-l cetia pe fie-care ḑi cu atenţiune.

Tot atât de tare sĕ interesa şi Leniţa de evenimentele belice. Şi dênsa cetia cu atenţiune încordată tóte scirile de pe câmpul de rĕsboiu.

Intréga capitală a României imitase mult, puţin în acéstă privinţă pe Babeta şi pe Leniţa, căcĭ aprópe tótă suflarea avea un interes personal la desvoltarea şi starea rĕsboiului.

Opiniunea, care dintru început, după cum am înţeles deja din conversaţia cocónelor din sindrofiă, era cu totul în defavorul soldaţilor românĭ, sĕ schimbase fără de veste.

In loc de scepticism domnia acum în tóte părţile încrederea cea mai nemărginită.

Curagiul Domnitorului care asistase în persónă la începerea unei canonade între Giurgiu din partea artileriei române şi Rusciuc din partea celei turcescĭ servi tuturor de imbold, de emulaţiune în aşa grad, încât până şi cel mai resfăţat burtă verde de băcan séu lipscan n'ar fi pregetat a sĕ arunca in mijlocul celui mai crâncen foc de puscĭ séu de tunurĭ.

Erau chiar femei, care strigau să li sĕ dea arme. Pentru astea găsi nobila Domnitóre Elisaveta o cale mai potrivită şi punêndu-se în fruntea lor le conduse pe acésta cale spre binele bieţilor suferinḑi.

Elisaveta Dómna ca protectóra crucii roşiĭ, organisâ un serviciu de caritate pentru răniţi.

Tóte damele române sĕ întrecură, care de care să înfiinţeze o ambulanţă, séu să intre în serviciul caritătiĭ.

Leniţa când auḑi pentru prima óră de acéstă mişcare a damelor române, nu mai avu astêmpĕr.

„Ai cetit Domnişóră," întrebâ pe guvernantă, „prinţesa Ghica a înfiinţat o ambulanţă şi va pleca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

însaşi pe câmpul de rĕsboiu, ca să caute pe bieţiĭ răniţĭ.“

„Excentrităţi!“ făcu guvernanta, aruncând o privire pătrunzĕtóre asupra Leniţei.

„Ce fericite trebue să fie cocónele care-şĭ pot permite asemenea excentrităţi,“ suspinâ Leniţa.

„Ce dór' ai vrea sĕ facĭ şi tu ca ele,“ întrebâ Sofia strîmbând din nas.

„Şi încă cu dragă inimă!“ replicâ Leniţa.

„Ba mie mi s'a urât deja să mai fac la scamă,“ observa Sofia.

„Veḑĭ de asta mi s'a urât şi mie. Scamă sĕ facă copiĭ, séu servitorĭ şi servitóre, noi însă, care avem simţirĭ mai nobile, o inteligenţă mai perfectă, trebue să stăruim a le pune în serviciul patrieĭ; étă şi tata, să vedem ce ḑice dênsul.“

„Despre ce este vorba,“ întrebâ acesta.

„Domnişóra Leniţa,“ ḑise guvernanta cu ton înţepĕtor, „a cetit prin jurnale, că prinţesele înfiinţézĕ ambulanţe şi merg pe câmpul de rĕsboiu, şi ar voi să facă şi Domniaei după prinţese.“

Nemţóica credea a cunósce pe Domnul Săsan. In acest moment însă orĭ nu-l cunoscea, orĭ invinsă de firea ei cea rea uitase să-l menagieze. Pe scurt fiă ḑis: Babeta n'ar fi putut alege un ton mai nepotrivit, de cât acela ce-şĭ alesése pentru a vorbi acum Domnului Săsan, care era de o trufie fără sémăn şi nu suferea, ca punêndu-l pe el, séu pe casa sa în paralelă cu cineva, să-l găséscă mai pe jos ca orĭ cine.

Observarea Babetei i scornise trufia; devenind roşu ca un curcan, ḑise:

„Şi'apoi óre de ce n'ar putea şi fiă-mea să înfiinţeze o ambulanţă?“

„Nicĭ vorbă că nu póte,“ se grăbi a ḑice guvernanta, „dar n'ar fi bine s'o facă.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Şi de ce nu?“ întrebâ Domnul Săsan.

„Fiind-că . . . pare c'ai uitat, orĭ nu sciĭ!“

„Ce?“

„Că Tomiţa este soldat!“

„Ş'apoi!“

„Tótă lumea ar ḑice, că Leniţa numai de dragul lui a plecat pe câmpul de rĕsboiu.“

Leniţa avea şi ea un pic din mândria tată-sĕu. La acéstă observare rĕutăciósă a guvernantei sĕ făcu ca para focului şi ḑise:

„Regret că tocmai Domnişóra îmĭ împute asemenea motive. Îţi mulţămesc tată pentru voinţa Dtale de a-mĭ îndeplini îndată dorinţă, acum însă nu mai stăruiesc.“

„Tot este fétă cu minte Leniţa mea,“ ḑise Babeta voind s'o mângăiă cu mâna.

Ea însă sĕ retrase, şi replicâ:

„Póte totuşĭ nu sunt atât de cu minte precum ai dori ca să fiu.“

„Ce voieschĭ să ḑicĭ cu acésta?“

„Voiesc să ḑic, că şi décă am renunţat la ideea de a mĕ duce cu o ambulanţă pe câmpul de rĕsboiu, am hotărît, ca cu voia tată-meu să mĕ fac soră de caritate.“

„Asta nu sĕ póte!“ exclamă Domnul Săsan.

„Şi eu ḑic aşa!“ adause Babeta.

„De ce să nu se pótă?“ continuâ Leniţa, care era fată cu minte şi scia de unde să ia pe tată-sĕu, „dar bine ḑicĭ, ceea ce sĕ cade pentru Domnitórea ţĕrei, nu sĕ cade pentru fiica comerciantelui Săsan.“

„Nu-i vorbă de cădere séu necădere,“ replicâ Domnul Săsan necăjit, „ci . . .

„De ce alta ar putea dară fi vorba?“ îşĭ permise a observa Leniţa.

„Nu voiesc, şi pace!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Rĕu facĭ tată!“

„Ba nicĭ de cum!“

„Firesce, trebue érăşi să mĕ întorc la vorba de mai nainte, o fétă de comersant nu sĕ póte pune cu prinţese şi cu boieróice. Lumea îţĭ va da dreptate, când voi spune, că nu m'ai lăsat.“

„Voiescĭ să spui asta 'n lume.“

„Firește, căcĭ mĕ prind că va veni vorba despre asta.“

„Las' să spuiă ce va voi,“ reluâ Babeta, care stăruia acum să restabiléscă pacea, căcĭ nu vedea nicĭ un folos din susţinerea opiniunei sale, „însă după tóte i-ai putea permite a sĕ face soră de caritate.“

„Décă ḑicĭ D-ta . . .“ făcu Domnul Săsan.

„Şi tot o dată ai putea infiinţa o ambulanţă sub numele fetelor D-tale.“

„Bine ḑicĭ, aşa vom face. Astfel numele Săsan va figura printre numele celei mai de frunte nobilimĭ a ţĕrei.“

Leniţa mulţămi Babetei, cam cu jumĕtate gură, căcĭ adevĕratul ei scop fusese a merge ea însăşĭ cu ambulanţa pe câmpul de rĕsboiu. Indemnul la acéstă dorinţă, îl ghîcise guvernanta, când ḑisese, că presenţa Tomiţei o atrăgea acolo.

Sofia însă era sinceră în recunoscinţa ei cătră guvernantă, căcĭ sĕ simţea fălósă, că o ambulanţă va purta numele ei.

Chiar a doua ḑi sĕ făcură paşĭ pentru îndeplinirea acestor hotărîrĭ.

Leniţa fu primită cu plăcere între surorile de caritate.

De-o cam dată n'avea încă a-şĭ esercita profesiunea, căcĭ nu începuseră a sosi până în Bucurescĭ răniţiĭ, dar totuşĭ trebuia să mérgă, pe fie-care ḑi, în costum de soră la spital, ca să asiste la instrucţiunea ce li sĕ da pentru tractarea bolnavilor răniţĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acéstă ocupațiune i redete puțin din curagiul, pe care-l perduse aprópe cu totul de la depărtarea Tomiței, și o făcea să privéscă mai cu cumpĕt la nenorocirea sub a cărei lovitură trebuia să sufere.

CAPITOLUL XXXIII.

Plevna.

La Viena studenții de națiónalitate română au fondat de mai mulți ani și întrețin d'atunci incóce o societate numită: „România jună.“

Nicĭ o dată, de când esistă acéstă societate, nu s'au adunat membrii ei așa de bucuros și așa de des, ca pe timpul marelui rĕsboiu.

Rêvna de a afla cât mai de grabă și cât mai amĕnunțit noutățile de pe câmpul de rĕsboiu, setea de a-și comunica unul altuia temerile, speranțele . . . de a împărtăși cu toți împreună bucurii, îi aduna, am putea dice oră de oră.

Pe Ionică Rădulescu îl găsai tot de-a-una la aceste întruniri séu mai bine dis întâlniri ale studenților. El insă nu prea sĕ amesteca în desbateri; stetea la o parte și asculta cu luare a minte la cele ce sĕ spuneau.

Ionică era deja Doctor cu diplomă, își terminase chiar praxa de spital, și nu mai aștepta decât pacea, pentru a sĕ duce la Bucurescĭ, unde-și propusese a sĕ stabili.

Aștepta pacea, nu sĕ duse pe timpul de rĕsboiu, fiind-că nu-i convinea a face servicii de câmp, lucru de care nu s'ar fi putut scăpa déca ar fi mers acum în România.

Avea decĭ un mare interes personal la incheerea păcii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cucerirea Griviței la care luase parte și Tomița după cum scim, căci l'am lăsat acolo lungit de loviturile mortuare ale Turcilor, tocmai in momentul când voia să ia un steag turcesc, adică scirea acestei cuceriri produse un mare entusiasm în colonia românéscă din Viena.

Studenții s'așteptau să audă acum de minuni și mai mari săvêrșite de Români, așa în cât muriau de nerăbdare când cetiau prin jurnale despre evenimentele ce urmară luarei Griviței și pe care le vom recapitula acum pentru a pune in curent și pe cetitorii nostri.

După cucerirea Griviței Românii sĕ apucară de lucru, construiră o bateriă spre vest, apoi forturile Alexandria, Verbița și Tudor. Intre Alexandria și Tudor săpară tranșeuri pentru a putea apĕra aripa cea dréptă.

A mai construit Românii încă o redută in Calisovaț cu scop de a putea domina valea ce sĕ întinde de la Vid până la Riben și care adăpostea cavaleria română ce opera pe malul stêng al rîului Vid.

Terenul ocupat de Români de la Griviţa până la Creta era considerabil, avea o întindere de 21 kilometrii. Pentru a asigura linia cea lungă a Românilor in contra atacurilor inamice strînseră brêul de împresurare făcênd o întórcere de la satul Riben până la Vid. După ce mai construiră încă vr'o două redute, armata română avea insemnate puncte de rădimare pe cóma unui deal paralel cu posițiile turcescl. Linia de împresurare devenia din ce în ce tot mai strîmtă. Turcii simțiau mult perderea Griviței, de aceea făceau dese atacuri de reocupare, însă tot de-auna fură respinși de Români cu perderi însemnate.

Rușilor le venise un nou comandant la Plevna, generalul Totleben, vestit inginer, acesta fu surprins

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de spiritul cel bun al armatei românescĭ și de exactitudinea cu care fură executate lucrările lor. Lumea începu a-și forma alte idei despre valórea militară a lor. —

Ploua, ba ningea, soldaţiĭ românĭ cu tóte astea nu-și perdeau nimic din zelul, am putea ḑice din voia lor cea bună.

Ostenelele și încordările cele marĭ șterseră însă roșiaţa de pe feţele bravilor soldaţĭ, decĭ, décă cetitoriĭ jurnalelor erau nerăbdătorĭ de fapte militare, atunceĭ vitejiĭ românĭ cu atât mai mult doriau a sĕ bate, de cât a sta la pândă prin șanţurĭ sub o plóiă continuă de proiectile.

Comandantul divisiei a patra generalul G. Anghelescu vĕḑênd acest spirit ceru dela comandantul trupelor române autorisaţiunea de a da asaltul redutei, când va crede momentul oportun.

Anghelescu a alcs ḑiua de 19 Octomvre pentru a da asalt redutei Plevniţa, dar nu-i succese a o lua, deși trupele române sĕ bătură și astă dată cu cunoscuta lor bravură, și décă nu au reușit, causa a fost, că Turciĭ carĭ erau scutiţi în derĕptul fortificaţiunelor primiră necurmat nouĕ ajutóre, ér Româniĭ nu.

Divizia a patra perduse din ḑece miĭ ómenĭ 5200 adică mai bine de jumĕtate.

Lucrările Românilor sĕ continuau.

Principele Carol și cu statul sĕu major chiar de la începutul operaţiunelor era de părere, că Plevna nu sĕ póte lua de cât prin o împresurare desăvêrșită și că atacurile parţiale și cu baioneta nu ḑpot aduce nicĭ un folos practic.

Acéstă convicţiune fondată pe adevĕrată cunoscinţă militară a fost desconsiderată de întregul consiliu al generalilor rusescĭ cu marele duce Nicolae în frunte. Singur numai Totleben aproba părerea lui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Carol care îndată după sosirea sa modifică planul de asediu.

In urma acestei modificări Plevna la 19/31 Octobre era complect împresurată atât de Români cât și de Ruși, împreunându-se la Dolni-Dubnic trupele lui Cantili cu ale lui Sotof, care comanda aripa stângă ruséscă de cernare.

Osman pașa nu mai avea deci nici o linie de retragere fiind avisat d'aici in colo numai la puterile sale, căci de nicăirea nu putea căpăta ajutor.

Intru aceea colonelul Slăniceanu se luptă victorios la Rahova, cucerind acésta posițiune și câștigând Românilor meritatul titlu de viteji.

Inelul încheeat împrejurul Plevnei se stringea tot mai tare.

Marele duce Nicolae încă în 1 (13) Novembre provocă pe Osman pașa să capituleze, ca să puiă capĕt vĕrsărei de sânge. Acesta insă trăia in speranța, că ajutorul promis din Constantinopole totuși i va sosi la timp, deci respunse: „suntem otărîți, armata mea bravă și cu mine, de a ne vĕrsa ultima picătură de sânge pentru sfânta nóstră causă.“

Vĕdĕnd mai pe urmă Osman pașa, că ajutorul promis nu mai sosesce, trimise la marele duce Nicolae un parlamentar cu vorbă că voiesce a capitula sub condiția să se retragă cu intréga armată nedesarmată la Vidin séu la Sofia. Să înțelege că acéstă capitulare nu se primi.

Lui Osman pașa nu i remase deci alta de cât a face o încercare de eșire cu tóte forțele sale, spre care scop și începu a se pregăti.

Planul lui Osman pașa era de a face atacul la 10 Decembre, fără ca Rușii și Românii să scie ceva, însă acésta nu i-a succes.

Carol presimțind de mult intențiunea Turcului,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pregătise și el tot astfel, cât oră pe unde ar fi încercat eșirea, să sĕ pótă concentra o armată destul de puternică pentru a respinge pe păgânĭ.

In séra de 9 Decembre s'a constatat prin doui spionĭ turcescĭ concentrarea trupelor osmane la podul peste Vid și golirea șanțurilor. Tot in acéstă nópte avantposturile brigadei române Sachelariu simțiră o mișcare a inimicului, care aduna trupe spre gura Plevnei și începuse construirea unui pod peste Vid. Dela Susurlu s'a observat în Plevna și jur o mulțime de lumină și o mișcare neobicĭnuită.

Carol decise pentru diminéța de 10 Decembre un atac concentric; ordinile date in acest sens tură executate numai de cât. Reservele sĕ așeḑară în ordinul de bătaiă indicat. Trupele peste nópte remaseră sub arme, cavaleria cu caiĭ gata înșelațĭ, totul preparat a intra in acțiune la primul semnal.

In ḑiorĭ de ḑile colonelul Cerchez, comandantul divisiunei a doua fu înștiințat de colonelul Cotruț, care comanda trupele din tranșeurĭ, că în Plevnița s'a observat o mișcare de retragere. Pe la 8 óre s'a observat chiar că era părăsită de Turcĭ.

Trupele române din tranșeurĭ inaintară spre redută, pe care o și luară în posesiune cu multă precauțiune, sciind că era subminată. Din norocire însă n'a exploadat mina, căcĭ lunta de aprindere, care era pe la intrarea redutei, o aflară Românii stinsă.

Din Plevnița trupele înaintară cu repeḑiciune in câmpul retranșat de la Bucova unde desarmară garnisóna turcéscă, apoi sĕ îndreptară spre Vid unde sĕ postară cu fața spre apus pentru a puté să respingă pe Osman, déc̆ă ar veni să reocupe posițiunile luate.

Sĕ mai luară alte douĕ redute turcescĭ din partea Românilor, până la ḑece óre.

Pe la órele 12 brigada Cantilli precedată de ba-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

teria călăraşă Alexandru înainta spre şoseaua Sofia dincolo de Vid spre a ataca pe inimic in flanc. Intru aceea colonelul Cerchez in fruntea divisiei sale veni de la Bucova şi inainta direct spre Plevna. Regimentul al şéselea de liniă din acéstă divisiune fu cel dintâiŭ din intréga armată de împresurare care intră în Plevna sub conducerea colonelului Algiu.

Osman vĕdĕndu-sĕ încungiurat de mai multe părţi şi vĕdĕnd încercarea de eşire nesuccesă, încetă lupta şi înarborâ drapelul pe mai multe puncte. El însuşi era greu rănit la un picior.

Chiemâ un ofiţer din suita sa şi-l trimise să poftéscă pe comandantul trupelor înaintate la dĕnsul, ca să sĕ inţelégă. Acest ofiţer turcesc merse la colonelul român anume Cerchez, şi-i spuse dorinţa lui Osman paşa. Cerchez însoţit de colonelii Arion, Berendeiu şi mai mulţi ofiţeri din statul major român, merse la Osman paşa pe care-l aflară rănit şi încongiurat de mai mulţi generali şi de şeful sĕu de stat major.

Osman i declară că sĕ consideră de prisonier împreună cu armata sa, care depune armele, numai după ce a făcut totul ce-i comanda onórea militară. —

Plevna a căḑut! Osman paşa s'a predat unui comandant român! Acéstă scire electrisă tótă suflarea românéscă, umplu prin urmare şi pe membrii societăţii „România-junĕ“ din Viena cu dréptă bucurie.

Doctorul Ionică Rădulescu îşi freca mânile, ḑicĕndu-şi: „Plevna căḑută, pacea va fi încheeată, ér eu mĕ voi putea avênta pe calea, care va să mĕ conducă la avuţie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL XXXIV.

Trezirea.

După ce ne-am făcut datoria față de istoria universală, dându-i, precum se cuvine, pas înaintea istoriĭ personagiului nostru, trebue să ne întórcem la Tomița, care nu a murit, după cum am putut presupune, care însă a fost mult timp mai aprópe de mórte de cât de viéță și a îndurat chinurĭ nespuse. Norocul lui, că remase in o stare de ameţélă chiar până in momentul în care doctoriĭ-l declarară de scăpat din pericol.

Ca pe mulțĭ alțĭ răniți români și păgânĭ, așa și pe dênsul îl scăpâ una din acele ambulanțe, care era datorită simțului de binefacere a damelor române.

Medicul ambulanței cercetând rana Tomiței, constată că un glonț i intrase in piept, fără a-i fi stricat vr'o parte delicată a corpului sĕu, dar că glonțul remăsese acolo și că décă nu va fi scos la timp, prin însăși greutatea sa își va face drum până la vr'una din părțile delicate, aducêndu-i mórtea.

Ar fi trebuit decĭ să se scótă glonțul.

Acel medic era ocupat pe de o parte, ér pe de altă parte fiind încă tênĕr, prin urmare cu praxă puțină, nu se indură a întreprinde acea operațiune fórte periculóză. Hotărî decĭ a trimite pe rănit de-a dreptul la Bucurescĭ, ceea ce să și făcu.

Aicĭ Tomița fu supus operațiunei celei periculóse, fiind executată de un doctor dibaciu, reuși, dară rănitul remase mult timp în letargie, între mórte și viéță așa în cât era cel mai cunoscut dintre toțĭ pațiențiĭ din spitalul central.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Unde sunt?“ cu aceste cuvinte sĕ trezi Tomiţa în una din ḑile, făcênd nisce ochĭ marĭ şi căutând cu uimire împrejur.

Erau mai multe persóne lîngă patul sĕu, în cea mai mare parte cocóne; din bărbaţĭ doui séu trei numai.

Una dintre dame stetea de tot aprópe de patul sĕu, ér cele lalte sĕ ţineau în óre-care depărtare de la dênsa. Acea damă, ce stetea mai aprópe era o femeeă chipeşă, cu o faţă aşa de blândă şi tot odată aşa de strălucită, în cât părea a fi un ânger pogorît din cer, ca să aline suferinţele trupescĭ şi sufletescĭ la o lume întrégă.

Toţĭ câţĭ erau cu dênsa priviau respectuoşĭ la ea, când auḑiră întrebarea lui Tomiţa.

Un zimbet fericitor luci ca o raḑă de sóre pe faţa ei cea senină.

„Scăpat!“ ḑise ea, şi îĭ întinse mâna cu o nespusă bunătate.

Un fior petrecu vinele Tomiţei la atingerea acestei mânĭ albe ca crinul şi móle ca catifeaua.

Ca şi împins de puterea închinăciunei sărutâ acea mână.

„Am avut grijă de Dta, vitézul meu,“ mai ḑise dama, apoi sĕ duse urmată de toţĭ cei lalţĭ.

„A avut grije de mine!“ sĕ întrebâ Tomiţa remânênd pe gânduri.

„Dómna,“ i şopti un soţ de suferinţe, care era in patul de lângă el.

Tomiţa nicĭ că-l luâ in sémă.

„Dómna, a fost Dómna,“ repetâ celalalt.

Stăruinţa acestuia atrase atenţiunea Tomiţei.

„Dómnă, ce fel de Dómnă — unde sunt,“ cu aceste cuvinte tresări din meditaţiunele sale, care-l reconduseseră in domeniul visurilor, astfel în cât nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai distingea realitate de fantasie, nu scia décă ceea ce vĕḑuse acum să petrecuse in realitate séu numai in fantasia sa.

„Dómna Românieĭ," continuâ vecinul bolnav, „Elisaveta Dómna, care a ascultat adese-orĭ la vorbele Dtale tânguitóre, câte o dată inţelese, dar mai mult neinţelese pe care le scoteai, când te apucau ferbinţelile."

„Elisaveta Dómnă?! dar unde sunt?" întrebâ Tomiţa încă o dată cu mirare.

„In spital, la Bucurescĭ!"

„La Bucurescĭ, dar Griviţa?"

„Ha, Griviţa, luată de mult!"

„Luată, o Dómne, acolo am fost şi eu."

„Sciu, eu n'am fost tocmai acolo, dar aprópe!"

„Unde?"

„Tot împrejurul Plevnei!"

„Ce-i cu Plevna?"

„Căḑută! Osman paşa s'a predat unui colonel românesc!"

„Visez, of, érăşĭ visez!"

„Ba nu, nu visezĭ, décă-am fi in stare să ne sculăm am putea asista mâine la intrarea triumfală a armatei române!"

„Intrarea triumfală, Românĭĭ au fost învingĕtorĭ. Dar steagul de la Griviţa, nu sciĭ nimic de acel steag!"

„Steagul de la Griviţa, ba sciu, cum să nu sciu, orĭ ce Român scie de acest stég, primul care s'a luat Turcilor!"

„S'a luat dară, of Dómne, eu am arătat calea spre el."

„Sciu şi asta! Nu ofta Domnule sublocotenent şi posesor al virtuţiĭ militare, cavaler al stelei României şi al crucĭĭ sf-lui George . . ."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Mi se pare că aiurezi frate,“ întrerupse Tomița pe soțul său cel necunoscut, „eu-s numai sergent.“

„Ai fost, dar incă la Grivița te-a inaintat la gradul de sublocotenent...“

„Decorațiunile....?“

„Cele românești ți le-a dat Domnul Carol, căpitanul român, ér cel rusesc împĕratul Alexandru.“

„De unde sciĭ astea tóte?“ îl întrebâ Tomița, căruia i crescea inima de semeție.

„Cum să nu sciu, apoi n'am auḑit eu ce vorbia Dómna aicĭ inaintea patului D-tale?“

„Dómna?!“

„Da, din gura ei am mai aflat și alte lucruri. care te privesc fórte aprópe pe Dta.“

„Ce, ce . . .“ voi să întrebe bietul rănit, dar scirile cele însemnate pe care le auḑise cu totul nepregătit și care decĭ trebuiră să-l impresioneze și să-l afecteze pré mult in starea de slăbiciune în care se afla, îĭ tăiaseră puterile... căḑu din nou în nesimțire.

Acéstă nesimțire țênu o oră, două, cine scie cât ar mai fi ținut incă, décă o voce cunoscută, o voce dulce, armoniósă, o voce de serafim nu l'ar fi deșteptat din letargia sa.

Dintru întâiŭ Tomița credea, că érăși este prada jocului inchipuirilor sale, dar puțin câte puțin se încredințâ, că nu era vis, nicĭ vedanie, ci că se petrecea aievea ceea ce auḑia.

Lenița Săsan, în costum de infirmieră, vorbia cu garda bolnavilor.

„Dómna i-a adresat cuvêntul?“ ḑicea dênsa.

„Da!“ respunse gardianul.

„Și el îșĭ venise in fire?“ urmâ Lenița.

„Așa, da, părea cel puțin că este in fire!“ afirmâ servitorul spitalului.

„Da, da'“ continuâ Leniță, ca și când ar fi vor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bit in sine, „tot așa ḑice și biletul acesta, ce mi-a venit de la palat, ca să mĕ mâne aicĭ. Ḑicĭ însă că Toma....

„Domnul sublocotenent Toma Ciurescu,“ o întrerupse servitorul.

„Că Domnul sublocotenent ar fi recăḑut în nesimţire...“

„Așa pare, cuconiţă... să vede că sbuciumarea de bucurie... aflând că Elisaveta Dómna i-a purtat de grije...“

„Cine i-a spus asta?“

„Ean vecinu-sĕu de colea!“

Toma închise ochiĭ iute, căcĭ Leniţa sĕ întórse în acel moment și pornise înspre patul soţului sĕu de suferinţe.

Acest soţ părea gelos de scena, care sĕ petrecuse. Nu-i plăcea că Leniţa sĕ intreţinuse cu servitorul, până când de altă dată vorbise tot numai cu el. —

„Domnule sergent,“ — rănitul de lîngă Toma era decĭ sergent, — „ce ai spus Domnului sublocotenent de a recăḑut in nesimţire?“ îl intrebă féta cu óre-care sfiélă.

„Nimic,“ făcu sergentul pe scurt.

„Nimic,“ repetâ Leniţa, „nu sciă dară de interesul ce-i pórtă Elisaveta Dómna?“

„N'am avut trebuinţă a-i spune de acest interes, căcĭ a vĕḑut pe Dómna lîngă patul sĕu,“ ḑise sergentul cu destulă asprime.

Tomiţei i venia să sară din pat și să sugrume de gât pe acest om grosolan. Dar dorinţa, de a mai trage cu urechia la convorbirea lor, — pentru că spera a afla astfel lămurirea încurcăturilor în care-l aruncase presenţa Leniţei, — i dete răbdare de a nu sĕ mișca. —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu cumva i-ai spus,“ continuâ Leniţa, fără a lua in sémă nepoliteţa aceluia cu care vorbia, „nu i-ai spus că a vorbit în ferbinţeli?“

„Ba da . . .“

„Şi că mĕ pomenea pe mine — că Elisaveta Dómna aflând despre durerea sa sufletéscă, a pus o damă de onóre de la curte de a scris tatălui meu.

„Este împăcat Domnul Săsan!“ strigâ Tomiţa, ne mai putênd a sĕ stăpêni.

Sofia sĕ sperià; sĕ făcu albă ca păretele, dar in următorul moment sĕ reculese şi privind pe Tomiţa cu un zimbet dulce reşpunse:

„Da, tata-i împĕcat!“

„Dar Babeta?“

„Domnişóra?“

„Da, guvernanta, Domnişóra Babeta?“

„Când vei veni a casă, vei afla!“

„A casă! aşa dară érăşi sunt a casă la vétra vóstră,“ exclamâ Tomiţa plin de bucurie, fără a mai insista, ca să afle ce ḑice Babeta.

CAPITOLUL XXXV.

Promisiunea.

„Voiam să te cruţ, dar nu pot. De ce ai venit să-mĭ turburĭ fericirea. Eu eram înaintea ta în acéstă casă, tu ai venit in urma mea. Mie mi sĕ cuvine dară locul prim, tu trebue să cedezĭ.“

Acea care pronunţese aceste vorbe cu o voce aspră, cu resuflarea comprimată, grăind iute, era Babeta Cibolca. Acela cătră care erau adresate cuvintele astea era, după cum va fi ghicit deja amabilele cetitóre, Tomiţa Ciurescu.

„Nu te înţeleg Domnişóră,“ ḑise el tremurând de emoţiune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Astădĭ nu mĕ inţelegĭ, dar mai adinéorĭ m'ai înţeles. Atuncĭ ḑiceai că nu voiescĭ a mĕ înţelege, şi te-am cruţat. Pretinḑĭ a nu mĕ înţelege, astădĭ când ţi-am declarat că nu mai pot ceda.“

„Fi explicită, ca să sfârşim!“ exclamâ Tomiţa decis.

„Domnul Săsan n'aştéptă decât expirarea terminului de doliu ce pórtă pentru soţiă-sa, ca să mĕ ia in căsătorie, — este asta destul de esplicit,“ adause Babeta.

„Da,“ respunse Tomiţa tresărind, căcĭ îşĭ aduse a minte de bănuiéla cocónei Ţica şi tot o dată şi de ceea ce înţelesese el despre Babeta.

„Ce tresarĭ?“ întrebâ guvernanta.

„Cuvêntul doliu mi-a trecut peste osul spinărei,“ respunse Tomiţa.

„Ascultă băiete,“ făcu Babeta cu privire posomorîtă, „am voit să uit de amestecul ce ai avut la prósta încercare a acelei cocóne din mahala, îmĭ pare că o numesce Ţica. Nu mĕ face să-mĭ aduc aminte, că şi tu ai fost in stare a bănui un moment măcar pe mumă-ta.“

„Pe mumă-mea?“ repetâ Tomiţa înfiorat.

„Da, eu îţĭ sunt mamă, şi prin urmare nu pot să-ţĭ fiu şi sócră, ai înţeles?“

„Oh Dómne!“ respunse Tomiţa frângêndu-şĭ mânile de disperare, „m'ai scăpat din gura morţiĭ, mi-ai arătat raiul din apropiere, raiul sigur şi tóte astea — pentru ca să fiu respins din înălţimea fericirei, tocmai când mĕ credeam ajuns in port.“

„Te compătimesc băiete . . .“

„Oh mamă, décă-mĭ eştĭ mamă! . . .“

„Ce? nu mĕ credĭ?“

„Cum să te cred. Femeia pe care o sciam că-mĭ e mamă, era o femeeă próstă, ea insă şi-ar fi dat şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

inima din pept, déca ar fi sciut că prin acésta îmĭ póte cruța o durere — Dta insă te gândescĭ numai la folosul Dtale, căcĭ după tóte, nu poțĭ iubi pe Domnul Săsan.“

„Cine ți-a spus ție, că nu-l iubesc. Ș'apoi chiar déca ar fi așa, prin măritișul meu nu-mĭ fac mie un bine, ci ție, moștenitorului meu, asigurându-țĭ avuția lui Săsan.“

„De când copilul maștер este preferat copiilor adevĕrațĭ, — Domnul Săsan are două fete?“

Tomița tresări din nou când își aduse a minte de mórtea Dómnei Săsan.

„Să lăsăm acéstă întrebare! Destul că sciĭ ce-ți sunt, și ce voiesc!“

„Sciu ce pretinḑĭ a-mĭ fi, și tare mĕ tem să nu sciu mai adevĕrat de cum ai crede că sciu, — ce voiescĭ!“

„Ce vorbe sunt astea!“ exclamâ Babeta cu ton amenințător.

„Sunt vorbele unui om, care nu voiesce să dea din mânĭ suprema sa fericire, și care vĕḑênd că vrea să i sĕ răpéscă, este gata a sĕ apăra până la mórte — la vecĭnica peire chiar.“

„Eștĭ nebun, vreai să te resvrătescĭ in contra mamei tale.“

„Nu-mĭ eștĭ mamă, cu ce drept te numescĭ D-ta mama mea?“

„Cu dreptul ce mi-a dat creatorul ca acelei ființe care te-a născut pe tine?“

„Nu-i drept, nu Dta m'ai născut, Reveica Ciurea din Ulmenĭ îmĭ este mamă!“

„Da, Ulmenĭ, așa este, acum îmĭ aduc a minte, că am auḑit pronunțându-se acest nume inaintea mea când eram lăuḑă cu tine in acel sat părăsit, unde m'au trimis, ca să te dobândesc ascunsă de lume; căcĭ tată-tĕu era silit să sĕ feréscă de lume.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„A fost cătană tată-meu?“

„Cătană?! Cine ți-a spus asta?“

„Așa să dicea prin sat pe la noi!“

„De unde puteau să scie sătenii cei proști, ce a fost tată-tău.“

„Nu e fum fără foc, dice o vorbă românéscă. Trebue să fi fost cam așa ceva, căci altmintrea n'ar fi vorbit lumea așa.“

„Ți-a spus cineva ție în față?“

„Cum nu, chiar asta a fost pricina, că am fugit de-a casă. Mumă-mea Reveica Ciurea n'a tăgăduit, când i-am aruncat acéstă hulă in față, așa dară vedi că nu póte fi drept ceea ce spui Dta despre mine.“

„M'aș indoi și eu, décă n'aș fi găsit la tine un semn sigur, care nu értă nici o indoiélă.“

„Ce semn?“

„Îți aduci a minte de întâlnirea ce am avut la Hotelul Gabroveni.“

Tomița să înroși și plecă ochii.

„Véd că-ți aduci a minte. Atunci când ai leșinat, ți-am sărit intru ajutor și am dat la gâtul tău de o cruciuliță de aur.“

„De o cruciuliță de aur!“ repetă Tomița a cărui față să inseninase fără de veste.

„Da, după ce te-am născut, acea cruciuliță ți-am atêrnat'o de gât, ca să te recunosc, décă te voi întâlni vr'o dată în viéță, căci sciam prea bine, că tată-tău mě va ține despărțită de tine.“

„Crucinlița de aur?“ mai dise o dată Tomița cu un zimbet deschis.

„Ai înțeles acum, că nu póte fi nici o greșélă la mijloc?“

„Am înțeles — dar nu cum dici Dta, că nu póte fi nici o greșélă la mijloc, ci tocmai dimpotrivă, că ești înșelată Dta, D-șóră séu mai bine Dómnă Babeta.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Eu înșelată, cum așa?!“ întrebâ Babeta schimbând la fețe.

„Fiind-că acea cruciuliță nu mie mi-ai atêrnat'o, ci altui băiat.“

„Altui băiat?“ repetâ Babeta uimită.

„Da, — tocmai băiatului, care hulindu-mĕ, a fost pricina, că am fugit de acasă;“ și Tomița se apucă să povestéscă Babetei acea întêmplare pe care o scim deja, și in urma căreia Tomița smulgênd cruciulița de la Ionică remăsese cu ea.

„Așa, așa!“ ḑise Bebeța după ce terminase Tomița, „cu atât mai bine pentru Dta, acum nu-ți mai pun nimic in cale, poți să iai pe Lenița și să-mĭ devii ginere “

„Îți mulțămesc Dómnă,“ ḑise Tomița cu un zimbet maliții.

„Ean ascultă Domnișorule,“ replicâ guvernanta, „să nu care cumva să te înduri a schimba tonul față de mine, déca ții la fericirea Dtale.“

„Dómnă!“

„Nimic Dómnă, sunt Domnișóră cum am fost și mai 'nainte. Nu te încrede pré mult în protecțiunea de la curte, căcĭ nicĭ acéstă protecțiune nu este în stare a șterge péta de pe nascerea Dtale.“

„Domnișóra . . .!“

„Da, să scii, că déca nu-mĭ vei promite aicĭ cu sfințenie, pe parola Dtale de onóre, că tot de-a-una vei păstra respectul ce-mĭ datorescĭ ca cavaler față de o damă, apoi ca ginere față de sócră, ḑic déca nu-mĭ vei jura asta aicĭ in acest moment, va afla chiar astădĭ Domnul Săsan, cine eștĭ . . .“

„Domnișóră . . . mĕ amenințezĭ, dar amenințarea Dtale, în loc să-ți fiă de folos, mĕ silesce să mĕ dau pe față . . .“

„Să te dai pe față? Sunt curiósă cu ce!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Cu nimic mai mult, nicĭ mai puțin de cât să denunț la parchet partea ce ai avut la mórtea Dómnei Săsan.“

Babeta sĕ îngălbini dar totuși rîse cu hohot și dise:

„Ha, ha, partea ce am avut la mórtea Dómnei Săsan, cu asta voiescĭ să mĕ sperĭ. Dar uiță Dta că lumea vorbea și de fiitorul Dtale socru.“

Tomița-și muscâ buzele.

„Declară-te acum la moment,“ continuâ nemțóica aruncând o privire pânditóre asupra tênĕrului care era prada indoielei, tras când de partea Leniței, când de partea simțului dreptății înăscut fie-cărui om de bine. —

„Fiă,“ dise el in fine cu gura încleștată, „te voi cruța, décă nu-mĭ vei pune nicĭ o pedecă.“

„Cu atâta nu-mĭ este desful, dă-mĭ parola Dtale de onóre.“

„Ți-o dau!“

„Și jură-mĭ la fericirea Leniței.“

Tomița tăcu.

„Nu voiescĭ, eh bine, facă-sĕ după voia Dtale, rupă-se orĭ-ce legătură intre noi. Vom vedea cine va fi acela, care sĕ va căi.“

„Îți jur la fericirea Leniței, că nicĭ o dată din partea mea nu voi provoca cu intențiune nimic spre rĕul Dtale! Ești mulțămită.“

„Da.“

„Insă trebue să te mulțămescĭ cu atâta.“

„Nicĭ nu-ți voi cere nimic mai mult.“

„Suntem dară înțeleși.“

„Cu desăvêrșire înțeleși!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL XXXVI.

Noul Doctor.

Ionică nu putuse merge de la Viena la Paris, ca să-şĭ dobêndéscă de acolo unica recomandaţiune valabilă fără contestaţiune în societatea română, nu sĕ putúse duce, căcĭ nea Radu declarase că nu mai este in stare a-i trimite baniĭ trebuincioşĭ pentru călĕtoria, şederea şi studiul la Paris.

Totuşĭ pentru a-şĭ da un aer franţuzesc, Ionică 'şĭ schimbase numele. Din Ionică Rădulescu sĕ făcuse le Docteur Jean Radoleano.

Examenul de nostrificaţiune, pe care orĭ ce doctor de medicină trebue să depuiă la facultatea din Bucurescĭ, înainte de a putea începe praxa, îl trecu Domnul Jean cu bun succes, aşa în cât nu-i mai lipsea alt nimic pentru a fi un doctor după tótă forma de cât clienţĭ séu paţienţĭ.

Audise că directorul general al serviciului sanitar de pe atuncĭ studiase ca şi el tot la universitatea de la Viena, şi că copilărise prin Ardeal.

Cei care îĭ spuneau acésta, îl sfătuiau tot odată să-i facă o visită şi să sĕ inchine protecţiunei sale.

Domnul Dr. Jean Radoleano trăsese de-o cam dată la un hotel. La uşa odăiĭ sale pusese o placă cu inscripţiunea Dr. etc, ordinéză de la 10—12, pentru sĕracĭ gratuit de la 3—4. Apoi sĕ anunţase prin tóte jurnalele capitalei, însă tóte astea le făcuse fără nicĭ un efect; nu venia nimenĭ, nicĭ măcar sĕracĭ la consultaţiunĭ gratuite.

Vĕdênd una ca asta, sĕ decise a face visita directorului general, cu tóte că n'avea nicĭ o recoman-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

datiune către el și cu tóte că aflase multe detaiuri, care de care mai puțin încurăgiătóre de maniera cu care trata Domnul director general visitele ce i se dedeau peste tot, dar mai cu sémă visitele de categoria cum era și a sa.

Directorul general ședea în apropierea hotelului.

Ionică credu cu tóte astea că trebue să mérgă în trăsură la visită, parte pentru a da directorului cinstea cuvenită, parte pentru a-și da șie-și aplombul cuviincios.

Mai avea încă vr'o câți-va franci în pungă, căci venind de la Viena trecuse pe la Ulmeni și vĕduse pe lelea Maria, care păstrase pe séma lui, în un unghiu ascuns al casei, o sumuliță fórte considerabilă pentru împrejurările lor, și tusese fericită, că „Domnul lor“ sĕ îndurase a o primi din mânile ei.

Când ajunse la directorul general o trăsură sta dinaintea scări, ér din trăsură sĕ cobora un moșneag mititel, cu barba căruntă, cu bucile scufundate, dar cu ochiĭ vioi.

Ionică sĕ opri inaintea porții și sări din birjă tocmai în momentul, când moșnégul, care sĕ dase din trăsură, sĕ întorcea către scară, înspre care-și dirigea și Ionică pașiĭ sĕi.

„Cine ești Dta?“ îl întrebâ moșnégul restit, fixându-l tot o dată cu o privire pătrundĕtóre!

Audind acéstă întrebare și tonul cu care fuse rostit, Ionică îndată-și dete cu părerea, că moșnégul trebue să fiă stăpénul casei, adică directorul general al serviciului sanitar, și sĕ grăbi a respunde cu glasul sĕu cel mai umilit.

„Doctorul Jean Radoleano de la universitatea din Viena.“

„Dta ești, așa, bine că te vĕd!“

Acésta exclamare cu care sĕ oprise directorul pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

peronul scărei i părea lui Ionică de bună prevestire, deci aştepta cu un zimbet prevenitor încheerea vorbei începute.

„Cum am auḑit numele Dtale," continuâ directorul, ér Ionică intinse urechia cu atenţiune şi mai mare, „mi-am ḑis indată: étă . . ."

O tuse séc㠠i tăiâ directorului firul vorbirei.

Ionică zimbea mereu cu cea mai mare prevenienţă. —

„Étă . . ." reluâ directorul, „unul din acei prostolani, care şi-a schimonosit numele, din Ion a lui Radu, Jean Radoleano . . . ce vreai Domnule," o rupse apoi directorul fără de veste.

Doctorul Jean Radoleano îşi perduse cumpĕtul tocmai cum şi-l perde şi omul când, creḑênd că are să calce sus, sĕ cufundă in jos. El sĕ inroşi şi tăcu. —

„Spuneai că eştĭ de la Universitatea Vienei," urmâ directorul general.

„Da Domnule director general."

„Român de dincolo?"

„Da Domnule director general."

„Vină 'n sus!"

„Nu mai îndrăznesc să vĕ incomodez."

„Flécurĭ, poftim trecĭ înainte," ḑise directorul arătând spre uşa scărei cu o mină atât de imperiósă, încât Ionică nu mai avu curagiul de a-l contraḑice, ci deschise uşa şi urcâ treptele urmat de generalul sĕu, care boncănea necontenit.

După ce sosiră sus, intrară in odaia de ordinaţiune a doctorului director.

„Când plecĭ?" întrebâ acesta pe Ionică din chiar senin.

Bietul doctor nou înholbâ nisce ochĭ speriaţĭ cătră directorul general.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Oră," continuă acesta observând uimirea visitei sale, „ai pus de gând să stai aicĭ în Bucurescĭ?"

„Décă nu sĕ găsesce cumva vr'o staţiune in altă parte," respunse Ionică cu totul deconcentrat, căcĭ nu scia că directorul general luase obiceiul a întreba pe oră-cine venia la el: „când plecĭ?"

„Staţiune, n'am vreme să-ţĭ procur o staţiune. Ai o locuinţă aicĭ?"

„Da, Domnule director general, am tras colea la Hotel London, adio!" Ionică n'avea o răbdare pré lungă, o perduse faţă cu directorul general şi voia să plece.

Acestuia îĭ impuneau tocmai acei ómenĭ, carĭ nu făceau cas de el; astfel bruscheţa noului doctor îl domoli.

„La Hotel London? şi d'acolo ţi-a trebuit trăsură până aicĭ coconaşule," ḑise el apucându-l de un nasture al gherocului. „Aşa, bine, de câte orĭ nu mĭ va conveni să merg unde mĕ va chiema, voi trimite lumea la Dta."

„Mulţămesc Domnule director," replică Ionică şi eşi turbat pe uşă afară.

„De-mĭ va surîde norocul vr'o două sĕptĕmânĭ încă tot aşa precum mi-a surîs până acum," îşĭ ḑise el trântindu-sĕ pe canapea, după ce ajunse a casă, „va trebui să mĕ gândesc orĭ la altă meserie, orĭ să plec din Romănia. — Asta să fie acea ţéră făgăduită," continuă el după o pausă, „de care visăm noi Ardelenĭi din frageda nóstră copilărie, ca de un picior de raiu, unde prin rîurĭ curge lapte şi miere, unde stradele oraşelor sunt podite cu galbenĭ, în cât n'ai de cât a te pleca, pentru a-ţĭ umplea busunarele... Aş! Nimen nu voiesce să scie de tine. Unul te rîde décă îĭ spui că ai studiat la Viena, căcĭ ḑice, ce poţĭ învĕţa de la Nemţi, altul, ca acest director general, te

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ţine de rĕu că nu ţi-ai păstrat numele rustic, unul aşa, altul altmintré, dar nicĭ unul nu te ia în consideraţiune . . . De ar veni barem vr'un sĕrac, să fac o cură după gustul Românilor liberĭ, să-l tămăduesc prin o lovitură de baston, séu dându-i o straşnică palmă . . . Dar nu s'arată nimenĭ!"

„Când nu va voi să mérgă unde-l va chiema, va trimite lumea la mine, aşa dise Domnul director general. De bună sémă şi-a bătut joc de mine cu acésta. El, care trece de cel mai lacom şi cel mai avar om, să refuze o visită . . . da, póte la vr'un sĕrac . . . în mijlocul nopţiĭ . . .

Era aprópe disperat noul doctor, — aşa de disperat în cât nu mai eşi în acea séră, ci remase acasă aşteptând până târdiu séra, că dór', dór' i va veni vr'un bolnav.

In zadar insă.

Cătră unspre-dece óre sĕ culcă, înjurând pe Domnul director general şi pe toţi bolnavii din Bucurescĭ, carĭ nu voiau să scie de el.

Avea insă nedreptate de a dispera şi de a sĕ indoi de sinceritatea directorului general, căcĭ, după cum vom vedea — chiar a doua di i trimise un paţient bun.

CAPITOLUL XXXVII.

Apoplexia.

Putea óre Domnul Săsan să refuze crucea de comandor al ordinului numit „stéua României?"

Nu, nicĭ de cum!

Ómeniĭ mai puţin vanitoşĭ de cât dênsul n'ar fi fost in stare să resiste acestei ispite.

Dama de onóre de la curtea Dómnei Elisaveta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

i dase sĕ înţelégă, că devenind socrul vitézului Tomiţa Ciurescu, nu i sĕ va putea refusa acéstă distincţiune, pentru meritele sale documentate prin infiinţarea ambulanţei.

In urma acestei informaţiuni tatăl Leniţei d'abia mai putea aştepta însănătoşarea fostului sĕu băiat de prăvălie şi actualului sublocotenent Tomiţa Ciurescu, pentru a-l îmbrăţoşa ca ginere bine venit.

Dar bucuria sa avea să fie tulburată!

Babeta, care după cum scim, trăia in părerea că Tomiţa este fiul ei, şi care nu voia să dea de o pedecă neînlăturabilă a căsătoriei sale cu Domnul Săsan, i declară acestuia in ton categoric, că îndată ce sĕ va invoi la cununia Leniţei cu Tomiţa îl va denunţa la parchet pentru otrăvirea soţiei sale.

Étă explicarea ulterióră a acelei convorbiri ce avuse Babeta cu Tomiţa, când acesta venise pentru prima óră după însănătoşarea sa in casa Săsanului.

Cetitorii noştrii au asistat la acéstă întrevorbire şi-şi vor fi reamintind, în ce mod sĕ terminase.

Babeta află, că Tomiţa nu era fiul ei şi astfel sĕ învoi a nu sĕ mai opune căsătoriei sale.

Fiul Reveichii îşi celebră cununia cu fata Domnului Săsan, care îşi primi decoraţiunea.

Ce ómeni fericiţi.

Da, după aparinţă, în realitate însă Tomiţa, de şi îşi vĕduse visul cu ochii şi cu tóte că soţul Leniţei ar fi putut trăi dile dalbe, nu era nicĭ de cum fericit.

Bănuielile pe care le concepuse faţă cu guvernanta şi in consecinţă şi faţă cu socru-sĕu, nu-i dedeau pace.

Aceste bănuelĭ, care nu adormiseră nicĭ o dată in sufletul sĕu, fură aţiţate până la nesuferire de cocóna Ţica, care auḑind de căsătoria lui, găsise oca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

siune a-i vorbi și a-i spune despre invinovățirea de furt cu care-l inegrise Babeta inaintea ei, când cu inrolarea sa in armata României.

Tomița, pentru a domoli pe cocóna Țica, i spuse, că cei din casă creduseră in adevĕr ceea ce-i spusese nemțóica, dar că tóte s'ar fi lămurit pe urmă. El insă din ce mergea era mai tare convins, că Babeta comisese crima de omor asupra Dómnei Săsan, intocmai după cum i sĕ imputa, și că Domnul Săsan era complicele ei.

Acéstă convincțiune i muncea necontenit spiritul.

„Datoria de om cinstit," filosofa el adese-orĭ, „mĕ face să desconsider tot afară de drept și să denunț pe acéstă șerpóică, riscând chiar a-mĭ perde amorul soției mele. Dar parola de onóre ce i-am dat, ba jurămêntul ce am depus?" urmâ el apoi, sĕ opri insă aici, fără a-și da rĕspuns la intrebare.

Tomița credea că tăcênd împlinesce datoria de om cinstit, care nu póte călca parola dată cu nicĭ un preț, în adevĕr însă-l reținea mai mult frica, că vorbind, Leniția și tótă lumea va afla cumcă este copil din florĭ.

N'avuse curagiul a descoperi secretul nascerei sale inaintea soției sale, de și-și propusese a o face, chiar inaintea de căsătorie, ér Babeta de bună sémă și-ar fi rĕsbunat cu divulgarea acestui secret, décă dênsul s'ar fi decis a o da pe mânile justiției.

Posițiunea Tomiței in loc să sĕ amelioreze devenia din ce in ce tot mai nesuferită, căcĭ Leniția și Sofia din ce mergea stima tot mai mult pe afurisita de nemțóică. De ce? fiind-că Babeta, urmărind necurmat ținta de a deveni soția Domnului Săsan, sĕ purta cu atâta gingășie și ingrijire cu ele, incât le fermecase.

Uitaseră cu totul de urîtele bănuelĭ, care resări-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

seră in sufletele lor după mórtea mamei lor; nu numai că uitaseră, ci décă ar fi venit cineva să le dovedéscă adevĕrul acelor bănuelĭ, nu l'ar fi creḑut, ba ar fi prins o ură de mórte in contra lui.

Tomiţa simţise acéstă dispositiune a nevestei şi a cumnatei sale, deci îşĭ impuse a silă tăcere şi faţă cu ele, dar totuşĭ nu era in stare a sĕ stăpêni întru atâta, în cât să nu sĕ simţe aversiunea ce avea împotriva nemţóicei.

Babeta era un spirit fórte rafinat. Nu întrebuinţa nicĭ o dată forţa de cât numai unde era neapĕrat de lipsă, ci căuta a-şĭ ajunge ţinta prin blândeţe, prin dulcéţă şi prin prevenienţă.

Scim că Domnul Săsan era cum am ḑice silit a sĕ căsători cu dênsa. Ea, deşi cunoscea puterea influinţei sale purcesă din complicitatea lor la mórtea Dómnei Săsan, avea destul tact a nu mai aminti nicĭ o dată de acéstă crimă. Din contra sĕ silea a o face uitată şi sĕ purta cu tótă cochetăria unei femei, care voiesce să cucerésc̆ă inima unui bărbat.

Domnul Săsan sĕ făcuse un om fórte pocit. Nimenĭ nu-i mai putea face pe plac. Să credea cel mai cu minte om din lume de când primise crucea de comandor al stelei României.

Nu-i mai impunea nimen — afară de Babeta. Zimbetul ei cel sarcastic îĭ tăia torentul cel mai furios de vorbe. Dar Babeta nu numai că-i impunea ci— îĭ preocupa tóte gândurile lui. Nemţóica sĕ pricepea a pune in purtarea ei faţă cu dênsul un farmec, a cărei esenţă nu suntem în stare de a o explica, care însă eră destul de puternic pentru a subjuga pe acest om.

De câte-orĭ venia a casă trebuia să dea de Babeta. O surprindea in odaia sa, arangiându-i mésa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de scris, dar' apoi de altă dată un țipet pătrundętor îl chiamă in odaia ei, unde o găsia lungită pe divan, fără simțiri, leșinată in aparință . . . așa în cât trebuia să-i vină întru ajutor.

Scia să-i dea în glas intr'un mod fórte ingenios. Tot de-a-una, in desele lor dispute, când casnice, când de o importanță mai mare, părea că superioritatea lui o silise a sĕ întórce la opiniunea lui. Acésta îl măgulea și-i asigura simpatiile lui.

De când cu scena după mórtea Dómnei Săsan, i sto sese promisiunea, că o va lua in căsătotie indată ce va espira anul de doliu, ea nu pomenise nicĭ o dată cu un cuvênt măcar de acéstă promisiune; el însă cu tóte astea n'o uitase.

Evenimentele politice, resboiul, isgonirea Tomiței, reîntórcerea acestuia, cununia lui cu fiă-sa Leniţa, nimic nu rĕcise simțimentele sale cătră guvernantă, ér în ḑiua când expira terminul de doliu, Domnul Săsan întorcêndu-sĕ a casă chiemâ pe ginere-sĕu Tomița in odaia sa particulară și-i declară, că sĕ va căsători cu Babeta.

Tomița părea ca și lovit de trăznet, la auḑirea acestei declarațiunĭ categoricc.

O sémă de vreme nu fu in stare a-i rĕspunde nimic.

Domnul Săsan vĕḑênd pe ginere-sĕu mut, schimbâ la fețe și incepu să tremure.

Inţelese că descoperirea sa uimise pe Tomița.

Pe semne, pentru a scăpa de explicațiunĭ neplăcute Domnul Săsan, nicĭ n'așteptâ ca să sĕ desmeticéscă ginere-sĕu, ci plecâ.

Tomița alergâ indată la Leniţa. Filosofia sa ajunse la capĕt. De și i spusese guvernanta, că sĕ va mărita după socru-sĕu, Tomița sperase, că Domnul Săsan nu sĕ va da in acéstă privință după pofta gu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vernantei. Vĕdĕnd acum, că sĕ înşelase, voia cu ajutorul soţiei sale să zădărnicéscă planul Babetei.

Leniţa insă după ce ascultase plângerea Tomiţei respunse:

„Nu găsesc nicĭ un rĕu in hotărîrea tată-meu.“

„Babeta să-mĭ fiă sócră!“ exclamâ Tomiţa îngrozit.

„De ce nu? Mai bine ea de cât o streină!“

„De ce nu? Cum poţĭ întreba aşa? Ai uitat ce spunea lumea de ea şi de tată-tĕu. Acéstă căsătorie nu ar confirma óre din nou bănuelile ómenilor?“

„Eu ḑic tocmai dimpotrivă,“ respunse Leniţa. „Décă guvernanta s'ar simţi vinovată de crima ce cu nedrept i sĕ impută, cred că ea ar fi cea dintâiă, care ar fugi de orĭ ce lucru, ce ar putea să întăréscă bănuelile lumei.“

„Da, ai dreptate, ea nu sĕ s i m t e vinovată, cu tóte că după deplina mea convingere a comis crima, nu sĕ s i m t e ḑic, fiind-că s'a deprins cu crima şi a perdut orĭ-ce simţire in acéstă privinţă.“

„Tomiţă — moderéză-te. Nu sciu ce să cred de turbarea ta în contra unei fiinţe, care după tóte merită recunoscinţa nóstră, căcĭ ei avem să mulţămim tot ce suntem eu şi cu soră-mea.“

Leniţa voia să continue încă pe acest ton, dar vĕdĕnd Tomiţa, că nu o va scóte la cale cu ea, merse érăşĭ la socru-sĕu.

Domnul Săsan nu era singur.

Nemţóica cea afurisită, sĕ afla în odaiă la dênsul.

„Bine că vĭi,“ ḑise Domnul Săsan cătră Tomiţa.

Şedea pe divan şi părea fórte obosit, bolnav chiar. Tremuriciul, de care fusese apucat deja când vorbise mai nainte cu Tomiţa, nu-l părăsise de loc.

Mai cu sémă mâna sa cea stângă tremura necontenit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Am dorit să-ţĭ vorbesc tată!“ ḑise Tomiţa cu sfiélă.

„Şi eu,“ respunse Domnul Săsan, a cărui limbă sĕ incurca, aşa în cât nu mai vorbea curat, ci bâlbăia. —

„Dar ceea ce am să-ţĭ spun nu sufere presenţa Domnişórei Babeta,“ replică Tomiţa.

„Eu îusă,“ reluâ socru-sĕu, bâlbăind tot mai tare, . . . vo . . . voiesc să vor . . . besc toc . . . mai de Ba . . . ba . . . beta, . . . chemaţĭ şi fe . . . fe . . . tele . .“

Babeta alergâ să chieme pe Leniţa şi pe Sofia.

Tomiţa voia să sĕ profite de ocasiune pentru a spune socrului sĕu între patru ochĭ, ce-l ardea la inimă, dar spre spaima sa, vĕḑu că Domnul Săsan de o dată sĕ făcuse mototol.

„Tată dragă!“ strigâ el şi sări să l ridice.

In acest moment sosi Babeta cu fetele D-lui Săsan.

„Vai, tată, ce ţi-e!“ striga Sofia speriată.

Domnul Săsan deschise ochiĭ şi, vĕḑênd pe fiicele sale începu să plângă.

„Iute, de grabă un doctor,“ ţipâ guvernanta, ca şi eşită din fire.

CAPITOLUL XXXVIII.

Prima visită.

Tomiţa alergase cu capul gol drept la doctorul care locuia mai aprópe de dênşiĭ.

Acest doctor din întêmplare era directorul general al serviciului sanitar.

Domnul director general şedea tocmai la mésă, când intrâ Tomiţa la el ca din tun eşit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ce vreai," să rĕsti directorul la el.

„Domnule Doctor, te rog pentru Dumneḑeu..." începu Tomiţa apoi sĕ opri căcĭ nu mai putea să rĕsufle, decum să mai vorbéscă.

„Ei bine ce-i," făcu directorul general continuând a mânca.

Din când în când suspina ca și furat de gândurile sale și uitând cu totul de presenţa Tomiţei.

Acesta după ce căscase de vr'o două orĭ gura fără a putea articola vr'un ton, îșĭ regăsi in fine vocea și ḑise:

„Móre socru-meu, Domnule doctor, te rog vină să-l scapĭ!"

„Móre, móre!" boncăni directorul general. „Toţĭ ḑic așa, și décă alerg după vorba lor, ce să veḑĭ, când sosescĭ la bolnav: stomac stricat, séu durere de dinţĭ, ba câte o dată efectul beţiĭ chiar."

„Domnule doctor," reîncepu Tomiţa, „pentru Dumneḑeu nu te mai da la reflecsiunĭ, ci vină să scapĭ un om de la mórte."

„Și eu sunt tot atât de bun ca și socru D-tale, deci voi sta mai întâiu la mésă, căcĭ décă aș alerga acum cu Dta, mi-aș atrage o indigestiune, séu vr'o altă bólă."

„Socru-meu este comerciantul Săsan, îţĭ dăm pentru visita Dtale, orĭ cât ai cere."

„La dracu!" sbierâ directorul general aruncând furculiţa sa cât colea și cu atâta vehemenţă în cât resturna un pahar, care sĕ spar e făcênd hîrburĭ și o farfurie, „ce credeţĭ că sunt avisat la baniĭ Dv; pléc d'aicĭ, nu mĕ mai supĕra."

„Décă-mĭ va muri socru, n'ai să rîḑĭ," strigâ acum și Tomiţa, care-șĭ eșise din fire apucând spre ușă. —

„Săsan, Săsan," repetâ directorul general, „mi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sĕ pare că şéde p'aicĭ aprópe. Ean ascultă Domnule," sĕ adresâ cătră Tomiţa, care tocmai pusese mâna pe clénţă.

Acesta sĕ opri un moment, sperând că doctorul totuşĭ va veni cu el.

„Eu nu pot să mĕ duc cu Dta," continuâ directorul general, „dar én colea în Hotelul London este un medic nou, chiamă-l pe acela, va fi bun bucuros să mérgă orĭ unde l'ai duce."

Tomiţa eşi ca fulgerul şi peste câteva momente îl vedem la uşa Doctorului Jean Radoleano.

Cetind tăbliţa îşĭ ḑise:

„Nu-s orele de consultaţiune, póte nicĭ nu va fi a casă."

Cu tóte astea incercâ la uşă.

Era deschisă. Doctorul Jean Radoleano, şedea necăjit pe canapea.

„Domnule Doctor," cu aste cuvinte sĕ adresâ Tomiţa cătră el.

„Un client," făcu acesta sărind de pe canapea.

„Da şi încă un cas fórte urgent, te rog vină cu mine!"

„La moment!" Doctorul Jean îşĭ luâ pălăria şi ḑise: „étă mĕ s."

Plecară.

Tomiţa fugea ca un nebun, fără a ḑice un cuvênt măcar pe drum mergênd.

Aşa alerga Tomiţa încât doctorul dabia era în stare a-l urma. Noroc că casele Dlui Săsan erau numai vr'o câţĭ-va paşĭ de la hotelul London, căcĭ aitmintré doctorul in valul de ómenĭ s'ar fi perdut de conducĕtorul sĕu.

Pe scară sĕ opri Tomiţa şi ḑise:

„Eştĭ recomandat de directorul general al serviciului sanitar, Domnule doctor, prin urmare sper că-ţĭ va succede a scăpa pe bolnavul la care te duc."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Sper și eu,“ respunse doctorul, în sine adause: „totuși n'a uitat de mine domnul director, sunt dator a-mĭ pune tóte silințele, ca să nu-l fac de rușine.“

Când intrară în odaia bolnavului, doctorul perdu de o dată tot curagiul, ceea ce sĕ exprimâ așa de bine în fața sa încât îl înțeleseră toți dimprejur.

„Scapă-l, domnule doctor,“ țipa Babeta.

„Dómna soția?“ făcu acesta, căcĭ la moment nu scia cu ce să incépă mai bine vorba.

Acéstă întrebare isvorîtă mai mult simțului de nespusă genă în care sĕ afla de cât unei premeditațiunĭ, făcu o impresiune plăcută asupra Babetei.

Ea-l privi pe furiș și-l aflâ după gustul ei.

Nimen nu sĕ găsise a rĕspunde la întrebarea doctorului, el își vĕdu decĭ de trébă.

Scoțênd din busunar o tășcuță cu unelte, luâ din ea o pinsetă, resfrânse mâneca Domnului Săsan și sĕ incercâ a-i lăsa sânge.

Incercarea sa rĕmase fără resultat.

„Pré târdiu, sângele a început deja a sĕ închega,“ dise el apoi cătră asistenți, „este un atac de apoplexie!“

„Mort, mort, o Dumnedeule,“ strigâ Babeta și căd̦u fără simțirĭ, din fericire insă — orĭ era precalculațiune — pe un divan unde rĕmase lungită.

„Tată, vai . . . Domnișóră . . . o Dómne, móre... ajută Domnule Doctor . . .“ strigară fetele alergând de la Domnul Săsan la Babeta, ș'apoi érăși de la Babeta la Domnul Săsan.

„Domnului nu-i mai putem ajuta nimic,“ dise doctorul, „ar fi decĭ bine să ducem pe Domnișóra de aicĭ, ca să-i dăm ingrijirea trebuinciósă.“

„Da, da s'o ducem,“ dise Sofia plângênd și sĕ prepara a da mână de ajutor doctorului, ca să ridice pe Babeta de pe divan.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Doctorul zimbi. Biata fétă sĕ credea mai tare decum era în adevĕr. Totuşi sĕ aplecâ spre cea leşinată, ca să constate starea ei.

„Domnişóră,“ i ḑise el cu vocea duiósă.

Babeta deschise ochiĭ.

„Te rog, décă poţĭ, opintesce-te puţin, să te ducem la un adăpost mai bun de cum ai putea avea aicĭ. De o parte te voi sprijini eu, ér de cea laltă Domnişóra . . .“

„Sofia“ întregi Babeta cu un zimbet palid şi sĕ ridică, încet, încet afectând o mare slăbiciune.

Ionică în acel zel ce desvóltă un medic la prima sa visită de praxă medicală, i dete mână de ajutor, luându-o aprópe cu totul in braţele sale.

Bĕtrâna cochetă, nemţóica afurisită, faţă cu un muribund, căruia afectase amor până în momentul expirat, sĕ lipi cu drag de corpul acestui strein.

O conduseră in odaia ei.

Doctorul Ionică sĕ întórse la Domnul Săsan, dar n'avu alt nimic de făcut, de cât de a constata mórtea lui.

Când îĭ aduse acésta scire, Babeta leşină din nou, după aparinţă, în sine insă murmură: „le roi est mort, vive le roi!“

Ionică firesce i dete érăşĭ ajutorul sĕu medical şi peste puţin o redeşteptă din amorţélă.

„Eşti tare ocupat, Domnule doctor?“ întrebâ nemţóica cu vocea slabă.

„Ca un începĕtor ce sunt,“ replicâ Ionică, care nu ar fi mărturisit nimenui, că nu este de loc ocupat. —

„Suntem cu un mort in casă, eu mĕ simţ atât de slabă în cât nu sciu décă voi ajunge ḑiua de mâine . . .“

„Oh Domnişóră, cât despre asta, nicĭ o temere...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Suntem trei femei neputincióse, neexperte cel puţin şi un singur bărbat, ginerile răposatului, care va avea destul de lucru, cu înmormêntarea, cu regularea succesiune . . . n'ai primi Dta, să locuiescĭ la noi . . .“

„Domnişóră!“ îngână Ionică confus.

„Spune-i şi tu Sofio!“

„Da, te rog şi eu Domnule Doctor,“ ḑise Sofia socotind ca tot de-a-una, aşa şi acum, părerile guvernantei de nefalibile.

Ionică îşĭ ḑise îndată, că décă va accepta acéstă propunere, va renunţa de o cam dată la stabilirea praxei sale, dară ochiĭ ceĭ blăjinĭ ai Sofiei, aerul ei cel simpatic îl fermecară aşa încât nu mai stete la îndoiélă, ci respunse:

„Sunt gata cu plăcere, a vĕ sta la dispoşiţiune.“

„Du-te Sofiă, şi spune Domnului Tomiţa, că Domnul doctor a primit ca să stea la noi, până . . . în sfêrşit, până vom avea trebuinţă de ajutorul sĕu.

CAPITOLUL XXXIX.

Alt amor.

„Voiescĭ să mĕ omorĭ, după cum ai omorît şi pe binefăcătorul, pe socrul Dtale, pe Domnul Săsan?“

Tomiţa-şĭ perduse graiul, auḑind acéstă nerușinată învinovăţire; stete vr'o câte-va momente bâlbăind înnaintea Babetei, apoi irupse:

„Bine mi-e, aşa-mĭ trebue; eu care te-am cruţat, să aud din gura Dtale, ceea ce cu drept cuvênt ar fi trebuit să ḑic de Dta, dar nu numai să ḑic, ci să dovedesc chiar inaintea judecătorului. Dar ce mai stau de vorbă cu Dta, voi spune doctorului să plece, şi pace.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Vrea să mĕ omóră, să mĕ omóră,“ reîncepu Babeta.

„D'apoi bine femeeă, trebue să aibĭ doctor în casă, nu póte să te caute și de la hotel, séu orĭ unde va ședea.“

„Nu, nu, căcĭ pe mine m'apucă rĕul făr' de veste, până sĕ mérgă la el, până să viiă la mine, am murit!“

Era ca vr'o două dile după înmormêntarea repausatului Săsan când avu loc acest dialog între actualul șef al familiĭ și guvernanta.

Tomița voia tocmai să repete in mod și mai categoric declarațiunea sa, că nu va mai suferi pe doctorul Jean Radolesco in casă, când veni și Sofia.

Despre acésta fetița nu scim până acum nimic mai mult de cât, că era copila cea mai mică a repausatului Săsan. Trebue să facem cunoscința ei mai de-aprópe, căcĭ este chiămată a juca un rol principal de aicĭ înainte.

Scim că doctorul Ionică fusese atins la prima ei vedere, trebuia decĭ să aibă un farmec óre-care in apariținea ei.

Cum să nu fi avut. Sĕ bucura de cel mai scump și mai gingaș farmec — era tênĕră, castă, puțin cam sfiiciósă, cu un cuvênt avea farmecul nevinovăției. De altmintré era cu pĕrul roșu, cu fața albă ca zăpada, pe unde nu era acoperită cu pistruie, avea guriță rumenă, dinți frumoșĭ, era mijlocie de stat și ceva cam durdulie.

Atât despre fisicul ei.

Cât despre caracter, venera tot ce era nemțesc, muria după Babeta și cu tot aerul ei cel sfiicios era pretențiósă și închipuită peste mĕsură.

De la viéță pretindea să-i facă parte de un romanticism cât sĕ póte mai straniu; așa dară nu s'ar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fi măritat după un tênĕr așeḍat, a cărei cunoscinţă ar fi făcut'o pe calea cea obicĭnuită, prin presentare séu recomandaţiune.

Când intrâ la Babeta, căcĭ acolo în ḍodaia ei, dinaintea patului în care zăcea, avuse loc dialogul ce l'am reprodus mai sus, guvernanta exclamâ:

„Bine că vĭi, ca să veḍĭ cum cumnatul Dtale, noul stăpên al casei, vrea să mĕ dea afară, așa bolnavă cum mĕ veḍĭ.“

Sofia privi indignată spre Tomiţa.

El stetea să móră de necaz.

„Cum poţĭ spune asemenea...“ era să ḍică minciunĭ, dar acest cuvênt i sĕ părea pré dulce pentru reproducerea acelui cuget mîrșav, ce pusese guvernanta în vorbele ei, și cum căuta după alt cuvênt mai nimerit, făcu o pausă.

„Voi veni și eu cu Dta,“ ḍise Sofia extasiată și alergâ la pat, ca să mângâie pe șerpóica.

„Nu te va lăsa însă Domnialui, căcĭ el îţĭ este epitrop,“ fonfăi Babeta.

„Duceţi-vĕ in numele lui Dumneḍeu cu doctorul cu tot,“ strigâ Tomiţa infuriat, căcĭ îșĭ perduse răbdarea. —

„Veḍĭ,“ reluâ guvernanta cea fățarnică, „veḍĭ că ne dă afară, ne scóte pe uliţă sub un pretext de nimica.“

„Pretext, nicĭ un pretext!“ sbierâ Tomiţa turbat.

„Dapoi nu s'a născut tótă vorba din pricina doctorului,“ fonfăni érășĭ Babeta, „ce rĕu îţĭ póte face doctorul, de-l urăscĭ și-l persecuţĭ intr'atâta.“

„Te rog nu mĕ aduce la disperare cu logica Dtale femeéscă,“ respunse Tomiţa.

„Logică femeéscă, auḍĭ cu ce voiesce să ne astupe gura Dsa, care este mai logic de cât noi. I vorbesc de medicină, și Domniasa îmĭ respunde logică, a poftim.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„In fine judecă și tu,“ se adresâ Tomița către Sofia, sătul fiind de a mai discuta cu nemțóica, „este óre cuviincios ca să ședă un tênĕr la noi in casă. Ce va vorbi lumea.“

„Că mult îmĭ și pasă de gura ómenilor . . .“ reflectâ Babeta.

„Nu-i vorba de Dta, ci de Sofia,“ respunse Tomița cu dispreț, „ea este fată mare și trebue să avem grijă de reputațiunea ei.“

„Sofia! fată mare, ea sêrmănica copiliță,“ rîse Babeta.

Aceste cuvinte atinseră pe cumnata Tomiței în mod neplăcut, căci ea se afla încă în acea fericită etate care ține de rĕu pe orĭ cine ar îndrăzni a-i dice copilă.

„Eu copilă!“ exclamâ Sofia, „da sunt ușură de minte, nepreveḑétóre ca și o copilă de nu m'am gândit la necuviința ce este împreunată cu ședérea doctorului la noi in casă. Ingrijirea pentru sănătatea Dtale m'a copleșit intru atâta, încât nicĭ n'am întrebat, ba nicĭ n'am vĕḑut, că doctorul este tênĕr. Astădĭ aflu asta, astădĭ sciu . . .“

„Ce? și tu te dai pe partea dușmanilor mei! ah Dumneḑeule!“ fonfăni nemțóica plângênd.

„Orĭ e nebună, orĭ e amoresată . . .“ Tomița nu 'și sfêrși vorba, i venise o ideeă. „Étă mijlocul cel mai nimerit pentru a mĕ scăpa de ea cu fața cinstită. Bĕtrâna móre după un bărbat, ón să i-l dăm pe acesta; odată măritată nu mai are ce căuta p'aicĭ. Doctorul ăsta,“ continuâ Tomița în gândurile sale, „și așa nu-mĭ este simpatic . . . nu l'am putut suferi din primul moment in care l'am vĕḑut. Așa dară, in loc de a-i despărți voi stărui a face cât mai curênd o pereche din ei!“

„Aide Sofiă,“ se adresâ apoi către cumnată-sa,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„nu-i bine nicĭ pentru noi nicĭ pentru bolnava ca să mai stăm p'aicĭ . . . să-i trimitem pe doctor, să-i scrie vr'o ordonanță, ca să-i mai trécă rĕul.“

Eșiră.

Tomița voi să incerce pe Sofia sĕ véḑă, că óre nu pórtă vr'un interes pré mare pentru doctor, i ḑise decĭ:

„Ce-aș mai rîde, décă s'ar face o părechiă din acest doctor și din guvernanta vóstră.“

„Îmĭ pare, că ar fi prea têněr pentru ea,“ replică Sofia.

„S'ar potrivi mai bine cu tine, nu-i așa,“ întrebâ Tomița pândind.

„Eu și un medic, unde te-ai gândit!“ respunse Sofia așa de indignată și cu un aer de dispreț așa de adevĕrat, încât nu permitea nicĭ o îndoiélă despre sinceritatea ei.

Sofia era gólă tată-sĕu, cât în privința îngâmfărei, ș'apoi un amor atât de casnic, décă ni este permis a ḑice așa, nu era nicĭ decum după gustul și aspirațiunele ei.

Din partea ei nimic decĭ nu era de temut.

Tomița stăruia de atuncĭ cu tot adinsul ca să realiseze căsătoria cea monstruósă intre Babeta și Ionică. Acest din urmă insă nu voia să înțelégă nicĭ una din amintirile ce i sĕ făcuseră mai de multe orĭ.

El ofta după Sofia, décă n'ar fi fost acésta nicĭ n'ar mai fi rĕmas in casă.

Babeta sĕ schimbase de tot față de Tomița. I era recunoscătóre și devotată pentru stăruințele lui.

Astfel merseră lucrurile o sémă de vreme fără de a sĕ decide intr'o parte séu intr'alta.

Tomița era deja să părăséscă planul sĕu, căcĭ din ce trecea tot mai mult sĕ convingea că doctorul a prins o slăbiciune pentru Sofia, decĭ i era témă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ca la cele din urmă să nu ésă vr'un scandal din prelungita ședere a doctorului in casă la ei.

„Domnișóră!“ ḍise el deci intr'una din ḍile, „véd că sănĕtatea Dtale s'a restabilit, am putea sĕ dăm drumul doctorului.“

„M'am gândit și eu la acésta . . . dar . . .“

„Ce dar . . ,“

„N'ai fi de părere, că décă am petrece sesonul la Sinaia, ne-ar prinde la toți bine.“

„La Sinai . . . ba da, și . . .

„De ce să nu ducem pe doctorul cu noi.“

„Să ne ințelegem. Ai vĕḍut că am făcut tot posibilul din partea mea, ca să ți sĕ realiseze dorința finală față cu doctorul. Nu s'a putut, și scii de ce nu?“

„Fiind-că nu s'au copt incă lucrurile!“

„Ba nicĭ de cum, ar fi fost destul timp ca să sĕ cócă, ci fiind-că doctorul nu a prins slăbiciune pentru Dta, cum ne-am așteptat, și cum s'ar fi cădut, ci pentru Sofia . . . decĭ trebue să fim cu mare băgare de sémă.“

Babeta sĕ ingălbinise.

„Slăbiciune pentru Sofia, ți sĕ pare numai, orĭ voiescĭ să-mĭ facĭ necaz!“ ḍise ea.

„Cât despre asta fi încredințată, că nu m'aș sfiĭ a ți-o mărturisi, dar in acest cas nu este așa. In propriul Dtale interes, lasă închipuirea la o parte și veghiază asupra doctorului, căcĭ nicĭ cu n'aș voi ca să ne ia pe Sofia.“

„Oh, n'aibĭ nicĭ o grije. Doctorul póte, mai sciĭ décă n'ar fi gata la asemenea pas, cât despre Sofia, fi sigur că fără un pic de romantism nu sĕ va amoresa de nicĭ un tênĕr, ér neamoresată nu sĕ va învoi nicĭ o dată a sĕ mărita.“

„Sinaia este însă un loc ca și făcut pentru romantism.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu voi fi și eu acolo!“

„Ba și eu!“ adause Tomița.

„De nu mi-ar fi témă că vei divulga secretul nascerei mele cu ce dragă de inimă te-aș da încă și acum pe mâna judecătorului de instrucțiune,“ îșĭ ḑise el eșind.

CAPITOLUL XL.

In valea Peleșului.

Care dintre cetitorĭ nu cunósce óre Sinaia?

Toți câți au trecut vr'o datâ din Transilvania în România pe drumul cel vestit, care sĕ întinde de-a lungul Prahovei, l'au visitat de bună sémă.

Bĕtrâniĭ au conăcit in mănăstirea cea ospitalieră, tineriĭ vor fi admirat clădirile cochete ale flórei boerimei românescĭ.

Ferice de acei ómenĭ, carĭ au apucat să mai véḑă părțile Sinaiei pe acele vremurĭ, când solul ei era, cum am ḑice încă virginal, necălcat de acea dróiă pestriță venită din tóte părțile țĕrei pentru... a mânca, bea, și a sĕ chefui printre braḑĭ, infectând aerul jur împrejur, venind numai puținĭ dintre ei pentru a admira natura.

Era frumósă, era admirabilă pustietatea de pe atuncĭ. Astăḑĭ însă este . . . un picior de raiu, cum ḑice lumea aceea care prețuiesce arta mai mult de cât natura.

Dar să nu fim prea riguroși. Au dreptate ómeniĭ décă laudă Sinaia cea de astăḑĭ, căcĭ are un merit necontestabil. Opresce pe mulți dintre boeriĭ țĕrei de a mai cheltui paralele prin streinătate pe la băile franțuzescĭ și nemțescĭ.

Presupunênd că totuși sĕ va găsi printre cetitorĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vr'unul care nu cunósce Sinaia de astădĭ, vom spune pe scurt cum sĕ presintă acum.

Ceea ce era altă dată mai popular, a rĕmas acum partea cea mai părăsită — mănăstirea, până mai de ună-dĭ chiar, centrul Sinaei, este acum părăsită de lume, a rĕmas numai cu călugării sĕi, nisce fiinţe cât sĕ póte de neinteresante. Viéţa s'a coborît de vale unde trei hoteluri, Sinaia vechiă, Sinaia nouă şi Caraimanul adăpostesc pe óspeţii pasageri, ér vilele care de care mai cochete ce sĕ resfaţă jur împrejur ocupând o intindere de câţiva chilometrii sunt locuite de flórea boerimei.

Este şi un casin, o casă de baiă, aleuri, chiosc de musică. In timpul sesonului cântă o musică militară dinaintea casinului, în fine Sinaia a ajuns o staţiune de véră din cele mai elegante de pe tótă faţa pămêntului, avênd, după cum de sine sĕ înţelege şi staţiune de drum de fer.

Intr'una din ḑilele lunei lui Iunie, cătră sfêrşitul ei, sosind trenul de la Bucurescĭ, debarcară din un compartiment de clasa primă, între alţi pasageri Tomiţa cu soţia sa Leniţa, doctorul Jean Radoleano cu Sofia şi cu guvernanta.

Tomiţa oferise braţul sĕu Leniţei, ér guvernanta sĕ grăbise a lua pe acela al doctorului şi rugâ pe Sofia ca să inspecteze transportarea bagagiului cu care sĕ însărcinase un rustic din localitate.

Astfel urcară şoseaua cea costişă care conduce de la debarcadera drumului de fer sus pe un platou unde sĕ află cele trei hoteluri.

Cel dintâiŭ de pe cale şi tot o dată cel mai pompos este hotelul Caraiman, unde sĕ abătură prietinii nostri, căcĭ acolo opriseră prin depeşă patru odăi, una pentru Tomiţa, alta pentru soţiă şi cumnată-sa, a treia pentru guvernanta şi a patra pentru doctor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Hotelul Caraiman este clădit cu faţa spre munţii Bucegiului, priveliştea ce o are deci spectatorul din ferestrile acestui hotel este minunată. Dinaintea hotelului două fântâni săritóre aruncă raţele lor de apă la o înălţime destul de considerabilă, de unde recade în basenele cele largi descompuse in miliarde de mărgele sclipitóre în feţele curcubeului, — mai departe stabilimentul de băi, casinul, amêndouă clădite in stil cochet, sus mănăstirea cu turlele acoperite cu tinichea sclipitóră şi coronate cu cruci bizantine, apoi şi mai sus încă creştetele pleşuve ale munţilor.

Ca tótă lumea prin Sinaia aşa şi amicii nostrii trăiau o viéţă pacînică şi liniştită.

Aerul cel limpede, curat şi vivificător al munţilor pare că-ii schimbase cu totul, le luase grijile şi preocupaţiunile de pe inimă, erau mai voioşi, mai deschişi de cât a casă.

Tomiţa era aşa de schimbat încât aprópe nu-l mai puteai recunósce.

Aerul, posiţiunea, braţii, copacii Sinaei i reamintiră părţile locurilor unde copilărise, i reamintiră dulcea şi cu foc iubita sa patriă, ceea ce l umplu cu atâta duioşie în cât era gata a erta tuturor.

Era aprópe împăcat cu guvernanta, ba ar fi ertat şi duşmanului său din copilărie, lui Ionică al Radului, de care p'aicî mai adese-orî îşi aducea a minte ca prin Bucurescî.

Ţicem că i-ar fi ertat şi lui. Aşa vine vorba, căci ţeu nu scim, décă i-ar fi causat plăcere aflând, că acela cu care şedea împreună, era Ionică al Radului duşmanul său din copilărie.

Ei nu se recunoscuseră. Lucru firesc. Când se despărţiseră erau ca de vr'o şépte, opt ani, acum însă bărbaţi în tótă firea. Faţa li se schimbase cu totul, apoi nici nu se interesaseră mult unul de altul. Da-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bia décă-şĭ sciau bine numele. De patriă, de trecut nu sĕ întrebaseră şi astfel nu scia nicĭ doctorul că stăruia după graţia cumnatei a acelui soţ din copilărie, pe care-l desconsiderase şi l vătămase atât de tare încât fugise d'acasă.

Cea mai mare parte a timpului în Sinaia este destinată excursiunilor, decĭ şi amicĭi nostrĭi petreccau tótă ḑiua prin pădure.

Mai cu sémă mergeau în valea Peleşului unde sĕ opreau, când in faţa castelului regal, când la casa de vênĕtorie, când mai spre mănăstire, cu un cuvênt sĕ invêrtiau tot împrejurul reşedinţei regale.

Doctorul Jean Radoleano séu cum îl scim noi mai bine, Ionică, era tot împrejurul Sofiei, ér Babeta tot in urma lui Ionică, aşa incât Tomiţa începu să resimţă ură, mai întâiu de societatea numiţilor, apoi chiar de Sinaia întrégă cu tótă frumseţia ei.

Sofia însă fugia, fugia, cât o duceau piciórele, numai şi numai ca sĕ scape pe vr'un minut două de presenţa doctorului, care-i devenise nesuferit prin dulcea şi stăruitórea sa purtare, prin oftările sale.

Babeta o lăsa să sĕ pérḑă şi întrebuinţa fel de fel de mijlóce pentru a remânea singură cu Ionică prin pădure.

Dar Sofia nu retăcea departe; de câte orĭ Ionică sĕ putea scăpa pentru un moment de Babeta mergea drept în valea Peleşului, unde era sigur că o va găsi. —

O dată vĕḑêndu-o din depărtare avu îndrăznéla a-i striga: „hop, hop,“ după cum fac nemţiĭ când merg în pădure.

Sofia trase uimită cu urechia.

Vocea doctorulni era fórte plăcută, avea un timbru sonor, armonios.

Pentru prima dată de când îl cunoscea aşteptâ fără repulsiune sosirea lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Nu era singură, era cu Leniţa.

„Domnule Doctor,“ întrebâ Sofia, după-ce ajunsese la ele, „eşti deprins cu musica vocală?“

„Da, am fost membru la societatea academică de cântări, şi încă unul dintre membrii cei mai zeloşi . . .“

„Şi distinşi . . .“ adause Babeta, care sosise şi ea gâfâind.

„Ce bine sĕ nimerésce asta,“ reluâ Sofia. „Pe Tomiţa, care şi el de zor nevoie cânta câte o dată cu noi, aicĭ in Sinaia nu l'am putut îndupleca nicĭ o dată, ca să-şĭ facă partida de bariton. Cred că nu ne vei refusa concursul Dtale.“

Doctorul Ionică sĕ înţelege că primi bucuros a cânta cu fetele lui Săsan, dar ce ḑicem bucuros, — era fericit că Sofia l'a învrednicit a cânta cu el.

„Sci partida de bariton din „întórcerea“ de Şubert, întrebâ Sofia.

„Da, o sciu,“ respunse Ionică radios de bucurie.

„Am putea dară încerca îndată acustica acestui loc, care îmĭ pare minunată, vreai Leniţo?“

Leniţa nu refusa şi astfel începură a cânta.

Tomiţa şi Babeta formau publicul.

Tomiţa resimţi o adevĕrată plăcere ascultând la acéstă execuţiune, care mergea in adevĕr minunat.

Babeta însă era neliniştită. Acest acord, acéstă armoniă în care sĕ găsia doctorul cu Sofia nu-i era nicĭ de cum pe plac. Sĕ pornise de vr'o câteva orĭ ca să-i conturbe, dar nu sĕ indurase, i era témă, că va supĕra prea tare pe Ionică.

„Bravo, bravo,“ aplaudâ Tomiţa, după ce finiră, „d'a capo, bis.“

„Sĕ face rĕcóre, ar fi mai bine să reintrăm,“ observâ Babeta.

„Rĕcóre, ha, ha, pe mine m'au năpădit sudórea,“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rîse Sofia ștergêndu-și fruntea, și căutând cu atenţiune împrejur, ca și când ar fi așteptat vr'un efect anume urmărit, de la cântul lor.

„Hai să mai cântăm încă o dată," reluă dênsa, după ce sĕ convinse, că nimic nu sĕ mișcă dinspre castelul regal, care nu era așa de depărtat de locul unde steteau, în cât să nu fi putut audi cântarea lor, cineva, care ar fi eșit pe terasă, „orĭ décă sciĭ din întêmplare și „dorul" de Șuman, am putea să încercăm cu asta," sfêrși dênsa cu un aer distras.

„Bravo, bravo!" exclamâ Tomița, „cântați déră dorul.

Babeta însă îșĭ ḑise în sine: „Sofia caută cu tot adinsul ca să atragă atenţiunea locuitorilor augustĭ ai castelului, a regelui séu a reginei asupra sa, étă tot, și eu próstă începusem deja să mĕ tem, că doctorul a făcut impresiune asupra ei. Nu, n'am de ce mĕ teme;" apoi ḑise și ea cătră tinerĭ: „cântați, cântați, că mult îmĭ place și mie."

„Ți-a trecut frigul?" întrebâ Leniţa.

„Da!"

„Bĕtrâna s'a prostit întru atâta după doctor, încât are friguri," să gândi Tomița, „aicĭ o ia ferbinţelile, aicĭ înghéță . . ."

Sofia, Leniţa și doctorul începură a intona dorul de Șuman.

CAPITOLUL XLI.

Intâlnirea.

Ajunseseră la ultimele tacte, când sĕ audi érășĭ un repetit „bravo."

Nu era însă glasul Tomiței, era un glas argintiu, de femeeă și venia de după un tufiș.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Atât cântăreții cât și ascultătorii ațintiră cu atențiune ochii lor în direcțiunea de unde se audise aclamațiunea distingétóre.

Când ce să vedi — de o dată se simțiră cu toții apucați de o sfiélă mare.

De după tufiș eși Maiestatea Sa regina României. Inaintând spre locul unde steteau cântăreții, care amuțiseră la aspectul ei:

„Ah, protegiatul meu!“ dise ea cu un zimbet divin pe buze, când zări pe Tomița, „și étă colea sóța-mea, acum de bună séma soția Domniei-Tale,“ urmă cu un semn semnificativ asupra Leniței.

Acésta din urmă observare i dete Tomiței curagiul a-i presenta întréga societate.

„Sunt amatóră de asemenea cântece,“ dise Maiestatea Sa cu grație nespusă, „m'ați surprins fórte. Nu m'aș fi așteptat să aud în mijlocul pădurei românesci un cântec german cântat așa de bine de Români. Cred că veți petrece mai mult timp prin Sinaia.“

„Da, așa ne-am propus,“ dise Sofia, care strălucia de fericire.

Își ajunsese scopul mult dorit.

Era remarcată de Maiestatea Sa.

Dar o aștepta o fericire și mai mare, la care dabia îndrăznise a se gândi, în care însă nu avuse audacitatea de a spera.

„Îmi voi face dară plăcerea,“ continuă regina, „a asculta la cântecele Dv. chiar în castelul regal.“

După aceste cuvinte Maiestatea Sa plecă.

Sofia era în extas.

Și Leniția se simția onorată.

Tomița avu o simțire neplăcută, nu și-o putea explica, dar i se părea, că pentru dênsul ar fi fost mai bine déca nu ar fi avut loc întâlnirea cu regina.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cât despre Babeta apoi ea înțelese îndată că acest incident, apropiind pe doctor fórte mult de Sofia, îl depărtase cu atât mai mult de la dênsa.

Doctorul Ionică s'ar fi bucurat și el, décă n'ar fi fost atât de amoresat pe cât era.

Până ce nu venise regina, Sofia totuși i mai aruncase câte o privire, i mai adresase câte un cuvênt, — nu se arătase așa de selbatică față cu el, cum fusese mai 'nainte; dar de când vorbise cu regina îl nesocotea cu totul. In zadar ofta, în zadar se arăta stăruitor, Sofia nu lua act de dênsul, séu décă lua act — apoi o făcea cu o pornire, care semêna ca și când ar fi voit să se ferească de desmerdările unui cățăluș nesuferit.

Astfel dispuși se intórseră spre hotel.

Ajunși acolo, doctorul nu mai putu suferi chinul și se retrase.

Babeta făcu asemenea.

Sofia în fericirea ei, simțea un zor de comunicare. Rămase cu Leniția și cu Tomița de vorbă.

„Vom cânta la curte," ḑise ea.

„Așa pare," afirmâ Tomița.

„Ce pare, este lucru decis, n'ai auḑit ce mi-a ḑis regina," replicâ Sofia.

„Am auḑit," făcu Tomița, dar cum ḑice némțul: „von der Lipp, zum Kelchesrand! . ."

„Ah, bah, tu tot numai la rĕu te gândescĭ. Ne va feri Dumneḑeu de mórte!" îl întrerupse soția-sa Leniția.

„Dar una aș vrea să sciu!" adause Sofia.

„Ce?" întrebâ Leniția.

„Décă vor învita și pe Doctorul Jean?"

„Pe doctor?" repetâ Leniția.

„Negreșit că-l vor învita!" ḑise Tomița.

„Dar tu ce ḑicĭ," se adresâ Sofia cătră Leniția.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Și eu cred, căci fără de el cântarea nóstră n'ar fi complectă," respunse acésta.

„N'ar fi complectă, cum să nu!" protestă Sofia, „nu scim nisce duete minunate pe care le putem cânta noi amêndouĕ cu acelaș efect, ca și terțetul pe care l'a audit regina. —

Tomița tótă nóptea nu putu durmi de cugetele cele multe ce-i veniau.

După cum scim promovase, cât i stetuse prin putință, apropierea Babetei cătră doctor, asta o făcea pentru a scăpa cu un minut mai curênd de presența acestei ființe nesuferite, pe care nu sĕ îndrăznia a o atîța în contra sa, ca să nu sĕ dea pe față pata nascerei sale.

In tóte diminețele când sĕ întâlnia cu dênsa, îl lua un fior rece, căci trebuia să-și aducă a minte, că era silit a ședea la una și aceeași masă cu o otrăvitóre.

Nici Babeta nu odihni bine în acea nópte. Idea séu dorul, rîvna ori cum să-i dicem, în fine pofta sa de a sĕ vedea și ea măritată, cu bărbat la vétra ei, devenise din ce îmbĕtrînise tot mai mare; crescuse în proporțiune geometrică la fie-care zădărnicire a planurilor sale de măritiș. După ce o părăsise Stefan Daftu, alergase în urma Tomiței, apoi sĕ aruncase cu înverșunare asupra vĕduvului Săsan.

Pentru a putea poseda pe acesta nu sĕ sfiise de a comite o crimă. Destinul nu o ajutase. Acum i adusese pe acest doctor, pe care-l urmăria cu o adevĕrată furiă.

Nu s'ar fi lăsat să fi sciut că sĕ cufundă tótă lumea cu ea, și de ar fi trebuit să sugrume chiar pe regina, care i sĕ puse în cale ca o chéză rea.

A doua di Sofia era în necontenită așteptare. Nu voia să sĕ depărteze din hotel ca s'o afle acolo trimisul reginei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Și Leniţa intreba mereu, că nu venise nimenĭ să le caute.

Guvernanta mai prinse la inimă, tot asemenea și Tomiţa incepuse a avea mai multă încredere în o deslegare fericită a încurcăturei.

Doctorul Ionică era nefericit. Sofia nu voia să scie nimic de el. Să învârti împrejurul ei, cât să învârti, oftând, suspinând și dând ochiĭ peste cap, apoi plecâ.

Nu să duse insă departe, numai colea pe cósta ceea a pădurii retăci dênsul și strînse un buchet de florĭ mirositóre.

Cu acest buchet să întórse și-l presentâ Sofiei.

„Ce să fac cu aceste buruienĭ?“ exclamâ dênsa cu nerăbdare.

Nu venise încă învitarea dela castelul regal.

Doctorul Ionică era plouat. Décă nu i-ar fi fost rușine, ar fi isbucnit în lacrimĭ.

Buchetul strîns cu atâta ostenélă, simbolul delicat dar expresiv al gingășiei sale, tratat de o vêrstă de buruienĭ!

Desamăgirea și ciuda sa erau cu atât mai marĭ, cu cât simţia, că excursiunea sa și culegerea sa de florĭ judecate cu sânge rece, fusese o gólă copilărie.

Puţine fete ḑeu, din ḑiua de aḑĭ, pun preţ pe un buchet strêns în sudórea feţei tale! Cele mai multe sciă să preţuiéscă mai bine giuvaerele, rochile și gătelele care în adevĕr au o mai mare valóre reală.

Așa sunt timpurile — trăim în vécul realismului și al materialismului.

Cam astea-și ḑicea și Doctorul Ionică, dar nu pré isbuti a să mângăia.

„Vĕd că nu vĕ mai place a vĕ preumbla,“ ḑise Tomiţa spre séră, „astăḑĭ aḑĭ stat tótă ḑiua la hotel, n'ar fi mai bine să ne întórcem la Bucurescĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Eu aşĭ fi învoită cu acéstă propunere,“ aprobâ Babeta, care nu sĕ mai încredea în inofensivitatea Sinaei.

„Da, să plecăm!“ exclamâ şi doctorul.

„Tocmai în toiul sesonului!“ observa Sofia, „ce ar ḑice lumea?“

„Ce ne pasă nouĕ de lume!“ făcu Babeta.

„Nicĭ eu nu ḑic ca să facem ceva de dragul lumei,“ luâ cuvêntul Leniţa, „dar ar fi pĕcat să ne întórcem.“

„Ḑeu pĕcat!“ adause Sofia.

„Sciu ce vĕ reţine,“ reîncepu Tomiţa, „speranţa de a fi învitate la castel.“

„Ei bine, şi décă ar fi chiar aşa!“ observâ Sofia.

„Décă-i aşa, am să vĕ fac o propunere,“ continuâ Tomiţa.

„Fă!“ ḑise Leniţa.

„Aşteptăm două ḑile . . .“

„Ba, ḑi trei,“ îl întrerupse Leniţa.

„Să punem patru!“ adause Sofia.

„Fiă dar patru, décă nu va veni până atunci învitarea, plecăm, căcĭ ne-am plictisi aşteptând.“

„Suntem învoite,“ ḑiseră Sofia şi Leniţa de o dată.

„Tot asemenea vom pleca îndată după serata petrecută în castel,“ reluâ Tomiţa.

„Cât despre asta, vom vedea,“ respunse Sofia.

Babeta spera că doctorul nu va fi învitat şi acéstă speranţă o făcu să nu fiă nicĭ ea in contra învoielei, care sĕ făcuse acum.

Doctorul n'avea vot în consiliul familiei, decĭ tăcu. —

Cam in tăcere le trecu tuturor acea ḑi.

A doua ḑi era să sĕ repete în tocmai evenimentele din ḑiua trecută.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Până și doctorul plecase érăși — dar nu pentru a strînge — buruieni, ci pentru a cumpĕra un baston de munte, care plăcuse Sofiei.

Insă nici acest omagiu al adoraţiunei sale nu fu întîmpinat din partea Sofiei cu o delicateţă mai mare decum fusese primit sêrmanul buchet din ḑiua precedentă.

Doctorul de ciudă și de furóre disperată era tocmai să frângă băţul în două, chiar înaintea societăţii, compuse din adorata sa și d'n cei din casă, când apăru un strein în mijlocul lor.

Era mesagerul curţii.

„Domnul Toma Ciurescu cu Dómna!“ ḑise el presentând un bilet.

„Eu-s,“ făcu Tomiţa luând biletul în primire.

„D-șóra Sofia Săsan,“ continuă mesagerul presentând un al doilea bilet.

„Aici,“ respunse Sofia și primi biletul cu mâna tremurândă.

„Domnul Doctor Jean Radoleano,“ terminâ mesagerul scoţênd un al treilea bilet.

Doctorul îl primi cu nepăsare.

Mesagerul sĕ închinâ și plecâ.

Biletele conţineau o invitare pe de séra la castelul regal.

„Domnule Doctor, Domnule Doctor,“ începu Sofia, după ce luase cunoscinţă de cuprinsul biletului, „par'că-mĭ oferiseșĭ un baston de munte.“

„Da Domnișóră, și ai refusat primirea!“

„Acum nu mai refuz, unde este?“

Doctorul i dete bastonul tresărind de fericire.

Feţele Babetei și a Tomiţei sĕ întunecară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL XLII.

Castelul Peleșului.

Castelul regal din Sinaia pórtă numele pîrăului Peleșul, care curge la piciórele lui scoborênd din vêrful munților.

Este o clădire cochetă într'una din cele mai încântătóre posiții ale lumii.

Are două etagiurĭ de cărămidă, despărțite printr'un brêu de mosaic fórte fin, care represintă felurite figurĭ alegorice fórte delicat lucrate, un parter de pétră, cufundat de o parte in pământ, dominând de altă parte o terasă, după care ți să presintă priveliscea întregului amfiteatru din prejur; un șir de mansarde încolțurate cu formele cele mai variate și o învelitóre, adevĕrat cap de operă de fantasie și de îndrăsnélă în desemn. Étă pe scurt descrierea exteriorului acelui castel, unde era poftit Tomița cu ai săi.

Merită ca să consacrăm spațiul și timpul cuviincios descrierei interiorului acestui castel.

Deu în lăuntrul lui minunea domnesce în tótă strălucirea ei. De la prag chiar, visitatorul începe a vedea lucrurĭ, care-l fac a crede, că visézĕ, orĭ că vede aievea acele chipurĭ fantastice, de care să spune în povestile din Halima orĭ o miiă și una de nopțĭ, cum i mai ḑice.

Intrarea rĕspunde în o curte de onóre, d'acolo dăm într'o tindă séu peristil. Acéstă tindă este largă și mărétă, are un tavan de pétră luciă și împestrițată, susținut de mai multe colóne de stil antic egiptian, care și ele adică colónele sunt de marmoră și părețiĭ sunt căptușițĭ tot cu marmoră albă, roșie, galbenă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

albăstruiă, cenușiă și verdușiă și jur împrejur cu prevazuri de polială de aur curat.

In fundul tindei începe scara cea de frunte, care duce în etagiurile de sus.

Lângă acéstă scară principală sé află bătută în pârete o lespede de pétră albă de marmoră, pe care sunt săpate în litere de aur următórele inscripțiuni:

Eu Carol și al meu popor
Făcut-am într'un gând și dor;
In timp de lupte al meu regat
In timp de pace al meu palat —

ér mai jos:

„Eu Carol I Domn și Rege și eu Elisaveta Regina, după o silință neobosită de doi ani, în luptă cu un tĕrĕm nestatornic, străbătut de isvóre, isbutit am a pune la póle̦le Bucegiului temelia acestei clădiri în anul mântuirei 1875 iar al domniei nóstre al noulea.

„Zidirea s'a oprit pe timpul resbelului pentru neatârnarea României.

„Intrat-am în acéstă casă a nóstră în anul mântuirei 1883, iar al domniei nóstre al 17-lea.

„Datu-i-am nume:

„Castelul Pele̦șului.“

Scara ce duce în sus este tot de marmură, încongiurată de balustrade și colóne de bronz, la capĕtul de jos este lată cât ține lărgimea peristilului, mergênd spre apus; după aceea cotesce spre resărit și sĕ împarte în două ramure, asemenea cu balustrade de bronz de cel mai elegant stil.

Sala în care dau acele scări este mărĕță, am putea dice uimitóră. Antisala unui palat al Califilor n'ar putea fi atât de bogată și așa de mărĕță; afară de marmoră și de bronz din care este făcut plafondul, geamurile cele colorate, prin lumina cea mistic

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

temperată ce străbate prin ele, transpun pe simplul muritor într'o sferă, ce-i pare supraluméscă.

Din acea scară trecem printr'o arcadă elegantă într'o galerie, care înconjură din tóte părţile curtea interióră şi în care respund o mulţime de uşi de stejar sculptat.

Aicĭ sĕ află în partea despre apus cabinetul de lucru, apoi odaia de toaletă, camera de baie şi sala de culcare a Maicstăţiĭ sale regina. In coridorul despre méḑă-ḑi respund camerile de lucru, de audienţă şi de culcare ale Maiestăţiĭ sale regele.

Intre aceste doue apartamente sĕ află capela.

Din coridorul despre resărit dăm pe scara care duce la turnul de petrecere veselă.

Acolo fu condus Tomiţa cu ai sĕi de un valet de serviciu.

Acest turn este cel mai 'nalt din tóte şi sĕ află in partea drépiă a clădirei principale, are in centru un orologiu mare, care vestesce prin sunetul unui viers pătrunḑĕtor sferturile, jumĕtăţile şi orele braḑiilor seculari şi muritorilor, care vin la rădăcina acelor braḑi, ca să sĕ minuneze de cele ce vĕḑ p'aicĭ.

Sala de petrecere are jur împrejur tablouri, desemnuri şi inscripţiuni referitóre la veseliă, acolo Tomiţa cu ai sĕi sĕ simţi mai negenaţi şi graţia nespusă a Maicstăţiĭ sale îi făcu a sĕ simţi ca şi în eden, aprópe de ḑeiĭ cei fericitori.

Aicĭ in castel ceremonialul curţiĭ nu sĕ observă cu atâta stricteţă, dovadă despre acésta era insăşi presenţa Tomiţei, a soţiei a cumnatei sale şi a doctorului, care toţi nu erau introduşi la curte.

Societatea adunată nu era mare, sĕ compunea din persónele admise la curte, care sĕ aflau pe la Sinaia. Astfel Tomiţa cu ai sĕi sĕ vedeau cam separaţi, avisaţi a şi petrece intre sine, căcĭ nu cunosceau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aprópe pe nimen séu mai bine ḑis nu erau presentaţi nimenui.

Intre alte persóne era şi beizadea Mitică Ghica, boerul „eforia“ cum îi ḑic sătenii din urbea Sinaia, căcĭ Dsa este preşedintele eforiei spitalelor, proprietărésa celei mai marĭ părţi din Sinaia. Sĕ mai vedea generalul Davila, agil ca şi argintul cel viu, apoi colonelul Strâjan, comandantul garnisónei, prinţul de Nassau un nepot al reginei, ofiţer în armata austriacă.

Domnişóre de curte, care mai frumuşele, care mai urâte.

Portul naţional prevala la dame. La unele le şedea destul de prost. Nu sĕ potrivea nicĭ de cum cu conversaţiunea lor purtată numai in limba francesă.

Regina era afabilă ca tot de-auna. Regele serios ca de obiceiu.

Sofia era extasiată, cei lalţi nu sĕ prea simţiau bine în mijlocul acestor feţe recĭ — politicóse.

Societatea pe semne era informată despre causa invitării, căcĭ unii şi alţii dintre domnĭ făcură alusiune despre acésta către Leniţa şi Sofia.

Beizadea Mitică găsindu-sĕ din intêmplare lêngă Sofia i adresâ cuvêntul.

„Maiestatea sa mi-a făcut elogiul Dv. cu atâta căldură încât abia pot de nerăbdare să te aud cântând, ah, da bine ḑicĭ — eu sunt Dimitrie Ghica,“ adause el aducêndu-şĭ a minte că nu era presentat.

„Am onóre a vĕ cunósce prinţule, din vĕḑute,... mai bine ḑis din renume,“ respunse Sofia.

„Domnul este soţul Dtale?“ continuâ beizadea Mitică, arătând spre doctorul Ionică.

Sofia sĕ înroşi ca o cirésă, apoi ingânâ:

„Sunt nemăritată, mĕ numesc Sofia Săsan.

„Ah, pardon Domnişóră . . .“ făcu beizadeaua.

In acest moment veni doctorul Davila şi ḑise:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Maiestatea Sa regina, doresce a auḑi terţetul Dv,“ la aceste cuvinte arătâ spre locul unde stetea un pian. Doctorul sĕ grăbi a da braţul Sofiei, ér Leniţa fu condusă de Tomiţa.

„V'am auḑit cântând o piesă de Ṣubert,“ ḑise regina, „cunósceţi vr'una din cântecile sale pe care le-a numit „frumósa morărésă.“

„Da, Maiestate!“ respunse Sofia, apoi de-o dată luându-şĭ séma, privi spre Doctor, ca să véḑă décă nu s'a pripit cumva afirmând un lucru, despre care nicĭ nu era informată.

Doctorul rĕspunse la acéstă privire cam speriată cu un zimbet afirmativ.

Sofia sĕ simţi uşurată şi in avêntul ei strînse cu profusiune mâna doctorului.

Acesta trebui să-şĭ reculégă tóte puterile sale sufletescĭ pentru a-şĭ putea face partea sa în terţet, atât era de emoţionat.

Innota in o mare de fericire, de o fericire atât de nemărginită, de afundă, încât era in risic de a sĕ înnéca. —

Incepură cu numĕrul întâiŭ din ciclul cântecelor „frumósei morărese.“

Regina asculta cu luare a minte, era emoţionată; acéstă cântare i reamintea patria ei cea germană, tinereţele ei cele poetice.

Regele, mai puţin sentimental de cât augusta sa soţie, şoptea într'un colţ, cu beizadea Mitică.

Domnişórele de onóre steteau smerite, — după aparinţă, în realitate insă, cu ochiĭ, icĭ colea şi cu gura îşĭ făceau observările lor, care nu erau nicĭ de cum în favorul cântărei germane, dar incă mai puţin în favorul cântăreţelor.

După terminarea piesei, regina mulţămi executorilor cu multă graţie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Atunci și regele sĕ simți îndemnat ca să adauge vr'o câteva cuvinte de înaltă apreciare.

Intréga societate firesce sĕ grăbi, ca să serbătoreze pe amicii nostrii.

Apoi ca și ușurați de o sarcină neplăcută, începură conversațiunea generală, din care însă fură eschiși mult puțin Tomița și ai sĕi.

Sofia cu tóte astea sĕ simția prea fericită, dar fericirea ei îșĭ ajunse culmea, când regina avu grația a o intreba, déca este amatóre de excursiuni.

„Da, oh, prea mult,“ sĕ grăbi a respunde, cu tóte că nu spunea adevĕrul, dar sciind că regina suia bucuros munții, credea că-i va face plăcere respundênd astfel.

„Ne vom întâlni dară adese-ori,“ adause regina. „Chiar mâne vom face o excursiune la pustnic, fosta-ți deja acolo?“

„Nu, însă . . . și noi ne propuseserăm a merge tocmai mâine . . .

Regina in acest moment fu sustrasă de la conversațiunea cu Sofia, așa încât acésta nu scia, déca era invitată séu nu, ca să ia parte la excursiunea reginei.

In tot casul îșĭ propuse, să mérgă a doua di la pustnic.

Trebuia să-și dea o contenanță, deci acceptâ omagiile doctorului, și era fórte afabilă cu el, așa încât Tomița sĕ alarmâ din nou, și decise, a face tot ce-i va sta prin putință, pentru a pleca chiar a doua di din Sinaia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAPITOLUL XLIII.

Chelnerul.

„Cum a fost?“ întrebâ Babeta, care aşteptase până târdiu nóptea, întórcerea amicilor nostri, de la castel.

„Frumos, de minune,“ exclamâ Sofia. „Nu-i aşa!“ sĕ adresâ apoi cu un zimbet soratic cătră doctor.

Acesta afirma radios de fericire.

Babeta avu ca un atac de nervĭ, astfel tresări de cumplit.

„Mâne insă vom pleca!“ făcu dênsa.

„Nicĭ de cum,“ protestâ Sofia.

„Aşa ne-a fost înţelegerea,“ ḑise Babeta.

„Eu nu sciu nimic despre asta!“ replicâ Sofia.

„Ba şi mie-mĭ pare, că ne învoisem a pleca a doua ḑi după ce vom fi fost la castel,“ adăuse Tomiţa.

„Ne învoisem da,“ reluâ Babeta, „să aşteptăm trei, patru ḑile, şi décă nu vom fi învitaţĭ să plecăm, dar mai departe nu m'am învoit la nimic. Mâine vom merge la pustnic.“

„Ce fel de pustnic?“ întrebâ Tomiţa.

„Décă nu sciĭ, vom afla! Póte scie doctorul!“ respunse Sofia.

„Da, negreşit!“ respunse acesta. In adevĕr nu scia nicĭ el nimic despre pustnic, dar îşĭ propuse îndată că sĕ va informa a doua ḑi înaintea revĕrsatul zorilor. „Pustnic este un zihastru,“ continuâ el.

„Atâta scim şi noi,“ îl intrerupse Tomiţa, „dar unde este acel pustnic,“

„Sus pe vêrful unui munte,“ ḑise doctorul într'un noroc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Mor, ah mor!“ țipâ acum de o dată Babeta.

Tomița scia prea bine de ce sbiară rĕutăciósa nemțóică așa, dar avênd tot o dorință cu ea, dise:

„Nu-ți priesce aerul cel aspru al munților?“

„Nu-mĭ priesce, mĕ omóră acest aer,“ șopti ea.

„Să plecăm dară!“ adause Tomița.

Guvernanta i aruncâ o privire de recunoscință și dise:

„Da, vĕ rog, așa să vĕ ție Dumneḑeu.“

„Ean veḑĭ doctore,“ începu Sofia, „găsescĭ de lipsă ca să pornim în ruptul capului de aicĭ. Ne opresce óre starea Domnișórei, ca să luam parte la excursiunea de mâine.“

„Domnul doctor,“ îngână Babeta, „de bună sémă va avea plăcere ca să participe la excursiune, decĭ nu va găsi, că starea mea este alarmantă și că cere imperios grabnica mea strămutare la Bucurescĭ. Eu una nu mĕ încred in el, cât pentru astă dată . . .

„Domnișóră Babetă . . .“ vroi să protesteze Ionică, dar Sofia-l întrerupse ḑicênd.

„Nimic nu légă pe Domnul doctor de noi, el póte sta aicĭ și după ce vom pleca, decĭ nicĭ o considerațiune nu-l va face să tăinuiéscă adevĕrul cu privire la starea Dtale, domnișóră.“

„Și eu sunt de astă părere,“ afirmâ Lenița.

„Totuși însă cred,“ luâ Tomița cuvêntul, „că pentru a sĕ arăta complesant cătră Sofia, care doresce atât de mult a participa la excursiune . . .

„Domnule,“ îĭ tăiâ cuvêntul Ionică, „destul, te rog. Neîncrederea ce mi-a arătat domnișóra guvernanta, și pe care ai confirmat'o acum și Dta, mĕ dispensézĕ de datoria, ce are orĭ-ce medic față de un bolnav. Vĕ rog decĭ a consulta pe vr'un coleg al meu.“

„Ah!“ exclamâ Sofia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Ér Dv," sĕ adresâ cătră dênsa și cătră Leniţa oftând, „trebue să mĕ iertaţi . . . căcĭ nu vĕ mai pot da concursul meu . . ."

„Nicĭ măcar la cântărĭ?" făcu Leniţa.

„Nicĭ . . ." cu asta sărutâ mâna Leniţei și Sofiei și plecâ disperat.

Babeta ca rivală ce era, recunoscuse schimbarea ce sĕ făcuse în inima Sofiei și uitând în pasiunea ei de orĭ-ce consideraţiune, sări în sus de pe divanul, pe care stătuse lungită.

Mișcarea ei atât de energică surprinse pe toţĭ.

„Sunteţĭ órbe!" începu ea adresându sĕ cătră Sofia și Leniţa, „nu vedeţi, că acest calic umblă numai după pungile Sofiei . . . ticălosul. Eram ca și sigură, că pe mine mĕ va lua de soţie, dar firesce, eu n'am o jumĕtate de milion, ca și Sofia . . ." și cu aste irupse într'un plâns cu hohot, de era p'aci, p'aci să-i misce inima chiar și Tomiţei.

Sofia sĕ făcuse galbênă ca céra.

„Dar vină-ţĭ în fire," sĕ incercâ a mângâia Leniţa pe nemţóică, „Sofiei nicĭ prin gând nu i-a trecut, ca să ia în serios pe doctor. N'ai vĕdut cât este de rece cu el? De unde să-l iubéscă, nicĭ să-l sufere nu póte."

Sofia nu ḑicea nicĭ un cuvênt.

Acéstă scenă în loc de a înăduși flacăra născêndă în peptul ei, o aţîţă încă și mai mult. Asta sĕ vedea prea bine.

„Vom pleca dară mâine," ḑise Tomiţa.

Nemţóica nu era din cele încăpăţinate să ţie una, décă a apucat să ḑică ceva și. Resimţind, că cu purtarea ei cea violentă risca nu numai a depărta de la sine pe doctor ci a-și înstreina chiar și pe Sofia, copila ei cea de suflet, întórse îndată fóia și ḑise:

„Pare, că mi s'a făcut mai bine," și ḑicênd asta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

își șterse lacrimele din ochi, „nu voiesc să stric plăcerea Sofiei . . . faceți mâine excursiunea . . . Voi consulta pe doctor, póte că-mi va permite să iau parte și eu.“

„Bine, bine, vom avea timp mâine pentru astea tóte,“ i tăiâ Tomița vorba, plecând să sĕ culce.

Babeta era disperată.

Rêvna ei cea mai arḑĕtóre, pe care o nutrise din cea mai fragedă copilărie, pentru a cărei mulțămire nu pregetase de a-și jertfi nevinovăția. nu pregetase de a comite chiar crima de omor, rîvna de a sĕ vedea măritată, pe care de atâtea ori era p'aci, p'aci s'o véḑă împlinită, de a cărei împlinire sĕ vĕḑuse și acum așa de aprópe, acéstă rîvnă era érăși în pericol de a fi înșelată.

Afurisit lucru și de ne mai suferit.

Și cine i sĕ punea de astă dată in cale.

Ființa pe care o crescuse după chipul și asemĕnarea sa, Sofia, care i era adevĕrată copilă de suflet, în a cărei inimă sădise semeția, trufia și — vai da, — și egoismul.

„Déca și Sofia a prins în adevĕr slăbiciune pentru doctor, atunci vai de mine,“ își ḑise ea smulgêndu-și pĕrul, „căci ea nu va avea nici o considerațiune către mine, tocmai precum n'am și nu voi avea în acest cas considerațiune către dênsa.“

„Ce-mi vrea acéstă femeiă,“ exclamâ Ionică mĕsurând cu pași neliniștiți odaia sa din Hotelul Caraiman, „pare că voiesce să sĕ agațe de pașii mei, să-mi strice fericirea chiar în nascerea ei, dór' nu sĕ va fi amoresat de mine, dór' nu va fi lucrând din imboldul gelosiei, . . . Déca ar fi așa, . . . și mĕ teu fórte mult să nu fiă așa, atunci ar fi sigilată, ar fi sigură nefericirea mea! . . .“

„Suferințele lui Tantal, osândit a sta lângă apa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cristalină fără ca să-i fiă ertat de a-şĭ astêmpĕra setea consumătóre, nu sunt nimica în comparaţiune cu chinul meu. In momentul când îngerul visurilor mele sĕ arăta mai îndurător cătră mine, când pare gata a suferi, a primi, a agrea amorul meu, vine acéstă strigóiă de femeeă, acéstă nemţóică nesuferită, şi sĕ vêră între mine şi între Sofia!“

Mai mĕsurâ de câteva orĭ odaia în sus şi'n jos, apoi sĕ opri ḑicênd:

„Ce-mĭ bat capul ca şi când s'ar fi isprăvit cu tóte. Femeile sunt schimbăcióse. Dar décă şi-au luat séma, şi totuşĭ vor merge mâne la munte şi eu nicĭ nu sciu în cătrău este pustnicul, ean să întrebăm.“

Ionică sĕ apucâ sĕ sune.

„Ce poruncesce boerul,“ cu aceste cuvinte sĕ presintâ un chelner.

Timbrul acestei vocĭ părea fórte cunoscut lui Ionică.

Privi mai aprópe pe chelner.

Era un om înaintat în vêrstă, cu faţa bărbósă, dar palidă, uscată şi în care necazul vieţei brăzdase miĭ şi miĭ de creţe.

Numai ochiĭ îĭ erau plinĭ de vigóre, ba luciau chiar a energie.

„Ce poruncesce boerul?“ repetâ el încă o dată, pălindu-sĕ sub examenul scrutător al doctorului.

„Par' că te cunosc,“ ḑise Ionică.

„Dór' nu m'aţĭ chemat pentru a-mĭ spune asta,“ respunse chelnerul cu destulă insolenţă, „nicĭ nu puteaţĭ sciĭ că voi veni eu, de óre-ce dabia de vr'o oră am intrat în serviciu aicĭ.“

„Aristide Nusmă, Dta eştĭ, nu-i aşa!“ exclamâ acum doctorul neliniştit.“

„Da, eu sunt, Ionică Rădulescule!“ respunse chelnerul cu un zimbet amar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Dta, chelner?!“ repetâ Ionică.

„Eu chelner,“ afirmâ Aristide, „după ce am fost rob. Dabia erĭ m'a liberat din temniță.“

„Ascultă Aristide,“ ḑise Ionică după o chibzuélă mai îndelungată în decursul căreia i sĕ încreţise fruntea şi i se încruntaseră sprîncenile, „va fi bine de Dta décă nu mĕ vei cunósce, tot aşa precum nu te-oi cunósce nicĭ eu dinaintea ómenilor.“

„Nu eu am fost acela, care mai întâiŭ am dat pe faţă acéstă cunoscinţă,“ respunse Aristide cu un zimbet dispreţuitor, „deşi te-am recunoscut îndată cum te-am vĕḑut, aşa dară nu-mĭ va cădea cu greu a-ţĭ împlini dorinţa. Aicĭ mĕ chiamă Constandin Mălaiu. Domnule Ionică, spre sciinţa Dtale.“

„Ĕr pe mine doctorul Jean Radoleano!“

„Am înţeles, boerule!“

„Décă stai numai de erĭ aicĭ, nu vei fi sciind unde este pustnicul, p'aicĭ prin munţi? Asta voiesem să te întreb dintru început când te-am chemat.“

„Pustnicul, ce fel de pustnic?“

„La care merge şi regina!“

„Ah, voiescĭ să vorbescĭ de S-ta Ana, unde sĕ află chilia părăsită a unui pustnic din vechime, ba sciu unde este. Doresc a fi condus acolo.“

„Nu poţĭ să-mĭ descriĭ drumul.“

„Ba da! mĭ-oi face însă o plăcere conducêndu-te chiar eu în persónă.“

„Nu voi merge singur.“

„Asta nu schimbă întru nimic lucrul.“

„Bine, poţĭ să viĭ, dar este bine înţeles că vei tăcea despre cunoscinţa nóstră, tot asemenea cum voi tăcea şi eu.“

„Am înţeles boerule, pe mâine dară!“

„Pe măine des de diminéţă.“

Plecând chelnerul îşĭ ḑise în sine cu ochiĭ lucind a primejdie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Bine că sciu unde te dóre, — credĭ tu óre, că am uitat scuipatul tĕu... orĭ credĭ că nu-mĭ dă mâna ca să-mĭ rĕsbun asupra ta!...“

CAPITOLUL XLIV.

La Sf-ta Ana.

A doua dĭ când sĕ sculâ Tomița și eși afară găsi pe Sofia cu guvernanta și cu doctorul Ionică pe terasa otelului.

„Nu s'a sculat încă Lenița?“ cu aceste cuvinte îl întêmpinâ Sofia.

„Nu, de ce întrebĭ?“ dise Tomița.

„D'apoi! avem să facem excursiunea!“ replicâ Sofia cu buzele umflate.

„Îmĭ părea că v'aţĭ luat séma,“ observâ Tomița.

„Séma, séma, nu mi-am luat nicĭ o sémă. Domnișóra Babeta, da, dênsa s'a întors de la decisiunea ei, căcĭ étă-o împreună cu doctorul, gata de a ne însoți.“

„Așa!“ făcu Tomița destul de supĕrat. Dar nu avea ce să sĕ mire, căcĭ și bĕtrâna și Sofia doriau să fie cu doctorul.

Porni ca să-și aducă soția și sĕ mângăia dicêndu-și: „o dĭ în sus, o dĭ în jos, nu va strica mult, mâine însă vom pleca negreșit.“

„Am luat și un chelner, care ne va aduce câte ceva d'ale mâncărĭĭ,“ cu aceste cuvinte arătâ doctorul Ionică spre Aristide, care stetea de o parte, cu un coș atêrnat de braț și urmărind cu privirĭ pânditóre tótă mișcarea dimprejurul sĕu.

„Ah, du-te 'ncolo, om materialist ce eștĭ!“ dise Sofia zimbind.

„Pardon Domnișóră, trupul nehrănit nu póte da

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

adăpost îndelungat poesiei, orĭ cât de eterică ar fi ea!“ replică Ionică.

„Are dreptate doctorul, și trebue să recunosc, că este cu mult mai practic de cât mine,“ adause Tomița.

„Tot o dată Constantin ne va arăta și drumul la Sta Ana,“ continuă Ionică, „căcĭ acolo este coliba pustnicului.“

„Haidem dară!“ exclamă Lenița.

Aristide numit acum Constantin, plecă înainte, trăgênd mereu cu urechia, ca să sĕ convingă, décă în adevĕr doctorul Ionică avea o slăbiciune pentru Sofia, după cum i sĕ arătase lui de la prima lor vedere.

„Îmĭ pare cam vanitósă fetița; nu cred că sĕ va învoi, ca sĕ numéscă pe un băiat de țĕran, séu chiar pe un copil din florĭ de soț al sĕu! . . . las' Ionică, țĭ-oi plăti eu ție datoria ta! . . .“

Sĕ suiră prin pădurea din dosul mănăstirei ținênd mereu la drépta și urmând semnelor, care sĕ găsesc înfipte în parĭ din distanță 'n distanță.

Drumul până la un loc este bun, mergĭ ca și pe o promenadă, suișul nu este repedit; dar cum sĕ zăresce prin malul dimpotrivă al Peleșului casa de vênĕtóre, drumul sĕ face mai greu, suișul mai repedit, până ce devine anevoios de tot.

Tomița dase brațul Sofiei, ca să oprésc pe doctor de a merge cu ea; Ionică firesce oferi pe al sĕu Leniței soției Tomiței, ér Babeta sĕ têra după ei urmată de chelner cu coșul pe brațe.

Guvernanta boncănea mereu de necomplesența bărbaților.

Chelnerul Constantin, fostul bancher Aristide o examina necontenit cu un interes crescênd.

„Unde am vĕdut eu acéstă femeeă,“ sĕ întreba el meren.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cum mergea așa unul după altul Babeta de-o dată scóse un țipet pătrunzĕtor și sĕ lăsâ jos.

„Babeta, fosta amantă a baronului Rosten,“ ḑise la acest țipet chelnerul în sine.

O recunoscuse după glasul ei cel pătrunzĕtor, căcĭ o mai auḑise țipând astfel în momentul, când o părăsi baronul, predându-o în grijea bancherului, care o duse apoi la Ulmenĭ, unde dobândi pruncul.

„Dar atunci Costică este fiul ei,“ adause Aristide, „óre-și cunósce mama? Nu cred. Ean să fiu cu băgare de sémă, ora resbunărei pare cu mult mai aprópe de cum gândisem.“

Intru aceea Tomița mersese la guvernanta, ca să véḑă ce are.

„Mi-am scrêntit piciorul!“ sĕ văera bĕtrâna.

„Oh, Dómne Dumneḑeule!“ țipâ Sofia și sĕ arăta fórte speriată. O compătimea pe bĕtrâna dar mai mult sĕ temea, că nu care cumva acest incident să-i intórcă de pe drum.

„Dar cumnate,“ sĕ adresâ ea cătră Tomița, „scóla-o de acolo și dă-i brațul.“

Tomița sculâ de jos pe guvernanta, care-l ținu strêns de braț.

Ionică sĕ profită de acéstă ocasiune pentru a oferi Sofiei brațul sĕu cel stâng.

„Sunt curios cum bĕtrâna îșĭ va repara greșéla,“ îșĭ ḑise chelnerul, „căcĭ de bună sémă tótă căderea ei n'a fost alt nimic, de cât un mijloc pentru a sĕ apropia de Ionică.“

„Ar putea părintele Ghermano,“ cu aceste cuvinte sĕ încercâ nemțóica a-și îneca ciuda, „să croiască nisce drumurĭ mai bune, sĕ facă nisce serpentine, potecĭ resucite, ca să pótă orĭ cine să urce mai cu înlesnire.“

„Orĭ ce drum ar face, mĕ tem că n'ar fi lesni-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cios pentru Dta," respunse Tomița vĕrsându-și astfel puțin necazul.

„Stați vĕ rog, nu mai pot!" strigâ érăși Babeta, „décă voiți să ajungem până sus, trebue să mĕ sprijiniți de amêndouĕ părțile."

„Étă, étă șiréta," îșĭ ḑise chelnerul, „mĕ tem că totuși îșĭ va ajunge scopul.

„Domnule doctor," sĕ adresâ Sofia cătră Ionică, „ţên pré mult a mĕ urca până sus. Pe domnișóra Babeta n'o putem lăsa în drum, n'ai avea bunătate . . . .

„Oh pentru Dta," replicâ Ionică, apoi luându-și sémă că-l póte auḑi cineva, precum îl și auḑise chelnerul, care nu scăpa nicĭ una din mișcările sale, dar îl mai auḑise și Leviţa, pe care o avea la brațul sĕŭ cel drept, decĭ continuâ, „cred că Dómna Ciurescu îmĭ va da voie, să . . .

„Du-te Domnule Doctor, du-te," zimbi acésta, „jertfesce-te pentru binele comun!"

Ionică sĕ întórse și oferi brațul sĕu Babetei.

„Mersi," făcu dênsa, primind brațul, și strîngêndu-l mereu și bine.

„Ho, ho," îșĭ ḑicea chelnerul Constantin, fostul bancher Aristide, „tréba merge strună.

„Géba crediĭ," ḑise acum Babeta cătră Tomița, „că eștĭ viguros. N'am simțit nimic de la ajutorul Dtale, d'aceea am avut trebuință de brațul d-lui doctor, care singur îmĭ este de ajuns. Trecĭ la copile... dă-le brațul, ca să nu alerge așa, vediĭ cât sunt de sburdalnice."

Tomița era bun bucuros că putea scăpa de bĕtrâna, și că putea fi mai aprópe de Sofia. El profitâ decĭ de ocasiune și trecu la nevastă-sa și cumnată-sa. —

Babeta, cu tóte că declarase de viguros brațul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

doctorului, ghîfăia mereu . . . géba! picióre le ei cele bĕtrâne nu erau deprinse cu asemenea suiș.

Și chelnerul Constantin asuda sub sarcina corfei sale, ceea ce-l făcea a fi încă și mai înverșunat în contra lui Ionică.

„Amar de tine, nemernicule,“ își dicea el, „décă-'mĭ vei cădea sub mânĭ!“

Ajunseră sus cât sĕ póte de obosiți. Se vĕdură pe costișul muntelui la luminiș, de unde aveau o privelisce minunată, care îi făcu a uita pentru moment nu numai de ostenélă ci și de diferitele grijĭ și preocupațiunĭ, care le apăsau sufletele.

Tótă valea Peleșului cu castel și cu casa de vênătóre li sĕ înfățoșa în proporțiĭ microscopice, învĕlite de o mare de verdéță; ér ceva mai departe sĕ vedea Sinaia și un orisont variu de cóme de munți.

Neměsurate stânurĭ de pétră cu formele cele mai neinchipuite sĕ inalță d'asupra capului, așa în cât privind in sus ți sĕ ia rĕsuflarea, căcĭ ți sĕ pare ca și când ar fi vrênd să te strivéscă cu greutatea lor. Sub picióre un povêrniș acoperit cu frundis, duce drept in o prăpastiă adêncă, în care vîjăiă un părăiaș. Cărarea insă este bună, care respunde în mijlocul unui plaiu înconjurat de părețĭ de pétră sub care sĕ adăpostesce o colibă vechiă și micuță, in care de mult a locuit un pustnic.

Aicĭ e locul ce sĕ numesce Sf. Ana.

De pe luminișul unde sĕ oprise societatea nóstră ajunseră in o clipă până la acea colibă.

Intrară in ea. Sĕ mai vedeau încă remășițele sobiței, ce a încălțit pe pustnic și rogojina, putrĕdită acum, pe care s'a odihnit.

Partea femeéscă fu cuprinsă de o jale nespusă la vederea acestor urme, ce arăta cu atâta elocință ticăloșia, nemernicia omului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

In mijlocul acestei naturi atât de măreţe, coliba cea micuţă este ca o umbră nepotrivită intr'un tablou luminos.

Babeta ar fi voit să sĕ oprésca aicĭ. Sofia însă, care sĕ aşteptase să afie pe regina, întrebâ décă mai era prin apropiere vr'un punct demn de vĕḑut.

„Este isvorul!“ respunse chelnerul.

„Să mergem la isvor!“ exclamâ Sofia.

„Nu mai pot!“ declarâ Babeta.

„Dta stai dar aicĭ, cu . . . ean cu chelnerul şi cu cine va voi să mănânce, eu plec cu . . . cu cine va voi să mai admire natura!“

„Eu unul merg cu Dta,“ sĕ grăbi a ḑice Ionică,

„Şi eu, şi eu!“ repetară cei lalţi, toţi, chiar şi Babeta numaĭ Leniţa ḑise:

„Dar cu mine nu va remânea nimenĭ?“

„Décă vrei să stai aicĭ dragă,“ incepu Tomiţa cu jumĕtate gură, „îţi voiu ţine de urât. Este departe isvorul?“ sĕ adresâ el apoi cătră chelner.

„Nu, vr'o douĕ, trei sute de paşĭ numai!“

„Aşa dară voi merge şi eu,“ decise Leniţa, „du-te cu mâncarea inainte şi întinde-ne o mésă.“

Aristide, voisem să ḑicem chelnerul o luâ la picior.

Cei lalţi îl urmară.

La drépta de la intrarea chilĭ este un părete de pétră. Cotind acest părete dai de o nouă potecuţă, — drumul spre isvor.

Doctorul Ionică părăsise pe Babeta şi sĕ luase cu Sofia şi Leniţa după chelner pe care-l urmărea de aprópe.

Tomiţa şi Babeta nu fură în stare a merge aşa de iute. Peste puţin le periseră din ochĭ, căcĭ apucaseră după ḑisa cotitură.

Cu tóte bĕtrâneţele ei, Babeta zori după cei lalţi şi nicĭ Tomiţa n'ar fi voit a-i perde din ochĭ mult timp, decĭ grăbiră inainte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Când ajunseră la cotitură, avură un aspect destul de frământător.

Chelnerul, urmat de Leniţa, Sofia şi Ionică ajunsese la un punct al potecei unde să cotea din nou pe după o stâncă.

Aristide era deja la cotitură când de o dată să dete inapoi cu respect.

„Ce-i? bagă de sémă! erai să mă dai in prăpastie!“ strigâ Ionică.

Sofia şi Leniţa, care erau cevaş mai jos, unde poteca era mai lată şi mai puţin repede, să opriră la acéstă exclamare a doctorului.

Chelnerul însă pare că nici n'audise exclamarea, căci nu o luâ câtuşi de puţin în sémă, ci dise pe scurt:

„Regina!“

Tot o dată făcu încă un pas înapoi, dar cu atâta nedibăcie încât să lovi de doctor.

Acesta-şi perdu balansa, dete o secundă din mâni, voind a prinde braţul lui Aristide.

Chelnerul i întinse mâna cea dréptă şi-l smuci, dar érăşi cu atâta maladresă încât în loc de a-l scóte din primejdie îl aduse mai aprópe de prăpastie.

De o dată îl scăpâ din mână.

„Mai scuipă décă poţi,“ i ţişni la urechiă.

„Ajutor!“ strigă doctorul, apoi să rostogoli in jos.

Astea tóte fură resultatul unei singure clipeli.

Trăsnetul să fi lovit pe Babeta nu s'ar fi putut speria mai tare de cât la acéstă vedere.

Sofia şi Leniţa remaseră ca impetrite pe potecă.

Regina apăruse din dosul cotiturei şi prin gesturi chema pe insoţitorii ei, să alerge întru ajutor celor primejduiţi.

Din fericire spaima societăţii fusese mai mare de cât nenorocirea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Povêrnișul pe care căduse Ionică să termina în o poeniță. Acolo să oprise doctorul in căderea sa, dar își scrintise piciorul.

Regina recomandâ pré mult pe doctorul Ionică îngrijirei Leniței și Sofiei.

Ele să înțelege că trebuiră să dea urmare acelei recomandațiuni.

Sofia părea a nu fi avut tocmai necesitate de intervențiunea expresă a reginei, pentru a să îngriji de doctor.

Aristide vêdênd efectul cu totul contrar al reutății sale scrêșni din dinți și dise.

„Las' că nu vei avea tu noroc în tóte dilele!“

CAPITOLUL XLV.

Căpitanul.

Aristide sosise cel dintâiŭ la doctorul Ionică.

„Te dóre?“ întrebâ el cu zimbet sarcastic.

Ionică își întórse capul cu dispreț.

Apoi privindu-l érăși brusc dise: „ai noroc că ți-am promis a nu te cunósce, căci altmintré te-aș da pe mâna judecătorilor.“

„Cred și eu, dar mai mare noroc am, că te cunosc eu și că in momentul în care m'ar aresta, lumea ar afla, cine ești.“ Apoi vêdênd că s'apropie cineva adause: „voi alerga de vale, să venim cu o targă pentru a te duce la hotel.“

„Nu-i de lipsă, am luat deja dispositiuni,“ dise un ofițer din suita reginei.

Maiestatea sa stase de vorbă câtva timp cu Lenița, Sofia și cu Tomița, apoi convingêndu-sĕ, că doctorul avea să scape cu viéță, părăsi societatea, însărcinând pe acel ofițer din suita sa, care să pogorîse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

până la doctor, ca să sĕ ţină la dispoziţiunele societăţii.

Acest ofiţer era un adiotant al regelui, cu rang de căpitan, Domnul Leon Roviţeanu, un bărbat chipeș și sdravĕn, care nu prea părea încântat de însărcinarea ce primise.

„Ómenii cu targa vor veni îndată,“ continuâ căpitanul Roviţeanu, care după cum scim, ajunsese lângă doctor și întrerupsese conversaţiunea lui cu Aristide.

„Cine este D-lui,“ sĕ adresâ el apoi cătră acest din urmă.

„Doctorul Jean Radoleano,“ respunse chelnerul apăsând cu maliţie asupra cuvêntului Jean, și asupra vocalului o.

„Décă eşti doctor, vei sci mai bine de cât noi, ce este de făcut!“ ḑise acum căpitanul cătră Ionică.

„De o cam dată n'am lipsă de cât de linisce,“ respunse Ionică, aruncând o privire plină de dor sus spre marginea prăpastii unde steteau Sofia, Leniţa, Tomiţa și guvernanta, privind in jos la el.

Căpitanul urmări acéstă privire și un zimbet de inteligință sĕ arătâ pe faţa sa când descoperi unde sĕ oprise ochiul doctorului.

Acest zimbet trecu ca un fulger peste faţa sa pentru a face loc unui semn d'abia perceptibil de interes.

Cu tótă neperceptibilitatea sa chelnerul observase acea expresiune de interes.

„Décă Domnul doctor voiesce să-i dăm pace,“ ḑise căpitanul, „ne vom retrage. Ómenii cu targa nu vor intârḑia de a veni.“

Cu aceste cuvinte sĕ depărtâ făcênd semn chelnerului ca să-l urmeze.

„Cine sunt colea sus?“ îl intrebâ, după ce ajunseră destul de departe pentru a nu fi auḑiţi de nimenĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Domnul Ciurescu, lipsean din Bucurescĭ, cu soţiă-sa, cu cumnată-sa şi cu guvernanta lor.“

„Cea mai tênĕră este cumnata?“

„Da!“

„Curăţică fată!“

„Şi tinerică, nepătită.“

„Doctorul umblă după ea!“

„Aşa pare, dar . . .“

„Ce dar?“

„Nimic mai lesne pentru un tênĕr ofiţer întreprinzĕtor, de cât de a cuceri acéstă fetiţă.“

„Cu ajutorul . . .?“

„Meu şi al guvernantei!“

„De vom avea timp, ne vom folosi de ocasiune!“ făcu căpitanul cu uşurinţă. Apoi adause în sine, „pare că nu vor remânea nerecompensate serviciile pe care le aduc în acest moment din ordin inalt.“

„Etă ómenii cu targa,“ observâ chelnerul.

„Arată-le locul, încărcaţi pe doctor şi duceţi-l la hotel. Eu voi reconduce societatea de dame.“

„La ordin, domnule căpitan.“

„La prima ocasiune vei putea spune Domnişórei . . .“

„Sofia Săsan . . .

„Domnişórei Sofia Săsan, că a făcut o mare impresiune asupra mea. Tot o dată, décă veţi că voi fi agreat, poţi să-i oferi . . .“

„Un buchet . . .“

„Da, un buchet din partea mea.“

„Ér' guvernantei . . .“

„Vei oferi vr'un inel cu diamant, séu vr'o cruce.“

„Asta ar fi o mare greşélă.“

„Aşa dară . . .?“

„Guvernantei voi spune, că ai intenţiuni serióse.“

„Bine, bine. Are parale fata?“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu sciu, dar de vreme ce petrec véra la Sinaia...!“

„Bine, bine. Mai sciĭ, décă din glumă nu va eși un lucru serios.“

„Intr'un ceas bun, Domnule căpitan.“ —

Doctorul Ionică fu ridicat pe targa și dus la hotel.

Tomița, Lenița, Sofia și guvernanta mergeau după el, ér căpitanul Leon Roviteanu și cu chelnerul îĭ urmau, întreținênd o conversațiune animată.

Sofia din când în când își întorcea privirile spre ofițerul cel atât de arătătos. I era cam ciudă, că nu-i adresase cuvêntul până acum, ceea ce ar fi fost dator să facă, căcĭ era pus la dispositiunile lor din partea reginei, își ḑicea dênsa. Aristide surprinsese vr'o două din aceste priviri ale Sofiei și le înțelesese îndată. —

„Tacĭ că-i bine, Domnule căpitan,“ ḑise el, „fortăréța este a nóstră, va capitula la primul atac.“

„Sunt gata a-l întreprinde chiar de acum!“

„Ba să nu facĭ una ca asta, ar fi o mare greșélă. Cu cât te vei arăta mai nepasător la început, cu atât mai bine.“

„Că ḑĕu mult timp nu-mĭ voi putea astêmpĕra pofta de a-mĭ descoperi inima. Sunt apucat de un sentiment serios.“

„Imĭ vei da cel puțin voie, ca mai întâiŭ să mĕ informez despre averea ei.“

„Îți dau timp de o oră pentru acésta.“

„Imĭ ajunge.“ —

Doctorul avea durerĭ mai marĭ de cum sĕ părea. Vĕḑêndu-sĕ observat, sĕ stăpênise, acum insă, sdruncinătura purtătorilor sĕi, mărindu-i durerile până la nesuferință, nu se pufu opri, de a nu scóte din când în când câte un gemet cumplit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ele atinseră inima guvernantei ca și un fer roșu, chiar și Leniţa compătimea pe bietul rănit, Sofia însă părea afectată in mod repulsiv de aceste sonuri de durere.

„Mai staţi puţin, să resufle sêrmanul,“ strigâ Babeta alergând spre targă.

Ómenii depuseră bucuros sarcina lor.

„Suferi,“ întrebâ guvernanta care se oprise lîngă cel rănit.

Ionică nu respunse nimic, ochii lui căntau cu durere pe Sofia, care in acel moment, fiind ajunsă de căpitanul Roviţeanu, se oprise confusă pentru a-i intórce salutarea sa cea respectuósă.

„Ai lipsă de ajutorul unui medic! Inainte băieţi să ajungem cât mai curênd la hotel!“ exclamâ guvernanta, care din o singură privire vêduse și recunoscuse ce se petrecea in jurul ei.

„Este al meu,“ își dise ea. „Sofia mi-l părăsesce in profitul acelui căpitan. Nu cred că va putea resista devotamentului meu.“

La hotel rănitul fu dus in camera sa.

Peste puţin veni un medic, care-l visitâ cu amênuntul.

„Domnule colega, aicî nu vei putea avea îngrijirea necesară, trebue să mergî la Bucuresci,“ dise el apoi.

„Décă doresci la moment te va duce un tren separat,“ dise căpitanul Roviţeanu, căci toţi se adunaseră împrejurul bolnavului.

Babeta, Leniţa pentru a afla ce va dice medicul despre starea doctorului Ionică, Tomiţa ca să nu remână singur, ér Sofia și căpitanul, ca să se despartă cât mai târdiu unul de altul.

„Mulţămesc . . . prefer a remânea aicî!“ îngână doctorul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Nu vei avea căutarea trebuinciósă!“ observâ medicul.

„Tot ca și la Bucurescĭ,“ respunse Ionică.

„La Bucurescĭ sunt spitalurĭ!“ adause medicul.

„Domnul Ciurescu nu va suferi nicĭ o dată ca un óspe al sĕu să fie căutat la spital,“ sĕ grăbi a dice Babeta. „Îl voi căuta eu! Ne vom întórce și noi...!“

„Décă-i așa, nu îndrăznesc a vĕ contraria,“ reluâ Ionică cu un zimbet palid, „primesc trenul separat ce mi-a oferit Domnul căpitan.“

„Plecăm!“ exclamâ Babeta. „Eu una sunt gata, voi însă . . .“

„Noi . . .“ dise Sofia apoi sĕ opri. O săgétă din ochiĭ căpitanului o făcuse de amuțise așa fără de veste. —

„Noi vom mai zăbovi o dĭ, două,“ luâ Tomița cuvêntul, care tot mai urmăria ideia de a incurca pe Babeta cu Ionică, pentru ca să scape de ea, și care vedea în oferta Babetei cel mai nimerit mijloc pentru promovarea acestei intențiunĭ.

Ionică în acel moment avuse un atac nou de durere, care-l împedecâ de a revoca învoiala sa de a pleca îndată cu tren separat. Ar fi fost însă și pré târdiu, căcĭ căpitanul sĕ grăbise a da ordinile necesare în numele curțiĭ regale.

CAPITOLUL XLVI.

Biletul.

„Nicĭ o scire de la Sinaia?“

„Cum te simțĭ?“

„Trupesce bine, dar sufletesce rĕu! Nicĭ o scire de la Sinaia,“ repetâ Ionică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Babeta trase un scaun lângă pat și sĕ așeḑâ pe el.

Era des de diminéță, nu sĕ auḑia nicĭ un sgomot împrejur, numai din când în când străbătea strigătul laptagiului séu a zarzavagiului de pe stradă în odaia, ce ocupa doctorul în casele repausatului Săsan din Bucurescĭ.

Guvernanta nu respunse încă nimic la întrebarea repețită a doctorului.

„N'am putut durmi tótă nóptea.“ începu ea după o lungă tăcere.

„Nicĭ eu nu mai sciu, ce este somnul, de când ne-am reîntors de la Sinaia.“

„Cred și eu!“

„Ce te-a putut nelinisci pe Dta,“ reluă Ionică.

„Grijea ce ți-o duc.“

„Ce grijă ai să-mĭ ducĭ? Deja de vr'o două ḑile sunt în stare a umbla, aḑĭ voi eși chiar. Ce ḑicĭ, să nu surprindem pe Domnul Ciurescu la Sinaia?“

„Sinaia! ah, Sinaia . . .!“

„Ce este pentru Dumneḑeu!“ exclamâ Ionică ridicându-sĕ de o dată de pe pernă.

Babeta miji ochiĭ, căcĭ în urma mișcărei celei repeḑĭ doctorul sĕ desvelise puțin.

„Domnule Doctor uiți cu totul că sunt fată!“

Acéstă observare făcu pe Ionică să privéscă în față pe nemțóică, care n'arăta așa de bĕtrână precum era, căcĭ Babeta-și conservase pelița și, focul, care o consuma i dedea un aer de tinerețe și o atracțiune voluptuósă. In acest moment avea un farmec, care îmbăta pe bărbat, același farmec, căruia i caḑuse jertfă odinióră maltezul Rosten. Tot o dată în rafineria ei, studiase amenuntele individualității Sofiei și le imitase pe tóte câte putea să le imiteze, astfel încât persóna ei își aducea cu exteriorul Sofiei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Doctorul nu observase până acum acest detail; acuma-l răpi intru atât, încât simțind ca o genă la inchipuirea că Sofia l'ar fi putut vedea astfel, tresări de spaimă. Dar tresări póte de simțul voluptuos, ce isbutise a-i insufla cocheta, care ședea lipit de el.

Babeta ridicase érăși ochiĭ asupra lui și vĕdĕnd emoțiunea in care căduse, fu apucată de o mare bucurie.

„Oh, oh, băiețelul, cât este de sfiicios,“ esclamă ea mângâindu-l cu amêndoue mânile.

El i apucâ mâna cea dréptă și depuse o sărutare ferbinte pe ea.

„Ce faci?“ ḍise dênsa, „déca ar intra servitorul!“ și cu asta sĕ scula, merse la uṣe și trase iverul.

Doctorul era apucat ca de o beție. Aștepta cu resuflarea reținută intórcerea Babateĭ.

Asta veni și sĕ puse pe marginea patului.

„Fi cu minte,“ ḍise ea ferindu-sĕ de dismerdările lui.

Acéstă ferélă era insă anume combinată ca să aṭiṭe poftele doctorului până la extrem. Batrêna cochetă i cedă cu un ṭipet lin.

— — — — — — — — — — — — — — —

„Ce ai făcut,“ ḍise ea cu repros.

Doctorul îșĭ umbri ochiĭ fără a respunde nimic.

Babeta sĕ sculă și merse de descuiă uṣa.

„Pare că mĕ intrebaseșĭ de sciĭ de la Sinaia,“ reincepu ea, aranjându-și toaleta inaintea oglinḍiĭ.

Un gemet surd fu respunsul la acéstă observare.

„De ce nu vorbescĭ?“ intrebă Babeta.

Ionică părea prada celei mai amare remușcărĭ.

„Nu te sfii de mine,“ continuă nemțóica, „spune ce simțĭ! Ți-ai adus aminte de Sofia, nu este așa?“

„Ah, Sofia!“

„Și te căiescĭ, că ai călcat o credință, ce nicĭ nu ai promis?“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Sunt un pĕcătos!“

„Da, eşti un pĕcătos. Décă iubeai pe altă nu trebuiai, nu-ţi era permis să abuzezi de increderea mea. Dar să scii, că eu una, nu voi ingădui cu nici un preţ, ca să mĕ laşi şi să mĕ faci de rîsul lumei.“

In loc de respuns sĕ audi érăş numai un suspin greu.

„Mângăi-te scumpule,“ reluă Babeta apropiându-sĕ érăşi de pat, „eu îţi pardonez greşéla, indată ce vei fi gata a o repara.“

„Cum?“

„Ce intrebare, sunt mai multe mijlóce pentru a repara asemenea greşeli. Eu nu cunosc de cât numai unul.

„Pe care?“

„Căsătoria!“

„Ah!“

„Aşa!, nu-ţi sunt destul de bună de soţie!“

„Nu ḑic!“

„Nu ḑici, oftezi după Sofia!

„Ah, ah!“

„Te rog incetézĕ cu gemetele şi cu suspinurile, carĕ nu sunt demne de un bărbat. Trebue să acceptezi fără murmur posiţiunea, ce singur ţi-ai creat.“

„M'ai sedus!“

„Eu, sedus!

„Dta!“

„Aşa eşti de slab, incât te-am putut seduce tam nesam!

„Dar ce ne folosesce acum reproşurile!“

„Oh, Dumneḑeule!“

„In fine, décă numai dorul Sofiei te reţine de a fi bărbat de onóre, află . . . .

„Ce, ce?“ intrebă Ionica alarmat.

In loc de a respunde, Babeta sĕ sculă, deschise usa şi strigă de vr'o doue ori: Petrache.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Un servitor apăru.

„Ai adus de la tipografiă cărțile comandate!“

„Da domnișóră!“

„Unde sunt?“

„Jos la mine!“

„Adu-le aicĭ numai de cât!“

Ionică ascultase cu nerăbdare la acest dialog, care nu părea a sta in nicĭ o relațiune cu grijele sale.

„Unde vreai s'o scoțĭ cu astea!“ intrebâ el cam restit după ce plecase servitorul Petrache.

„Mai rabdă un moment numai și vei vedea!“

„Cărțile ce va aduce servitorul, stau ele in vr'o legătură, cu ceea ce ai să-mĭ spui despre Domnișóra Sofia.“

„Da, și încă in o legătură fórte strinsă; — dar étă-le!

Cu aceste cuvinte sĕ sculă ca să primésca din mănile servitorului, care sĕ reintorsese, un pachetaș invĕlit cu ingrijire in hărtie.

„Lasă-le numai aicĭ!“ După ce eșise servitorul, Babeta merse la pat, sĕ puse pe marginea lui și dise cătră Ionică uitându-sĕ țintă in ochiĭ lui:

„Am sciut că prinsesesĭ o slăbiciune pentru Sofia. Aș fi jertfit amorul meu ca să nu turbur fericirea vóstră.“

„Ai fi jertfit!,“ ingână Ionică.

„Da, insă acum . . . .“

„Ah, da, este pré târdiu . . . .“

„Era pré târdiu și inainte de greșélă nóstră!“

„Oh, sferșesce in fine, nu mĕ chinui mai mult, spune ce ai să-mĭ spui.“

„Citesce acest bilet.“ La aceste cuvinte Babeta desfăcênd pachetașul ce primise de la servitor, scóse unul din biletele ce forma coprinsul lui și-l intinse doctorului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Sofia Săsan
Capitanul Leon Riviţeanu
fidanţaţi.

Étă ce era tipărit pe nefastul bilet.

Ionică scóse un gemet greu şi recădu pe pernă.

„Veḑi că nu suntem atât de culpabili, precum credeai," reluâ Babeta după o pausă.

„Nu suntem culpabili," repetâ Ionică aiurit.

„Un om cu minte sĕ folosesce de imprejurări."

„Nu înţeleg," făcu Ionică.

„Sofia, ca şi mine, a simţit amorul Dtale cătră dênsa."

„A simţit!" suspinâ Ionică.

„Ea te a jertfit pentru altul!"

„Jertfit, da, jertfit."

„Care pe semne i-a plăcut mai bine de cât Dta!"

„Fetele, oh, fetele, mor după uniformă."

„Aşa este, nu le displac insă nici costumele moderne, şi sunt mândre când pot lega de carul lor triumfal cât mai mulţi bărbaţi."

„Dta trebue să sciĭ asta mai bine de cât mine."

„Sofia sĕ va aştepta să te véḑă mîhnit, târêndute, cum am ḑice, in umbra fericirei sale."

„După cum sĕ va şi intêmpla!"

„Ba nu, décă eşti bărbat, să-i areţi din contra că nu-ţi pasă de ea."

„Şi să-mi indeplinesc tot o dată datoria de bărbat de onóre faţă cu Dta, nu-i aşa."

„Da, étă ce va fi in tóte privinţele demn de D-ta."

„Fiă dară!" ḑise Ionică făcênd o siluire asupră-şi.

„Oh, îţi mulţămesc scumpul meu odor," şi-l imbrăţoşâ cu infocare, apoi alerga érăşi sĕ tragă iverul la uşă.

Ionică sări insă cu amêndouĕ picióre le din pat şi incepu să sĕ imbrace.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Avu ca un atac de gróznică repulsiune.

Babeta era bětrână, insă după cum am spus deja, sě conservase bine, nu perduse încă toţi carmenii femeescī, de unde dară acéstă repulsiune neinvincibilă din partea doctorului, acum, după ce sě decisese a o lua in căsătorie.

Óre sângele sĕu să sě fi revoltat in contra repeţirei incestului.

CAPITOLUL XLVII.

Preotul.

Tomiţa stetea pe gânduri in odaia sa de lucru.

Sě intorseseră de la Sinaia.

Sofia doria să consacre fidanţarea sa cu căpitanul Riviténu prin o serbare splendidă.

Babeta i comunicase, că şi dênsa sě logodise cu doctorul Jean Radoleano şi i ceruse voie, ca să presinte sociăţii pe logodnicul sĕu la acea serbare.

Adică cu alte cuvinte, acea serbare avea să-şi resfrângă strălucirea sa asupra nemţóicei celei afurisite.

Tomiţa sě cam codise dintru inceput, dar Babeta-l amenințase aşa de resolut cu un scandal, încât fusese silit a-i concede cererea.

„Ce pĕcate am avut Dómne,“ îşi ţicea el, „de m'ai dat pe mâna acestei lăpădăturī. După ce nu te-ai indurat a-mī da părinţi leguiţi, mai trebue să sufer necontenit de vina altora.“

Era atât de amărît şi atât de cufundat in reflexiunele sale încât nu lua in sémă că cineva bătuse mai de multe orī in uşă.

Aceste bătăiī, ce-i drept, fuseseră dintru inceput

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cam slabe, acum însă resună una mai apĕsată, pe care o auḑi și Tomița.

„Intrați!“ strigă el supĕrat, că-l conturbă in meditațiunile sale, până ce nu apucase să ia o decisiune.

Ușa sĕ deschise și prin ea intră un preot imbrăcat cam rĕu.

„Sluga Dtale plecată, Domnule,“ ḑise preotul.

„Bună ḑiuă Domnule părinte,“ respunse Tomița fără de a sĕ scula „poftim de șeḑi.“

„Nu voi indrăzni a-ți rupe pré mult din timpul Dtale cel prețios,“ urmă preotul.

„Ce poftescĭ părinte?“

„Am avut indrăznéla a intra la Dta, fiind-că mi s'a spus, că te tragĭ de dincolo.“

„Adevĕr ți s'a spus.“

„Să nu-ți fiă cu superare Domnule, și eu sunt de dincolo și am venit să string ceva milă de la fiĭ noștriĭ viețuitorĭ in acésta țĕră mai mănósă de cât a nóstră.“

„Pentru ce scop paralele?“

„Turnul sfintei nóstre biserică a fost așa de tare ros și stricat de vremĭ, încât trebue neapărat să-l reparăm, ér noi nu am fi in stare nicĭ o dată a contribui baniĭ trebuincioșĭ, decĭ . . . .“

„Din ce comună eștĭ părinte!“

„Nu cred să fi auḑit vr'o dată numele satului nostru, căcĭ este mic și sărac.“

„Dar totuș aș vrea să 'l aud, căcĭ nu sciu cum și ce, dar îmĭ este ca și când te-aș mai fi vĕḑut părinte, dar de mult, de mult . . .“

„N'aș crede, căcĭ eu de când m'am preoțit n'am mai esit din Bărsescĭ!“

La acest nume Tomița sărise de pe scaun și sĕ uitase țintă la preot, care nu scia ce să fiă asta.

„Bărsescĭ ai ḑis părinte, așa ai ḑis,“ intrebă To-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

niță după óre care timp in care sĕ incercase mai de multe orĭ a vorbi.

„Da așa am ḑis,“ respunse preotul cu mirare.

„De care sĕ ținu și Ulmenii,“ continâ Tomița.

„Da, tocmai așa!“ afirmâ preotul. „Ai fost vr'o dată pe la noi.“

„Cum să nu fi fost!“ exclamâ Tomița. „Dumneḑeu te-a adus la mine,“ continuâ el apoi cu rîvnă, „ca să mĕ dumerescĭ.“

„Nu te ințeleg.“

„De bună sémă vei fi cunoscênd lumea de prin Ulmenĭ.“

„Cum să nu.“

„Ei bine atuncĭ trebue că m'ai cunoscut și pe mine, căcĭ și eu sunt de acolo.“

„Nu sĕ póte, unicul băiat din Ulmenĭ care s'a făcut Domn este Ionică al Radului, ér pe acela-l cunosc, căcĭ l'am vĕḑut de când e mare și Domn. Nu eștĭ D-ta.

„Tocmai acel Ionică a fost pricina, că am fugit d'a casă.“

„Ha, stai . . . . dór', dór' n'ei fi . . . .“

„Cine părinte?“

„Tomița-l Reveichiĭ Ciurea?“

„Ba da eu sunt!“

„Dómne sfinte, dar minunate mai sunt căile tale, D-ta stăpênul acestor case, să fi Tomița-l Reveichiĭ.“

„Eu, părinte?“

„Apoi frumos, cu cale e, D-ta să te desfățĭ in dulcețurile vieții, ér biata mamă-ta, să-și plângă ochiĭ din cap după D-ta și să trăiéscă ca vai de ea.“

„Să vede tréba că nu sciĭ părinte pentru ce am fugit d'a casă.“

„Apriat nu sciu, dór atât că Ionică ți-ar fi ḑis că mă-ta te-ar fi făcut cu o cătană.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Așa, și nu-i destul asta?“

„Destul pentru a lua lumea 'n cap?“

„Da.“

„Și pentru a lăsa pe mumă-ta amărîtă, și plină de jale.“

„Mumă mea, mumă mea, care m'a crescut cu rușinea pe frunte.“

„Ce fel de rușine?“

„Dar părinte, cum poți intreba așa!“

„Nu ne înțelegem Domnule, D-ta vorbesci de rușine și când te intreb de care, D-ta te miri.“

„Cum să nu mĕ mir. D'apoi nu este rușine pentru om de a nu avea tată leguit.“

„De a nu avea tată leguit, este rușine da, insă ce are asta a face cu Dta!“

„Dar bine nu m'a făcut mumă mea cu o cătană.“

„Cu o cătană! . . . Așa, acum îmi aduc aminte. Când ai aflat Dta despre asta, lumea nu scia că Reveica era cununată cu Stan Brădilă, care pe atunci nu scăpase încă din cătănie.“

„Mumă-mea cununată cu cătana . . . părinte . . . nu glumesci óre . . . . ia séma nu glumi cu asemenea lucruri . . . oh . . . oh . . . este cu putință . . . nașterea mai nu este dar pătată!“

„Este cum spui eu Domnule!“

„Sciĭ bine părinte?“

„Cum Dumneḑeu să nu sciu, că-ḑi eu i-am cumnat!“

„Inaintea nașterei mele!“

„Inaintea nașterei Dtale!“

„Apoi cum să face că nu scia lumea despre acéstă cununie!“

„Fiind-că s'a săvêrșit in taină.“

„Nu înțeleg!“

„Nu?, Să póte să nu sciĭ, că soldaților nu le este permis a sĕ cununa.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Așa dară a fost o căsătorie secretă.“

„Da!“

„Dar tata, ce s'a făcut? Mai trăiesce?“

„Nu, nicĭ că s'a mai intors d'atuncea, a căḑut la Montebello!“

„Fiă-i ţerina ușóră!“

„Și memoria binecuvêntată.“

Să făcu o mică tăcere, apoi reincepu Tomiță.

„Biserica de la Bârsescĭ sĕ va restaura pe cheltuéla mea părinte!“

„Oh, Domnule cum să-ţĭ mulţămesc?“

„N'ai să-mĭ mulţămescĭ, tocmai dimpotrivă, am să-ţĭ mulţămesc eu pentru scirea ce mi-ai adus!“

„Așa dară eu mĕ pot intórce a casă. Nu mai trebue să umblu din ușă-n ușă.“

„Ba să nu te intorcĭ până mâne. Una că-ţĭ voi da banĭ trebuincioșĭ ca să-i ducĭ cu Dta, apoi alta că aș voi să iai parte la serbarea logodnei cumnatei mele, care sĕ va prăznui de séră aicĭ la noi.“

„Cât pentru banĭ, mult te-aș ruga ca să-n'ĭĭ trimiţĭ pe poștă; apoi cât pentru logodnă eu nu sunt nicĭ decum pregătit ca să iau parte la o serbare strălucită, decĭ iartă-mĕ Domnule să mĕ intorc cât mai de grabă cu vestea imbucurătóre la ai mei.“

„Las că aș dori să mai vorbesc cu Dta despre mama, și despre alte multe din patriă, dar apoi s'ar putea intêmpla, că chiar la serbarea de aḑĭ, să am trebuință de mărturia Dtale?“

„De mărturia mea? in ce privință!“

„In singura privință in care poţĭ să-mĭ fi martor.“

„Aha, inţeleg, vorbescĭ de căsătoria leguită a părinţilor Dtale!“

„Da!“

„Décă-i așa, să inţelege, că nu mĕ pot retrage!“

„Așa dar pe de séră!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Pe de séra Domnule. Plecăciune!“

„La revedere!“

Ca să mai descrim simțul de fericire de care sĕ umpluse peptul Tomiței, nu suntem in stare.

Tot asemenea credem de prisos a esplica pe larg, că acum după ce putea dovedi in lume că avea tată legitim, sĕ hotărise a sĕ scăpa de Babete chiar in mod eclatant, și că pentru acest cas își asigurase mărturia preotului.

CAPITOLUL XLVIII.

Resbunarea lui Aristide.

Ionică sĕ mutase érăș la hotel.

Când venia la casele Dlui Săsan, ceea ce făcea in tóte ḑilele, și când dedea de Sofia, ceea ce sĕ intêmpla tot de-a-una de câte orĭ mergea acolo, se arăta vesel, fericit.

El insă era in adevĕr trist și nefericit.

Nu s'ar fi fățărit așa, déca n'ar fi observat, că purtarea sa făcuse asupra Sofieĭ in adevĕr impresiunea, pe care i-o prediseșe Babeta.

Era ca o resbunare pentru Ionică, când o vedea pe Sofia să strîmbă din nas de câte orĭ îl vedea in intimitate cu guvernanta.

Sĕ pregătea și el pentru serata, la care după planul Babeteĭ aveau sĕ jóce și ei un rol principal.

Tocmai își legase cravata dinaintea oglinḑiĭ când apăru factorul poștal in ușă.

„Domnul Dr. Jean Radoleano,“ ḑise factorul.

„Eu-s,“ respunse Ionica.“

„O epistolă recomandată!“

„Recomandată? de unde?“

„Nu sciu, — vĕ rog să-mĭ iscăliți recepisa.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ionică subscrise.

„Étă!“ ḑise el apoi predând recepisa factorului care plecâ.

„Ce om urîcios. N'am avut adese orĭ presimţirĭ, dar vederea acestui factor mi-a fost ca o chéza rea.“

Sĕ mai uitâ încă o dată in oglindă. Cravata i stetea pe plac.

„Cine póte să-mi trimită epistolă recomandată,“ sĕ intrebâ el, uitându-sĕ la plicul, ce-l pusese pe mésă.

„Scrisórea-mĭ pare cunoscută,“ urmă el, luând plicul ca să-l desfacă.

„Ha, este scrisórea lui Aristide Nusma, fostului bancher, actualmente chelner! Ce póte să-mĭ scrie.“

Cu tóte că aceste cuvinte denotau curiositate, Ionică nu sĕ grăbi a desface epistola primită, ci-şĭ mai dete v'o doue peptănăturĭ, îşĭ resuci mustăţile parfumându-le, îşĭ curăţi unghile şi veḑênd apoi, după ce-şĭ terminase toaleta pe deplin, că mai are timp, sĕ trinti pe un fotoliu şi rupse plicul a lene.

Epistola era de o cólă mare scrisă pe tóte patru feţele.

„Ce-mĭ va fi cerênd?“ sĕ intrebâ Ionică.

Pentru a-i scrie aşa de mult, trebuie că avea lipsă să-i céră ceva, după ideia lui.

„Tocmai bine,“ urmâ el, „până voi termina cu cetirea va fi timpul să mĕ duc la serbare.“

Dar in loc de a incepe să citéscă căḑu in reverĭ.

„Nu me 'nşel, nu. Sofia să căiesce de ceea ce-a făcut.

Séra de astăḑĭ va decide totul. Voi demasca pe Riviţean, séu mai bine, voi face ca Sofia să-l pună la incercare. El n'o iubesce, umblă numai după paralele ei. Voi ruga pe Sofia să facă o glumă cu dênsul. Să-i spuiă că partea ei de avere era dată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bancherului Priporea care a fugit mai de ună ḑile. Riviţeanu va crede, sĕ va retrage . . . . voi remânea eu, dar . . . Babeta, nemţóica cea afurisită. Babeta!“

Mai mult pentru a schimba cursul ideilor sale, de cât din interes incepu să citéscă epistola ce primise, şi care in adevĕr era de la Aristide Nusma.

Ea suna:

Domnule Doctor.

Sunt sigur, că Dta vei fi uitat deja de un incident neinsemnat la care Dta şi cu nime am fost actorii principalĭ.

Era in ḑiua nefericită, in care, după ce mĕ declarasem in stare de faliment, m-ai intâlnit pe stradă.

Dta ai uitat póte, până la ce grad te orbise ciuda când ai aflat, că banii Dtale carĭ fusese depuşĭ la mine, sunt perduţĭ.

Ai uitat nu-i aşa, ce ai făcut atunci?

Eu n'am uitat.

Şi chiar décă mai ţiĭ minte, trebue să-ţi revoc aicĭ fapta Dtale.

„M'ai scuipat in faţă, Domnule!“

„Pe mine m'ai scuipat Dta care ai stat in casă la mine, la vétra mea, la mésa mea.

„Am ţênut minte, şi mĭ-am resbunat.“

„Da, Domnule Doctor!“

„Eu sunt acela care am mijlocit apropierea Domnişórei Sofia Săsan de căpitanul Riviţeanu şi ţi-am luat astfel pe iubita Dtale!“

Ionică cetind acésta incepu sĕ tremure. O furiă surdă-l cuprinse. . Décă l'ar fi avut pe scriitor inaintea sa, l'ar fi spintecat. Scrĕşni fioros şi era p'aci, p'aci să sfirtice scrisórea, dar apoi, ca şi impins de o fatalitate, o reluă şi urmă mai departe cu cetitul.

„Sórtea mi-a promovat resbunarea,“ astfel scria Aristide, „mi a dat prilej a te mâna in braţele unei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

femei, pe care o vedeam cuprinsă de amor către Dta. Pe cât cunosceam pe acéstă femeea, ea avea să te prindă și să te țină strins.“

„M'am informat și am aflat că așteptarea mea s'a realisat.“

„Trateză amor cu Babeta Cibolca!“

„Resbunarea mea e la culme, e desăvêrșită!“

„Acea Babetă este . . . muma Dtale!“

Ionică aruncâ epistola jos și o călcâ in picióre.

„Este nebun!“ ḑise el. „Babeta nu póte fi mumă mea, ar fi pré tênără.“

Apoi căḑu pe gânduri.

„Și totuș! Aristide trebue s'o fi cunoscut-o. Al lui este pecătul, de ce m'a mânat in brațele ei.“

Privirea i căḑu acum pe oglindă unde-și zări figura gătită, unde sĕ vedea dichisit și-și aduse aminte de serbare.

Nu scia cum să facă mai bine, să sĕ mai ducă, orĭ sĕ remâiă a casă.

„De ce să nu mĕ duc, tocmai din contră. Acum mai mulț ca orĭ și când pot incerca cu mijlocul meu. Babeta — mamă-mea, după cum scrie Aristide — nu-mĭ va mai sta in cale.“

Când îșĭ reaminti că Babeta este mamă-sa fu apucat de o tresăritură cumplită.

Déca l'ar fi putut vedea Aristide in acest moment, ar fi fost mulțămit de resbunarea sa.

Puținele minute, care trecuseră dela cetirea acelor rênduri nefaste, îl imbĕtrâniseră cu ḑecĭ de anĭ.

Ochiĭ i sĕ incercânaseră, fruntea sĕ brăzdise, buzele i sĕ inălbiseră.

„Nu, nu,“ ḑise el amar, „cerul nu mĕ póte pedepsi pentru un pĕcat, pe care l'am comis fără de voia mea.“

„Mĕ duc intre ómenĭ, căcĭ gândurile mĕ omóră,“ îșĭ ḑise el apoi de o dată și voi sĕ plece.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Dar cum voi da față cu mumă-mea. Avea voi óre puterea ca să-i spui ce-mi este.“

Érăși sĕ cufundă in gânduri.

„Trebue să-i spui, până ce n'a apucat a ne compromite dinaintea lumei.

Apoi surise amar.

„Pré te-ai pripit Domnule Aristide, déca mai așteptai puțin, póte că mĕ loveai și mai tare .... dar nu, nicĭ o dată nu m'aș fi invoit a deveni soțul Babetei ....

Și in loc de a pleca, sĕ trinti pe canapea.

Timpul inainta, incepuse deja a sĕ intuneca.

„Domnule doctor,“ aceste cuvinte-l treziră intru târdiu din visurile sale.

„Ce vreai, cine ești?“ intrebă Ionică tresărind și privi ca și aiurit la omul care stetea dinaintea sa.

„M'a trimis dela Domnul Ciureanu?“

„Ha, de la Domnul Ciureanu, așa, cine te-a trimis?“ intrebâ Ionică trecêndu-și mâna peste frunte, ca și când ar fi voit să-și ștérgă de pe ea acele crețe urâte, care sĕ săpaseră acolo chiar in decursul acelei serĭ.

„Domnișóra guvernanta sĕ inchină cu multă sănătate,“ continuâ omul, care era un servitor din casa lui Ciurcanu, „și te rógă să vii mai de grabă, căcĭ s'au adunat óspeții.“

„Bine, viu!“ respunse Ionică.

Servitorul eși.

Ionică-și puse mănușile și plecâ, mergênd in doue părți, ca și când ar fi fost beat.

CAPITOLUL XLIX.

Serata.

Era lume multă la serata arangiată in casele Dlui Săsan.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Venise și cocóna Țica, ba chiar și Stefan Daftu cu soția-sa, căci sĕ intêmplaseră a sĕ afla prin Bucurescĭ.

Dintre ceilalți óspeți nu mai cunóscem pe nimen, nicĭ nu vom face cunoscința lor, dar va fi bine décă ne vom uita puțin imprejur, ca să vedem mai de aprópe odăile și salonul.

Pe peristil aședaseră revare cu florĭ marĭ, scara era ciruită próspet, strălucia aprópe ca și pe timpul când trăia Dómna Săsan.

Sus in antisală sĕ aședaseră revare cu fel de fel de florĭ. In sofragerie, Capșa cofetarul, etalase un bufet exchisit și bogat.

Salonul sticlea și strălucia, parchetul era așa de luciu încât ți-era frică să l calcĭ, girandole cu gaz aeric respândeau o lumină orbitóră, ér din o odaiă laterală veniau sonurile delicióse ale capelei lui Wiest.

Tóte erau de minune arangiate. Babeta fusese organisătórca arangiamentului, ea insă sĕ pricepea bine la asemenea lucrurĭ.

Până a nu incepe să soséscă grosul óspeților — nu venise de cât cocóna Țica, pe care o nerăbdare consumătóre o făcuse să vie așa de vreme — Babeta merse in odaia ei.

Acolo deschise érăși cuferul, de care nu sĕ mai atinsese, de când cu acel céiŭ de funestă memoriă.

Luâ haina și scóse din buzunar plicul acela, care dintre două, i rĕmăsese încă din cele găsite in giletca frate-sĕu.

Scim că acel plic conținea otravă.

Ce voia ea tocmai in acéstă séră cu acel plic.

Étă ce borborosi nemțóica luând otrava la sine.

„Mirare, décă-mĭ va indeplini astă séră dorința mea, și sĕ va declara de fidanțatul meu . . . . . De o va face, de nu o va face, Sofia-mĭ va rĕmânea pe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

riculósă . . . . Sĕrbarea de astădĭ îmĭ va da prilej, să incerc şi asupra ei efectul prafului meu . . . . .“

Timpul inainta ér doctorul încă nu sosea.

Am vĕdut că Babeta trimisese după el.

Dar nu sosise nicĭ preotul de la Bârsescĭ şi Tomiţa era in cea mai mare nedumerire.

„De va zăbovi vr'o jumĕtate de oră încă,“ îşĭ dise el, „va sosi momentul decisiv, şi mĕ va găsi nepregătit faţă de pretenţiunea Babetei. Étă că a venit şi doctorul Radoleano . . . . .“

Ionică venise in adevĕr.

El sĕ duse drept la Babeta şi cu un aer de aiurélă, in care-l aruncase scirea fatală ce primise de la Aristide, i dise pe scurt.

„D-ta eştĭ mama mea?“

Babeta sĕ ingălbini, făcu trei paşĭ inapoi, sĕ uită impregjur ca să vĕdă dĕcă nu-ĭ aude cumva cine-va, apoi dise:

„Ai nebunit!“

„Ba n'am nebunit!“

„Eu mama D-tale. Dar nu te gândescĭ la etatea D-tale şi la a mea?“

„M'am gândit!“ făcu Ionică.

„Dĕcă te-ai gândit ai trebuit să recunoscĭ indată, că lucrul ce susţiĭ, este cu neputinţă.“

„Şi eu mi-am dis acésta,“ continuă doctorul cu ton apatic.

„Dĕcă ţi-ai dis acésta, cum poţĭ să susţiĭ o asemenea nebuniă, de unde ţi-a venit acest gând de demenţă.“

„Mi-a scris Aristide Nusmă, care trebue să scie.“

„Aristide Nusmă . . .“ exclamă Babeta devenind şi mai palidă.

Nu putură continua cu intrevorbirea lor, căcĭ Tomiţa, stăpênul casei sĕ apropia de ei insoţit de un om in port preoţesc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

In fine sosise și preotul. Intârdiase până acum fiind-că sĕ retăcise pe drum venind.

„Domnișóră," dise Tomița adresându-sĕ cătră Babeta.

„Dta care cunoscĭ atât de bine trecutul meu, vei afla cu plăcere din gura acestui venerabil preot, că sunt fiul legitim, te rog a lua bine sémă, dic fiul legitim al unui soldat din Transilvania."

„Da Domnișóră!, Reveica Ciurea din Ulmenĭ era cununată și încă chiar de mine, cu cătana, care a fost tatăl Dlui Tomița."

Babeta inholbâ nisce ochĭ speriațĭ asupra intrelocutorilor ei.

„Pentru ce-mĭ spuneți asta?" intrebâ dênsa cu un gest de nerăbdare.

„Bine dicĭ, eram mai să uit de lucrul principal," reluâ Tomița. „M'am sfătuit cu Lenița și am hotârit, că astădĭ să nu fiă încă vorba de logodna Dtale cu Domnul doctor."

Preotul fixase necontenit pe Ionică. Era la indoiéla. Pentru a sĕ lămuri intrebâ acum:

„Décă nu me 'nșel, eștĭ Domnul Ionică al Radului din Ulmen."

„Ionică al Radului?" repetâ Tomița cuprins de o uimire nedescriptibilă.

„Din Ulmenĭ?" adause Babeta tremurând ca o vérgă.

„Dar apoi . . . dar apoi . : ." sĕ incercâ a continua Tomița căutând prin buzunare.

„Ce, dór nu l'ai cunoscut?" făcu preotul temêndu-sĕ să nu fi causat vr'o neplăcere prin vorbele sale.

„Dar apoi eștĭ fiul Domnișórei!" complectâ Tomița frasa ce incepuse de două orĭ, apoi scoțênd o cruciuliță o intinse cătră Ionică, intrebându-l:

„O mai cunoscĭ?"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„N'o cunosc, dar va fi cruciuliţa de care mi-a vorbit adese ori lelea Maria spunênd că aş fi perdut-o când m'am bătut cu Toma 'l Revechiĭ . . .“ ḑise Ionică, vorbind tot in acel ton apatic, de care sĕ folosise şi până acum.

„Eu sunt acel Toma . . .

„Dta . . . .

„La masă, la masă!“ sĕ auḑi acum vocea Leniţei, care nu inţelegea cum de uitase Tomiţa a-şĭ indeplini, după obiceiul sĕu, datorinţele sale de gazdă, ingrijind că óspeţiĭ sĕi să sĕ pună la mésă.

Era una din acele serate bogate, unde Capşa pe lângă bufet, servea încă şi un supeu. . . . . .

„Sunteţi serviţi Domnilor şi Dómnelor,“ ḑise acum şi Tomiţa, reculegêndu-se cu sforţare din uimirea sa, şi poftind pe óspeţiĭ sĕi la mésa cea intinsă.

„Hai fiule,“ făcu Babeta cu un zimbet amar dând braţul sĕu lui Ionică.

Acesta o lua maşinalmente la braţ şi merse să ocupe un loc la mésă.

In acest moment îşĭ aduse a minte de planul ce concepuse pentru a strica logodna Sofiei cu căpitanul Riviţeanu şi trebui să zimbéscă şi el amar de simplicitatea sa.

Regăsirea séu mai bine ḑis găsirea mamei sale îl impresionase cu mult mai mult de cum îşĭ representase el la inceput.

„Nu voi mai fi fericit pe acéstă lume,“ ḑise el, „am comis un pĕcat de mórte, care nu sĕ mai póte spela. In zadar îmĭ va fi ori ce pocăinţă.“

Aşa uitase de sine încât spusese acestea cu voce distinctivă.

„Tacĭ, să nu te auḑă cineva,“ i ḑise Babeta. „Vreai să murim impreună,“ adause ea apoi.

„Vreau,“ respunse Ionică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Stai puțin!“

Babeta luâ cu mâna tremurândă doue pahare, turnâ vin in ele, apoi scóse plicul și vĕrsâ in fie-care pahar câte jumĕtate din praf.

„Ce faci?“ intrebâ Lenița, care vĕḑuse asta și care sĕ alarmase.

„Inchinăm in sănătatea societății,“ strigâ Babata și goli paharul.

Ionică o imitase.

Óspeții sĕ uitau speriați la acéstă femeiă.

„S'au otrăvit. cum au otrăvit și pe biata Mari,“ strigâ cocóna Țica.

„Da ne-am otrăvit, cum am otrăvit și pe biata Dómna Săsan,“ afirmâ Babeta.

„Este nebună!“ strigâ Stefan Daftu.

„Ba nu sunt nebună Stefane, blăstem asupra ta, căci dacă nu m'ai fi inșelat, n'așĭ fi ajuns să mor cu fiu-meu impreună!“ La aceste cuvinte arătâ spre doctorul Radoleano.

„Să trimitem după un medic!“ strigâ unul.

„După un comisar!“ sbierâ altul, „vom fi otrăviți cu toții.“

„Nu vĕ temeți, numai . . . noi . . . doi suntem otrăviți . . . Fiu-meu vedeți-l . . . móre . . . mor și eu.“

In adevĕr peste puține minute nu mai resuflau nicĭ Babeta nicĭ Ionică.

CAPITOLUL L.

La Ulmeni.

Lelea Reveica sĕ sbârcise cu totul, sĕ făcuse o babă amărîtă și nĕcăjită ca vai de ea.

Ședea in căsuța ei și-și vedea de mămăliguță.

De mult ar fi părăsit până și gândul mâncărei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

décă n'ar fi indemnat-o dulcéța nădejdei, că totuși o va invrednici Dumnedeu, ca să-și mai védă pe mult iubitul său fiu.

Tocmai când voia să ia căldarea de pe foc, étă că se deschide ușa și un glas cunoscut o chiamă pe nume.

Fumul de pe vétră o pișcase la ochi și i le umpluse de lacrimi încât nu putea vedea indată, décă în adevěr o chiăma preotul din Bârsescĭ, căci glasul ce-l auḑise i se păruse a fi al sfinției sale.

Își petrecu de grabă mâneca iei peste ochi și acum vĕḑu că auḑul nu o înșelase: preotul stetea pe pragul ușei.

„Să vii puțin cu mine lele Reveico," ḑicea preotul.

„Să viu sfinția ta," se grăbi a respunde lelea Reveica și se repeḑi tot odată de săruta mâna preotului.

„Te vei mira, ce-ți voi spune!" continuă acesta.

„Ai sciri de la Tomița!" strigă femeia tresărind.

„Nu l'ai mai uitat!"

„Cum să fi uitat pe singurul meu odor!"

„L'ai recunósce óre?"

„Intre o miiă de inși, mĕ ducĭ la el. Oh Dómne, Dómne!"

„Vină-ți in fire!"

„Étă-mĕ, nu mi-e nimic. Unde este, unde?"

„Hai să mergem!"

Preotul o luă spre acea poeniță desfătată, care se intindea dinaintea caselor lui Radu, și pe care am descris-o in capitolul prim.

Radu și cu lelea Măria erau inaintea porții lor.

„Am auḑit că ai fost la Bucurescĭ," intâmpinĕ nea Radu pe preot, „este drept că a murit Ionică al nostru."

„Este drept, Dumnedeu să vĕ mângăie."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„De géba ne-am trudit pentru el,“ sĕ văiera lelea Maria.

Intru aceea o cétă de Domnĭ şi Dómne, care erau pe poeniţă, venind cătră preot, ajunseră aprópe de el.

„Ei bine Reveico, privesce şi veḑĭ, décă vei găsi pe acela pe care-l cauţĭ de douĕ-ḑecĭ de anĭ şi mai bine.“

Lelea Reveica incepu sĕ tremure şi impreunându-şĭ mânile sĕ porni a căuta in ochiĭ Domnilor, care o impresurau.

„Tomiţo, Domnul meu!“ ţipâ ea de odată intinḑêndu-şĭ braţele cătră unul din ei.

„Eu-s mamă, eu, fiul tĕu cel rĕtăcit!“ ḑise Tomiţa cu ochiĭ lăcrimaţĭ şi alergâ in braţele mume-sei care incepu să plângă cu hohot.

Toţĭ sĕ induioşară la acéstă privire, număi lelea Maria ḑise cu amar:

„O Dómne, cu ce ţi-am greşit, de mĕ baţĭ aşa de cumplit. In minutul când plâng pe fiul meu de suflet, trebue să ved cum îşĭ regăsesce vecina mea pe al sĕu!“

„Dumneḑeu scie ce face!“ observâ preotul, „să ne plecăm inaltei sale voinţe, şi să nu cărtim.“

„Amin,“ ḑise Radu ştergêndu-şĭ ochiĭ.

„Ce intêmplare minunată,“ ḑise una dintre Dómnele care nu era alta de cât cocóna Ţica, „să mĕ aflu şi eu de faţă, pentru a vedea cum Domnul Tomiţa şi-a regăsit pe mumă-sa Ce rĕu mi-ar fi părut décă n'aş fi venit la băi, şi décă nu m'aş fi abătut de dragul Dv. in acest picioriĭ de raiŭ.“

„In adevĕr picior de raiŭ! De câte orĭ voi putea lua congediu, voiŭ petrece vr'o douĕ sĕptĕmânĭ aicĭ,“ ḑise căpitanul Riviţeanu cătră soţia sa Sofia.

„Dar şi noi,“ adause Ştefan Daftu, „nu-i aşa dragă.“

„Ba da!“ afirmâ Dómna Daftu.

(Fine.)

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr